

Міністерство освіти і науки України
Херсонська обласна державна адміністрація
Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій
Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
Інститут післядипломної освіти та дорадництва ДВНЗ «ХДАУ»
Громадська організація «Глобальний погляд»

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ПРОЦЕСАХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

10 листопада 2017 року

м. Херсон

Оргкомітет конференції

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, доцент, ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Бутрій Дмитро Степанович - в.о. першого заступника голови Херсонської обласної державної адміністрації

Яремко Юрій Іванович – доктор економічних наук, доцент, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Аверчев Олександр Володимирович – доктор сільськогосподарських наук, професор, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Грановська Вікторія Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Потравка Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Білуросов Сергій Георгійович - кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

Абсава Людмила Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, голова Громадської організації «Глобальний погляд»;

Миронов Віктор Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Ткачук Анна Іллівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

УДК 35:33.021.8

Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (10 листопада 2017 р.) – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2017. – 416 с.

У матеріалах конференції висвітлені передові науково-практичні результати досліджень, отримані в галузі публічного управління та адміністрування.

Для студентів, аспірантів, науковців та фахівців.

Шановні науковці!

Перш за все, дозвольте висловити подяку всім, хто знайшов час та можливість взяти участь у Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ»!

Вперше у ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» на новоствореній кафедрі публічного управління та адміністрування відбувається конференція, спрямована на вирішення актуальних проблем розвитку публічного управління та адміністрування, як основи становлення будь-якого суспільства.

Суспільно-політичні події та економічні процеси, що мають місце сьогодні в Україні, потребують ретельного дослідження задля винайдення напрямів її подальшого розвитку. Серед актуальних і невідкладних проблем у побудові демократичної, конкурентоспроможної і єдиної української держави є забезпечення її сталого економічного розвитку, прискорення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, створення умов щодо розвитку територіальних громад та їх об'єднань, забезпечення доступності жителів цих громад до якісних адміністративних, соціальних та інших послуг тощо. Вирішення цих завдань є можливим лише за умови поєднання науково-теоретичних здобутків та практичного досвіду представників різних регіонів України, що і є метою проведення конференції.

Бажаю учасникам конференції натхнення, творчих здобутків, нових ідей та їх реалізації, сподіваюсь на подальшу плідну співпрацю!

Ректор
ДВНЗ «ХДАУ»

Юрій Кирилов

Шановні колеги й друзі!

Рада вітати учасників першої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» ДВНЗ «ХДАУ».

Вважаю, що це чудова нагода для фахівців і науковців обмінятися досвідом, новими напрацюваннями, досягненнями, відкриттями, ознайомитися із сучасними науковими здобутками у сфері економіки та управління. Даний захід – це не лише можливість обговорити актуальні питання розвитку механізмів управління в контексті проведення економічних реформ, а й долучитися до провідного досвіду іноземних колег.

Бажаю всім плідної роботи й сподіваюсь, що Ви отримаєте професійне задоволення від результатів роботи Конференції.

Декан економічного факультету
ДВНЗ «ХДАУ»

Вікторія Грановська

ЗМІСТ

1. Державна регіональна політика та розвиток територій в умовах децентралізації

Бутрій Д.С., Кирилов Ю.Є., Стукан Т.М. Стан та перспективний план формування об'єднаних територіальних громад Херсонщини	11
Бельська Т.В. Глокалізація як перетин глобальних і локальних ініціатив	16
Білорусов С.Г. Формування особистості лідера – керівника об'єднаної територіальної громади як складова регіональної кадрової політики	20
Карпук А.І., Шестак М.Л., Олексієвець О.М. Еколого-економічна ефективність лісгосподарського виробництва як важлива детермінанта соціально-економічного піднесення багатолісних районів	23
Морозов О.В., Морозова О.С., Біднина І.О. Державна регіональна політика управління земельними ресурсами в умовах децентралізації	26
Шашула Л.О. Можливості прояву системних ефектів на різних територіальних рівнях	29
Сухіна О.М. Альтернативна фінансова база для відновлення здоров'я людей та екосистем децентралізованих одиниць	32
Ткачук О.В. Формування інноваційних кластерів як чинник регіонального розвитку в умовах децентралізації	35
Губа М.І. Модель державної політики сільського розвитку	38
Карташова О.Г. Децентралізація: поняття та проблеми	42
Грицаєнко М.І. Вплив соціального капіталу на розвиток об'єднань територіальних громад	45
Шандар А.М. Реформування системи охорони здоров'я сільської місцевості в умовах децентралізації	48
Бойко О.Я. Стимулювання розвитку підприємництва – регіональний аспект	51
Гавриш І.І. Політика привабливості регіонів: маркетинговий підхід	54
Барсук Ю.В. Особливості глобальної стратегії розвитку України	57
Бабкіна М.М. Децентралізація в Україні: сучасний стан законодавчого забезпечення процесу реформування	60
Сліденко О.О. Державне регулювання розвитком територіальних утворень на принципах інституціоналізму	63
Балтак С.В. Екологічна безпека та розвиток економічних систем різних рівнів	66

2. Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування

Сундук А.М., Голуб О.А. Характеристика сучасного стану інституціонального забезпечення перетворень у сфері використання лісових ресурсів	69
Гришова І.Ю., Дяченко О.П., Галицький О.М. Зарубіжний досвід зниження рівня тіньової економіки	72

Парубець О. М. Удосконалення державної політики в сфері розвитку електронного урядування в Україні	75
Буднікевич І.М., Крупенна І.А. Необхідність врахування чинника цільових аудиторій в програмах міського розвитку	78
Потравка Л.О., Панкратьєва Т.Л. Напрями покращення структурної політики аграрного сектору економіки України	81
Добрянська Н.А., Буковський Д. Актуальні проблеми місцевого самоврядування в Україні	84
Зайченко В.В. Актуальні аспекти участі територіальних громад у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів	87
Зубенко В.В. Засади формування спроможних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою	90
Колесник Т.В. Фактори впливу на соціально-психологічні умови діяльності колективу	94
Касперович Ю.В. Розвиток середньострокового бюджетного планування	97
Сакаль О. В. Феномен системних ефектів у сфері природокористування	101
Стратічук Н.В. Підвищення ролі кадрового потенціалу для ефективного державного управління та місцевого самоврядування	104
Труш Ю.Л. Управління якістю продукції у вітчизняних та зарубіжних країнах: розвиток теорії та практики	108
Антонова С.Є. Вплив місцевих органів управління на розвиток культури в Рівненському районі Рівненської області	111
Полторак А. С. Напрями збільшення обсягів надходжень до бюджетів об'єднаних територіальних громад	114
Підвальна О.Г. Сутність публічного управління як нової модель управління у державному секторі	116
Пронько Л.М. Особливості становлення і розвитку приватної та державної форм власності в Україні	119
Рудік Н.М., Рудік О.Л. Рівень життя в концепції людського розвитку та соціально-економічної політики держави	123
Боліла С.Ю., Осадчук І.В. Реформування системи державного управління України – виклики сучасності	126
Онищенко О.В. Процес стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад	129
Попова Г.Ю. Розбудова локального ринкового простору в процесі відновлення економіки Донбасу	132
Мовчанюк А.В., Дяченко М.І. Надання адміністративних послуг в умовах процесу реформування державного управління	135
Логвінов В.Г., Лебідь Н.Г. Моделі формування і розвитку міських агломерацій	138
Постернак І.М., Постернак С.О. «Корпоративний науково-технічний комплекс містобудівної енергореконструкції» як елемент місцевого самоврядування в міському господарстві	141
Нікітенко С.В. Державне управління і місцеве самоврядування в розгортанні фізкультурно-спортивного руху в Україні	144

Шевченко О.О. Система показників оцінювання управління енергозбереженням у вищих навчальних закладах	149
Беззубко Б.І., Смагар Л.Б. Завдання для органів державної влади у процесах відновлення донбасу: медичний аспект	152
Гончар С.В. Механізми реалізації державної кадрової політики в Україні на (суб) регіональному та муніципальному рівні в умовах децентралізації	155
Головко М. Й. Концептуальні підходи до трансформації податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації	158
Продан С. Створення і розвиток інформаційної інфраструктури міста в управлінні екологією	161
Федченко Д.В. Удосконалення організаційного забезпечення державного управління водними ресурсами	164
Меркулов М.К. Стратегічне управління об'єднаними територіальними громадами	168
Литвинов В.О. Децентралізація в Україні та шляхи її розвитку	171
Крикуненко А.С., Куренна О.О. Аналіз сучасного стану сільськогосподарської галузі	174
Романчук Л.А. Особливості оподаткування сфери інтернет-торгівлі	176
Власенко А.В. Необхідність впровадження міжнародного досвіду екологічного страхування в Україні	179
Ковтун В.М. Соціально-економічні завдання галузі житлового будівництва для сталого розвитку	182

3. Соціально-економічна та інвестиційна політика держави в умовах трансформації публічного управління

Приліпко С.М. Особливості планування державної підтримки у програмах розвитку обслуговуючої кооперації в Україні	185
Похилько С.В., Новак К.С. Удосконалення системи соціального страхування від нещасних випадків на виробництві як елемент соціально-економічної політики держави в умовах трансформації публічного управління	188
Фурдак М.М. Кластеризація виноградарсько-виноробної галузі: український погляд та зарубіжний досвід	191
Дзюбенко О.М. Інвестиційно-інноваційна політика розвитку лісового сектора національної економіки в умовах загострення екологічних проблем	195
Денисенко І.С. Управління земельними ресурсами як основа соціально-економічного розвитку держави	198
Буйда К.В. Методологія упередження банківських ризиків в контексті стратегічного управління	201
Рошкевич В.Ф. Мораторій на експорт необробленої деревини з України як імплементація міжнародного досвіду	204
Миклуш Т.С. Інвестиційна політика у природоохоронній діяльності в контексті формування сучасної системи комплексного природокористування у Карпатському регіоні	207

Баранова Д. В. Сучасні проблеми ринкової економіки в Україні	210
4. Історичні та правові аспекти розвитку публічного (державного) управління в Україні	
Батуріна С.С. Євреї на сторінках шкільних підручників: дореволюційна та радянська доба	213
Бойков О.Ю. Державна політика російської імперії щодо протестантських рухів на півдні України (кінець XIX – початок XX ст.)	217
Камінська О.А. Державне управління морським комерційним флотом чорноморсько-азовського басейну (друга половина XIX ст.)	220
Стецюк В.Б. Інститут повітових військових начальників в імперській системі управління Подільською губернією (1874-1914 рр.)	223
Ткачук А.І. Генеза публічного управління та сучасні виклики	226
Федорченко О.В. Поштово-телеграфна реформа 1884-1885 рр.	229
Фицик Л.А., Фицик І.Д. Роль гетьманської влади у розвитку державного управління на Гетьманщині у середині XVII – кінці XVIII ст. (історіографія проблеми)	232
Вальчук А.А. Діяльність фірми «Яхненки та Симиренко» у сфері бурякового цукроваріння	235
5. Актуальні проблеми національної безпеки держави	
Пластун О.Л., Замора О.М., Шелюк А.А. Шумові трейдери як джерело викривлення інформації з фінансових ринків та фактор їх нестабільності	239
Добрянська Н.А., Кондратенко О.В. Актуальні проблеми національної безпеки туризму в Україні	242
Бараненко Р.В., Березовська А.Р. Відмивання брудних грошей як проблема національної безпеки	245
Захожай К.В. Основні індикатори визначення критеріїв фінансової (бюджетної) безпеки держави	249
Мионов В.В. Безпека господарських систем: еколого-економічний аспект	252
Миринова В.О. Боротьба з контрабандою як один з напрямків діяльності державної фіскальної служби України	255
Пристемський О.С. Індикатори фінансової безпеки розвитку сільського господарства	258
Седляр М.О. Проблема якості освіти у дискурсі національної безпеки України	261
Шахман І.О., Семенюк Є.В. Екологічні аспекти розвитку гідроенергетики в контексті оновлення енергетичної стратегії України	264
Щербата М.Ю., Федоркін Д.В. Державні аспекти продовольчої безпеки України	267
Петько В.М. Нормативно-правове забезпечення національної безпеки держави	270
Бондаренко Д.О. Інформаційна безпека в органах державної фіскальної служби України	273

Волтарніст М.О. Актуальні проблеми економічної безпеки держави	276
Гетьман Н.А. Удосконалення національної безпеки в контексті розвитку електронних інформаційних технологій	279
Гончарук В.М. Актуальні проблеми національної системи кібербезпеки	282
Трач М.О. Проблеми національної безпеки України в сучасних умовах	285
6. Сталий розвиток аграрної сфери в умовах глобальних продовольчих, екологічних та фінансово-економічних викликів	
Морозов Р.В., Дудченко В.В. Розвиток галузі рисівництва в Україні: теоретичні аспекти	288
Танклевська Н.С., Морозов І.Р. Сталий розвиток аграрної сфери України	292
Лазарева О.В. Продовольча безпека в контексті сталого розвитку	295
Ходаков В.Є., Безрукавий О.С., Мельник Н.Г., Калита В.Я. Інтернет речей в інноваціях аграрної сфери- <i>iot in innovations in agriculture sector</i>	298
Куліш І.М. Роль агрохолдинга у кластері сільської території	301
Грановська В.Г. Державно-приватне партнерство як інструмент конкурентоспроможного розвитку суб'єктів аграрного сектору	304
Грицаєнко Г.І. Лізинг як інструмент інвестування аграрного виробництва	308
Макаренко І.О., Погоріла К.В. Інформаційні запити стейкхолдерів аграрного сектору в умовах поширення концепції сталого розвитку	311
Федорчук О.М., Гоборова О.С. Актуальні питання економічної безпеки підприємництва в Україні	314
Самайчук С.І. Методичні основи оцінки ефективності виробництва	317
Подаков Є.С. Сучасні проблеми обліку податкових платежів підприємства	320
Костюк В.С. Сучасні тенденції аграрного виробництва в умовах європейської інтеграції	323
Третяк Н.А. Системні ефекти фінансово-економічне регулювання аграрного сектору	326
Ревуцька А.О. Багатоукладність як основа сталого розвитку аграрної сфери	329
Ковтун В.А. Сталий розвиток аграрної сфери України: стан, проблеми та перспективи	332
Михаленко І.В., Йоєнко І.О., Колеснік Е.М. Стан та перспективи розвитку ягідництва України	335
Чернишова Є.О., Пляскіна Г.К. Особливості формування урожайності кабачків залежно від фону живлення та строків сівби в зрошуваних умовах півдня України	338
Козлова О.П. Ефективність застосування біопрепаратів у аграрній сфері як альтернатива традиційної технології вирощування сільськогосподарських культур	341
Стрельченко О.В. Умови сталого розвитку аграрної сфери в сучасних умовах	345

Поліщук Ю.О. Аналіз сучасного стану вмісту гумусу в ґрунтах Херсонської області в умовах глобальних екологічних викликів	348
Ятченко П.Є. Земля як головний засіб виробництва в агропромисловому комплексі України	351
Зінченко А.Ю. Особливості оцінки права оренди земельних ділянок	354
7. Електронне урядування в умовах розвитку інформаційного суспільства	
Tetiana Korshun E-voting: best european practice	357
Волошин В.С. Особливості та напрями автоматизації web-порталу пенсійного фонду України	360
Лобода О.М., Кириченко Н.В. Вирішення задачі синтезу організаційної структури	363
Лях Ю.І. Електронне урядування як інструмент взаємодії держави і громадянського суспільства	366
Гетьман Н.А. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури як об'єкта державного управління	370
Ворона Н.В. Електронне урядування в умовах розвитку інформаційного суспільства	373
Волтарніст М.О. Вплив електронного урядування на державне управління	376
Бондаренко Д.О. Електронне урядування в інформаційному суспільстві України	379
Деряга О.В. Особливості та перспективи розвитку електронного урядування в Україні	382
Пасека К.О. Електронний уряд в умовах інформаційного суспільства як чинник стратегії реформування державного управління	385
8. Сучасні комунікації та мовна політика у публічному управлінні	
Білорусов С.Г. Інформаційно-комунікаційне забезпечення функціонування об'єднаних територіальних громад Херсонської області	388
Сугоняко Д. О. Зворотний зв'язок у системі публічного управління	392
Виноградова Т.І. Культура спілкування керівника на державній службі як основний чинник ефективного управління колективом	394
Хомайко К.О. Мовна політика в публічному управлінні	397
Пиртко М.С. Інтенсифікація комунікаційної діяльності громадських організацій як фактор зростання інвестиційної активності територій	400
Шконда І.В. Значимість комунікацій у проведенні публічного управління	403
Відомості про авторів	406

1. ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНЩИНИ

БУТРИЙ Д.С., в.о. першого заступника голови Херсонської обласної
державної адміністрації

КИРИЛОВ Ю.Є., ректор, д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний
аграрний університет»

СТУКАН Т.М., аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет»

Процеси децентралізації влади та об'єднання територіальних громад є головною складовою регіонального розвитку в сучасних умовах, результативність якого свідчатиме про ефективність діяльності місцевих органів влади. Регіони, які стали на шлях впровадження адміністративної реформи вже за короткий проміжок часу збільшують фінансування у свою соціальну сферу, економіку та інфраструктуру. Інвестори більш охоче спрямовують свої фінансові ресурси не через центральний уряд, а через місцеві та регіональні органи влади. Тому основним мотивом адміністративної реформи в Україні є розвиток ефективної, економічно спроможної громади, яка здатна швидко реагувати на місцеві потреби і акумулювати максимум інвестиційних потоків [1].

Метою реформи місцевого самоврядування для ОТГ є формування самостійності громад у забезпеченні свого функціонування за рахунок власних ресурсів; вирішення питань місцевого значення; оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів; мобілізація внутрішніх ресурсів громади.

У ході реформи місцевого самоврядування до кінця 2017 р. в Україні буде створено близько 700 об'єднаних територіальних громад. Сьогодні у 413 новостворених ОТГ бюджети збільшилися у 7,1 рази та реалізовано 1383 проектів розвитку інфраструктури за рахунок державної субвенції. На 8,5 млрд. грн збільшилася державна підтримка розвитку регіонів та громад з 0,5 млрд. грн у 2014 році до 9 млрд. грн у 2017 році.

У Херсонській області станом на 01.09.2017 р. створення 14 об'єднаних територіальних громад до складу яких увійшли 95 громад (табл. 1), що становить більше ніж 36% від загальної кількості громад області, це охоплює близько 16 % населення та 26% площ земельних угідь. Згідно перспективного плану заплановано на Херсонщині створити у підсумку 41 ОТГ [2].

Таблиця 1

**Створені об'єднані територіальні громади Херсонщини станом на
01.09.2017 р.**

Об'єднані територіальні громади	Район	Центр громади	Дата створення
Асканіє-Нова територіальна громада	Чаплинський	смт Асканія-Нова	грудень 2016
Великокопанівська територіальна громада	Олешківський	с. Великі Копані	грудень 2016
Виноградівська територіальна громада	Олешківський	с. Виноградове	квітень 2017
Гладківська територіальна громада	Голопристанський	с. Гладківка	грудень 2016
Горностаївська територіальна громада	Горностаївський	смт Горностаївка	квітень 2017
Зеленопідська територіальна громада	Каховський	с. Зелений Під	грудень 2016
Каланчацька територіальна громада	Каланчацький	смт Каланчак	грудень 2016
Кочубеївська територіальна громада	Високопільський	с. Кочубеївка	липень 2015
Мирненська територіальна громада	Каланчацький	с. Мирне	грудень 2016
Музиківська територіальна громада	Білозерський	с. Музиківка	грудень 2016
Присиваська територіальна громада	Чаплинський	с. Григорівка	грудень 2016
Тавричанська територіальна громада	Каховський	с. Тавричанка	грудень 2016
Хрестівська територіальна громада	Чаплинський	с. Хрестівка	грудень 2016
Чаплинська територіальна громада	Чаплинський	смт Чаплинка	грудень 2016

Джерело: сформовано за даними [3].

Порівнюючи динаміку створення ОТГ з 2015 року по 2017 рік, слід зазначити, що кожного року кількість ОТГ суттєво зростає, так у 2015 році – це була 1 громада, у 2016 році – 11, у 2017 році – 2, які пройшли вибори і 10 громад, яким на 29 жовтня цього року призначені вибори.

За даними Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України станом на 01.09.2017 р. Херсонщина займає 8 місце у рейтингу областей України щодо формування об'єднаних

територіальних громад і активно продовжує рухатися в даному напрямі. Це не передовий показник по кількості об'єднаних громад у порівнянні з деякими регіонами країни, де створено вже 20 і навіть 30 ОТГ, але Херсонська область має прогресивний район – Чаплинський, де в грудні 2016 року було створено 4 ОТГ до яких увійшли 16 місцевих рад територіальних громад району. Це майже всі громади району крім 2, які не захотіли долучатися до адміністративної реформи, що проводиться на Херсонщині. [3].

На сьогодні новостворені ОТГ Херсонщини демонструють економічну спроможність, що дає їм можливість залучати інвестиції і зміцнювати свій інституціональний потенціал. Аналіз рівня виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за січень-квітень 2017 року (у 12 ОТГ, утворених станом на 01 січня 2017 р.) свідчить про збільшення доходів місцевих бюджетів без трансфертів та власних надходжень бюджетних установ на душу населення порівняно з відповідним періодом 2016 року. Так у більшості ОТГ цей показник перевищує середньообласний. Темп росту доходів населення на 1 особу за чотири місяці 2017 року у 8 ОТГ Херсонщини об'єднаних на 01.01.2017 р. досяг показників від 153,4% до 438,9%. Так, наприклад, ще нещодавно створена Музиківська ОТГ має бюджет громади, який перевищує 18 млн. грн, який наповнюється за рахунок 460 платників податків. На території Музиківської ОТГ функціонує 22 сільськогосподарських підприємства, з них «Сапфір-Агро», в оренді якого знаходиться більше 300 паїв, завод із виробництва легкої металевої упаковки, птахофабрика ПАТ «Чорнобаївське» та біогазовий завод. Музиківська ОТГ активно залучає інвестиційні кошти до громади через міжнародні програми та гранти. ОТГ є учасником програми DOBRE «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) [4].

Новостворені ОТГ Херсонської області від держави отримують додаткове стимулювання на капітальні видатки. Державний бюджет здійснює фінансову підтримку громад в першу чергу шляхом надання їм коштів на формування інфраструктури. У 2017 році громади мали можливість реалізувати вперше

проекти за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ. Згідно розподілу Херсонська область отримає до кінця року більше ніж 52,1 млн грн такої субвенції.

Згідно перспективного плану формування територій громад Херсонської області, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 832 (в редакції розпорядження КМУ від 31 травня 2017 р. № 363-р), планується створити ще 33 об'єднані територіальні громади до складу яких увійдуть 95 населених пунктів.

Так, 29 жовтня 2017 р. на Херсонщині стануть самостійними ще 10 громад: Костянтинівська ОТГ (Горностаївський район), Високопільська ОТГ, Ювілейна ОТГ (Олешківський район), Любимівська ОТГ (Каховський район), Іванівська ОТГ (Іванівський район), Борозенська ОТГ (Великоолександрівський район), Бехтерська ОТГ (Голопристанський район), Чулаківська ОТГ (Голопристанський район), Білозерська ОТГ і Станіславська ОТГ (Білозерський район).

Отже, реформа місцевого самоврядування на Херсонщині проходить згідно поточного перспективного плану. Громади стаючи більш поінформованими щодо можливостей, які відкриває перед ними децентралізація та об'єднання громад (передача повноважень, бюджетів, ресурсів від держави на місцеві органи самоврядування, що у підсумку веде до створення фінансово незалежних громад, які функціонують для забезпечення власних потреб), проявляють все більшу свідомість та бажання щодо підвищення ефективності регіонального розвитку та підвищення рівня власного життя.

Література:

1. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/ МПВСР. – 2007. – 269 с.

2. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України /

[Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія».– 2012. – 128 с.

3. Про затвердження перспективного плану формування територій громад Херсонської області [Електронний ресурс] : розпорядження КМУ від 05.08.2015 р. // Верховна Рада України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/832-2015-%D1%80> (дата звернення: 26.09.2017). – Назва з екрана.

4. Чим Музиківська ОТГ приваблює інвесторів? [Електронний ресурс] // ГО «Український кризовий медіа-центр» : [сайт]. – Текст. дані. – Херсон, 2017. – Режим доступу: <http://ucmc.org.ua/uk/muzikivska-otg/> (дата звернення: 26.09.2017). – Назва з екрана.

5. Де у жовтні пройдуть вибори на Херсонщині [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство «ПІК – Південна інформаційна Компанія» : [сайт]. – Текст. дані. – Херсон, 2017. – Режим доступу: <https://pik.ua/news/url/de-u-zhovtni-projdut-vibori-na-hersonschini> (дата звернення: 26.09.2017). – Назва з екрана.

ГЛОКАЛІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕТИН ГЛОБАЛЬНИХ І ЛОКАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ

БЄЛЬСЬКА Т. В., доктор наук з державного управління, доцент,
Харківський національний університет міського господарства імені
О. М. Бекетова

Глобальний світ є своєрідним простором перетину глобальних і локальних культур, інтересів та ініціатив. Глобальні тенденції впливають на локальний рівень, а локальні лідери використовують глобальну аудиторію. На думку Р. Робертсона, така тенденція є проявом процесу глокалізації – “взаємопроникнення глобального та локального”, що синтезує значення термінів “інтернаціональне”, “транснаціональне”, “трансрегіональне” та, “транскультурне” й фіксує взаємопроникнення, взаємовплив і взаємодоповнюваність глобальних і локальних тенденцій; це – рівень свідомості, для якого характерні водночас і обстоювання суспільними групами своєї самобутності (локальність), і прагнення до охоплення простору, до зміцнення зовнішніх зв’язків (глобальність) []. Саме соціологом Роландом Робертсоном, вважає більшість вчених, введено в обіг термін “глокалізація”, однак Є. Авдокушин доводить, що терміном “глокалізація” вже в 1980-і рр. оперував керівник японської корпорації “Sony” А. Моріта, у розумінні якого глокалізація поставала як “синтез локальних культур із досягненнями глобальної мультикультурної цивілізації” [2, с. 6]. Усе ж більшість дослідників пов’язує широке впровадження поняття “глокалізація” з ім’ям британського професора Р. Робертсона.

Процеси глобалізації та локалізації перебувають у діалектичному поєднанні, що отримало назву процесу глокалізації. Глокалізація – це тенденція, яку слід враховувати при здійсненні державної політики на регіональному рівні. Зокрема, глокалізацією є процес взаємопроникнення організацій глобального та національного громадянського суспільства: національні організації громадянського суспільства “розростаються” та збільшують сферу свого впливу, перетворюючись на глобальні, і, навпаки,

глобальні громадські організації через численні осередки поширюють глобальні та демократичні цінності. У цьому процесі держава виконує роль регулятора, який за допомогою державної політики посилює чи зменшує прояви локальних або глобальних культурних цінностей.

Прикладом міжнародної організації, яка об'єднує органи місцевого самоврядування, що діють на локальному рівні, є Конгрес місцевих та регіональних влад. 12 січня 1957 р. у м. Страсбург (Франція) вперше зібралася Конференція (пізніше адаптована в Конгрес) місцевих влад на чолі з Жаком Шабан Дельма. Конгрес став лідером розбудови місцевої демократії на території Європи. У 1975 р. до місцевих влад долучилися регіональні й організація об'єднала всі територіальні громади Європи. Визнання місцевої демократії державами-членами Ради Європи призвело в 1985 р. до прийняття Європейської хартії місцевого самоврядування. У цьому документі утверджується роль спільнот як першого рівня демократії. Він став міжнародно-правовим документом, що заклав стандарти в цій сфері. Держави зобов'язуються дотримуватися ряду фундаментальних принципів, щодо яких неможливі ніякі застереження. Це, наприклад, право громадян брати участь в управлінні громадськими справами і права співтовариств на самоврядування, на виборність місцевих органів влади, на володіння повноваженнями, на власні адміністративні структури і фінансові ресурси, на звернення до суду при втручанні влади інших рівнів. За допомогою цих серцевинних принципів Хартія прагне забезпечити сумісність різноманітних місцевих управлінських структур в державах-членах Ради Європи. Головною метою в той же час залишається дотримання всіх положень Хартії. Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи став правонаступником Конференції. Конгрес підтримує місцеву та регіональну демократію шляхом постійного моніторингу виконання принципів Європейської Хартії місцевого самоврядування, спостереження за місцевими та регіональними виборами та надання рекомендацій урядам 47 країн-членів Ради Європи. Конгрес підтримує місцеве самоврядування, а також демократію та права людини на місцевому рівні.

Наприклад, у відповідь на запрошення Уряду України для спостереження за виборами, що проходили 25 жовтня 2015 р., Конгрес направив збільшену делегацію, до складу якої входило 28 членів цього Конгресу. Діяльність усієї місії Конгресу тісно координувалась з іншими міжнародними організаціями, зокрема ОБСЄ та спостерігачами від Європейського парламенту.

Міжнародні неурядові організації сприяють діяльності ООН як групи захисту громадянських прав і груп контролю за здійсненням програм та декларацій, ухвалених державами-членами ООН. Їх завдання полягає в привертанні уваги громадськості до проблем людей в усьому світі, формуванні громадської думки, лобістській діяльності тощо. Із цією метою міжнародні громадські організації проводять конференції, дискусії й обговорення, здійснюють аналітичні дослідження та експертизу політики держав. Їх діяльність націлена на розвиток інформаційної обізнаності населення й комунікативних зв'язків між владою, політичними лідерами та суспільством, що сприяє утвердженню демократії. Вочевидь, із часом глобальне громадянське суспільство на планетарному рівні виконуватиме роль балансу між владою, ринком та урядом, яку на сьогодні відіграють громадські організації на регіональному рівні.

У 2000 р. відбувся Форум тисячоліття і зміцнення співпраці та координації між громадянським суспільством. Було ухвалено рішення заснувати на постійній основі Асамблею громадських суспільних організацій, яка повинна збиратись в рамках ООН напередодні сесії Генеральної Асамблеї ООН кожні два-три роки.

Вчені доводять, що “уряди окремих країн в майбутньому приречені стати підлеглими утвореннями в межах міжнародних систем, подібно до місцевих чи провінційних структур влади в межах тієї чи іншої країни”, а можливості нагляду за керівництвом міжнародних організацій практично зведено нанівець [4, с. 133]. Водночас, посилення ролі та впливу організацій глобального громадянського суспільства викликає певне занепокоєння в управлінських та наукових колах.

Отже, процеси глобалізації та глокалізації перебувають у діалектичній єдності. Взаємопроникнення, взаємовплив і взаємодоповнюваність глобальних і локальних тенденцій є глокалізацією, що проявляється в одночасному обстоюванні суспільними групами своєї самобутності (локальність) і прагненні до охоплення простору (глобальність). Об'єднавчим началом як глобального, так і локального суспільства є цінності.

Література:

1. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність / Роланд Робертсон // Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. – 2008. – С. 48–72.

2. Авдокушин Е. Ф. Глокализация как объективный процесс и корпоративная стратегия [Електронний ресурс] // Вопросы новой экономики. – 2010. – № 2. – С. 14. – Режим доступу : <http://www.vsei.ru/downloads/vne/n02-10.pdf>.

3. Report of the UN Civil Society Outreach Symposium [E-recource] / Cosponsored by the World Federation of United Nations Associations Under the Patronage of the President of the General Assembly, H. E. Mr. Harri Holkeri. – New York :Arden Conference CenterHarriman, 2001. – Regime to access : <http://www.un.org/ga/president/55/speech/report.htm>.

4. Кіндратець О. М. Роль світового громадянського суспільства в подоланні негативних наслідків глобалізації / О. М.Кіндратець // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії.– 2009. – Вип. 37. – С. 129–136. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_37_13.pdf.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛІДЕРА – КЕРІВНИКА ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

БІЛОРУСОВ С.Г., к.т.н., доцент, заслужений працівник освіти України,
директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації

В умовах децентралізації влади в Україні, зміцнення самодостатності територій, формування об'єднаних територіальних громад важливим стає коригування державної та розробка ефективної регіональної кадрової політики як одного з дієвих інструментів активного впливу на процеси, що відбуваються в державі, в межах скорочення апарату управління та необхідності якісного використання людського потенціалу та підготовки ефективних управлінців.

Регіональна кадрова політика повинна бути перспективною, носити запобіжний і випереджальний характер, враховувати соціальний прогрес та сучасні реалії, а також зміну характеру праці і управлінських процесів.

Європейські підходи до компетентності кадрів як системи знань, досвіду, умінь і навичок вимагають використання нових технологій формування компетентного публічного службовця, з акцентом на етику поведінки та професійний розвиток.

В Херсонській області активізувався процес об'єднання територіальних громад, основою якого є затверджений Урядом України перспективний план формування територій громад Херсонщини. Новостворені об'єднані громади отримують статус міста обласного значення, мають право на прямі міжбюджетні стосунки з державним бюджетом, отримання субвенцій безпосередньо громадою, в тому числі, на розвиток інфраструктури.

Затверджений перспективний план достатньо гнучкий та може корегуватися, він є дорожньою картою процесу об'єднання, але не порушує основного принципу добровільного об'єднання, громади пропонують свій варіант об'єднання та можуть обґрунтувати його з точки зору можливостей розвитку та фінансово-економічних розрахунків.

Процес об'єднання, в тому числі, передбачає:

- підготовку сучасного кадрового складу;
- кількісну оптимізацію підсистем регіональних та місцевих кадрів для органів публічного управління з урахуванням процесів децентралізації влади, потреб держави, місцевого самоврядування та ринкової економіки;
- посилення фахових комунікацій та горизонтальних зв'язків;
- вдосконалення загальнонаціональної системи професійного навчання кадрів.

В зазначеному контексті вирішального значення набуває якість кадрового потенціалу територіальних громад з акцентом на професіоналізм керівних кадрів, їх спроможності ефективно управляти власністю і фінансами, бюджетними установами, об'єктами інфраструктури та соціальної сфери, вмінні працювати з усіма суспільними верствами населення, громадськими групами. По суті, їм необхідно оволодіти мистецтвом муніципальної політики, сучасними муніципальними технологіями і методами муніципального менеджменту.

Управлінська складова лідера – керівника територіальної громади визначається його компетентністю та професіоналізмом. Сучасність висуває нові вимоги щодо вміння бачити проблему, аналізувати ситуації, знаходити рішення, передбачати наслідки реалізації задуманого, володіння цілою низкою фахових вмінь для вирішення більшої частини суспільних справ в межах територіальної громади та надання адміністративних послуг, що потребують громадяни.

Тому, вимоги до особистості керівника об'єднаної територіальної громади в час змін є безперечно високими в умовах збільшення масштабу діяльності.

Із зазначеною темою безпосередньо пов'язано виконане Херсонським обласним Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації спільно з ОРІДУ НАДУ при Президентіві України наукове дослідження «Реформування публічного управління шляхом забезпечення децентралізації, субсидіарності та самодостатності», яке має сприяти, в тому числі підготовці кадрів для

підвищення якості життєдіяльності на регіональному та місцевому рівнях з визначенням пріоритетів щодо підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері місцевого самоврядування [1; 2].

Дослідження має окремий розділ, що стосується формуванню особистості керівника об'єднаної територіальної громади, надані пропозиції щодо складових його професійної діяльності та самовдосконалення. В даний час готується серія тематичних короткотермінових семінарів для голів ОТГ з питань створення стратегії розвитку ОТГ, особливостей оплати праці на сучасному етапі згідно законодавства України, формування кейсу проектів, тайм-менеджменту сучасного керівника.

Література:

1. Білорусов С.Г. Пріоритети формування особистості лідера – керівника територіальної громади // Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 6-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції / за наук.ред.проф. Ю.М. Бардачова, О.М. Кондрашова, М.Х. Корецького, І.П. Лопушинського – Херсон: Грінь Д.С., 2015 – С. 35-37.

2. Білорусов С.Г. Реалізація стратегії державної кадрової політики України щодо підготовки посадових осіб місцевого самоврядування // Державна політика щодо кадрового забезпечення місцевого самоврядування // Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. – К.: РІДНА МОВА, 2016 – С. 501-545.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ВАЖЛИВА ДЕТЕРМІНАНТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПІДНЕСЕННЯ БАГАТОЛІСНИХ РАЙОНІВ

КАРПУК А. І., д.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і
природокористування України

ШЕСТАК М.Л., к.е.н., Національний університет біоресурсів і
природокористування України

ОЛЕКСІЄВЕЦЬ О.М., Державне підприємство «Березнівське лісове
господарство»

Сфера лісогосподарського виробництва у багатьох регіонах на сьогодні не відзначається високим рівнем еколого-економічної ефективності. Це є наслідком не завжди продуманої політики державної і регіональної влади та окремих суб'єктів господарювання щодо використання можливостей і резервів більш комплексного залучення в господарський оборот сировинної та несировинної складових лісоресурсного потенціалу. Дана проблема стає ще більш актуальною в умовах децентралізації та реформи місцевого самоврядування, коли результативніше використання місцевого лісоресурсного потенціалу, особливо в багатолісних регіонах, стає однією з основних детермінант соціально-економічного піднесення сільських територій.

Однією з причин незадовільного рівня еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва є також повільна інституціоналізація сучасних форм лісогосподарювання, які сприяли б підвищенню рівня переробки деревини, зменшенню втрат лісосировини на лісосіках, збільшенню обсягів заготівлі другорядних лісових матеріалів та побічного лісокористування. Тобто неформованими є інституціональні передумови підвищення еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва, які відповідали б сучасним викликам невиснажливого та безперервного використання лісоресурсної бази соціально-економічного розвитку сільських територій і враховували б основні тенденції інституціональних трансформацій у природно-ресурсній сфері.

Вагомою складовою ефективного лісогосподарського виробництва є поведження з деревними відходами, зокрема лісосічними відходами та відходами деревообробки. Мова йде про припинення практики масового спалення лісосічних відходів, які утворюються в місцях проведення суцільних та вибіркових рубок, що призводить до підвищення обсягів викидів вуглекислого газу, а це суперечить політиці обмеження глобального потепління та підвищує рівень втрат потенційно можливих прибуткових надходжень в разі утилізації цих відходів. Тобто визначення рівня ефективності лісогосподарського виробництва має включати розгляд виробничо-технічних та екологічних умов поведження з деревними відходами.

Підвищення рівня еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва пов'язане також з мінімізацією величини неочищених площ, зменшенням кількості лісових пожеж і відповідно площі лісових земель, пройдених пожежами, швидким та оперативним прибиранням і локалізацією згорілого та пошкодженого лісу, а також утилізацією і подальшою переробкою згорілої і пошкодженої лісової продукції. В теперішніх умовах, як показує досвід передових господарств, рівень еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва визначається також рівнем комплексності ведення лісового господарства, а саме збільшенням обсягів заготівлі другорядних лісових матеріалів, розширенням мережі центрів рекреаційного лісокористування, зменшенням масштабів спалювання та знешкодження лісосічних відходів, результативнішим використанням несировинних якостей лісу, збільшенням поголів'я мисливської фауни.

Використання резервів підвищення рівня еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва має стати однією з основних домінант національної та регіональної лісової політики, особливо в умовах формування об'єднаних територіальних громад, оскільки ліс – це не лише ресурсна база розвитку державних лісогосподарських підприємств, а й важливий чинник наповнення бюджетів місцевого самоврядування. Причиною розгляду екологічної та економічної складової ефективності при виборі

регіональних пріоритетів розвитку лісогосподарського виробництва є необхідність врахування всього спектра чинників, які формують лісоресурсний потенціал як складову соціально-економічного розвитку територіальних громад та як основу асиміляційного потенціалу територій.

Тобто екологічні та економічні пріоритети мають синхронізуватися і розглядатися як невід'ємні елементи збалансованого, безперервного та невиснажливого лісокористування. Тривалий час при виборі механізмів виявлення резервів та основних факторів забезпечення прийняттого рівня еколого-економічної ефективності лісогосподарського виробництва домінував галузевий підхід. Тобто лісові та лісогосподарські активи розглядалися як фактори власне лісогосподарського виробництва, що призводило до виснажливого освоєння лісоресурсного потенціалу та незадовільного відтворення окремих його складових. Підвищення показників економічної ефективності лісокористування пов'язувалося з додатковим залученням у господарський обіг деревних ресурсів, а це у свою чергу стимулювало не завжди обґрунтоване проведення різних видів рубок і призводило до погіршення породно-вікової структури лісового фонду.

Виходячи з європейської практики ефективність лісогосподарського виробництва необхідно прив'язувати до пріоритетів соціально-економічного розвитку територій, які є ареалами концентрації лісових благ. Лише за таких умов багатолісні райони отримають новий імпульс для розширеного відтворення як природно-ресурсного, так і соціально-економічного потенціалу.

Література:

1. Карпук А. І., Шестак М. Л. Інституціональні передумови підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування. Економіст. 2015. №10. С.3–7.

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

МОРОЗОВ О.В., д. с.-г. н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний
аграрний університет»

МОРОЗОВА О.С., к.е.н., ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу та
права»

БІДНИНА І.О., к. с.-г.н., с.н.с., Інститут зрошуваного землеробства
НААН

Одним із найважливіших факторів управління земельними ресурсами та розвитку територій в умовах децентралізації є система землеустрою і державного земельного кадастру, які становлять інформаційну основу державного управління територіями й економічним регулюванням земельних відносин [1].

Одним із основних принципів правового забезпечення раціонального використання і охорони земель є платність землекористування суб'єктів земельних відносин. У земельному праві плата за землю розглядається як обов'язок власників землі і землекористувачів, метод регулювання земельних відносин з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, основне джерело надходжень до Державного і місцевого бюджетів з метою централізації коштів для фінансування програм і проектів щодо поліпшення якісного стану продуктивних земель та їх охорони від негативного антропогенного впливу [1].

Плата за землю регулює суспільні відносини, які виникають між власниками землі і землекористувачами, а також органами державної влади та місцевого самоврядування щодо визначення розміру та порядку плати за використання коштів, що надходять від плати за землею, відповідальності суб'єктів плати за землю, контролю за правильністю обчислення і справляння земельного податку.

Грошова оцінка земель, як вид земельно – кадастрової діяльності, є одним із інструментів регіональної регуляторної політики в галузі раціонального використання та охорони земель. Грошова оцінка земельних ділянок

визначається на рентній основі. Залежно від призначення та порядку проведення грошова оцінка земельних ділянок може бути нормативною і експертною [2].

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель [2, 3].

Рис. 1. Динаміка зміни нормативно грошової оцінки 1 гектара угідь по Херсонській області

За результатами її проведення отримані значення нормативної грошової оцінки 1 гектара угідь (ріллі та перелогів, багаторічних насаджень, природних сіножатей та пасовищ) по Херсонській області представлена на рис. 1. За період охоплений дослідженнями (1995-2017 рр.) нормативна грошова оцінка ріллі та

перелогів збільшилась у 8,4 рази (з 4120,00 грн./га до 34698,86 грн./га), багаторічних насаджень у 4,7 рази (з 12680,00 грн./га до 60815,31 грн./га), природних сіножатей та пасовищ у 4,7 рази (з 660,00 грн./га до 3165,47 грн./га).

Висновок: 1. Нормативна грошова оцінка земель дає можливість органам місцевого самоврядування одночасно з використанням нормативно-організаційних методів управління розвитком території реалізувати свої регулятивні повноваження на підставі створення економічних умов і стимулів раціонального використання земель, створити необхідні умови для формування фінансово-економічної бази за рахунок за землю.

2. Проведення та своєчасне оновлення грошової оцінки, дозволить збільшити бюджетні надходження від плати за землю, а для місцевих рад це стане гарантією стабільного наповнення місцевих бюджетів від плати за землю.

Література:

1. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами. Під заг. ред. Третяка А.М. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2008. – 462 с.

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 201.

3. Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 року № 1378-IV, стаття 1.

МОЖЛИВОСТІ ПРОЯВУ СИСТЕМНИХ ЕФЕКТІВ НА РІЗНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РІВНЯХ

ШАШУЛА Л.О., пр. н. с., к.е.н., с.н.с., ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»

Системні ефекти (СЕ далі) фінансово-економічного регулювання природокористування мають здатність проявлятися на різних територіальних рівнях в залежності від їх просторового впливу.

Для національного, регіонального та локального рівня характерні такі загальні принципи як масштабність, комплексність, спеціалізація, інтегрованість.

Ці принципи проявляються зі зміною територіального рівня. Якщо дію принципу позначено як max – то він з кожним рівнем посилюється, min – зменшується (табл. 1)

Таблиця 1

Трансформація принципів прояву системних ефектів залежно від територіального рівня

	масштабність*	комплексність (системність)**	спеціалізація***	інтегративність****
національний	max	max	min	min
регіональний	min	max	max	max
локальний	min	min	max	max

* *масштабність* – ступінь впливу та охопленості різних сфер функціонування. Чим більш масштабний прояв, тим ширше його дія;

** *комплексність* – прояв взаємозв'язку економічних, соціальні, екологічні, технічні, технологічні та інші фактори господарської та управлінської діяльності;

*** *спеціалізація* – вияв обмеженості та різноманітності елементів як природного так і господарського походження, напрями використання;

**** *інтегративність* – вияв співпраці підсистем маркетингу і менеджменту, що супроводжується кількісної та якісної конкретикою.

На всіх територіальних рівнях здійснюються системний вплив на конкретний об'єкт СЕ. Наприклад, коли проявляється СЕ під час можливості формування рентних платежів, то на цей процес здійснює вплив як національний рівень (закони, регуляторні акти...), так і регіональний та локальний.

Можливості, особливості прояву СЕ на національному рівні.

Зовнішній вплив СЕ на країну проявляється через призму глобалізації та інтеграції. Це впливає на рівень економічного розвитку, конкурентоздатність країни, ступеня розвитку інноваційного середовища, доступ як природних так і трудових ресурсів

Реальні проекти розміщення нових шляхів транзиту енергоносіїв у Європу поза Україною, а також будівництво автотранспортних коридорів та логістичних центрів авіатранспортних перевезень за межами України лише підтверджує реальність цієї ситуації.

Яскравий приклад – ситуація на сході країни та узгодженість дій країн-лідерів у підтримці або нейтралітеті щодо цієї ситуації.

Внутрішній вплив СЕ також відчувається насамперед через ситуацію на сході. Це проявляється і в екологічному, і в економічному, і в політичному контексті.

Всі чотири принципи чітко відслідковуються у максимальній дії негативного впливу СЕ за відсутності стратегічної державної регіональної політики

Зменшення таких проявів проходить за рахунок «економічних локомотивів» - великих міст є позитивною для національної економіки за умови існування адекватних перерозподільних механізмів, які з часом надають можливість поширити позитивний економічний ефект на більш значні території країни.

«Периферійні» регіони центральної, північної та західної частини України страждають від браку інвестицій і знаходяться в певному замкнутому колі

Вважаємо що функціональне районування та мікрорайонування для конкретних цілей соціально-економічної політики є доцільним і необхідним для зменшення негативних впливів СЕ

На нашу думку, чим вищий рівень конкурентоспроможності, тим більше умов до прояву СЕ.

Що стосується локального, низового рівня то прояв системних ефектів зараз чітко відслідковується на проблемах районів, реалізації органами місцевого самоврядування і територіальними громадами України державної політики децентралізації

Практика переходу країни до масштабної програми децентралізації управління позначила низку глибоких проблем, До основних із них належать:

- замкнутий і відносно незалежний від середовища зміст функціонування територіальних господарств, насамперед у містах і селищах;
- передача державою у виключну компетенцію територіальних громад переліку специфічних функцій, що формують систему цілей і завдань у діяльності місцевої представницької влади (;
- розподіл повноважень між органами державного управління та місцевого самоврядування з установами пропорції відповідальності.

Загострення цих проблем сприяло виникненню політики “муніципалізації”.

Громада є активною силою, яка визначає політичний зміст місцевої влади, а також сутність соціально-економічних і суспільно-політичних процесів на відповідній території. Участь населення як структурний елемент системи муніципального управління можна виразити у вигляді двох груп показників: статичних і динамічних.

До статичних показників належать: *демографічна структура; етнічний склад; структура зайнятості; рівень безробіття; рівень і якість життя та ін.* До динамічних слід віднести: *міграційне сальдо; природний приріст; темпи безробіття; показники народжуваності та смертності тощо.*

Перспективи подальших досліджень бачаться у вивченні муніципальної політики як системи стратегічного управління самоврядною діяльністю в Україні.

АЛЬТЕРНАТИВНА ФІНАНСОВА БАЗА ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ ТА ЕКОСИСТЕМ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ ОДИНИЦЬ

СУХІНА О.М., к.е.н., с.н.с., Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

Спроможним територіальним громадам (СТГ) України доведеться за власний кошт відновлювати місцеві екосистеми. Для реалізації природоохоронних проєктів СТГ необхідно формувати власну альтернативну фінансову базу, тобто правильно виробляти стратегію Фандрейзингу – пошуку альтернативних джерел фінансування місцевих цільових програм. В умовах здійснення децентралізації владних повноважень до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, надходить 25 % екологічного податку згідно підпункту 4.1 ст. 69.1 Бюджетного кодексу України. Дочірнє підприємство “Агробуд” здійснює в селі Бориспільського району видобуток піску – корисної копалини місцевого значення, і сплачує за 1 квартал 121,07 грн. екоподатку за викиди в атмосферне повітря речовин у вигляді суспендованих твердих часток. Тобто, місцевий орган влади отримує лише 100,0 грн./рік. Для місцевої громади – це мізерні кошти, адже для насадження (вручну) 1 га соснового лісу та догляду за ним необхідно як мінімум 7,0–8,0 тис. грн., а ще – для догляду протягом 80 років.

Отримання додаткових коштів новоствореними територіальними громадами можливе завдяки встановленню рентної плати за використання асиміляційних послуг екосистем, що базується на вилученні екологічної ренти, використання альтернативних джерел енергії як джерела додаткового доходу та засіб збереження природи, експорту біопалива в європейські країни, долученню до нового проєкту щодо заміни бензину альтернативним видом пального (наприклад, в японському місті Фудзісава почав курсувати перший у світі автобус, який працює на біопаливі, виготовленому із евгленових водоростей), перегляду існуючих місцевих податків і зборів та механізму їх використання

усією громадою та ін. Майбутня СТГ має повне право надавати екологічні послуги іншим регіонам із розвинутою промисловістю чи великим містам за певну ціну, тобто отримувати додаткові кошти на здійснення природоохоронних заходів чи насадження лісів та ін. Для активізації розвитку альтернативної енергетики місцева влада може на рівні місцевого оподаткування та організаційних преференцій стимулювати господарюючих суб'єктів більш інтенсивно використовувати альтернативні джерела енергії (введення податкових знижок, надання пільг для населення тощо) [1, 2].

В багатьох спроможних територіальних громадах України може здійснюватися видобуток корисних копалин, що негативно позначатиметься на здоров'ї людей а стані екосистем.

Довідково. Економічний механізм децентралізованого управління вітчизняним фондом родовищ корисних копалин місцевого значення може бути реалізований через механізм капіталізації корисних копалин місцевого значення. В основу пріоритетного методологічного підходу до капіталізації мінеральних ресурсів в Україні покладено принцип капіталізації рентних доходів від видобутку корисних копалин, які спрямовуються на придбання акцій гірничодобувних, збагачувальних та переробних підприємств у їх виробничий капітал та відтворення вітчизняної мінерально-сировинної бази і виконання державних регіональних соціальних програм [3]. За рахунок перетворення гірничої ренти у капітал можливе отримання дивідендів від тих акцій, що перебувають в управлінні органів місцевого самоврядування. Але для цього необхідне прийняття закону “Про капіталізацію гірничої ренти”. Необхідно також практикувати надання повноважень органам місцевого самоврядування самостійно встановлювати розмір рентних платежів за використання надр для видобування корисних копалин місцевого значення. І таким чином зміцнювати інститут місцевого самоврядування в контексті децентралізації владних повноважень [3].

Наразі постає важливе питання: скільки б ми, як власники природних ресурсів відповідно до ст. 13 Конституції України та ст. 4 Кодексу України про надра, могли отримувати, якби запрацював інститут громадянської власності?

Довідково. Згідно з даними Державної фіскальної служби України надходження рентних платежів за використання надр для видобування корисних копалин до бюджетів усіх рівнів у 2016 р. склали: до зведеного бюджету України – 40,780 млрд. грн.; до державного бюджету України – 39,699 млрд. грн.; до місцевих бюджетів України – 1,081 млрд. грн. Питома вага рентних платежів за користування надрами до місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України становить 2,65 %. Те, що надходить до місцевих бюджетів, там і осідає, тому для обрахунку візьмемо цифру 39,699 млрд. грн. Згідно з даними Державної служби статистики України, наявне населення в Україні станом на 2016 р. складає 42,8 млн. чол.

Тоді кожен громадянин України міг би отримати у 2016 р. по 927,55 грн. Якби був упроваджений інститут громадянської власності, це виглядало б саме так. Але ж не доцільно всю гірничу ренту віддати громадянам, оскільки

необхідно подбати про відтворення мінерально-сировинної бази та інших природних ресурсів. Проте ще є платежі за використання водних ресурсів, лісових, земельних, а також екологічний податок.

Частину коштів, які надходять до бюджетів за використання природних ресурсів, доцільно направляти на відтворення природно-ресурсного потенціалу (проведення геологорозвідувальних робіт, висадження лісів та ін.). Природні ресурси є невичерпними й вичерпними, зокрема, мінерально-сировинні. Але коштів ще достатньо залишиться і для майбутніх поколінь, оскільки певні види природних ресурсів колись вичерпаються. Необхідно правильно вилучити природну (в т. ч. гірничу) ренту, щоб надрокористувачі не змогли виводити кошти в офшори, а щоб вони залишались у державі, як розпорядника природних ресурсів. В майбутньому, з розвитком інституту громадянської власності, можна буде сподіватися на те, що українці будуть отримувати не менше коштів, ніж жителі Аляски, Канади, Норвегії чи інших держав. Для удосконалення системи управління рентними відносинами в сфері надрокористування необхідно створити новий інститут – банк природних ресурсів.

Таким чином, запропоновані альтернативні фінансові ресурси для СТГ в умовах децентралізації владних повноважень в Україні будуть сприяти відновленню здоров'я людей та локальних екосистем.

Література:

1. Сухіна О.М. Альтернативна енергетика в об'єднаних громадах як джерело додаткового доходу та засіб збереження природи (на прикладі Бориспільщини) / О.М.Сухіна, М.В.Соловей // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 11. – С. 611–617.

2. Suhina E.N. The economic mechanism of realization of environmental policy in conditions of decentralization of authority in Ukraine / Olena Suhina // Україна – Българія – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи : сборник с доклади от международна научна конференция, 10–16 септември 2015, Варна, Българія. Том 1. – Варна–Херсон: Наука и икономика, 2015. – С. 20–25.

3. Матюха В.В. Мінерально-сировинний комплекс України у контексті сталого розвитку економіки / В.В. Матюха, О.М. Сухіна // Економіка України. – 2017. – № 1. – С. 64–79.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ЧИННИК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ТКАЧУК О.В., к.е.н., доцент, Центральноукраїнський національний технічний університет,

В умовах децентралізації управління особливої актуальності набувають питання пошуку і впровадження ефективних механізмів інтенсифікації соціально-економічного розвитку територій. Одним з таких механізмів, який довів свою ефективність у багатьох розвинених країнах світу, є формування регіональних інноваційних кластерів – інноваційно-інтегрованих структур, здатних забезпечити значний синергетичний ефект завдяки оптимальному поєднанню фінансових, трудових, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів відповідної території.

Під кластером розуміється мережа незалежних виробничих та (або) сервісних фірм, включаючи їх постачальників, творців технологій і ноу-хау (університети, науково-дослідні інститути, інжинірингові компанії), з'єднуючих ринкових інститутів (брокери, консультанти) і споживачів, що взаємодіють між собою у рамках єдиного ланцюжка створення вартості [1].

Як відзначає Л.І. Федулова, подолання відставання в інноваційному розвитку районів, міст і регіонів у цілому можливо тільки за рахунок посилення підприємницької діяльності в інноваційній сфері та завдяки чітким механізмам взаємодії інноваційного простору: держави, бізнесу й центрів знань [2].

Необхідно підкреслити, що під час децентралізації управління найважливішим принципом виступає субсидіарність, яка передбачає передачу повноважень на прийняття рішень з центрального на нижчі організаційні рівні з відповідним фінансовим забезпеченням [3].

Надання органам місцевого самоврядування різного рівня права ухвалювати рішення стосовно переданих їм повноважень з урахуванням особливостей конкретної території обумовлює зростання їх ролі й розширення функцій у сфері формування інноваційних кластерів як чинника активізації

соціально-економічного розвитку. Такі функції повинні здійснюватися у трьох основних площинах:

1) Організаційно-нормативне забезпечення (включення до стратегій і програм соціально-економічного розвитку територій такої складової, як формування інноваційних кластерів у пріоритетних для економіки регіону галузях, реалізація цільових програм щодо створення інноваційно-інтегрованих структур різних типів тощо).

2) Інформаційно-аналітичне забезпечення (грунтовний аналіз соціально-економічної ситуації в регіоні, стану та тенденцій інноваційного розвитку з метою обґрунтування доцільності створення кластерних об'єднань, визначення їх галузевої спрямованості, сприяння створенню інформаційно-консультативних центрів для учасників кластерних об'єднань, здійснення моніторингу ефективності функціонування інноваційних кластерів та ін.).

3) Фінансово-інвестиційне забезпечення (реалізація інвестиційних проектів, фінансування програм розвитку тощо).

В цілому, виділяють такі джерела фінансування регіональних кластерів: по-перше, фінансування за рахунок державних фондів сприяння розвитку кластера (державні програми сприяння діяльності кластерів, кошти регіональних та місцевих організацій сприяння економічному розвитку, доходи від отримання державних замовлень, зокрема, національні та міжнародні тендери); по-друге, недержавне фінансування (внески учасників, надходження від кластерних послуг, кредитні ресурси фінансових установ, венчурний капітал, спонсорські кошти великих компаній, послуги дорадництва, гранти тощо) [4].

Слід відзначити, що процес формування та розвитку регіональних інноваційних кластерів буде ефективним лише за умови налагодження взаємовигідної співпраці органів місцевого самоврядування, освітніх і наукових установ, бізнес-структур, міжнародних фондів, громадських організацій та інших зацікавлених сторін. Основними напрямками такої співпраці є: пошук і залучення вітчизняних та зарубіжних інвесторів, включаючи міжнародні

гранти, проекти, програми; сприяння комерціалізації наукових досліджень і розробок; ініціація створення інноваційних кластерів для забезпечення потреб регіону та в експортно-орієнтованих галузях; інформаційно-консультативна взаємодія; сприяння розвитку інфраструктури для забезпечення ефективної діяльності учасників кластерів; розвиток венчурного і молодіжного підприємництва; забезпечення професійного розвитку фахівців відповідно до потреб інноваційної моделі економіки.

Література:

1. Федорова В.Г. Еволюція класичних теорій мережних і кластерних форм розміщення виробництва / В.Г. Федорова // Економіка і регіон. – 2011. – №2. – С. 51-54.

2. Федулова Л.І. Інноваційні кластери – ядро регіональних інноваційних екосистем / Л.І. Федулова // Матеріали I Міжнародної науково-практичної е-конференції «Мультидисциплінарні академічні дослідження і глобальні інновації: гуманітарні та соціальні науки» (MARGIHSS 2015) (Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, 10-11 вересня 2015). – Київ, КНЛУ, 2015. – С. 95-99.

3. Кузьменко Л.М. Децентралізація управління як фактор забезпечення модернізації промисловості України / Л.М. Кузьменко, М.О. Солдак // Управління економікою: теорія та практика: Зб. наук. пр. – К.: ІЕП НАНУ, 2015. – С. 42-51.

4. Іванченко Г.В. Основні джерела фінансування інноваційного кластеру в регіоні / Г.В. Іванченко, А.К. Мідляр // Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: X Міжнародний бізнес-форум (Київ, 21 березня 2017 р.) / відп. ред. Мазаракі А.А. – Київ: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2017. – С. 77-79.

МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

ГУБА М.І., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
к.е.н., доцент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Сучасна система державного регулювання аграрного ринку та сільських територій України перебуває на стадії становлення, тому обґрунтування її теоретико-методологічних засад та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення існуючих і запровадження прогресивних, зарекомендованих світовою практикою важелів та механізмів регулювання стає визначальним чинником їх подальшого розвитку. Поточна ситуація в Україні вимагає нових підходів до проведення реформ і формування політики.

Національна політика розвитку сільських територій повинна будуватися, спираючись на наукову базу, яка, в свою чергу, повинна бути зорієнтована на дотримання певних норм і вимог, що вже сформовані в більшості розвинутих країн. В Україні сільські території традиційно пов'язуються з агровиробництвом, тоді як розвинені країни характеризуються інтегрованим сільським розвитком. На сучасному етапі розвитку економіки Україна має розгалужений сільськогосподарський комплекс, який здатен забезпечити виробництво конкурентоспроможної аграрної продукції. Але протягом 90-х років минулого століття розвиток сільського господарства України характеризувався глибоким економічним спадом, лише починаючи з 2000 р. ситуація почала стабілізуватися. Сьогодні Україна тримає світове лідерство з експорту зернових, зокрема у поточному маркетинговому році за прогнозами.

Незважаючи на позитивні зрушення, в сільському господарстві України існує ще багато невирішених проблем. Зокрема, на регіональному рівні все ще зберігається тенденція щодо недооцінки ролі сільських територій у загальній структурі економіки областей України. Основним видом виробництва на сільських територіях залишається аграрне виробництво, але нерозвиненими є несільськогосподарські види діяльності. Це посилює кризові тенденції в розвитку сільських територій, активізує процеси міграції працездатного

сільського населення до міст. У вітчизняній та зарубіжній практиці існує декілька концепцій (підходів), з яких можна чітко виокремити три концепції розвитку сільських територій [1]:

- концепція, яка ідентифікує сільський розвиток з загальною модернізацією сільського господарства і агропродовольчого комплексу. Ця концепція бере за основу розвиток сектора (галузева модель), в якій сільський розвиток опирається на розвиток сільського господарства. При цьому сільські території розглядаються як сукупність ресурсів для сільського господарства і як резервуар для розвитку виробничих процесів у сільському господарстві. Недоліком цього підходу є знехтування особливостей місцевого розвитку, сільського розвитку, і ще в меншій мірі відмінностей між окремими сільськими територіями, яким відводиться другорядна чи взагалі незначна роль в інтерпретації структурних змін сільського господарства.

- концепція, яка пов'язує сільський розвиток виключно зі зменшенням відмінностей між найбільш відсталими сільськими районами та рештою секторами економіки (концепція зближення, перерозподільча модель). Згідно перерозподільчої моделі сільські райони розглядаються переважно як райони слаборозвинуті, структурно відстаючі від розвитку міських районів внаслідок несприятливих природних і соціально-економічних факторів, через що потребують особливої уваги зі сторони державної політики. Основною метою моделі є задіяння ефекту перерозподілу як шляхом прямих компенсацій впливу несприятливих факторів, так і шляхом структурної підтримки. Це передбачає розвиток, насамперед, традиційних галузей (агротуризм, сільський туризм, переробка сільськогосподарської продукції в самих господарствах тощо). Такий підхід до сільського розвитку став визаним в європейській спільності у 1970-ті та 1980-ті роки.

- концепція, яка ідентифікує сільський розвиток з розвитком сільських районів в цілому шляхом використання всіх ресурсів, які знаходяться на їх території (людських, фізичних, природних, ландшафтних та ін.), та інтеграції між усіма компонентами та галузями на місцевому рівні (територіальна

модель). Територіальна модель розвитку передбачає два паралельних варіанти розвитку: зосередженість на розвитку аграрного і агропромислового секторів як рушіїв розвитку сільських територій та акцентування необхідності економічної диверсифікації місцевої економіки і, відповідно, несільськогосподарських галузей як факторів розвитку місцевої економіки. В українській практиці дана концепція була покладена в основу «Концепції розвитку сільських територій», затвердженої Кабінетом Міністрів України від 23.09.2015 р. № 995-р.[2].

Враховуючи зарубіжний досвід та наслідки проведених реформ в вітчизняному аграрному секторі, виникає потреба у переорієнтації із галузевого підходу та управління сільськими територіями до інтегрованого територіально-галузевого підходу, що, відповідно, надає можливість розглядати сільські території як просторове утворення, яке має певний економічний, галузевий, трудовий, соціальний та ресурсний потенціал. З огляду на загальносвітові тенденції збільшення важливості аграрного сектора в умовах світової продовольчої безпеки, стає очевидним, що концепція сільського розвитку є набагато ширшою порівняно з концепцією аграрного розвитку [3].

У 2006р. ФАО зробила офіційне роз'яснення, що світ розуміє під концепцією сільського розвитку. Перехід до політики сільського розвитку - це відповідь на зростаючий зовнішній тиск на сільські громади, який чинить глобалізація і конкуренція за природні ресурси як всередині країни, так і ззовні. Зазначається, що фермери, особливо малі сімейні господарства, підприємці на сільських територіях і сільські мешканці повинні застосовувати нові стратегії, які базуються на мобілізації і взаємопоєднанні різних сфер сільського життя. Сільське господарство, навколишнє середовище, вода, відновлювана енергія, ручна праця, послуги сільської гостинності (сільський туризм), культурна спадщина, органічне сільське господарство, місцеві продукти, прямий продаж з ферми повинні бути поєднанні у відповідності до формування нової, характерної для певної території, виробничої системи [3]. Таке поєднання сільського господарства з іншими видами діяльності на селі сприяє: включеності сільського населення у виробництво і підприємницьку діяльність

на сільських територіях і рівноправ'ю у розподілі доходів від використання місцевих природних і виробничих ресурсів; забезпеченню розвитку села на основі створення умов для участі місцевих селян у формулюванні та реалізації програм локального розвитку; господарюванню на сільських територіях у відповідності з принципами сталого розвитку: збереження місцевих людських ресурсів, традиційних знань, ґрунтів, водних ресурсів, біорізноманіття, соціальних мереж, якісного життєвого середовища тощо.

Отже, проведені дослідження зарубіжного досвіду та потреби визначення орієнтирів вітчизняної моделі державної політики в аграрному секторі України, дають підставу зробити висновки щодо формуванню, становленню і здійсненню дієвої політики сільського розвитку для забезпечення ефективних програм і проектів розвитку у сільській місцевості для сільських мешканців.

Література:

1. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України : [монографія] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; наук. ред. В. В. Борщевський. – Львів, 2012. – 216 с. (Серія “Проблеми регіонального розвитку”).

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій». Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80/paran8#n8>.

3. Малько Ю. Конвергенція політики сільського розвитку в європейському просторі. Науковий вісник. –2014.– Вип. 14“Демократичне врядування”.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ

КАРТАШОВА О.Г., к.е.н., ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

В останні п'ятдесят років децентралізація замінила централізовані політичні, адміністративні та економічні системи у багатьох країнах. "Майже всі країни світу здійснюють децентралізацію, оскільки намагаються вирішити багато проблем у державному секторі" [1].

У той час як децентралізації та проблемам державного управління в науковій літературі приділяється багато уваги, питання термінології децентралізації викликає багато дискусій. В науковій літературі існує розбіжність за видами децентралізації та класифікації видів. Крім того, дуже неоднорідними за оцінкою та значенням є ефекти децентралізації, а саме консенсус щодо того, децентралізація призводить до позитивних або негативних змін в системі державного управління.

У науковій літературі зустрічається декілька поглядів на поняття децентралізації. Є такі, що розглядають децентралізацію як владні повноваження та розподіл ресурсів центральних органів влади з правами на самоврядування. Інші автори, які більш широко визначають децентралізацію, розглядають це явище як передачу свободи дій, функцій, відповідальності та ресурсів не лише органам державного управління з правом самоврядування, а й державному управлінню та / або приватним організаціям, що працюють на різних рівнях державного управління та з неурядовими організаціями.

На сьогодні актуальність наукової дискусії в цій сфері лише зростає в контексті реформування публічного управління. Слід зазначити, що в практиці державного управління в Україні децентралізація як спосіб зміцнення місцевого самоврядування і підвищення його спроможності впливати на розвиток територій до останнього часу не сприймалась як серйозний чинник розвитку країни в цілому, що є наслідком недооцінки існування фундаментального

взаємозв'язку і взаємодії між такими інститутами, як держава та територіальні громади, для формування умов розвитку країни [2].

Різні види та типи децентралізації можуть мати різні форми та поєднання в різних країнах і навіть у різних секторах однієї країни. З іншого боку, всі види та типи децентралізації взаємопов'язані на практиці, і найчастіше один тип і вид децентралізації є причиною або наслідком реалізації іншого типу або виду децентралізації. З цих причин певний тип або види децентралізації не можна аналізувати окремо [3], не враховуючи всіх можливих типів та видів децентралізації.

Для того, щоб успішно створити децентралізовану систему державного управління, необхідно розуміти потенційні позитивні аспекти і негативні наслідки децентралізації. Децентралізація створює сприятливі умови для експериментів та інновацій надання суспільних благ, розподілу бюджету та інших галузей. Але з іншого боку, децентралізована система може привести до «податкових війн», в яких територіальна муніципальна влада конкурує один з одним на податковою базою, ставками та пільгами.

Серед причин, чому місцеві та регіональні інститути самоврядування не є ефективними у виконанні своїх макроекономічних функцій є: неможливість контролю цін на місцевому та регіональному рівні; широкі повноваження окремих органів місцевого самоврядування можуть призвести до інфляційним процесів на територіях громад; неможливість застосування окремих важелів фіскальної політики на окремій території; циклічні коливання в економіці є звичайними по всій країні, тому їх необхідно вирішувати на національному рівні [4].

Унаслідок реалізації реформи бюджетної децентралізації відбулася зміна структури видатків місцевих бюджетів: у 2016 р. місцевим бюджетам передано повноваження на фінансування пільгового проїзду та професійно-технічної освіти. Водночас вилучено додаткові джерела покриття видатків, а саме: субвенції на пільговий проїзд, різницю в тарифах, підготовку робітничих кадрів. Зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень, що

свідчить про підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів і створює передумови для забезпечення ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні [5].

Таким чином, немає єдиної моделі найкращої централізації, оскільки існує безліч різних місцевих та регіональних органів управління, практики управління, політичних та адміністративних культур у світі. Країни проводять різні реформи, за різними темпами, у різних секторах, від різних стартових позицій і з різними цілями та пріоритетами. З метою створення більш демократичного та більш активного врядування, підвищення підзвітності державних службовців, підвищення адекватності використання суспільних благ, підтримання високого рівня макроекономічної стабільності в країні, необхідно шукати оптимальну централізацію в контексті конкретної країни - суміш децентралізації.

Література:

1. Manor J. The political economy of democratic decentralization. – 1999.
2. Нижник О. М. Теоретичні аспекти впливу децентралізації на розвиток держави та територіальних громад //Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління. – 2016. – №. 3. – С. 56-62.
3. Sharma S. K. Decentralization dilemma: measuring the degree and evaluating the outcomes //The Indian Journal of Political Science. – 2006. – С. 49-64.
4. Baltusnikiene J. Viešojo valdymo sistemos decentralizacija: turinys, pranašumai ir trūkumai. – 2009.
5. Корень Н. В. Бюджетна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку //Стратегічні пріоритети. – 2017. – №. 2. – С. 81-88.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

ГРИЦАЄНКО М.І., к.е.н., Таврійській державний агротехнологічний
університет

Реформа місцевого самоврядування шляхом підвищення участі громадян у процесах прийняття місцевих управлінських рішень потребують визначення ролі соціального капіталу в активізації об'єднання територіальних громад (ОТГ).

Система адміністративно-територіального устрою багатьох країн Європи базується на принципі субсидіарності – розподілі повноважень між рівнями управління, коли кожен вищестоящий рівень влади є допоміжним (субсидіарним) по відношенню до нижчого і вирішує тільки ті завдання, з якими він може впоратися найбільш ефективним чином. Серед найбільш розповсюджених завдань територіальних громад – опікування початковою освітою, соціальний захист населення, регулювання послуг ЖКГ, розвиток культури та спорту, планування територіального розвитку, громадський транспорт тощо. Такий підхід до управління сприяє зростанню рівня довіри населення до органів державної влади та місцевого самоврядування, надає територіальним громадам більшої фінансової незалежності і дозволяє ефективніше використовувати місцеві ресурси для стимулювання економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Об'єднання територіальних громад надає можливість отримати фінансову самодостатність, брати участь у проектах міжнародної технічної допомоги ОТГ, використовувати кошти на розвиток власної території, зробити інвентаризацію земель, об'єктів соціальної сфери, податкових надходжень, оптимізувати існуючі та отримати нові послуги тощо. В Україні на початок 2017 р. створено 413 ОТГ. Найбільша кількість ОТГ зосереджена у Тернопільській, Дніпропетровській та Житомирській областях (відповідно 36, 34 та 32 ОТГ), найменша – у Кіровоградській та Донецькій (по 7 ОТГ відповідно), Харківській та Закарпатській (по 5 ОТГ відповідно), Луганській (4

ОТГ) та Київській (2 ОТГ) областях. Гальмування процесів реформування адміністративно-територіального устрою обумовлені недостатньою компетентністю ініціаторів співробітництва територіальних громад, невмінням врахувати інтереси іншої сторони, низькою фінансовою спроможністю окремих територіальних громад, побоюваннями місцевої влади втратити контроль над муніципальними об'єктами, відсутністю підтримки з боку районних та обласних органів виконавчої влади тощо.

Територіальна громада – це складна ієрархічна соціально-політико-економічна система, яку слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних, взаємодіючих рис спільноти, яка об'єднана за територіальною ознакою, та є частиною соціуму, первинним суб'єктом місцевого самоврядування, а також носієм спільних економічних інтересів. Взаємовідносини всередині окремої територіальної громади згуртовують її суб'єктів завдяки спільним інтересам і підтримують неформальні контакти з метою отримання взаємної вигоди й допомоги. Таким чином формується соціальний капітал територіальної громади – сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри.

Визначення місця соціального капіталу в становленні та розвитку територіальних громад та ОТГ потребує усвідомлення, що останні є зосередженням економічних, соціальних, культурних та політичних інтересів його населення. Встановлені у суспільстві способи взаємовідносин, які тісно пов'язані з морально-етичними та культурними нормами та цінностями, безпосередньо впливають на соціально-політичне становище та визначають економічний розвиток регіону. Саме на інституційному контексті соціального капіталу наголошують В. Пехов [2], В. Рябокiнь [1], О. Шпикуляк [1, 2] та інші дослідники. Вважаємо, що вплив соціального капіталу на розвиток територіальної громади та ОТГ визначається через задоволення потреб населення громади у соціальних послугах, вдосконалення соціальної структури громади, сприяння накопиченню людського потенціалу регіону, підвищення

ефективності використання суспільних ресурсів, суспільне визнання у регіоні досягнень територіальної громади та ОТГ.

Реалізація важливих соціально-політичних функцій територіальних громад та ОТГ потребує оцінювання соціально-економічної ефективності їх функціонування відповідно до повноважень власних органів місцевого самоврядування. Пропонуємо застосування інтегрованого оцінювання на основі методу експертних оцінок, для чого необхідно сформувати групу експертів, які мають бути визнаними фахівцями у даній сфері, повинні мати широкий кругозір, ерудицію, бачити перспективи. Але для всебічної підтримки населення територіальної громади необхідно, щоб експерти мали незаплямовану репутацію та безумовний авторитет. Вважаємо, що всебічне залучення населення до оцінки діяльності територіальної громади та/або ОТГ буде сприяти росту довіри та згуртованості між членами спільноти, її довіри до органів місцевого самоврядування, слугувати основою для створення та впровадження у життя нових, більш адекватних норм і цінностей, тобто – позитивно впливати на формування та використання соціального капіталу, який, в свою чергу, буде активізувати процеси створення та функціонування територіальних громад та їх об'єднань.

Література:

1. Формування соціального капіталу в інституційному механізмі аграрного ринку / [М. Малік, О. Шпикуляк, В. Рябоконт та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 86 с.
2. Шпикуляк О. Формування та інституціоналізація соціального капіталу в розвитку аграрного підприємництва: методологічні аспекти оцінки / О. Шпикуляк, В. Пехов // Економіка АПК. – 2015. – № 11. – С. 102-107.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ШАНДАР А.М., аспірант, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Сучасний етап розвитку світу характеризується нестабільністю. У зв'язку з цим з'являється необхідність у пошуках таких механізмів, які б якнайповніше та найефективніше реагували на зміну тенденцій соціально-економічного розвитку. Сьогодні одним із дієвих шляхів у світовій практиці є реформа децентралізації влади, котра, до речі, триває в Україні з 2014 р. Розширення повноважень нижчого рангу менеджменту країни викликало велику кількість суперечностей. Не важко помітити, що існуюча організація сфери охорони здоров'я у сільській місцевості не може протистояти сучасним викликам. Звідси, метою дослідження є висвітлення проблем пов'язаних з імплементацією реформи децентралізації, а саме опис можливих загроз у контексті охорони здоров'я сільського населення.

По суті, децентралізація переорієнтовує менеджмент, зокрема рух грошових надходжень. Запорукою успішної імплементації реформи є сформоване міцне підґрунтя, базис. Безперечно, на макрорівні робляться кроки в напрямку поліпшення ситуації. Так, було внесено зміни до Держбюджету 2017 р.: зі спецфонду виділено 4 млрд. грн на розвиток сільської медицини. [1] Подібна практика продовжиться і в наступному році. Відповідно до затвердженого законопроекту державного бюджету України на 2018 р. планується виділити 1 млрд. грн на розвиток сільської медицини (загалом видатки охорони здоров'я – 112,5 млрд. грн). [2] Проте, варто ще раз наголосити на стані середовища, в якому власне розгортається децентралізація.

Одним із каменів спотикання є поточний стан інфраструктури, який блокує селянам доступ до отримання медичних послуг. Статистична інформація вкотре підтверджує незадовільний стан закладів охорони здоров'я (рис. 1): скорочення кількості лікарняних закладів, амбулаторій та поліклінік,

фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАП). Крім того, виявляється, лише 17% ФАПів та амбулаторій мають транспорт. [3]

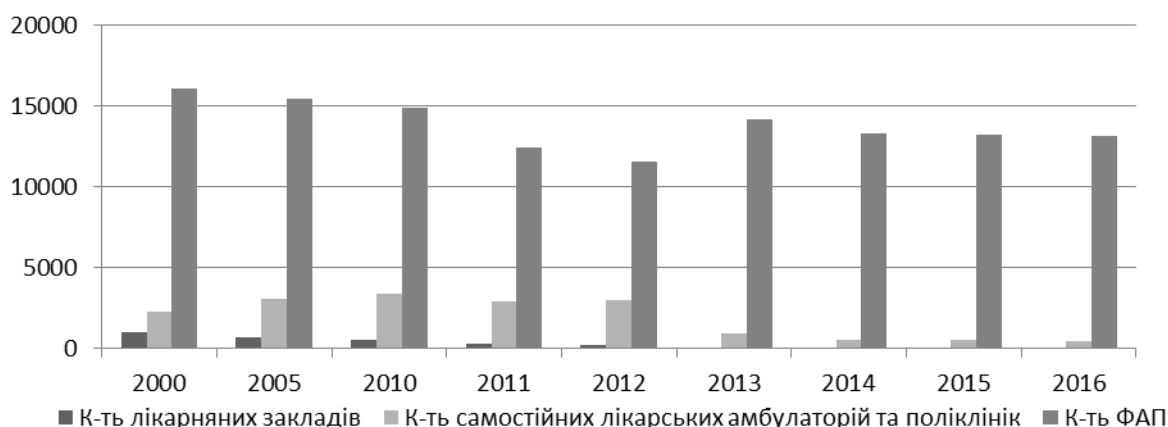

Рис. 1. Мережа лікувально-профілактичних закладів, розташованих у сільській місцевості України, 2000–2016 рр., од.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики [4]

Другою загрозою є об'єктивні демографічні процеси. Припускаємо, що в майбутньому формування бюджету територіальної громади унеможлиблюється через наростаючий процес старіння нації та «вимирання» сіл: у сільській місцевості природне скорочення населення у 2016 р. становило -6,8 осіб на 1000 наявного населення (13 областей мають природне скорочення вище, ніж середнє по Україні, лідирує Чернігівська – -18,8), для порівняння у міській – -3,2. [5] Існуюча соціально-демографічна політика не сприяє народопереселенню до сільської місцевості (на відміну від ряду країн світу, де є відповідні комфортні умови для роботи та відпочинку), а відтак і сплати податків, з яких власне і формується бюджет громади.

У проекті закону «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» зазначаються основні напрями розвитку медичної сфери, серед яких впровадження телемедицини. [6] Звідси, цілком логічним є виникнення наступної проблеми: яким чином буде досягатися поставлене завдання, адже значну частку населення сільської місцевості становлять жителі, котрі не мають можливості чи не вміють користуватись інноваційними засобами комунікації, зокрема інтернет-зв'язком.

Отже, сьогодні напрочуд складно діяти у великих масштабах, тому на сучасному етапі розвитку необхідно реалізувати законодавчо закріплені концепції щодо соціально-економічного розвитку сільських територій з поправкою на заходи реформи децентралізації. Уважаємо, що децентралізацію в контексті розвитку українського суспільства варто розглядати як альтернативний захід, котрий є прийнятний не для всієї сільської території країни. Врешті-решт вектор державної політики має бути напрямлений на забезпечення можливостей реалізації конституційно закріплених прав людини, не зважаючи на місце проживання, на що власне й будуть зорієнтовані майбутні дослідження.

Література:

1. Порошенко підписав зміни до держбюджету-2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/08/1/627650/> – Дата звернення: 25.09.2017.
2. Проект Закону про Державний бюджет України на 2018 рік №7000 від 15.09.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62551
3. Маємо зробити максимум задля прискорення розвитку медицини на селі – Глава держави [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6780> – Дата звернення: 25.09.2017.
4. Статистичний бюлетень «Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2016 р.» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Дата звернення: 29.09.2017.
5. Статистичний бюлетень «Природний рух населення за 2016 рік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Проект Закону «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» №7117 від 18.09.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62554 – Дата звернення: 25.09.2017.

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА – РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

БОЙКО О.Я., аспірант, ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

Розвиток регіонів в сучасних умовах проведення децентралізації є важливим пріоритетом державної регіональної політики. Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, стимулювання економічної активності його суб'єктів повинні стати основними цілями як органів державної та регіональної влади, так і економічних суб'єктів регіону, - це ключовий аспект на шляху до задоволення потреб регіону та високих економічних показників його розвитку.

Слід відмітити, що нормативно-правова база малого підприємництва в Україні має багато суперечностей. Аналізуючи досвід країн Європейського союзу, передусім слід відмітити чіткість та ясність концепції підтримки малого та середнього підприємництва і на рівні окремої країни та її регіонів, і на рівні Європейського союзу в цілому. Незважаючи на ряд прийнятих вищими органами державної влади й управління нормативних документів, розвиток малого підприємництва в Україні здійснюється в несприятливому макро- та мікросередовищі, існує багато проблем, які необхідно вирішувати на різних рівнях залежно від стану розвитку підприємництва [1].

Необхідно вказати, що в контексті регіональних та місцевих програм розвитку зазвичай заходи із стимулювання і розвитку економічної активності суб'єктів підприємницької діяльності є пріоритетними. Відповідно до Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні серед іншого є стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва. Відповідно до Закону, до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері розвитку малого і середнього підприємництва належить створення умов для розвитку малого і середнього підприємництва, в тому числі визначення пріоритетів та видів державної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва з урахуванням загальнодержавних

пріоритетів та участь у розробленні проектів регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва, їх затвердження та забезпечення виконання з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, національних і місцевих соціально-економічних, екологічних, культурних та інших особливостей, здійснення моніторингу виконання таких програм [2].

Необхідно вказати, що на сьогоднішній день головними напрямками державної політики визначено саме реформування старої системи та затверджено новий план дій з метою впровадження нових стандартів життя та вихід України на провідні позиції в світі. Так, 15 січня 2015 року Президентом підписано указ «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», згідно з яким визначено 18 пріоритетних реформ, важливе місце належить реформам децентралізації та державного управління, дерегуляції та розвитку підприємництва та податковій реформі [3].

Згідно із результатами опитування членів на учасників Національної ради реформ, 62% респондентів позитивно оцінили реформу децентралізації, 59% респондентів позитивно оцінили реформу з дерегуляції та розвитку підприємництва в Україні у 2015 році. Відповідно 37% та 44 % респондентів оцінили їх як такі, що є пріоритетними для державного управління на 2016 рік [4].

Крім того, з серпня 2017 року вступив в дію ухвалений у 2014 році Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», яким передбачено надання державної допомоги окремим суб'єктам господарювання, згідно із яким підтримка у будь-якій формі надається за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів таких формах: надання субсидій та грантів; надання дотацій; надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо. Надавачами державної допомоги можуть виступати органи влади, органи

місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, юридичні особи, уповноважені розпоряджатися місцевими ресурсами чи ресурсами держави, які ініціюють та/або надають державну допомогу. Державна допомога покликана сприяти соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим, виконанню загальнодержавних програм розвитку, розв'язання соціальних та економічних проблем, сприяти окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, підтримувати та зберігати національної культурну спадщину [5].

Таким чином, шляхом узгоджених заходів державного регулювання, в Україні формується створюється платформа для побудови ефективної системи влади на всіх рівнях, головними пріоритетами якої мають стати створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, залучення інвестицій, підтримка підприємницьких ініціатив та спрощення ведення бізнесу, що має на меті забезпечення сталого економічного розвитку регіонів.

Література:

1. Т.С. Морщенок Регіональний аспект розвитку малих підприємств в Україні/ Морщенок Т. С.// Економічний вісник Донбасу № 1 (15), 2009. С. 76-79.
2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
3. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Д.Шимків. How-to, або посібник реформатора. Проектний офіс Національної ради реформ: досвід, досягнення, уроки./ Шимків Д. Київ. 2017. С. 192.
5. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014 № 1555-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

ПОЛІТИКА ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ: МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД

ГАВРИШ І.І., аспірант, Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Регіональна політика привабливості порівняно новий, але досить важливий інструмент досягнення паритету регіонів в соціально-економічному розвитку як в Україні, так і в європейських країнах. Суб'єктивно-об'єктивна природа поняття «привабливість регіону» диктує необхідність формування механізму управління привабливістю територіального утворення з урахуванням як інтересів цільових аудиторій, так і інтересів суспільства. Досягнення балансу інтересів інвесторів і суспільства виводить завдання управління привабливості регіону з розряду приватних до розряду суспільно значущих. Тому управління привабливістю в широкому сенсі слова можна ототожнювати з керуванням розвитком регіону, найважливішою функцією якого є розробка регіональної стратегії. Отже, і механізм управління привабливістю регіону передбачає наявність сформованої стратегії і належного контролю за реалізацією обраної стратегії.

Визначення поняття регіональна політика (у тому числі законодавцем [2]) базується на дефініції академіка М.Долішнього [1] і пропонується нами сформулювати в рамках маркетингового підходу: «Регіональна політика привабливості це сукупність цілей, завдань, намірів, дій, методів, засобів, інститутів, які спрямовані на залучення уваги цільових аудиторій до певного територіального рівня (країни, регіону, міста, туристичної території тощо), розробляються та реалізуються органами територіальної влади за активної участі членів громади і через територіальні програми та стратегії розвитку, впливають на бізнесову, ділову, інвестиційну, інноваційну, туристичну, соціальну, міграційну, екологічну та інфраструктурну привабливість регіону з урахуванням загальнонаціональних, власне регіональних та місцевих (локальних) інтересів. Така політика формує сприятливе інвестиційне, підприємницьке та інноваційне середовище, визначає надходження та напрямки інвестицій, туристичних потоків, кваліфікованих фахівців та працівників,

залучає у регіон креативний клас, знижує відтік місцевого населення з регіону, особливо молоді та представників середнього класу тощо.

Оскільки регіональна політика привабливості реалізує інтереси держави по відношенню до регіонів та внутрішні інтереси самих регіонів вона може реалізуватися як центральними органами влади і управління (державна регіональна політика), так і бути внутрішньо-регіональною політикою, завдання якої формують та реалізують місцеві та регіональні органи влади в тісній взаємодії з цільовими аудиторіями.

Суб'єктами регіональної політики привабливості є органи влади і управління, бізнес, різні громадські організації та установи, члени територіальної громади та інші фізичні особи, які можуть виражати регіональні інтереси, здатні представляти, захищати і реалізовувати їх. На наш погляд, кожний із суб'єктів не тільки має право та можливість реалізовувати регіональні інтереси, які закріплене законодавчо, але й сам факт приналежності до певної регіональної спільноти накладає на них зобов'язання.

Об'єктом регіональної політики привабливості є сукупність властивостей та рис, які формують привабливість регіону з точки зору ступеня задоволення та перспектив зростання потреб цільових аудиторій у випадку вибору ними даного регіону для активної діяльності (відвідування, проживання, інвестування, господарювання тощо) з урахуванням поставлених цілей та їх можливостей.

Регіональна політика формування та розвитку привабливості передбачає ряд взаємопов'язаних напрямків, етапів, процедур та технологій, які узагальнюються в регіональних програмах та стратегіях привабливості і спрямовані на: прийняття обґрунтованих стратегічних, тактичних та оперативних рішень; здійснення конкретних дій з визначення стійких уявлень про властивості та ознаки, чинники та умови, можливості та обмеження; пошук та реалізацію засобів та інструментів, які забезпечують задоволення та перспективу зростання потреб цільових аудиторій, вигодоотримувачів, стейкхолдерів (stakeholders) при виборі ними даного регіону для активної діяльності та формують їх лояльність до регіону.

Важливим елементом реалізації регіональної політики привабливості є її не тільки документальне, але й організаційне забезпечення, створення так званих регіональних інститутів-організацій (державні корпорації, агенції,

фонди, структури державної підтримки, консалтингові компанії, неурядові організації тощо). Регіональні структури, діяльність яких спрямована формування та розвиток привабливості регіонів за рахунок неадміністративних, координаційних, партнерських, маркетингових інструментів, дозволяють реалізувати управлінські новації та передати нові управлінські та маркетингові технології в систему регіонального управління та місцевого самоврядування.

З точки зору цілей, завдань, компетенцій та інструментів державна регіональна політика передбачає розробку та реалізацію рішень стратегічного, програмного, законодавчого, нормативного та регулюючого впливу спрямованих на реалізацію інтересів держави стосовно регіонів та внутрішніх інтересів самих регіонів (при цьому чітко визначені функції, зобов'язання, повноваження та відповідальність кожного рівня). Політика привабливості на рівні окремого регіону передбачає конкретизацію цілей та пріоритетів і тому можна говорити про регіональну політику привабливості, яку формують, реалізують та моніторять органи регіонального управління та місцевого самоврядування у тісній взаємодії з цільовими аудиторіями.

Подальша конкретизація в рамках регіональної політики привабливості пов'язана з безпосередньою реалізацією цілей та завдань, здійсненням заходів, застосуванням засобів та інструментів, які спрямовані на залучення уваги цільових аудиторій до певного територіального рівня (країни, регіону, міста, туристичної території тощо), розробляються та реалізуються органами територіальної влади за активної участі членів громади і через територіальні програми та стратегії розвитку, впливають на бізнесову, ділову, інвестиційну, інноваційну, туристичну, соціальну, міграційну, екологічну та інфраструктурну привабливість регіон з урахуванням загальнонаціональних, власне регіональних та місцевих (локальних) інтересів.

Література:

1. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХХХІ століття: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 512 с.
2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. // Офіційний вісник України. – № 2015. – № 18. – Ст. 470.

ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

БАРСУК Ю.В., аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Русійна сила глобалізації - тенденція держав до лібералізації торгівлі, ринків капіталу, посилення координації міжнародної стратегії виробництва і розповсюдження продукції. Світова економіка, яка стає все більш і більш єдиною, вимагає об'єднаної, принаймні, узгодженої економічної політики. Процеси глобалізації мають пряме відношення до національної економічної політики будь-якої держави, обмежуючи їх можливості.

Звідси випливає об'єктивна потреба координації економічної стратегії окремих країн, включаючи нашу. Сучасна ринкова економіка неможлива без розробки глобальної стратегії розвитку країни. З початком ринкових реформ Україна зробила кілька спроб активізації процесів інтеграції, але повторювані кризи - світові і національні, гальмували ці процеси.

Успішне вирішення проблеми ефективного включення України в глобальні процеси залежить від відновлення економіки країни через її структурне регулювання і створення ефективних законодавчих інститутів, організаційних, матеріальних і технічних. Необхідно і активізувати участь України у всесвітніх організаціях: Міжнародна Корпорація Фінансів, Міжнародне Агентство інвестицій, Всесвітня організація інтелектуальної власності та ін. [1]. Це дозволить розширити участь нашої країни в багатосторонніх міжнародних економічних проектах, кількість яких за участю України постійно збільшується. Рішення проблеми прискорення інтеграції України в світову економіку неможливо без вирішення названих зовнішніх проблем і наступних внутрішніх завдань: промислове реструктурування; проведення податкової реформи, яка дозволила б стабілізувати державні доходи і стимулювати вітчизняне виробництво; забезпечення суворого контролю над бюджетними витратами і зростання грошово-кредитного компонента доходу; впровадження гнучкої митної політики.

В даний час світове співтовариство, все більш і більш зацікавлено Україною, як партнером стосовно торгівлі. Однак поточна система взаємодії зі світовим ринком недостатня для України. Поки глобалізація дає більше можливостей нашим партнерам, ніж нам. Для України, з-за безлічі історичних, політичних і гео економічних причин, вирішити цю проблему особливо важливо, і щоб уникнути негативних сценаріїв, вона повинна вжити енергійних зусиль у всіх галузях політики економічної, соціальної та фінансової.

Реалізовується сьогодні стратегія соціально-економічного розвитку України до 2020 р. [2], яка створює внутрішню основу глобальної стратегії України і передбачає переклад економіки на інноваційний шлях розвитку, йдучи від енерго-сировинного. Стратегія відповідає вимогам підвищення конкурентоспроможності української економіки і не суперечить конституційним цілям соціальної держави. Серед основних завдань реалізації стратегії: входження в число світових технологічних лідерів; підвищення продуктивності праці в провідних секторах української економіки в чотири рази; збільшення частки середнього класу до 60% і більше; скорочення смертності в півтора рази; а так само збільшення середньої тривалості життя населення до віку 75 років. Стратегія внутрішнього розвитку, акцентована на необхідність вирішення трьох основних проблем: 1) створення рівних можливостей для людей; 2) формування мотивації до інноваційної поведінки; 3) радикальному підвищенні ефективності економіки, перш за все на основі зростання продуктивності праці. Така установка покладена в основу глобальної стратегії України, стратегії випереджального розвитку на основі формування нового технологічного укладу, як визначального напрямку антикризової політики держави.

За останні кілька років уряд нашої країни звертає велику увагу на впровадження кластерних підходів в економіці. Є думка, що саме ця політика здатна допомогти Україні перейти на новий етап розвитку, йдучи від сировинної спрямованості в економіці. У концепції довгострокового соціально-економічного розвитку України до 2020 року, при визначенні напрямків

переходу до інноваційного соціально-орієнтованого розвитку, вказується перехід до нової моделі просторового розвитку української економіки, який в свою чергу передбачає формування нових центрів соціально-економічного розвитку, що спираються на розвиток енергетичної і транспортної інфраструктури та створення мережі територіально-виробничих кластерів, що реалізують конкурентний потенціал територій.

У відповідності з цією концепцією, був підготовлений проект переліку інноваційних територіальних кластерів, які орієнтовані на сучасні виробництва в основних галузях економіки України, з концентрацією таких кластерів в регіонах, і в сформованих територіально-виробничих кластерах на недостатньо освоєних територіях, орієнтованих на виробництво і переробку сировини, виробництво енергії з використанням сучасних технологій [3].

Стосовно даного розвитку впливає стійке зміцнення позицій України на світовій арені. Розвиток кластерної спрямованості в економіці належним чином починає позначатися не тільки формально, а й фактично на життя країни. Саме така політика має повною мірою посприяти розвитку країни в світовому просторі і вивести її на лідерські позиції нарівні з провідними країнами.

Література:

1. Міністерство закордонних справ України. Участь України у міжнародних організаціях [Електронний ресурс] / Міністерство закордонних справ України. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations>.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. // постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – 2012.

3. "Щодо державної політики підтримки розвитку аграрних кластерів в Україні" [Електронний ресурс] // Аналітична записка – Режим доступу до ресурсу:

<http://www.niss.gov.ua/articles/760/???history=0&pfid=1&sample=39&ref=0>.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ

БАБКІНА М.М., студентка ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет»

Науковий керівник – МИРОНОВ В.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський
державний аграрний університет»

Децентралізація влади включає як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною – переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною – шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнях. В умовах сучасного строкатого та вкрай різноспрямованого у цілях та напрямках діяльності українського політикуму є один програмний пункт, який об'єднує навіть найзапекліших опонентів. Це – розвиток місцевого самоврядування і децентралізація влади в Україні. Про підтримку цього напряму розвитку Української держави і суспільства постійно заявляють усі наші політичні партії та об'єднання. Позитивні зрушення державного розвитку відзначають представники політичного істеблішменту. Прем'єр-міністр України В. Гройсман заявив, що реформа з децентралізації влади є однією з найбільш успішних реформ у країні, і завдяки їй місцеві бюджети отримали десятки мільярдів гривень надходжень. «Тому від ініційованої мною три роки тому реформи децентралізації я очікую тепер також істотного впливу на економічне зростання України», – підкреслив Прем'єр.

Про значущість реформи свідчить активне обговорення децентралізації у громадському та експертному середовищах. За результатами опитування експертів Реанімаційного пакета реформ, яке було проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва в лютому 2017 р., реформа децентралізації влади увійшла до п'яти найбільш успішних реформ в Україні.

Як зазначають експерти «Інституту громадянського суспільства», починати процес децентралізації логічніше б було із внесення змін до Конституції України, оскільки саме головний закон країни є основою для

адміністративного устрою держави. Це дозволило б забезпечити ґрунтовну правову підтримку змінам і допомогло б уникнути перешкод на шляху реформування структури і повноважень місцевого самоврядування. Але в умовах військового конфлікту та окупації частини території України такі зміни неможливі. Тому розвиток місцевого самоврядування і процес децентралізації спирається на альтернативні правові шляхи.

За три роки, що триває процес децентралізації, прийнято ряд необхідних законів, виконання яких і забезпечило досягнення перших успіхів. На сьогодні найважливішим завданням реформування влади стало утворення об'єднаних територіальних громад. Віце-прем'єр-міністр – міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Г. Зубко наголосив: «Сьогодні для нас ключовий момент в напрямі децентралізації, енергоефективності, а також ведення будівельного бізнесу в Україні. Все це сьогодні вкладається в одне слово – громада. Якість освіти, охорони здоров'я, адміністративних послуг, соціального захисту – для цього ми повинні створити потужний фундамент для держави Україна. Цим фундаментом є об'єднана територіальна громада». Верховна Рада та Кабінет Міністрів за цей час ухвалили базові документи, що дали змогу розпочати об'єднання громад населених пунктів. Перші вибори місцевих голів громад і старост деяких сіл, селищ і міст відбулися восени 2015 р. У січні 2016 р. в Україні почали роботу 159 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). З того часу процес об'єднання громад триває з позитивною динамікою змін. Відповідно до перспективних планів областей (єдина область, де досі не затверджений такий план – Закарпатська) майже третина усіх підконтрольних владі територій нашої країни вже об'єднані у територіальні громади.

Натомість перші успіхи на шляху децентралізації мають бути підтримані владою і суспільством, щоб не тільки не втратити ціннісний потенціал, але й далі такими ж темпами просуватися до означеної мети – розвитку місцевого самоврядування в Україні. І для цього, як вважають експерти та фахівці, необхідний постійний законодавчий супровід реформи, своєчасне прийняття нових законів та внесення змін до вже діючих нормативно-правових актів.

Для продовження доволі високих темпів процесу децентралізації вкрай важливим є прийняття парламентом ряду законодавчих актів. Усі нові закони важливі та вкрай актуальні для процесу децентралізації влади, але найбільш ґрунтовні зміни у діяльність місцевих громад вносить законопроект про добровільне приєднання територіальних громад. Раніше приєднатися до вже створеної ОТГ можна було лише знову пройшовши усю процедуру об'єднання, що є і політично, і фінансово важко, і не вигідно громадам. Законопроект № 4772 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» спрощує процедуру добровільного об'єднання територіальних громад. Закон надає право громадам за спрощеною процедурою приєднуватися до вже створеної об'єднаної громади. Він сприятиме формуванню справді спроможних громад, відповідно до затверджених Перспективних планів, без порушення Методики формування таких громад. Змінами, зокрема, визначаються параметри, після досягнення яких новостворена територіальна громада може вважатися спроможною. Така громада має бути створена навколо центру, визначеного перспективним планом формування територій громад області, і в ній повинно проживати не менше половини мешканців від кількості, передбаченої перспективним планом. Кожна наступна територіальна громада об'єднується з цією громадою за спрощеними процедурами. Отже, перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищних, міських голів в Україні пройшли 30 квітня 2017 р. На думку аналітиків і експертів, у демократичному процесі розвитку нашої держави буде зроблено не просто черговий крок, а збудовано нову важливу сходинку на шляху становлення правової і соціальної держави. Виборчий процес на рівні органів місцевого самоврядування сприятиме формуванню відповідальної влади на місцях, дозволить такими ж високими темпами продовжити децентралізацію влади в Україні. І попри зауваження і певні застереження з боку представників громадського та експертного середовища, у цілому і політикум, і суспільство і розбудови місцевого самоврядування, як правильний та перспективний напрям розвитку Української держави.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ НА ПРИНЦИПАХ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

СЛІДЕНКО О.О., магістр, Одеський національний політехнічний
університет

Науковий керівник – АЛЕКСАНДРОВ І.О., д.е.н., проф., Одеський
національний політехнічний університет

Актуальність. Регіональна політика як основа особливої діяльності людства, що формує технологію управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни, або регіону. Вона є складовою національної стратегії територіальних утворень соціально-економічного розвитку. Вирішенню проблем державного регулювання розвитком територіальних утворень на принципах інституціоналізму присвячено багато досліджень. Серед них [1-3]. Їх аналізування стало основою визначення мети доповіді як встановлення напрямів застосування принципів інституціоналізму та постановки завдань щодо: а) оцінки результатів децентралізації влади; обґрунтування доцільності розподілу влади між територіальними громадами та розробки засобів забезпечення громадян держави справедливими можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг, що є основою збереження єдності державного простору.

Виклад активного матеріалу. В регіонах України є території, в першу чергу міста, які значно більш розвинуті і мають кращі умови життя ніж периферійні, віддалені сільські райони. Саме тому на регіональному рівні важливо планувати розвиток регіону із урахуванням можливостей підвищення економіки слабших регіонів завдяки створенню нових центрів зростання. Податки розповсюджуються на будь-якій бізнес, у великому значно важче приховати доходи, тому їх представниками використовується політичне лобі для отримання економічних привілеїв і податкових пільг.

В цих умовах домінує орієнтація на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями. Для забезпечення узгодженості інтересів в

Україні сформовано деякі інституційні складові у вигляді законодавства, які спрямовані на збалансування розвитку суспільства. Представниками інституціонального підходу під соціально-економічним розвитком (розділяючи поняття розвитку і зростання) розуміється підвищення ступеня задоволення основних потреб всіх членів суспільства при скороченні різниці між найбільш багатими і бідними [2]. Інституціональний розвиток розглядається не тільки як підвищення темпів економічного зростання, але як активізація інвестування в людський капітал й інститути трактуються як різноманітні правила поведінки, організаційні структури, права власності, контракти, включаючи законодавство про працю. Згідно інституціоналізму економічний розвиток включає такі елементи: 1) розвиток інститутів; 2) керовані інституційні зміни; 3) розвиток людського капіталу. При цьому дані елементи повинні переслідувати мету забезпечення необхідної різноманітності соціальних функцій в економіці та доступу до них суб'єктів, незалежно від величини їх особистих доходів.

Починаючи з 2015 року державна регіональна політика в Україні набуває європейські риси, що передбачає основи підвищення демократичних, та збільшення соціальних прав регіонів. Українські регіони мають розроблені стратегії розвитку до 2020 або 2025 років. На жаль, реалії життя підтверджують, що в регіонах недостатньо використовують інструменти загального менеджменту.

Об'єднаним територіальним громадам для ефективного використання коштів державного фонду регіонального розвитку необхідно оптимізувати їх розподіл, наприклад з урахуваннями положень Каретто ефективності [3]. Такі громади вступають в новий етап свого розвитку за рахунок нових повноважень. Внаслідок отримання повноважень розподілу власних та зовнішніх ресурсів вони є відповідальними перед своїми мешканцями за формування комфортного та безпечного середовища проживання. Для цього потрібен прогнозований та обґрунтований розвиток.

В умовах децентралізації влади з'являються нові можливості розвитку сільських територій. Перспективи місцевого розвитку й благоустрою окремих

територіальних громад виступають основним мотивом децентралізації в багатьох країнах. Органи місцевого самоврядування мають потенціал функціонувати ефективніше, ніж центральні органи. Самодостатність та автономія бюджетних витрат на розподіл місцевих послуг дає можливість сільським громадам надавати якісні та доступні суспільні послуги у відповідності до потреб та пріоритетів своїх громадян. Територіальні громади мають право та інструменти регулювання надання послуг, базуючись на коротко– та довготерміновому плануванні [4. Ст. 3]. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування повинно забезпечити максимальну наближення процесу прийняття рішення до громадян, органи влади володіють організаційними, матеріальними та фінансовими ресурсами, достатніми для забезпечення необхідного обсягу та якості послуг, які надаються населенню відповідно до загальнодержавних соціальних стандартів.

Висновки.

1. Можна стверджувати, що в умовах децентралізації влади з'являються нові можливості розвитку територій, особливо сільських.
2. Децентралізація має базуватися на принципах інституціоналізму.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку: монографія; заг. ред. д.е.н. І.О. Александрова / НАН України. Ін-т економіки пром.-сті.– Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2010. – 203 с.
2. Соціально-економічна мотивація інноваційного розвитку регіону: монографія/ за заг. ред. д-ра екон. наук, професора О.В. Прокопенко, — Суми: Сумської державний університет, 2012. – 576 с.
3. Methodological bases and practice of sustainable development implementation: monograph / edited by O. Prokopenko, N. Kostyuchenko. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2015. – 261 p. ISBN 978-83-63649-56-2
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua]

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНИХ РІВНІВ

БАЛТАК С.В., магістрант, Одеський національний політехнічний університет

Не зважаючи на тісний взаємозв'язок екологічної безпеки і економічної системи, основні теоретичні та практичні аспекти цих двох понять розглядалися переважно ізольовано один від одного.

Основною властивістю економічної системи є її багатогранність, яка характеризується органічним взаємозв'язком її елементів та робить неможливим їх функціонування поза межами такої єдності.

Переважає більшість наявних екологічних проблем утворилася через нехтування господарюючими суб'єктами екологічною безпекою, без урахування екологічних законів, чинників, вимог, критеріїв та обмежень, а також через недостатнє розуміння екологічних проблем більшістю населення країни.

Невирішеність екологічних проблем безпосередньо впливає на екологічну безпеку, стан якої стає перешкодою для соціально-економічного розвитку як окремих регіонів, так і суспільства у цілому. У значній частині існуючих концепцій щодо майбутнього цивілізаційного розвитку, перспективи взаємодії у системі «суспільство-природа» фактично зводяться до наступної дилеми: «економічний розвиток або екологічна безпека» [1].

Однак, якщо розглядати екологічну безпеку як фактор стійкого розвитку національної економіки, вона передбачає підтримку природно-ресурсного потенціалу території у такому стані, який міг би забезпечити здатність природного середовища виконання трьох груп функцій [2]:

- соціальних (забезпечення здоров'я людини та її соціального розвитку);
- екологічних (підтримка стійкого стану екосистем);
- економічних, які передбачають, що темпи використання відновлюваних природних ресурсів не повинні перевищувати темпи їхнього природного відтворення, а темпи використання невідновлюваних ресурсів

повинні бути на рівні швидкості їх заміщення відновлюваними.

Очевидно, що еколого-економічна ситуація, яка склалася в Україні, вимагає оптимізації структури виробництва, більш дієвого управління питаннями природокористування, активізації громадського контролю.

Беззаперечним є те, що нарощування виробничого потенціалу регіонів направлено на задоволення економічних та соціальних потреб громадян, але водночас може і підривати основу задоволення його екологічних потреб. На наш погляд, для запобігання такому негативному впливу доцільною є необхідність розробки концептуальних положень природогосподарювання з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки як на рівні регіонів, так і у масштабах усєї країни. При цьому потреба урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням виробничого потенціалу регіону має розглядатись у якості вимоги до еколого-економічної збалансованості розвитку регіону з урахуванням внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічну діяльність суб'єктів господарювання.

Реалізація концепції узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля в управлінні розвитком регіонів вимагає перетворення виробництва товарів та послуг в нову якість, при якій регіональна економічна підсистема управління використанням економічного потенціалу регіону забезпечувала б урахування вимог еколого-економічної безпеки [3,4].

Складові підсистем еколого-економічної системи безпеки можна представити наступним чином:

- Економічна складова включає фінансову, виробничу, інвестиційну компоненту;
- Соціальна складова - рівень життя, рівень споживання, якість життя, здоров'я населення, очікувану тривалість життя, рівень освіти, рівень соціальної напруженості;
- Екологічна складова - природно-кліматичні чинники, рівень антропогенного навантаження, стан навколишнього середовища.

Окрім цього, на основі системних закономірностей має бути розроблена науково обґрунтована система державного управління еколого-економічною безпекою. При цьому важливо простежувати співвідношення ймовірних наслідків діяльності окремих ланок системи управління в досягненні поставлених цілей, які відповідають економічним інтересам, і досить жорсткої регламентації організаційного, процедурного порядку щодо реалізації програмних положень природокористування.

Важливим при розробці й реалізації стратегії державного управління еколого-економічною безпекою має стати розробка системи критеріїв та індикаторів, які передбачають оцінювання екологічно-орієнтованого соціально-економічного розвитку, кількісне визначення рівня економічної та екологічної небезпеки, ранжування її видів і встановлення мультиплікаційного ефекту.

Література:

1. Грановська Л. М. Еколого-збалансоване природокористування в умовах поліфункціональності територій / Л. М. Грановська. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2009. – 414 с.
2. Дегодюк Е. Г., Дегодюк С. Е. Еколого–техногенна безпека України / Е. Г. Дегодюк, С. Е. Дегодюк. – К.: ЕКМО, 2006. – 306 с.
3. Жарова Л.В. Екологічне підприємництво та екологізація підприємництва: теорія, організація, управління : монографія / Жарова Л.В., Какутич Є. Ю., Хлобистов Є. В.,: за ред.акад. Б.М.Данилишина. – Суми: Університетська книга, 2009. – 240 с.
4. Пащенко В. М. Екоеволюція від сталого розвитку / Пащенко В. М. // Супутник Київ. географ. щорічника. – вип. 5. – Київ: КВ УГТ, 2005. – 112 с.

2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕТВОРЕНЬ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

СУНДУК А.М., д.е.н., с.н.с., Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

ГОЛУБ О.А., к.е.н., Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

Як показав проведений аналіз, серед характеристик сучасного інституціонального забезпечення перетворень у сфері лісових ресурсів окремі з них визначають особливості фінансово-економічного регулювання. Наприклад, до числа сильних сторін у сфері лісових ресурсів зараховуємо “наявність позитивного досвіду використання підходів фінансово-економічного регулювання”; “інституціональний базис до реалізації деревини на відкритих аукціонах” (що сприятиме упровадженню інструментів регулювання) та інші. До числа слабких сторін зараховано “незадовільні характеристики методики оцінки лісових площ”, “відсутність механізмів стимулювання захисного лісорозведення”, “слабкі санкції з боку держави у разі порушення встановленого порядку користування лісовими ресурсами”, інші.

Можливості конкретизовані такими позиціями, як “більш глибоке залучення лісових ресурсів до сфери ринкових процесів шляхом трансформації інституціонального середовища”, “розробка механізму спеціального використання недеревних продуктів лісу, корисних властивостей лісів”, “інституціональні передумови до розробки системи заходів, спрямованих на використання засобів фінансово-економічного регулювання задля збереження екологічних функцій лісів” тощо. До числа пріоритетних загроз зараховано “інституціональні прорахунки, що зумовлюють відсутність податкового стимулювання сталого лісокористування”, “низькі інвестиційні перспективи залучення вільних коштів для розвитку лісового комплексу” та ін.

У системі цих координат і відбувається розвиток та становлення механізму фінансово-економічного регулювання для сфери лісових ресурсів. Важливо зазначити, що, подібно до земельних ресурсів, можливо виокремити базис та вектори трансформації. Визначимо основні вектори інституціональних трансформацій та їх особливості для цілей фінансово-економічного регулювання.

1. Перегляд загальних підходів до інституціонального забезпечення фінансово-економічного регулювання розвитку лісового комплексу. Комплекс, як показують поточні реалії, визначається значним потенціалом та вагомими характеристиками генерації потужних фінансових потоків. Однак, наявний інституціональний базис суттєво гальмує ці процеси та їх консервує. Тож шляхом поліпшення ситуації є трансформація інституціонального забезпечення.

2. Важливим є формування сприятливих умов, які б забезпечили включення додаткових властивостей лісу до системи економічного обігу та обліку (це можливо тлумачити як розширення переліку інструментів регулювання). Мова може йти, зокрема, про можливість врахування недеревних продуктів лісу, корисних властивостей лісів як екосистемних послуг. За такого сценарію формуються фінансові потоки, генеровані завдяки екосистемним послугам.

Крім того, зазначимо, що конкретною вимогою сучасного соціально-економічного становища є більш широке залучення до економічних відносин лісів соціального і природоохоронного призначення як виробників екосистемних послуг, яким властива певна споживча вартість, що має принаймні покривати витрати, пов'язані з благоустроєм вказаних насаджень, а в перспективі – приносити певні прибутки.

3. Трансформація базових підходів до використання потенціалу, інституціональні стимули до зміни сировинної орієнтації галузі. Якщо реалізація останньої позиції буде сприятливою, то відкриються нові можливості до вироблення продукції з високою доданою вартістю. У свою чергу, це

сприятиме активації всього комплексу фінансово-економічних засобів регулювання (як поточних, так і перспективних).

4. Формування комплексу інституціональних норм, які б забезпечили розширення форм ведення діяльності у межах лісового сектору. Це завдання передбачає позитивні наслідки двох напрямів. По-перше, активізується саме середовище, а, по-друге, формується потенціал (поле діяльності), де знайдуть своє застосування інструменти регулювання.

5. Адаптивна імплементація позитивних зарубіжних практик. Однією з рис регулювання є досить обмежений перелік інструментів впливу та регулювання. Безперечно, ми не можемо імплементувати (навіть частково) такі інструменти як лісові акції (що потребує досить високого загального розвитку країни, побудови бізнес-середовища), однак, досвід Польщі або країн Прибалтики показує, що окремі практики можливо адаптувати.

Таким чином, вважаємо сферу лісокористування сприятливою в найближчій перспективі для більш різнопланового залучення до ринкових процесів, в тому числі через суттєву трансформацію інституціонального середовища. Зокрема, щодо створення інституціональних передумов для розробки, удосконалення та практичної імплементації системних заходів фінансово-економічного регулювання із чітко вираженим пріоритетом природоохоронного напрямку лісокористування, посилення використання можливостей лісових насаджень продукувати комплекс різнопланових екосистемних послуг. Основними із них вважаємо функції із створення більш сприятливих екологічних умов проживання населення місцевих територіальних громад з точки зору навколишнього природного середовища. При цьому слід вказати на необхідність, зокрема, посилення податкового стимулювання раціонального лісокористування, підвищення інвестиційних перспектив залучення фінансових ресурсів для розвитку лісового комплексу, в тому числі із використанням наявних та потенційних можливостей фінансової децентралізації.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

ГРИШОВА І.Ю., д.е.н., головний науковий співробітник, Інститут
законодавства Верховної Ради України,.

ДЯЧЕНКО О.П., к.е.н., доцент, Одеський державний аграрний
університет

ГАЛИЦЬКИЙ О.М., к.е.н., доцент, Одеський державний аграрний
університет

Значний рівень тіньової економіки, що присутній в нашій країні негативно позначається на її розвитку, зокрема впливає на зниження рівня та погіршення структури ВВП, гальмуються соціально-економічні реформи, поглиблюється розшарування суспільства та інше. На сьогодні, хоча і спостерігається позитивна динаміка щодо скорочення рівня тіньової економіки, але він залишається достатньо високий. Саме тому і викликає значний інтерес питання зарубіжного досвіду зниження рівня тіньової економіки.

Зниження рівня тіньової економіки в окремих країнах ЄС в результаті реалізації значної кількості методів боротьби з тіньовою економікою та корупцією підтверджує їх ефективність і раціональність застосування на практиці. Досвід досліджуваних країн є позитивним і може бути застосований іншими країнами.

Беручи до уваги загальні риси корупції, з'ясовано, що в українському законодавстві немає розроблених заходів та рекомендацій, що б стосувалися протидії корупційним діям в межах самої компанії. Здебільшого мова йде про корупційні діяння фізичних та юридичних осіб по відношенню до посадовців, проте у багатьох країнах є розроблені рекомендації щодо протидії корумпованості серед працівників компаній.

Низку таких рекомендацій запропонувала для зарубіжних країн Міжнародна торгова палата, що з 1977 р. працює в напрямі зниження корумпованості. Її фахівцями було розроблено Кодекс поведінки «Протидія корупції», який містить основні заходи боротьби з цим явищем на підприємствах.

Цей документ постійно змінюється та доповнюється у відповідності до сучасних економічних реалій.

У цьому Кодексі передбачено наступні напрями боротьби:

1. Етика фірми та приклад в особі начальства. Під цим мається на увазі, що кожен працівник, включаючи керівників, повинен поводитись і будувати свої стосунки всередині фірми так, щоб не потрапляти ні від кого в залежність чи не бути зобов'язаним кому-небудь.

2. Надання переваг працівникам, що включає в себе: коректне поводження з партнерами та представниками влади; відповідальність стосовно подарунків; чітке розмежування між діловими та приватними подарунками; уникнення конфлікту інтересів в результаті додаткової зайнятості в тому числі і розподіл капіталу; пожертвування.

3. Внутрішні організаційні заходи, до яких входять: принцип-чотирьох-очей, чіткий розподіл обов'язків та ведення документації без «білих» плям; ротація персоналу у чутливих областях; постачальники-альтернативи; система таємних інформаторів; інформація та комунікація.

4. Контроль та санкції, які ґрунтуються на: перевірці достовірності; посиленні контролю та підвищенні стандартів; власне санкціях.

Дуже важливим для детінізації економіки є дієвий контроль та застосування високих штрафів за недотримання чинного законодавства. Існуюча в Україні система штрафів є найнижчою в Європі. Розмір санкції за порушення законодавства про працю становить від 510-850 грн. Невиконання вимог інспектора щодо усунення порушень накладається штрафом від 850-1700 грн. Порівняно з країнами Східної Європи мінімальні штрафні санкції за не оформлення трудового договору становлять від 8,3 тис. грн. (Болгарія), до 100,0 тис. грн. (Чехія), а максимальні - до 2,0 млн грн. (Словаччина).

Значного розвитку в країнах ЄС набуває нелегальний ринок праці. Ситуацію також погіршує нелегальна міграція та різниця у рівні заробітної платні у сусідніх перехідних країнах та країнах Європейського Союзу. В результаті збільшення нелегального ринку праці відбулося зростання рівня

безробіття в ЄС і, як наслідок, посилення навантаження соціальних виплат на бюджети країн.

Боротьба з розширенням тіньової економіки в Європейському Союзі проходить на трьох рівнях: національному, регіональному (в рамках союзу) та міжнародному (в рамках міжнародних організацій, до яких входять країни ЄС). Боротьба з тіньовою економікою проходить за наступними напрямками: боротьба з корупцією; зміни в податковій політиці; обмеження тіньового ринку робочої сили в ЄС; боротьба з відмиванням брудних коштів; боротьба з кримінальним сектором тіньової економіки, насамперед з наркобізнесом [1].

Боротьба з тіньовою економікою в Європейському Союзі має комплексний характер. З точки зору методів, протидія негативним проявам тіньової економіки не обмежується лише санкціями за порушення умов заборони (оскільки для ефективного запровадження санкцій необхідна велика кількість бюджетних коштів).

Отже, аналіз та застосування досвіду країн ЄС в боротьбі з тіньовою економікою дозволить нашій країні знизити рівень тіньової економіки до того рівня, який забезпечить належний розвиток національної економіки.

Література:

1. Гришова И.Ю. Научные подходы к методологии выявления элементов теневой деятельности на предприятиях Украины/ О.О.Красноручий, И.Ю.Гришова // Вестник Ивановского государственного университета. Серия «Экономика», 2016. - №1(27). – С.13-18.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

ПАРУБЕЦЬ О. М., д.е.н., доцент, Чернігівський національний технологічний університет

В умовах трансформації постіндустріального суспільства в інформаційне, надання органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування традиційних публічних послуг суб'єктам господарювання та населенню вже є недостатнім і потребує впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Під впливом процесів інтеграції і глобалізації перед Україною постає питання прискорення реалізації адміністративної реформи та впровадження електронного урядування у сферу взаємодії інститутів влади з бізнес-структурами та населенням.

У прийнятій Концепції розвитку електронного урядування в Україні зазначається, що електронне урядування це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

За підсумками 2016 року Україна покращила свої позиції в таких міжнародних рейтингах як розвиток електронного урядування – 62 місце серед 193 країн світу, електронної участі – 32 місце, відкритих даних – 24 місце [2]. Не дивлячись на це темпи розвитку електронного урядування суттєво відстають від міжнародних вимог і стандартів та потребують удосконалення напрямків державної інформаційної політики.

У Законі України «Про інформацію» серед основних напрямків державної інформаційної політики зазначено необхідність створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та

входженню України до світового інформаційного простору [3]. Практична реалізація зазначеної політики потребує створення досконалої системи електронного урядування та розвитку взаємодії між усіма її складовими наведеними на рис. 1.

Рис. 1. Взаємодія між складовими системи електронного самоврядування

Джерело: розроблено автором

Це дасть змогу підвищити якість надання інформаційних послуг державними органами влади, забезпечити ефективність і прозорість роботи державного сектору та бізнес-структур, прискорити розвиток інформаційної інфраструктури та інформаційного суспільства. При розробці стратегічних і тактичних заходів державної політики в сфері розвитку електронного

урядування в Україні необхідно використовувати накопичений позитивний досвід країн ЄС в напрямку розвитку державної підтримки розвитку електронного сектору економіки, можливостей масштабування державних електронних послуг, створення єдиної електронної бази даних публічного і приватного секторів, зменшення фінансових витрат на впровадження програм електронного урядування.

Література:

1. [Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні](#) [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція, Перелік від 20.09.2017 № 649-р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>
2. Державне агентство з питань електронного урядування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua>
3. Про інформацію [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України; Закон від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed>

НЕОБХІДНІСТЬ ВРАХУВАННЯ ЧИННИКА ЦІЛьОВИХ АУДИТОРІЙ В ПРОГРАМАХ МІСЬКОГО РОЗВИТКУ

БУДНІКЕВИЧ І.М., д.е.н., професор, Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
КРУПЕННА І.А., к.е.н., доцент, Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Адресність, спрямованість маркетингового муніципального продукту на задоволення потреб конкретної цільової аудиторії забезпечує максимізацію ефекту та стає основою її залучення до спільного створення та реалізації маркетингових програм розвитку міста в довготривалій перспективі. В рамках даного повідомлення ми розглянемо роль окремих цільових аудиторій: населення, підприємці, відвідувачі та інвестори.

Населення, як цільова аудиторія маркетингу міста, виступає основним споживачем муніципального продукту та постачальником багатьох видів ресурсів. Втрата населення може представляти серйозну економічну загрозу. Ці процеси не тільки знижують сукупний попит у місті, зменшують надходження до бюджету, але й призводять до швидкого формування негативного іміджу території – «вимираюче місто», «депресивне місто», «місто злидарів». Перемогти у конкуренції за креативні, висококваліфіковані й освічені кадри можуть тільки міста з високою якістю життя.

Стратегії міського розвитку повинні орієнтуватися як на збереження наявного населення та його примноження за рахунок демографічних процесів, так і на потенційних жителів, тих осіб, які можуть виявити та реалізувати бажання стати постійними жителями. Території з високим рівнем безробіття і дешевою робочою силою можуть використовувати це як аргумент для інвесторів, підприємців. Якщо робочих рук не вистачає, а робочі місця в надлишку, то програми просування міста рекламують можливості для проживання, пов'язані з перспективами кар'єрного зростання, отримання високої заробітної плати, можливості вибору професії тощо. Можливим є й адресний маркетинг, спрямований на залучення в місто людей конкретних професій, певних рівнів кваліфікації. Вже сьогодні сусідні міста, різними способами, починають переманювати професіоналів один в одного.

«Полювання за головами», так добре знайоме Заходу, приходиться до нас. І головними «мисливцями» будуть знову ж таки не фірми, а міста.

Важливість підприємницького сектору як цільової аудиторії визначається його роллю у розвитку міста та наповненні місцевого бюджету (містоутворюючі, забезпечуючі та обслуговуючі підприємства), в ефективному використанні економічних ресурсів міста – матеріальних, фінансових, трудових, інтелектуальних тощо. Реалізуючи свій приватний економічний інтерес, підприємницький сектор задовольняє потреби населення міста в товарах та послугах, «невидима рука ринку» примусить його це зробити. Сучасний бізнес виконує також у місті функції підтримки та зміцнення політичної та соціальної стабільності – забезпечення жителів робочими місцями, формування умов для самореалізації жителів, їх професійного та службового зростання, утримання власної соціальної інфраструктури та активною роллю у підвищенні рівня якості життя населення через корпоративні соціальні пакети (медичне обслуговування, соціальне страхування, відпочинок, забезпечення житлом тощо). Одночасно, підприємницький сектор може нанести ряд екологічних, економічних та соціальних збитків місту: забруднення середовища, перерозподіл власності, підвищення криміногенної обстановки, порушення правил експлуатації промислових об'єктів, правил торгівлі тощо.

Цільова аудиторія «відвідувачі» досить різноманітна: за цільовим критерієм вона складається з ділових (бізнесмени, особи у відрядженні, студенти) та приватних відвідувачів (туристи, мандрівники, друзі або родичі); за часовим – транзитні, короткотермінового та довготермінового перебування; за перспективою – чинні та перспективні; за повторюваністю – одноразового, сезонного (відвідувачі курортів, санаторіїв), повторного (туристи, учасники фестивалів, виставок тощо), постійного відвідування; за відношенням – бажані, небажані (кримінальні елементи, бродяги, бомжі), проблемні (емігранти, біженці). Кожен відвідувач витрачає гроші на харчування, розміщення, придбання споживчих товарів та послуг. Ці витрати здійснюють мультиплікативний вплив на доходи населення, зайнятість та податкові

надходження в міський бюджет. Вітчизняні та зарубіжні інвестиції є базою для розвитку усіх сфер міської та національної економіки, що в свою чергу впливає на розвиток країни в цілому. Однак, закордонний капітал може витіснити місцевий бізнес з прибуткових секторів. Тому, при формуванні міських інвестиційних програм, особливе місце в них потрібно відводити механізмам стимулювання місцевих інвестицій з боку приватного бізнесу та населення.

В теорії кожному сегменту повинен відповідати свій традиційний стиль поведінки, набір рис муніципального продукту, на які він звертає першочергову увагу. Наприклад, представники підприємницького сектора міста традиційно прагнуть отримати зручні умови для ведення бізнесу на цій території, що дозволяє говорити про цілий набір ознак, характерних тільки для представників цього сегмента: розмір єдиного податку, ефективна організація системи реєстрацій та отримання ліцензій на види діяльності, стабільні ставки на користування комунальними ресурсами, ефективна робота комітетів з розвитку підприємництва при муніципалітеті тощо. Таким чином, задається певний стиль поведінки представників цього сегмента, який вказує на те, як і за допомогою яких медіа будувати комунікацію з ними (наприклад, потрібно розміщувати рекламу в щорічних бізнес-довідниках та солідній діловій пресі).

Розглянута сегментація характерна для західних країн з усталеними ринками і досить популярна в Україні. Проте, як зазначає В. Перція [1], в Україні різні сегменти суспільства мають нечіткі ознаки, тому реальний профіль сегмента визначити досить складно. Крім того, найімовірніше, на пострадянському просторі одночасно з процесом утворення чітких сегментів суспільства буде розвиватися процес розмивання визначних характеристик споживачів з різних сегментів і зміна стилю їхньої поведінки. Цей процес вже розпочався на Заході, що також потрібно враховувати при розробці цільових програм міського розвитку.

Література:

1. Перція В. Смени точку зрения! Тенденции сегментации: от рынка – к потребителю // Целевой маркетинг. Сегментация и позиционирование / под ред. Г.Петренко. – К.: Изд-во Алексея Капусты, 2011. – С.18.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ПОТРАВКА Л.О., д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ПАНКРАТЬЄВА Т.Л., асистент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Продовження перебігу процесу структурних трансформацій економічної системи України має на меті не тільки стабілізацію економічного та соціально-політичного середовища але й реалізацію політики стійкого довгострокового розвитку шляхом формування структурної політики. Використання в протекціоністській моделі економічного розвитку України з перевагами добувних галузей ігнорування високотехнологічних галузей спричинило міжсекторні диспропорції, які продовжують гальмування економічних реформ. Низький рівень економічного реформування сільського господарства став головною причиною негативних соціальних наслідків, зокрема, безробіття та загальне зниження рівня життя, поширення бідності.

Структурна політика аграрного являє собою систему заходів, направлених на реорганізацію сільськогосподарських підприємств та розвиток багатокладності на селі. У цьому контексті слід говорити про аграрну структурну політику, основною метою якої є низка заходів, спрямованих на системні змін, що надають імпульс прогресивного та динамічного розвитку галузей сільського господарства та сільських територій. Аграрна структурна політика – це система державних заходів, направлених на формування оптимальної структури сільського господарства, заснованої на принципах цілісності, системності та сталості, головним завданням якої є підвищення ефективності господарської діяльності підприємств усіх форм.

Насамперед, ця необхідність викликана макроекономічними факторами, що проявляються у вичерпності можливостей інтенсивного розвитку існуючої структури, зниженні рівня рентабельності та інвестиційної привабливості провідних секторів економіки, зростанні цін на ресурси з одночасним падінням цін на виготовлену продукцію. Технологічні фактори структурної політики

обумовлюються початком нового етапу технологічного розвитку світової економічної системи. У цьому контексті переорієнтації потребує спрямування державної підтримки у наукові розробки та їх впровадження, що мають сприяти підвищенню ефективності виробництва пріоритетних галузей.

Соціальні фактори впливу на перебіг структурної політики полягають у стійкому збільшенні кількості бідного населення та деградації людського потенціалу. Причиною тому є нестабільність соціально-економічної політики, негативний вплив наслідків фінансово-економічної кризи та зростаючий обсяг зовнішніх заборгованостей держави. Інституційні фактори обумовлені відсутністю відповідного інституційного забезпечення розвитку економіки в цілому та окремих її галузей, що потребує вдосконалення законодавчої бази перебігу трансформаційних процесів.

Окреслене коло факторів впливу на формування структурної політики аграрного сектору визначає основні напрями структурних реформ. Насамперед, макроекономічний, інвестиційно-інноваційний та інституційний. Макроекономічний напрям передбачає створення умов на державному рівні для розвитку сільського господарства на основі структурних трансформацій галузей та їх технічної модернізації.

Макроекономічна складова повинна мати довгостроковий характер та мати на меті підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світових ринках продовольства, що передбачає перехід до стратегічного управління розвитком із залученням додаткових ресурсів. Необхідно обирати стратегію послідовної капіталізації конкурентних переваг галузей сільського господарства з метою досягнення ефекту зростання на основі модернізації за рахунок технологічного трансферу, розширення внутрішнього попиту та підвищення інвестиційної привабливості як основних так і допоміжних галузей.

Таким чином, оптимальним є проведення політики держави відносно стимулювання розвитку інвестиційної діяльності на засадах розвитку системи державних інвестицій, забезпечення прозорості функціонування механізмів

державної підтримки. Таке спрямування державної політики відповідає сучасним тенденціям інвестиційної політики розвинутих країн, що надасть можливості поліпшити інвестиційний клімат та активізувати інвестиційну діяльність.

Інвестиційно-інноваційна складова структурної політики має спрямовуватися на збільшення інвестицій для використання потенціалу щодо розширення асортименту виготовленої продукції з відповідним рівнем якості. Досягнення цієї мети може бути забезпечено покращенням відтворювальної структури капіталовкладень за рахунок підвищення питомої ваги витрат на технічне переоснащення та реконструкцію виробничих та переробних підприємств шляхом удосконалення технологічної структури капіталовкладень за допомогою збільшення питомої ваги новітнього обладнання та скорочення обсягу робіт.

Отже, новітній синергетичний підхід до сценаріїв структурних трансформацій є необхідним, оскільки несприятлива ситуація у реальному секторі сільського господарства свідчить про неефективність обраної інерційної стратегії реалізації структурної політики. Синергетичний підхід передбачає реалізацію структурної політики шляхом формування механізмів довгострокового інвестування у модернізацію сільськогосподарських та переробних підприємств. Дієвість інвестиційно-інноваційного механізму структурних трансформацій має реалізовуватися через державне регулювання підтримки конкуренції на базі методологічних підходів до оптимізації співвідношень між різними за обсягами підприємствами сільського господарства, створення умов для ефективною за масштабами та структурою експортної торгівлі.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

ДОБРЯНСЬКА Н.А., д.е.н., професор Одеський національний
політехнічний університет
БУКОВСЬКИЙ Д., студент, Одеський національний політехнічний
університет

В пошуках нової моделі управління та взаємодії суспільства і держави місцеве самоврядування займає одне з головних місць. За Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" місцеве самоврядування пояснюється як гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. Місцеве самоврядування – елемент державного управління, на який покладено багато функцій та повноважень, спрямованих на служіння народу та забезпечення його благополуччя [2].

Проте діюча система органів місцевого самоврядування має ряд недоліків і актуальних проблем, які потребують вдосконалення. Сучасний стан місцевого самоврядування в Україні, як і існуюча його система сьогодні не відповідають потребам суспільства. Можна сказати, що місцеве самоврядування в Україні від початку було недосконалим, починаючи із конституційного законодавства. Так, якщо порівняти два закони «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про місцеві державні адміністрації», то можна виявити спільність об'єктів регулювання органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій. Тобто виникає таке явище, як конкуренція компетенції, - на врегулювання одних і тих же відносин претендують кілька структурних органів, протилежних по змісту їх призначення [3].

Отже, необхідно в законах «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про місцеві державні адміністрації» чітко окреслити об'єкти регулювання тих і інших органів.

У процесі децентралізації залучати не тільки державні і самоврядні управлінські структури, але й широкі версти соціально активного населення, включаючи асоціації людей, що створюються ними з метою реалізації різних інтересів (підприємництво, студентство, благодійництво тощо). У процесі формування компетенційних повноважень органів місцевого самоврядування в Україні особливо важливе значення має запозичення позитивного зарубіжного досвіду тих країн, що вже здійснили відповідні ринкові перетворення та мають позитивний досвід децентралізації повноважень органів публічної влади.

Органи місцевого самоврядування не мають достатньої можливості самостійно приймати та формувати місцеві бюджети. Чинне законодавство, що регламентує місцеві бюджети, по суті, не передбачає чітко визначених джерел достатнього фінансування діяльності в регіонах для всеосяжного вирішення питань місцевого значення. Для місцевих бюджетів більша частина їх доходів є результатом реалізації міжбюджетних відносин. Крім того, на фінансову самостійність органів місцевого самоврядування впливає відсутність їх зацікавленості в збільшенні збору податків на своїй території [4].

Отже, необхідно надати можливості самостійно приймати і формувати місцеві бюджети органам місцевого самоврядування.

Досягнення бажаного стану місцевого самоврядування неможливе без здійснення цілого ряду законодавчих та інституційних перетворень. Такими є перетворення щодо адміністративно-територіального устрою, виборів місцевих депутатів, формування виконавчих органів місцевого самоврядування, делегування повноважень і здійснення контролю за їх виконанням, збору місцевих податків, утримання неприбуткових підприємств тощо. При цьому не уникнути орієнтації на зарубіжний досвід вирішення подібних проблем і на основоположні цінності в галузі місцевого самоврядування держав Європейського Союзу.

Треба відкрити шлях місцевій ініціативі, активно залучати до участі в управлінні справами своїх міст їх мешканців - тобто наповнити реальним змістом поняття самоврядування. Місцева влада, як і влада всіх інших рівнів, повинна стати відкритою, прозорою та зрозумілою.

Також для сучасної системи органів місцевого самоврядування однією з актуальних проблем залишається плинність кадрів, причиною якої є низька заробітна плата, перенавантаження працівників у зв'язку з недостатньою чисельністю штату та високі професійні вимоги. Крім того, через те, що органи місцевого самоврядування обираються терміном на 5 років, постійно оновлюється керівний штат працівників - їм потрібен час для набуття необхідного професійного досвіду й вивчення власних компетенцій для вирішення тих чи інших задач.

Все це впливає на якість функцій та повноважень, які виконуються органами місцевого самоврядування.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 170.
2. Зубчик О. Головний напрямок – самоврядування / О. Зубчик, В. Войтков. // Влада і Політика. – 2003. – № 16. – С. 37.
3. Баймуратов М. М. Децентралізація повноважень публічної влади в Польщі як засіб формування компетенції місцевого самоврядування: досвід для України. / М. М. Баймуратов // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: право, 2014, вип. 7. – с. 138
4. Актуальні проблеми місцевого самоврядування в Україні і в контексті адміністративної реформи: [Електронний ресурс] / Режим доступу до журн.: <http://ua-referat.com>

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

ЗАЙЧЕНКО В.В., к. н. з держ. управ., доцент, Центральноукраїнський
національний технічний університет

Проведення реформи децентралізації управління в Україні, з одного боку, дозволяє реалізувати низку можливостей прискорення соціально-економічного розвитку регіонів держави. Так, суттєво зростає роль територіальних громад – «жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільних об'єднань жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр» [1] – у вирішенні питань розвитку конкретної території.

Особливо актуальним постає питання підвищенні ролі в управлінні розвитком територіальних громад у контексті наявних значних асиметрій щодо соціально-економічної ситуації в регіонах (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз територіальних асиметрій окремих показників соціально- економічного розвитку регіонів України

Показник	Середнє значення по Україні (Sr _z)	Мінімальне значення (Min)	Максимальне значення (Max)	Відхилення, разів		
				ax/Min	ax/Sr _z	in/Sr _z
Валовий регіональний продукт на одну особу, грн (2015 р.)	46413	10778 (Луганська обл.)	155904 (м. Київ)	4,5	,36	,23
Наявний дохід на одну особу, грн (2015 р.)	31044,3	14882,5 (Луганська обл.)	75794,4 (м. Київ)	,1	,44	,48
Середньомісячна заробітна плата, грн (2016 р.)	5183	3695 (Тернопільська обл.)	8648 (м. Київ)	,3	,67	,71
Капітальні інвестиції у житлове будівництво на одну особу, грн (2015 р.)	1068,8	26,8 (Донецька обл.)	3945,9 (м. Київ)	47,2	,69	,03

Джерело: складено та розраховано автором на основі [2]

Зокрема, за показником Валового регіонального продукту на одну особу у 2015 році, різниця між максимальним значенням (м. Київ – 155904 грн) та

мінімальним значенням (Луганська обл. – 10778 грн) складала 14,5 разів, а за рівнем наявного доходу на одну особу різниця становила 5,1 рази. Різниця між середньомісячною заробітною платою у регіоні-лідері (м. Київ) та Тернопільською областю (найнижче значення) у 2016 році досягала 2,3 рази. За обсягом капітальних інвестицій у житлове будівництво на одну особу значення у м. Києві перевищувало середнє по Україні у 3,7 рази.

За таких умов, активізація ролі територіальних громад у вирішенні ключових проблем соціально-економічного розвитку регіонів та вирівнюванні існуючих територіальних асиметрій є особливо актуальною.

З іншого боку, залишаються невирішеними багато аспектів щодо організації ефективної участі територіальної громади (жителів відповідних населених пунктів) в управлінні й реалізації ключових завдань соціально-економічного розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

Можливості і перешкоди участі територіальних громад у процесах прискорення соціально-економічного розвитку регіонів

Можливості	Перешкоди
<p>1. Краща обізнаність щодо нагальних проблем розвитку конкретної території «на місцях» та пріоритетності вирішення цих проблем.</p> <p>2. Зростання фінансової автономії територіальних громад та забезпечення права використання фінансових ресурсів на реалізацію завдань, дійсно важливих для розвитку регіону.</p> <p>3. Залучення до процесу генерування ідей, розробки і прийняття рішень громадян з високим творчим креативним потенціалом.</p> <p>4. Налагодження більш продуктивної взаємодії посадових осіб і громадян.</p> <p>5. Забезпечення більшої відкритості і прозорості влади «на місцях».</p> <p>6. Надання рівного доступу для громадян до служби в органах місцевого самоврядування.</p>	<p>1. Недосконалість законодавчої бази та нормативних документів з питань децентралізації управління (які знаходяться на стадії розробки, взаємоузгодження, усунення правових колізій).</p> <p>2. Низький рівень обізнаності громадян щодо реальних можливостей участі в управлінні соціально-економічним розвитком регіону.</p> <p>3. Недостатньо активна громадянська позиція значної частки населення та незацікавленість в участі у процесах управління й регулювання соціально-економічних процесів.</p> <p>4. Блокування реформ з боку окремих представників влади «на місцях», як наслідок небажання пристосовуватися до змін.</p> <p>5. Лобіювання власних інтересів при прийнятті рішень з боку представників бізнес-структур, впливових об'єднань тощо.</p>

Джерело: складено автором.

Таким чином, до основних шляхів активізації участі територіальних громад у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів слід віднести:

- вдосконалення чинної нормативно-правової бази з питань діяльності органів місцевого самоврядування та децентралізації управління в країні;

- підвищення рівня поінформованості громадян щодо форм, методів та інструментів участі в управлінні територіальною громадою, впливу на рішення органів місцевого самоврядування;

- сприяння реалізації інноваційних проектів, програм, ініціатив (наприклад, участь громадян у поданні пропозицій і голосуванні у рамках проектів «Громадський бюджет» тощо);

- підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування;

- ґрунтовний аналіз соціально-економічної ситуації у розрізі конкретних територій, як підґрунтя для розробки планів і програм подальшого розвитку, із залученням широкого кола фахівців-експертів;

- вивчення зарубіжного досвіду з питань децентралізації управління та можливостей його адаптації до вітчизняних реалій;

- інтенсифікація співпраці із міжнародними фондами, організаціями щодо їх участі у сприянні вирішенню питань соціально-економічного розвитку регіонів.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. №280/97-ВР, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК БАЗОВОЇ ЛАНКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

ЗУБЕНКО В.В., к.ю.н., доцент, Херсонський державний університет

Вироблення концептуальних засад, напрямів і заходів державної політики щодо удосконалення системи територіального управління має базуватись на науковому підґрунті. У цьому контексті важливою є чітка наукова ідентифікація поняття «територіальна громада» як базової категорії реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації.

В умовах децентралізації владних відносин в державі актуальними постають дослідження складних суспільних систем, які функціонують на основі прийняття колективних рішень і здійснення колективних дій. Це вимагає вивчення передумов здійснення ефективного управління суспільними ресурсами на місцевому рівні. Відповідно, методологічною базою удосконалення територіальної організації влади шляхом насамперед формування самодостатніх територіальних громад можуть стати положення теорії колективних дій, теорії фіскальної децентралізації, теорії соціальної самоорганізації тощо.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних засад функціонування локальних територіальних спільностей людей зробила відомий науковець лауреат Нобелівської премії з економіки Е. Остром. Особливістю її методологічного підходу є вивчення індивідуальних особливостей різних територіальних громад при здійсненні управління спільними ресурсами. Е.Остром ідентифікує інституції колективного використання спільної власності («громади») так: чітко визначена група індивідуальностей, яка, визначивши правила користування ресурсом, у відповідності з локальними умовами, створює довгострокові інституційні об'єднання для моніторингу використання ресурсу, вирішення конфліктів, адміністрування санкцій [1, с.134-135].

Кожен рівень влади може бути найефективнішим при наданні певного набору послуг на відповідній території. Тому доцільно виділяти «місцеві

суспільні блага», «регіональні суспільні блага» та «національні суспільні блага» з визначенням їх одержувачів і джерел фінансування їх надання. Виходячи з цього твердження, при обґрунтуванні напрямів реформування територіальної організації влади на місцевому рівні доцільно спиратись на такі положення:

- місцеві громади можуть ефективно управляти суспільними ресурсами.

- якість громадського користування ресурсами залежить від особливостей кожної громади та її здатності до саморегулювання.

- результати створення суспільних благ залежать не стільки від форми власності, скільки від набору правил, які регламентують створення і використання суспільних благ. Тому формування таких передумов повинно базуватися на інституціоналізації соціальних норм громад, які є ефективними не тільки при формуванні кооперативної поведінки, але також заохочують до кооперативної поведінки в тривалій перспективі;

- децентралізація влади та прийняття рішень стає можливою і доцільною у випадку, якщо в її здійсненні зацікавлені всі учасники процесу, інтереси користувачів суспільних ресурсів узгоджені, якість життя населення покращується [1, ст.144-158].

У контексті реалізації реформи децентралізації в Україні слід зазначити, що в розвинених європейських країнах в основі сучасного місцевого самоврядування лежить теорія вільних громад, за якою місцеве самоврядування визнається самостійним та незалежним від центральної влади інститутом. Для ефективної реалізації такого підходу на практиці необхідні певні передумови: демократичні традиції, відповідний рівень політичної культури та достатній рівень розвитку громадянського суспільства. Система місцевого самоврядування, що базується на системі територіальних громад, за цих умов характеризується наступними рисами (ознаками):

- наявність чітко усвідомлених суспільних інтересів та готовність громадян брати на себе політичну відповідальність за прийняті рішення;

- розмежування компетенцій держави і територіальної громади, за якого держава мінімально втручається у процес місцевого самоврядування;
- діяльність органів місцевого самоврядування має демократичний та прозорий характер;
- реалізується принцип субсидіарності при розподілі повноважень;
- посадові особи органів місцевого самоврядування мають спеціальну освіту та дотримуються особливої етики [2].

Таким чином, територіальну громаду можна визначити як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, що складається з фізичних осіб, що постійно мешкають на відповідній території, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують комунальні податки та пов'язані індивідуально-територіальними зв'язками системного характеру [3, с.11-21].

Підвищення ефективності управління державою може відбуватись через адекватний розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування щодо здійснення їхніх публічних і господарських функцій на відповідних територіях.

Функції територіальної громади - основні напрями та види муніципальної діяльності, які виражають волю та інтереси місцевих жителів та забезпечують здійснення ними відносин з державою, її органами. Обсяг функцій територіальної громади збігається з обсягом функцій системи місцевого самоврядування.

Для формування спроможних територіальних громад важливим є їх законодавче визначення. В Конституції України територіальна громада визначена як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Відповідно до статті 140, місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [4]. Отже, Конституція України регулює питання

місцевого самоврядування, спираючись на концептуальні положення громадівської доктрини місцевого самоврядування.

Література:

1. Остром, Е. Управляя общим: эволюция институтов коллективной деятельности / Е. Остром; пер. с англ. // Институт распространения информации по социальным и экономическим наукам (ИРИСЭН)" -2016 – С. 447.

2. Каплан, Ю. Розширення компетенції місцевого самоврядування базового рівня з метою ефективного забезпечення принципу субсидіарності : аналітична записка/ Ю. Каплан // НІСД [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/Juni/14.htm>.

3. Батанов, О.В. Конституційно-правові проблеми територіального устрою України: доктринальні та прикладні аспекти / О.В. Батанов // Право України. - 2014. - № 9. - С. 11-21.

4. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – С. 80

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ

КОЛЕСНИК Т.В., к.е.н., доцент, Вінницький національний аграрний університет

Вивчення і вдосконалення соціально-психологічного клімату на сучасному етапі розвитку економіки стають невід'ємною складовою частиною управління персоналом організації і реалізуються в повсякденній роботі керівника. Соціально-психологічний клімат характеризується специфічною для спільної діяльності людей атмосферою психічного та емоційного стану кожного працівника і залежить від загального стану оточуючих його людей.

Роль соціально-психологічного клімату в життєдіяльності організації визначається тим, що: він є найбільш суттєвим елементом в загальній системі організації спільної діяльності людей, оскільки зумовлює її безпосередні умови, характеризує внутрішні психологічні аспекти мікросередовища та оцінку результатів праці; забезпечує механізм зворотнього зв'язку особистості з соціальним середовищем і сприяє її розвитку; визначає міру включення кожного працівника у діяльність, а також характер її спрямованості та ефективність [1].

В загальних рисах можна сказати, що сприятливий соціально-психологічний клімат характеризується ціннісно-орієнтаційною єдністю і згуртованістю; кон'юнктивними (об'єднуючими) міжособовими стосунками та задоволеністю ними членів групи; наявністю умов для самореалізації і самоутвердження особистості; задоволенням професійною діяльністю; відсутністю негативних лідерів і негативних психологічних груп; переважанням почуття симпатії та притягання між працівниками; взаємною відповідальністю і вимогливістю [3].

Для вирішення проблеми соціально-психологічних умов діяльності колективу важливим є розгляд факторів, що впливають на ці умови, але ми виділимо лише фактори, які впливають на соціально – психологічні умови діяльності колективу, таким чином, зможемо вплинути на ці фактори,

регулювати їх прояв, їх умовно можна розділити на фактори макро- і мікросередовища. Під макросередовищем розуміється соціальний простір, оточення, в межах якого ми знаходимось і здійснюємо свою діяльність. Мікросередовище підприємства, організації – це “поле” щоденної діяльності людей, ті конкретні матеріальні і духовні умови, в яких вони працюють [4].

Є інший більш економічний поділ факторів впливу, який впливає на діяльність організації, тут ми можемо пригадати, що одними із рис організації є залежність від зовнішнього та внутрішнього середовищ [2].

Внутрішнє середовище організації визначається внутрішніми змінними, тобто ситуаційними факторами всередині організації. Основними внутрішніми змінними в будь-якій організації є цілі, структура, завдання, технологія і люди.

В управлінській думці уявлення про значення зовнішнього середовища і необхідність враховувати його вплив на діяльність організації з'явилась в кінці 50-х років. Це стало одним із найважливіших вкладів системного підходу в науку управління, оскільки підкреслювалась необхідність для керівника розглядати свою організацію як цілісність, яка складається із взаємопов'язаних частин, які в свою чергу пов'язані із зовнішнім світом. Зовнішній світ мінливий і це відбивається на діяльності організації. Організація залежить від зовнішнього світу у відношенні поставок ресурсів, енергії, кадрів, споживачів. Отже, менеджер повинен вміти виявити існуючі фактори в оточенні, які вплинуть на його організацію, запропонувати способи реагування на зовнішні впливи [5].

Отже, на соціально-психологічні умови діяльності колективу значною мірою впливають фактори мікро- та макросередовища, що формують соціально-психологічний клімат в колективі.

Література:

1. Борисюк І.О. Корпоративне управління в Україні: інтелектуальний капітал, персонал, якість. [Текст] / І.О. Борисюк [та ін.]; за ред. В.І. Щелкунова, Г.В. Жаворонкової. – Київ: Наукова думка, 2010. – 620с.

2. Воднік В. Структура соціально-психологічного клімату колективу, шляхи його регуляції та формування // Бюлетень. – 2014. – № 5.— С. 78 -79.

3. [Гайдамака О.М.](#) Управління розвитком кадрового потенціалу організації [Електронний ресурс] / О.М. Гайдамака, В.М. Лебідь, Л.С. Вавулін // [Управління проектами та розвиток виробництва](#). - 2014. - № 4. - С. 118-123. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>

4. Коломийський Н.Л. Психологічна культура менеджменту та проблеми добору та навчання керівних кадрів освіти // Потенціал управлінських систем: питання формування і розвитку. - 4.1.-К., 2009.

5. Сербінській, В.Ю. Управління персоналом [Текст] / В. Ю. Сербінській. - 2013 . – С. 123-125.

РОЗВИТОК СЕРЕДНЬОСТРОКОВОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

КАСПЕРОВИЧ Ю.В., к.е.н., Національний інститут стратегічних досліджень

В основі якісного та реалістичного середньострокового фіскального планування має лежати чітка та цілісна система державного стратегічного планування. Вона передбачає взаємопов'язані та взаємоузгоджені за змістом та строками розробки публічні документи, які визначають середньо- і довгострокові цілі та завдання державної політики. Мережа регіональних та галузевих документів логічно підпорядковуються. Нині ж фрагментарність такої системи в Україні гальмує розвиток методології середньострокового бюджетного планування. За відсутності Стратегії державної соціально-економічної політики (не плутати із стратегією реформ) із конкретними цільовими показниками, механізмами та інструментами їх досягнення (власне, реформи) здійснення середньострокового бюджетного планування ускладнене.

Як влучно зазначала ще у 2012 р. Н.Я. Юрків [1], найбільш системною вадою, недоліком державного регулювання розвитку реального сектора економіки України була недовіра національних і регіональних стратегій та програм соціально-економічного, регіонального та галузевого розвитку. На підтвердження їх розпорошеності та складності реалізації (разом із фінансуванням) автор наводить приклад, що в 2012 р. у Львівській області останніх діяло аж 16. Більшість заходів були лише декларативними, ідентичними до аналогічних програм минулих років, а обсяги фінансування не були ресурсно чи науково обґрунтованими.

Після ухвалення та введення в дію Бюджетного кодексу від 21.06.2001 р. № 2542-III першою спробою середньострокового бюджетного планування стала Постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2003 р. № 1427 р. *«Про прогноз показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків та фінансування на 2005-2007 роки»* та подальші роки.

На даний час згідно ч. 1 ст. 21 наступної редакції Бюджетного кодексу від 08.07.2010 р. № 2456-VI, прогноз Державного бюджету України (ДБУ) на наступні за плановим два бюджетні періоди подається до Верховної Ради України разом з проектом закону про ДБУ, уточнюється на підставі прийнятого закону про ДБУ та схвалюється КМУ до 1 квітня планового року.

Розвиток середньострокового фіскального планування має стати здоровою альтернативою мораторію на зміни податкового законодавства, яке періодично пропонується. З точки зору політичної доцільності, діючий Уряд не має позбавляти наступний його права на реалізацію власної економічної, в т.ч. фіскальної, політики для реалізації передвиборчих програм. Аналогічно діючий склад Верховної Ради своїм законом може позбавити наступний склад права податкових змін, але їх закон може бути легко скасований наступним. З юридичної точки зору, введення мораторію може стати дієвим лише внесенням змін безпосередньо у текст Конституції. Згідно п.4. ст. 94 Конституції Грузії, запровадження нового типу податку, за виключенням акцизу чи загальних податків, яке може підвищити існуючий рівень податкового навантаження, здійснюється через референдум [2]. Однак, є дискусія щодо вилучення норми.

Натомість важливо вкотре підкреслити необхідність дотримання принципу стабільності податкового законодавства згідно ст. 4 п. 4.1. пп. 4.1.9. Податкового кодексу України. Відповідно до нього, зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Середньострокове бюджетне планування має забезпечити платників податків від щорічних фіскальних «подарунків під ялинку».

Основні засади грошово-кредитної політики, які були ухвалені Постановою Правління НБУ 18.08.2015 р. на 2016-2020 рр. вперше й надалі почали охоплювати середньострокову перспективу. Правлінню Національного банку України доручено розробити та подати Раді НБУ до 1 грудня 2017 р. проект Стратегії монетарної політики на середньострокову перспективу.

Вперше середньостроковий Проект Постанови *«Про Основні напрями бюджетної політики на 2018-2020 роки»* був направлений Урядом 15.06.2017 р., але не розглядався на пленарному засіданні Верховної Ради України. Згідно її Регламенту, за наслідками розгляду даного питання ВРУ має приймати рішення про прийняття проекту або його направлення до профільного комітету для підготовки до повторного розгляду з урахуванням висловлених зауважень. Основною новацією стали т.зв. «стелі» видатків та надання кредитів загального фонду головних розпорядників коштів державного бюджету.

Типову щорічну практику нерозгляду/незатвердження парламентарями урядових проектів постанов *«Про Основні напрями бюджетної політики»* на наступний бюджетний період - на початку бюджетного циклу та наприкінці бюджетного циклу - постанов *«Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України»* слід вже оцінювати негативно як таку, що суперечить принципам публічності та прозорості бюджетної системи.

Комплементарний середньостроковий соціально-економічний, монетарний та фіскальний прогнози програмами мають взаємно підкріплювати одне одного. Таким чином, на нашу думку, необхідним є розробка та ухвалення Закону України *«Про державне стратегічне планування»* із внесенням відповідних змін до Бюджетного кодексу України для повноцінного переходу до середньострокового бюджетного планування.

Невід'ємним від питання середньострокового фінансового планування є якість прогнозування. Розвиток їх методології слід здійснювати розширенням застосування економіко-математичного моделювання на основі великих даних. Однією з цікавих є розробка фіскального прогнозу за 16-ма сценаріями до 2041/42 рр. залежно від динаміки ВВП та видатків бюджету для Гонконгу [3].

Натомість у вітчизняній практиці прогнози навіть однакових показників між різними інституціями можуть істотно різнитися. Наприклад, вдвічі різняться показники дефіциту зовнішньої торгівлі за платіжним балансом Національного банку (-4,6 млрд дол. США у 2014 р.; -1,7 у 2015 р.; -5,5 у 2016 р.) та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (+3,4 млрд дол.

США у 2014 р.; +3,8 у 2015 р.; +0,3 у 2016 р.), які базуються на даних Державної митної служби України. Інституції пояснюють розбіжності в основному часовим лагом між надходженням товарів та їх оплатою.

Середньострокове фіскальне планування має слугувати *приведенню показників дефіциту та боргу сектору державного управління до економічно безпечного рівня*. Останній показник ще у 2014 р. стрімко подолав межу 60% і прогнозується на рівні 86,2% станом на кінець 2017 р., але із поступовим зниженням до 60,9% до кінця 2022 р. Відтак доцільним є запровадження у Бюджетному кодексі жорстких фіскальних правил.

Розвиток фіскального планування має супроводжуватися посиленням інституційної спроможності Державної фіскальної служби, збільшенню фіскальної прозорості, дієвості державного фінансового контролю. Все у сукупності зміцнюватиме довіру громадян до держави при формуванні довгострокових інвестиційних рішень, які лежать в основі прискорення динаміки соціально-економічного зростання.

Література:

1. Юрків Н.Я. Економічна безпека реального сектора економіки України: стратегічні пріоритети і теоретико-методологічні засади забезпечення: монографія / Н.Я. Юрків. – Львів: ПАІС, 2012. – 400 с.

2. Конституція Грузії (грузинською мовою) №786 від 24.08.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/constitution-of-georgia-68>

3. Fiscal Projections by Working Group on Long-Term Fiscal Planning [Електронний ресурс] / The Treasury Branch under the Financial Services and the Treasury Bureau of the Government of the Hong Kong Special Administrative Region. – Режим доступу: <http://www.fstb.gov.hk/tb/en/longterm-fiscal-projections.htm?a=4&b=4>

ФЕНОМЕН СИСТЕМНИХ ЕФЕКТІВ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

САКАЛЬ О. В., к.е.н., с.н.с., докторант, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

Для побудови дієвого механізму державного регулювання природокористування в умовах поглиблення інституціональних перетворень у природно-ресурсній сфері національного господарства слід враховувати феномен системних ефектів функціонування ендо- та екзогенних формацій.

Особливості формування системних ефектів сфери природокористування та їх характеристики досліджуємо на основі теоретико-методологічних засад загальної теорії систем, зокрема, системні теорії самоорганізації, сталості (стійкості), різноманіття, криз, хаосу, складності, а також прикладні науки про системи.

Сферу природокористування у дослідженні розглядаємо як макросистему, що функціонує на перетині природно-ресурсної і фінансово-економічної систем. У цій сфері системні ефекти виникають внаслідок взаємодії декількох складових природно-ресурсної і фінансово-економічної систем, або зазначених систем у цілому, та визначаються зростанням ефективності й формуванням нових якостей за рахунок інтеграції окремих елементів в єдине ціле. Описана взаємодія характеризується метою, але кожна складова систем і самі системи мають власну ціль функціонування. Саме процес визначення цілей функціонування системних складових часто становить основну проблему організації взаємодії – наближення й контактів між частинами природно-ресурсної і фінансово-економічної систем. Характер та інтенсивність зв'язків в організації такої взаємодії постійно змінюються в залежності від стану досліджуваних систем. При цьому межу між природно-ресурсною системою, яка є закритою, і відкритою фінансово-економічною визначити складно.

Відзначимо, що складові природно-ресурсної системи стають частиною фінансово-економічної, коли набувають форми активів, тобто у результаті

минулих подій – взаємодій систем, і характеризуються фінансово-правовим потенціалом до генерування грошових потоків та отримання економічних вигод у майбутньому. Іншими словами, частини природно-ресурсного кола перетворюються у виробничі фактори розвитку фінансово-економічної системи.

Розробляючи механізми державного регулювання, тобто формуючи взаємодію між природно-ресурсною і фінансово-економічною системою, неможливо визначити прості, чіткі, постійні та єдині спільні для усіх системних складових цілі. Вирішення цієї проблеми можливе, по перше, за умови оптимізації та поліпшення процесу пошуку, визначення і формулювання цілей. Основним критерієм рішення стає ефективність, тобто використання мінімуму ресурсів і досяжність поставленої мети розвитку системи, тобто реальна оцінка можливості її досягти, що означає узгодження приватних і суспільних цілей.

Відзначимо сутність ефективного функціонування системи за [1, с. 12]. За таких умов у системі накопичується вільна енергія, що зумовлює її прогресивне перетворення, ускладнення, підвищення рівня її стійкості. В іншому випадку система спрощується, її стійкість / рівновага знижується. Неврівноваженість системи є фактором змін, що зумовлюють порушення у стійкій рівновазі – зміни як параметрів стану системи, так і характер змін.

Відтак фінансово-економічні механізми регулювання природокористування в умовах поглиблення інституціональних перетворень у природно-ресурсному секторі національного господарства покликані змінювати параметри середовища таким чином, щоб зумовлювати вихід системи, що самоорганізовується, з динамічної рівноваги та появу її нової якості.

Нами виділено такі критерії класифікації системних ефектів у сфері природокористування: рівень генерації; масштаб прояву й впливу на складові сталого розвитку / рівень природо користувача; тип інституційної одиниці; галузь прояву (за видами економічної діяльності); фактори, що викликали системний ефект (екзо-, ендогенні); характер прояву (феноменом розвитку); вплив на складові загальної економічної вартості; напрям впливу на економічні

процеси; оцінка системного ефекту для економічної, екологічної та соціальної складових сталого розвитку; просторово-часова ознака; тривалість системного ефекту.

Запропонована класифікація дозволяє оцінювати середовище функціонування ендо- та екзогенних формацій в умовах трансформаційних перетворень, тобто виявляти об'єкт управління, формулювати цілі регулювання й розвитку і визначати відповідні пріоритетні й дієві механізми та інструменти досягнення заданої макросистемної мети – сталого розвитку.

Ключовими у структурі системних ефектів функціонування ендо- та екзогенних формацій щодо активізації фінансово-економічного регулювання сфери природокористування для подальших досліджень у частині розробки механізмів регулювання природокористування вважаємо феномен розвитку системних ефектів і напрям їх впливу на економічні процеси.

За характером прояву (феноменом розвитку) системних ефектів у сфері природокористування виділяємо об'єктні, що характеризують стан усієї системи чи окремих її елементів, та процесні, що свідчать про зміни у стані системи. Така структура системних ефектів покликана виявити динамічну відносну сталість складу і властивостей системи (об'єктні системні ефекти) або закономірності їх змін (процесні системні ефекти).

Структуру системних ефектів функціонування ендо- та екзогенних формацій щодо активізації фінансово-економічного регулювання за напрямом впливу на економічні процеси – стимулюючі, компенсуючі й антистимулюючі, нами виділено на основі поділу механізмів зворотного зв'язку у розвитку будь-якої системи. Йдеться про позитивні і негативні зворотні зв'язки за дослідженнями [1, с. 11].

Література:

1. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

СТРАТИЧУК Н.В., к.е.н, доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Головною передумовою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є спроможність місцевих влад ефективно реалізовувати дедалі зростаючу кількість повноважень, що передаються їм органами виконавчої влади з метою надання якісніших послуг населенню.

В сучасних умовах людський капітал у сукупності з наявними матеріально-технічними, сировинними і природними ресурсами стає рушійною силою конкурентоспроможності, економічної ефективності та сталого розвитку територій.

Сьогодні необхідною передумовою ефективного виконання покладених на органи місцевого самоврядування завдань та повноважень є належний професійний рівень посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

Однак, сьогодні вагомою проблемою в даній сфері є неналежна якість надання управлінських послуг органами місцевого самоврядування громадянам, що не відповідає демократичним вимогам і стандартам Європейського адміністративного простору.

У цих умовах особливої актуальності набуває проблема професіоналізації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, набуття ними сучасних знань, вмінь і навичок ефективного управління територіями [1].

Рівень освіти посадових осіб та депутатів місцевих рад здебільшого не дає їм змоги ефективно здійснювати свої повноваження та виконувати покладені на них обов'язки. Так, майже зі 100 тис. посадових осіб місцевого самоврядування лише 70 відсотків мають повну вищу освіту. Щороку понад 10 відсотків загальної чисельності працівників органів місцевого самоврядування оновлюються, що потребує відповідної їх підготовки. Близько 40 відсотків

сільських, селищних та міських голів, депутатів місцевих рад обираються вперше, що свідчить про відсутність у них відповідного досвіду та підготовки .

Разом з тим, у практиці роботи з професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування сьогодні недостатньо використовуються сучасні кадрові технології: відбір кадрів, формування дієвого кадрового резерву, мотивація, удосконалення системи професійного навчання [2].

Оскільки кадрове забезпечення відповідної ради напряму залежить від сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної ради, що є виборною посадою, забезпечення органів місцевого самоврядування кадрами часто відбувається стихійно та непрогнозовано.

З метою забезпечення належного професійного розвитку кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування в контексті реалізації політики європейської інтеграції України розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2009 року № 385 схвалено Концепцію формування системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [3].

Зазначена Концепція має за мету частково вирішити проблему невідповідності фахового освітнього рівня посадових осіб та депутатів, які здійснюють муніципальне управління, вимогам сьогодення.

Таким чином, можна зробити висновок, що професіоналізація посадових осіб місцевого самоврядування потребує цілісного політико-управлінського комплексу, функціонування якого має бути спрямовано на:

- створення дієвого організаційно-правового механізму професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування;

- розробку сучасних професійних стандартів служби в органах місцевого самоврядування, принципів відповідності рівня професійної освіти та кваліфікації посадових осіб займаним посадам;

- розробку та впровадження Державного стандарту підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, встановлення чітких вимог до навчання депутатів місцевих рад;

– законодавче закріплення ресурсного забезпечення процесу навчання – обов’язкових нормативів цільових відрахувань від фонду заробітної плати посадових осіб місцевого самоврядування (для забезпечення діяльності в режимі функціонування – не менш ніж 1,5%, в режимі розвитку – 2-3%);

– формування окремого галузевого стандарту вищої освіти України за спеціальністю «Місьцеве самоврядування»;

– посилення інституційної спроможності різних інституцій (освітніх закладів, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, неурядових організацій) в наданні якісного навчання працівникам органів місцевого самоврядування та депутатам місцевих рад з метою наближення до практичних потреб посадових осіб місцевого самоврядування;

– запровадження системи управління якістю в органах місцевого самоврядування, відповідно до міжнародних стандартів ISO;

– напередодні виборів проводити короткотермінові семінари для кандидатів у депутати місцевих рад і кандидатів на посади сільських, селищних, міських голів з метою ознайомлення з нормативно-правовою базою місцевого самоврядування, найактуальнішими питаннями фінансового забезпечення діяльності рад та зі специфікою служби в органах місцевого самоврядування;

– реалізація діючих міжнародних проектів: «Технічна підтримка реформ державного сектору в Україні», «Підтримка реформи державної служби України» «Підтримка реформи публічної адміністрації в Україні», «Розвиток та вдосконалення системи підготовки державних службовців в Україні» [4].

Висновок. Розвиток людського капіталу є першочерговою задачею підвищення конкурентоспроможності, економічної ефективності та сталого розвитку територій. Реалізація вказаних завдань дозволить створити кваліфікований кадровий потенціал для органів місцевого самоврядування відповідно до вимог часу, забезпечить підвищення якості надання управлінських послуг громадянам.

Література:

1. Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій: Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю 3 квітня 2009 року. ч.1 Львівський регіон / ЛРІДУ НАДУ. – Л., 2009. – 572 с.
2. Звіт про підсумки діяльності у 2008 році [Електронний ресурс]/ Головне управління державної служби України – Режим доступу: http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=42712
3. Лазор О.Д., Лазор О.Я. Служба в органах місцевого самоврядування: Науково-практичний коментар: Навчальний посібник. 2-е видання. – К.: Дакор, 2007. – 424 с.
4. Професіоналізація державної служби / авт.кол.: Л.Г. Штика, Н.О. Бондарчук, Л. М. Гогіна та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 36 с. 5. Про схвалення Концепції формування системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Розпорядження КМУ від 08.04.2009р. № 385 [Електронний ресурс]/Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?page=16&user=125459>

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

ТРУШ Ю.Л., к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій

Сьогодні аналіз та дослідження ключових аспектів ринку й напрямок розвитку сучасного управління якістю продукції на підприємствах має важливе функціональне значення, що можливе внаслідок здійснення сучасного ефективного управління якістю продукції.

Вирішення цих питань не можливе без дослідження історичних аспектів розвитку теорії і практики управління якістю у різних країнах. Саме тому варто зосередити увагу на дослідженні хронології розвитку поняття «quality management» та «quality control», понятійному апараті системи управління якістю та етапах історії еволюції якості, адже історичний аспект відіграє вирішальну роль в процесі формування сучасного бачення щодо здійснення процесу управління якістю.

Теоретико-методологічні й економіко-організаційні аспекти розвитку теорії та практики управління якістю у вітчизняних та зарубіжних країнах відображені в роботах провідних вітчизняних і зарубіжних вчених економістів: Азгальдова Г.Г., Векслер Е.М., Глічева А.В., Огвоздіна В.Ю. [1,2,3,].

Важливо зауважити, що управління якістю має специфічні особливості, які відрізняють його від інших видів управління. Основною відмінністю такого управління є те, що воно базується на виконанні не окремих функцій, а їх комплексу з метою вирішення певних завдань, пов'язаних з виконанням контрольних-аналітичних, соціально-економічних, правових та інших дій в системі управління якістю.

У зв'язку з цим пропонується, на основі накопиченого досвіду дослідити і теоретичні постулати в історії розвитку теорії та практики управління якістю у вітчизняних та зарубіжних країнах.

З точки зору логіки, поняття «якість» необхідно розуміти не тільки в економічному, а й в управлінському аспекті. Вирішення будь-якої великої проблеми неможливе без ефективного управління.

У сучасних ринкових умовах, для вдосконалення управління якістю, яке невідривно пов'язано з ефективністю всього виробництва та підприємства.

Управління якістю – це складне і комплексне завдання, для вирішення якого необхідно мати стійку теоретичну та практичну базу. В економічній літературі існує багато точок зору на зміст категорії.

Перша група вчених вважає (поняття узагальнене Азгальдовим Г.Г.), що «управління якістю продукції – це сукупність елементів, які виконують функції впливу на колектив людей для організації і координації їхньої трудової діяльності в процесі розробки оптимальних параметрів якості продукції при її дослідженні та проектуванні, забезпечення дотримання цих параметрів на стадії виробництва, зберігання досягнутої якості продукції...» [1, с.116].

У цьому визначенні «управління якістю продукції» представлено як сукупність елементів, а характеристика його як процесу не виявлена.

Погляди другої групи вчених, яка розглядає управління якістю продукції, узагальнив Г.Л. Багієв: «Під управлінням якістю продукції слід розуміти прояв характеру та об'єм потреб у продукції, встановлення і планування якості, проектування, розробку, оцінку, вибір та реалізацію заходів для забезпечення її на виробництві та підтримки при експлуатації необхідного рівня якості продукції» [2, с. 54-55].

Узагальнення положень третьої групи вчених здійснив А.В. Глічев. Він стверджує, що «управління якістю продукції – це планомірний, цілеспрямований процес впливу на фактори та умови» [3, с. 34].

Поняття управління якістю продукції завжди розглядається як невід'ємний елемент виробничо-господарської діяльності, а позитивний рух у цьому напрямку спостерігається у визначеннях, наведених у словнику Європейської організації якості (ЄОЯ) і в стандартах ISO 8402:1994, 9000:2000є

Аналізуючи визначення наведені у словнику та стандартах, необхідно звернути увагу на такі моменти. По-перше, переклад на українську мову терміну «quality management» та «quality control» відповідно як «менеджмент якості» та «управління якістю», на нашу думку, є некоректним, оскільки перекладені терміни не є точними й дуже часто сприймаються як ідентичні. По-друге, наведені формулювання характеризуються невизначеністю, адже в них не розкривається сутність та специфіка поняття повністю.

У пошуку шляхів вирішення цього питання можна погодитися з поглядом В.Ю. Огвоздіна, який стверджує, що термін «quality management» раціонально перекласти «загальне керівництво якістю» (як в ЄСЯ та стандартах ISO 8402:1994), що повноцінно відображує керівництво та управління якістю.

Дослідження поняття «управління якістю продукції» з позиції різних учених дозволило стверджувати, що цей процес відображає взаємозв'язок всіх елементів, етапів, факторів та умов, що забезпечують управління якістю продукції, а узагальнення різних точок зору вчених, стосовно сутності поняття «управління якістю», та дослідження хронології розвитку поняття «quality management» та «quality control», дозволило систематизувати основні постулати в рамках управління якістю.

Література:

1. Азгальдов Г.Г. Количественная оценка качества продукции – квалиметрия (некоторые актуальные проблемы.) / Азгальдов Г.Г. – М.: Издательство «Знание», 1986. – 116 с.
2. Векслер Э.М. Применение методов Тагучи в задачах менеджмента качества – отечественный и зарубежный опыт / Э.М. Векслер // Хлебопекарское и кондитерское Дело. – 2009. – №3. – С. 54-55.
3. Глічев А.В. Основи управління якістю продукції / Глічев А.В. – М.: РІА «Стандарти і якість», 2009, с.34.

ВПЛИВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ НА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В РІВНЕНСЬКОМУ РАЙОНІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

АНТОНОВА С.Є., к.е.н., доцент, Національний університет водного господарства та природокористування,

Важливими для сфери культури змінами, що відбулись з часів незалежності України, стали здійснені реформи системи управління, а саме децентралізація управління, що мала сприяти демократизації управління в галузі культури та підвищенню ефективності діяльності як органів управління, так і закладів культури. В Україні передача повноважень у сфері культури від державних органів на місцеві відбувалась, нажаль, без забезпечення останнім певної самостійності, в т.ч. фінансової. Місцеві органи управління культури, з одного боку, отримали повноваження і компетенції щодо самостійного адміністрування сфери культури, а з іншого, повністю залишились залежними від фінансової і податкової політики держави, яка не завжди враховує культурні особливості кожного регіону. Найбільшою і найважливішою зміною у галузі культури, стала передача більшості закладів культури державної форми власності, розташованих у регіонах, у комунальну власність, на утримання місцевих бюджетів (понад 80%) [2,3]. Однак система формування місцевих бюджетів не зазнала змін і породила негативні наслідки: значне зменшення місцевих видатків на культуру при повній відсутності інших джерел фінансування. У зв'язку із цим актуальним стає переосмислення державної політики у сфері культури з метою забезпечення необхідних умов для підтримки вітчизняної культури як основи прогресивного розвитку суспільства.

Наразі в Рівненському районі для вирішення проблем у сфері культури розроблена цільова Програма розвитку культури на період до 2017 р., котра покликана об'єднати зусилля й ресурси органів влади, бюджетні та позабюджетні кошти, дії державних та недержавних установ і організацій, спрямовані на розвиток культури, на повніше задоволення соціокультурних потреб громадян. Крім того, діють Програма розвитку туризму на 2016-2020 рр., Програма підтримки релігійних та громадських організацій на 2016-2020

рр. Завдяки цим програмам забезпечується реалізація стратегічних цілей державної політики в галузі культури.

Для оцінки розвитку сфери культури державою важливо проаналізувати динаміку коштів, спрямованих на виконання цих програм. Так, в Програмі розвитку культури передбачено 5 млн. 348,5 тис. грн. на виконання заходів, що сприятимуть зростанню культурного рівня розвитку населення та культурного середовища Рівненського району. Варто відмітити, що суми коштів розподілено практично в рівних частинах. Зокрема, в 2014 та 2017 рр. закладено фінансування в розмірі 1215,5 тис. грн. Ці суми мають бути спрямовані на формування та забезпечення функціонування базової мережі закладів культури, забезпечення широкого доступу до культурних надбань, популяризацію і поширення якісного і різноманітного вітчизняного культурно-мистецького продукту серед широких верств населення, збереження і відтворення культурної спадщини та розвиток бібліотечно-інформаційного забезпечення населення [1].

Частка видатків на культуру та мистецтво у структурі загальних видатків коливається від 2,4% до 3% під впливом багатьох факторів: наповнення бюджету, пріоритети культурно-мистецької політики району, світових фінансових криз, політичної нестабільності у самій державі та інші.

Потрібно зазначити, що щорічно зростає фінансування сфери культури. Так, у 2015 р. на підтримку культурно-мистецьких заходів та установ було виділено 15908,1 тис. грн., що на 28 % більше попереднього року. В 2016 р. сума асигнувань зросла ще на 22,2 %, що є позитивним моментом, оскільки з'являються нові можливості, що потребують додаткових вливань фінансових ресурсів. Незважаючи на позитивні зрушення в сторону фінансового забезпечення розвитку та підтримки культурно-мистецького середовища, негативною є тенденція до зменшення частки видатків з районного бюджету на галузь культури. У 2014 р. лише 3 % від загальних видатків Рівненського району було направлено на фінансування культури та мистецтва, в 2015 р. відповідно - 2,8 %, а в 2016 р. – 2,4 % [1].

В структурі видатків на функціонування культурно-мистецького середовища бюджет розвитку займає лише 0,5-3,7%. Варто відзначити, що прослідковується варіювання значення даного показника впродовж досліджуваного періоду, а саме, в 2014 р. воно становило 1,48%, в 2015 р. знизилася до 0,5%, в 2016р. відбулося зростання на 3,2% в порівнянні з попереднім [1].

Сучасне державне фінансування культури та мистецтва має чисельні недоліки: незбалансованість структури бюджетних видатків, невиконання бюджетних зобов'язань держави, нестабільність фінансування, відсутність чіткої програми розвитку культури, мистецтва та зацікавленості політичних сил у розвитку цих сфер, а також відсутність чіткої, єдиної нормативно- правової системи законодавчих актів, які б регламентували діяльність закладів та представників сфери культури та мистецтва, обов'язки держави та органів місцевої влади з питань фінансування [2,3,4].

Література:

1. Звіт про діяльність відділу культури і туризму Рівненської райдержадміністрації та закладів культури району в 2014-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cultura.rv.ua/>.

2. Карлова В.В. Державне управління культурною сферою: регіональний рівень / В.В. Карлова // Державне управління та місцеве самоврядування: Зб. наук. пр. УАДУ / За заг. ред. Г.І.Мостового. – Х.: Харків. філ. УАДУ, 2001.– Вип. 2. – С. 77-80.

3. Кічурчак М.В. Бюджетне забезпечення сфери культури України / М.В. Кічурчак // Фінанси України. – 2010 .– №2.– С.36-45.

4. Настич Т.П. Державне регулювання фінансової діяльності закладів культури та мистецтва в Україні /Т.П. Настич // Проблеми економіки організації та управління підприємствами: Вісник КНУТД. – 2014. – №1. – с. 199-206.

НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГІВ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

ПОЛТОРАК А. С., к.е.н., доцент Миколаївський національний аграрний університет

За станом на 10.10.2017 р. в Україні створено 665 об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), 252 з яких очікують на перші вибори. Власні доходи місцевих бюджетів у зв'язку з фіскальною децентралізацією мають тенденції до зростання. Так, за результатами 2014 р. вони склали 68,6 млрд грн, 2015 р. – 98,2 млрд грн, 2016 р. – 146,6 млрд грн, прогнозне значення 2017 р. становить 170,7 млрд грн [0]. У цій структурі доходів місцевих бюджетів доходи ОТГ за січень-вересень 2017 р. становлять лише 6,3 млрд грн, що обґрунтовує висновок щодо необхідності пошуку напрямів збільшення обсягів надходжень до бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Відповідно до ст. 168.4.3 Податкового кодексу України [0] суми податку на доходи (далі – ПДФО), що за звітний період були нараховані відокремленим підрозділом на користь фізичних осіб, мають перераховуватись до бюджету за місцезнаходженням певного відокремленого підрозділу. Зауважимо, що в ситуації, коли відокремлений підрозділ не нараховує та, відповідно, не сплачує ПДФО, усі обов'язки податкового агента має виконати юридична особа. Так, ПДФО, що був нарахований робітникам такого відокремленого підрозділу, перераховується до бюджету виключно за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу [2]. Звертаємо увагу на те, що в ситуації розміщення відокремленого підрозділу на території ОТГ, мають бути вирішені особливості перерахування нарахованих сум ПДФО до бюджету такої ОТГ.

Місцеві податки та збори на даному етапі реформування бюджетно-податкових відносин займають важливе місце у структурі дохідних частин місцевих бюджетів України. Так, зважаючи на надане право місцевої влади щодо встановлення ставок місцевих податків та зборів в межах гранично затверджених, зауважимо, що обов'язковою умовою ефективного наповнення

бюджетів ОТГ стає максимальне посилення зацікавленості місцевих органів влади в залученні більшого обсягу самостійних ресурсів.

Відповідно, виражене ставлення до формування переліку пільг зі сплати місцевих податків та зборів з урахуванням того, що володіння нерухомістю, землею чи транспортними даними доцільно розглядати як певну ознаку рівня доходів особи [3], а також коригування системи визначення площі земельних ділянок та збільшення ефективності використання земель, на нашу думку, є резервами додаткових надходжень до ОТГ. Виокремлення резервів надасть можливість удосконалити місцеву політику у сфері управління земельними ресурсами та визначити перспективні обсяги збільшення податкових надходжень.

З метою підвищення ефективності планування індикативних показників місцевих бюджетів та пошуку напрямів їх збільшення органам місцевої влади необхідно співпрацювати з питань обсягу податкових нарахувань та кількості платників податків, забезпечення повного та своєчасного виконання податкових зобов'язань, підвищення рівня податкової культури, дотримання трудового, валютного та іншого законодавства з фіскальними органами.

Література:

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Полторак А. С. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, М. Й. Головка // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 9 (195). – С. 79–91.

СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК НОВОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

ПІДВАЛЬНА О.Г., к.е.н., доцент, Вінницький національний
агарний університет

України як незалежна, демократично – правова держава з об’єктивною необхідністю вимагає всебічної своєї демократизації. Результатом цього повинна стати принципово нова якість і держави, і суспільства в цілому.

Зокрема, демократизація державного управління має суттєво змінити якість державного управління і державної служби як інституту, який забезпечує саме таке управління. Тому, розкривається широкий спектр як теоретичного осмислення цих якісних змін, так і наукового аналізу.

Про публічне управління та публічну службу у вітчизняній науковій літературі заговорили недавно, тому зазвичай, їх розглядають як категорії, що об’єднують в собі відповідно державне управління і місцеве самоврядування та державну службу і службу в органах місцевого самоврядування.

Тут цілком очевидно, що сьогодні єдиним законодавчим актом, який містить сутність цього поняття, залишається Кодекс адміністративного судочинства України, який визначає публічну службу як «діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба та інша державна служба [1].

Як прийнято розуміти, що державне управління – це виконавчо-розпорядча діяльність органів виконавчої влади, а також інших органів, у частині реалізації ними виконавчо-розпорядчих функцій. Тому, що поряд із органами виконавчої влади, для яких притаманна виконавчо-розпорядча діяльність є основною, а державне управління у своїй частині реалізується через органи та посадові особи (Президент України, прокуратура, недержавні органи під час виконання делегованих повноважень тощо) [2].

Публічне адміністрування є близьким поняттям до публічного управління (самоврядування) і деякі дослідники їх навіть вживають як синоніми, але слід зазначити, що ці терміни зовсім різні. Розглянемо ці поняття у такому розрізі:

Державне управління – Публічне адміністрування – Публічне управління.

Як видно зі схеми, то публічне адміністрування є зв'язком між державним та публічним управлінням. Тому, аналізуючи, можна підтвердити, що публічне управління – є суспільним управлінням, яке здійснюється через надання влади суспільству – через децентралізацію, і чим більше управління стає децентралізованим – тим більше воно є публічним. При наявності рис публічності державне управління через впровадження публічного адміністрування перетворюється на публічне управління. До складу публічної адміністрації входять органи виконавчої влади, адміністративний апарат та виконавчі органи місцевого самоврядування [3].

У державному управлінні об'єктом виступає держава, а в публічному адмініструванні об'єктом є суспільство, тому нам потрібно пам'ятати, що всі види управління підлягають конституційному, державному управлінні та іншим видами управління, вони взаємопов'язані між собою, доповнюють, замінюють, посилюють або послаблюють одна одну.

Підсумовуючи вищесказане можемо зазначити, що публічне управління - це щось більше, ніж просто набір загальних інструментів управління, воно вивчає взаємодію між політичною системою, державним сектором, співвідношення муніципальних, державних та народних інтересів із залучення суспільства до механізму контролю всіх органів влади, публічне адміністрування поєднує державне та публічне управління, складає сукупність інституцій та органів виконавчої влади, які реалізують рішення уряду, у державному управлінні, в свою чергу, переважає адміністративний та організуючий вплив держави, цей вид управління недостатньо спирається на публічний сектор та виконує функції регулювання економічною, соціально - культурною та адміністративно - політичною сферами [4].

Проаналізувавши сутність понять «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування», довели, що не варто їх використовувати як синонім одне одному, що між ними існують відмінні особливості.

Література:

1. Енциклопедія державного управління. У 8 т. – Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський [та ін.] – Львів : ЛРІДУ, НАДУ, 2011. – 712 с
2. Колесникова К. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації / К. Колесникова // Публічне управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-3/doc/1/06.pdf>
3. Мартиненко В.М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики / В.М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика: Зб.наук.праць - Х.: Вид-во "ДокНаукаДержУпр", 2010. - № 1. – С. 16-22
4. Пилипишин В. П. Щодо сутності мети та завдань державного управління в Україні / В. П. Пилипишин // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 377–381 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/FP/2010-2/10pvpuvu.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ ФОРМ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

ПРОНЬКО Л.М., к.е.н., доцент, Вінницький національний аграрний університет

Економічний розвиток країни відбувається під впливом дії законів єдності економіки та політики: якою є економіка, такою є й політика, і навпаки. Свою діяльність людина і держава мають здійснювати згідно з діючими законами. Але закони виражають лише зв'язок між явищами, а тому для їх використання потрібно створити господарський механізм – систему важелів, принципів та методів ведення господарства, що закріплюються юридичними нормами.

Будь-які виробничі процеси базуються на відносинах, що виражаються через стосунки, зв'язки, взаємини та контракти. Виробничі відносини складаються в процесах виробництва, розподілу, обміну і споживання. Зміст виробничих відносин закладений насамперед у способах розподілу факторів виробництва (власність на засоби виробництва), а форма відносин – в механізмах руху виробленого продукту у сферу споживання. Як зазначалося, в Україні розрізняють дві форми власності: приватну (індивідуальну і колективну) та державну. З розвитком ринкових відносин приватна власність, як правило, домінує над державною і створює умови для економічного зростання. На відміну від державної (суспільної власності), перевага приватної власності полягає в тому, що вона значною мірою замикає наслідок діяльності людини на ній самій (табл. 1).

До того ж, в основі ринкової діяльності знаходиться обмін, а коли блага є суспільною власністю то обмін ускладнюється. Тому економіка вільного ринку завжди була побудована на превалюванні приватної власності.

Приватна та державна форми власності юридично відрізняються одна від одної, але мають тісний внутрішній зв'язок. Приватний власник має повне право над об'єктом (володіння, використання та розпорядження). Якщо держава забирає у власника частину його продукту у вигляді податків, то це

свідчить, що приватний власник не має абсолютного права на свій продукт, частину його присвоєно державою, яка і є реальним власником цієї частки. Отже, приватний власник і держава спільно приймають участь щодо присвоєння продукту, створеного приватним власником, їх присвоєння по суті і є сумісно-розділеним, що створює сумісно-розділену форму власності.

Таблиця 1

Характеристика приватної та державної форм власності

№ п/п	Форми власності	
	приватна	державна
1	є опорою власності	є опорою держави
2	закріплює за певними людьми право на використання певних речей і заперечує їх використання іншими	управляють менеджери, що наймаються державою і не можуть використовувати державну власність на свій розсуд
3	створює умови законності (рівність перед законом)	регулюється законом
4	вільний вибір діяльності	диктує напрям діяльності
5	розосереджує владу і створює умови для справедливості	концентрує владу в руках державних органів
6	створює умови відповідальності працівників за свою роботу	звужує відповідальність за результати праці до виконання розпоряджень
7	створюється власною працею або в результаті обміну	створює результати діяльності спільною працею
8	захищає від насильства (виконання небажаної роботи чи послуг)	диктує завдання виробництва товарів і послуг
9	будує вільний ринок	будує державний монополізм
10	стимулює творчість, оперативність, продуктивність і якість праці	стримує стимули до творчості, оперативності, підвищення якості і продуктивності праці
11	зосереджує право розпорядження і використання власності в одній особі	розпоряджається засобами виробництва
12	забезпечує вільне розпорядження одержаним прибутком	результати діяльності є державною власністю

Тривалий час економісти припускали, що економіка сама формує правові відносини у суспільстві. Тому більшість економічних рішень і досі приймається без вивчення і врахування прямого впливу законів. Звичайно, між економікою і правом існує взаємозв'язок. Проте хоча економіка й впливає на право, точніше створює логічне обґрунтування загального права, припущення переваги економіки над правом є не зовсім вірним [4]. Вплив права на економіку набагато важливіший. Про це свідчать значні коливання темпів економічного

розвитку країн світу, спричинені структурою законів і різноманітністю стимулів, що створюються цими законами і правовими режимами. Залежно від законів і ступеня їх забезпечення люди по-різному використовують свої ресурси і таланти. Тому важливо спочатку визначити, які закони потрібні для створення системи стимулів, щоб економічна гра була ефективною [3].

Слід зауважити, що більшість проблем і негативних наслідків реформування в Україні пов'язано з недорозвиненістю інституційного сектору і нерівністю всіх перед законом [1].

Відсутність належно сформованої законодавчої бази в Україні стримує розвиток підприємницької діяльності, особливо середнього та малого бізнесу, гальмує розвиток ринкових відносини та приватної власності.

Зосередження національного багатства в руках небагатьох осіб порушило баланс між рівнями розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, єдністю економіки і політики та стало гальмом економічного розвитку суспільства.

В процесі приватизації в Україні виникли такі форми власності: приватна; орендно-приватна; приватно-колективна. За приватної форми власності засоби виробництва, як правило, знаходяться у приватній власності підприємця, іноді можуть частково або повністю ним орендуватися, але створений при цьому продукт і отриманий від його реалізації дохід є його власністю. Прибутковість таких підприємств залежить від рівня спеціалізації, структури виробництва, раціонального ресурсозабезпечення і маркетингової діяльності [2].

Не менш важливе й те, що приватне підприємництво дає змогу забезпечити сумлінне ставлення до праці, усуває відчуженість від засобів виробництва і результатів праці. Але на сьогодні це не найоптимальніша форма господарювання в аграрному виробництві.

Крім приватної, останнім часом в сільському господарстві все більшого значення набуває орендно-приватна та приватно-колективна форми власності, що вимагає застосування нових управлінських структур, підходів до управлінської діяльності та прийняття управлінських рішень, залучення до управління виробництвом співвласників таких підприємств. Так, більшість

господарств нині перетворилася на товариства з обмеженою відповідальністю. У багатьох випадках така організаційно-правова форма господарювання базується на засновництві, при якому засновницький капітал становить незначний внесок або майновий пай засновника. Орендні відносини безпосередньо базуються на договірних відносинах і в аграрній сфері економіки мають специфічні особливості.

Висновки. Отже, розвиток та становлення приватної власності в Україні відбувається швидкими темпами. У процесі приватизації виникли такі форми власності: приватна; орендно-приватна; приватно-колективна. При приватній формі власності засоби виробництва, як правило, знаходяться у приватній власності підприємця, іноді можуть частково або повністю ним орендуватися, але створений при цьому продукт і отриманий від його реалізації дохід є його власністю. Колективна власність є вищою формою розвитку приватної власності, яка утворилася на основі об'єднання засобів виробництва (майнових і земельних паїв), кооперації праці в межах даного колективу. Кожний член колективу є співвласником цих засобів виробництва, що дозволяє реалізувати право на їх використання (право на працю) та участі у вирішенні господарських питань.

Література:

1. Крючкова І.В. Структурні чинники розвитку економіки України. / Крючкова І.В. – К.,: Наук. думка, 2004. – 317 с.
2. Кулинич В.М. Особливості діяльності фермерських господарств як підприємницької форми господарювання / В.М. Кулинич // Економіка АПК. – 2005. – №7. – С. 45–47.
3. Douglas C. North, Economics Performance through Time / C. Douglas // American Economic Review 84 – 1994.– June . – С. 359–366

РІВЕНЬ ЖИТТЯ В КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

РУДІК Н.М., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ«Херсонський державний аграрний університет»

РУДІК О.Л., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ«Херсонський державний аграрний університет»

Соціально-економічна категорія «рівень життя» використовується для характеристики ступеня задоволення фізичних, духовних і соціальних потреб людей в суспільстві, тобто якості життя населення, величини його добробуту і благополуччя. Він є важливим соціально-економічним критерієм при виборі напрямів та пріоритетів економічної і соціальної політики держави.

Рівень життя визначається складом та обсягом потреб людини у різних благах, а потреби людей безмежні і постійно міняються, тому він є динамічним і залежним від великої кількості чинників. Водночас рівень життя обмежується можливостями задоволення потреб, а саме пропозицією на ринку товарів і послуг, реальними доходами людей, розміром заробітної плати. Перераховані обмеження визначаються ефективністю виробництва, використанням досягнень науково-технічного прогресу, культурно-освітнім рівнем населення, національними особливостями, політичною владою.

В аспекті концепції людського розвитку, «рівень життя» відображає рівень розвитку фізичних, духовних, соціальних потреб людей, ступінь їх задоволення, та умови у суспільстві для задоволення та розвитку цих потреб тому є комплексною соціально-економічною категорією.

Саме концепція людського розвитку, як особлива теоретична система, має своїм основним засадничим принципом визнання існування економіки для розвитку людей, а не навпаки. Вона визнає неможливість суспільного прогресу, якщо не реалізовані для людини такі можливості як: прожити довге в здоров'ї життя; набувати та оновлювати знання; мати доступ до благ забезпечуючих гідний рівень життя. Реалізація цих можливостей визначає спосіб життя і перспективи забезпечення інших можливостей людини. Процес зростання людських можливостей (людський розвиток) забезпечується політичною

свободою, правами людини, суспільною повагою, а матеріальний добробут є однією з базових можливостей вибору, але не метою.

Матеріальне багатство не гарантує соціальної злагоди, правопорядку, демократії, рівноправності, збереження культурної спадщини та довкілля, не гарантує економічного та національного процвітання. Відповідно до концепції людського розвитку високий дохід та його подальше зростання сприяє розширенню вибору людини, але проявляється через принцип спадної корисності доходу для людського розвитку.

Тому визначальним є не стільки нагромадження багатства, скільки те, як воно використовується людьми, який вибір роблять люди та суспільство. Можна витрати нести на озброєння, а можна на освіту.

Відповідно до конвенції Міжнародної організації праці, людина має право на такий життєвий рівень, який забезпечує підтримання здоров'я і добробуту її та її родини, право на забезпечення в разі втрати працездатності, роботи, годувальника. Ці права в кожній країні реалізуються на основі національної концепції рівня життя. Для аналізу й оцінки рівня життя використовують і величину валового і внутрішнього продукту, національного і реального доходу в розрахунку на душу населення, і забезпеченість житлом. На практиці в системі визначення рівня життя за основу приймають показники доходів, як джерела задоволення особистих потреб та підвищення рівня добробуту; включення людей в міждержавні соціальні зв'язки через подорожі та відпочинок; забезпечення доступу до сучасних засобів комунікацій. Концепція людського розвитку, зростання рівнів доходів розглядає лише як засіб розширення можливостей людини і в цьому аспекті зміщує акцент на значення справедливого розподілу доходів. Рівномірний розподіл багатства і доходів прискорює людський розвиток. Економічна нерівність спричиняє нерівний доступ до ресурсів, супроводжується бідністю, а значить обмеженням можливостей і свободи вибору.

Найвагомішими чинниками, що кардинально впливають на зміну рівня життя населення є політичні чинники, а саме характер державного устрою, інституту права та інших державних інституцій.

Про рівень життя в країні судять по співвідношенню забезпечених і бідних верств населення. В світовій практиці розрізняють дві основні форми бідності: абсолютна – за відсутності доходу, необхідного для забезпечення мінімальних життєвих потреб особи або сім'ї, і відносна – коли дохід не перевищує 40 - 60% середнього доходу по країні.

В Україні частка населення, що проживає за межею бідності зберігає тенденцію до зростання. В прожитковий мінімум включені мінімальні потреби в товарах та послугах. Структура бюджету прожиткового мінімуму є zdeформованою, платні послуги в споживчому бюджеті українців мають велику питому частку.

Система показників рівня життя рекомендована ООН виділяє 12 груп показників: демографічні характеристики (народжуваність, смертність); санітарно-гігієнічні умови життя; потреби в продовольчих товарах; життєві умови; освіта та культура; рівень праці та зайнятість; доходи і витрати; вартість життя і споживчі ціни; транспортні засоби; організація відпочинку; соціальне забезпечення; свобода людини.

Підвищення рівня життя є пріоритетним напрямком суспільного розвитку і забезпечує соціальний прогрес, а динаміка показників рівня життя свідчить про ступінь соціалізації економіки держави.

Стратегія євро інтеграційного курсу України потребує вдосконалення державних механізмів регулювання співвідношення економічної та соціальної складових соціально орієнтованої економіки, оскільки у сучасному світі будь-яка держава виконує політичну, соціальну та економічну функцію, які пов'язані між собою але пріоритетом є соціально-економічна. Саме такий підхід відповідає засадничим принципам концепції людського розвитку.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ – ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

БОЛІЛА С.Ю., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ « Херсонський державний
аграрний університет»

ОСАДЧУК І.В., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ « Херсонський державний
аграрний університет»

Європейський вибір України та формування громадянського суспільства роблять надзвичайно актуальними реформування системи державного управління, що має бути ефективним та здійснюватися в інтересах громадян.

Необхідність впровадження в Україні європейських принципів і системи нового публічного менеджменту зумовлена тим, що вони дають можливість долати закономірну схильність жорстко ієрархічної, вертикально побудованої системи влади автократичної моделі управління, для якої характерні: жорстка підпорядкованість інструкціям і правилам (а не конкретним результатам роботи); чіткий розподіл персоналу на тих, хто видає інструкції, і тих, хто їх виконує; велика концентрація влади і політичної волі; обмеження свободи дій; адміністративний контроль; авторитарний стиль управління. В традиційній моделі державного управління, що ґрунтується на бюрократичних принципах переважають здебільше рутинні функції, рішення стандартних завдань і бюрократичні методи управління [1]. В умовах глобальних суспільних трансформацій змінилися виклики і вимоги до української системи державного управління, а саме : підвищення ролі альтернативних способів виробництва й надання адміністративних послуг, які відрізняються від традиційних методів управлінської, владно-бюрократичної діяльності; посилення управлінської ролі недержавних організацій і установ, що потребує створення тісних інституційних взаємозв'язків державних і недержавних органів і забезпечення їх функціональної ефективності; підвищення ролі низових рівнів управління, що передбачає необхідність їх адекватної відповідальності; необхідність ефективної координації та підвищення прозорості процесів надання громадянам адміністративних послуг та усунення стримуючих

адміністративних бар'єрів [2]. Сьогодні вкрай необхідними є інноваційні й нестандартні підходи в системі державного управління до вирішення нових завдань на вимогу суспільства. Метою нового публічного адміністрування є досягнення таких змін у сфері публічного управління, які максимально наблизять його до підприємства з його організацією і структурою. Так, наприклад, одним із засобів подолання застарілої ієрархічної системи винесення рішень у формі вказівок чи розпоряджень при розробці місцевих (міських, районних) цільових програм, які потребують економічної експертизи вигід/витрат, може виступити контрактний менеджмент. Пріоритетні ідеї в теоретично - практичному аспекті управління державою, які слід враховувати під час суспільних трансформацій в Україні, відображують принципи : керуватися цілями, а не правилами; децентралізувати та делегувати владу; працювати для інтересів замовників і споживачів публічних послуг; застосовувати ринкові механізми, а не бюрократичні; активізувати та консолідувати діяльність державної, приватної та громадської сфери; заробляти, а не витратити гроші та вимірювати ефективність роботи результатами. Для підвищення якості, результативності й відповідальності публічного менеджменту необхідно: проводити систематичні експертно-громадські моніторинги й дослідження у сфері аналізу й оцінки результативності публічної адміністрації; визначити індикатори оцінки інституційної, соціальної, економічної, маркетингової ефективності діяльності органів влади та місцевого самоврядування та запровадити систему критеріїв оцінки задоволеності громадян публічними послугами та результативності роботи окремих посадових осіб, органів влади і цілої системи публічного управління; сформувати дієву систему громадського контролю й моніторингу за діяльністю влади на всіх рівнях та розвинути практичні вміння організацій, установ і громадян контролювати владу і домагатися врахування їх аргументів, пропозицій та інтересів; створити у функціональній структурі органів виконавчої влади окремі посади політичних аналітиків і публічних менеджерів з розробки, впровадження й оцінювання публічної політики; впровадити

принцип перехрестності й розподілу важливих владно-управлінських повноважень з метою децентралізації й підвищення ефективності процесів прийняття рішень та взаємного контролю й відповідальності всіх їхніх учасників; розвинути механізми і професійні навички з розробки й аналізу державної політики, оцінки її ефективності, якісного консультування і взаємодії влади з громадськістю; розробити та реалізувати програми публічного маркетингу для ефективнішого виявлення, оцінки й задоволення попиту громадян на публічні послуги; забезпечити максимальне врахування кращих світових стандартів роботи з кадровим корпусом щодо регулярного підвищення кваліфікації, використання тренінгових продуктів, спрямованих на покращення вмінь та вдосконалення основних компетенцій; сприяти створенню єдиної інформаційної інфраструктури державної служби.

Таким чином, у систему публічного управління для її якісного перетворення необхідно впровадити принципи ринкової поведінки, організації, менеджменту та маркетингу виробничих процесів, системи управління якістю, які діють у бізнесовій сфері. Процедури адміністративної й фінансової звітності у системі виконавчої влади, розробки і впровадження державних програм, проведення державних закупівель необхідно переорієнтувати з показників виконаних заходів і завдань та залучених бюджетних ресурсів - на показники реально досягнутих результатів та конкретних позитивних змін у суспільстві, на потреби й інтереси безпосередніх споживачів адміністративної продукції.

Література:

1. Стельмашук А. С. Особливості розвитку інституту державної служби в зарубіжних країнах / А. С. Стельмашук // Економіка та держава. - 2012. - № 4. - С. 125-129.

2. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток / за заг. ред. А. В. Толстоухова, Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук.- Дніпропетровськ: Монолит, 2010. - 400 с.

ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

ОНИЩЕНКО О.В., к.е.н., доцент, Кременчуцький національний
університет імені М.Остроградського

1 квітня 2014 року розпочалася реформа місцевого самоврядування, яка базується на основі положень Європейської Хартії місцевого самоврядування [1] і впроваджується на основі Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [2].

Головним завданням реформи є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Європейський і світовий досвід свідчить, що місцеві проблеми можуть ефективно вирішуватись тільки на місцевому рівні. Всі постсоціалістичні країни центрально-східної Європи пройшли шлях децентралізації, що в свою чергу дало їм величезний поштовх для свого розвитку.

Під децентралізацією найчастіше розуміють процес передачі повноважень та бюджетів на їх здійснення від державних органів влади органам місцевого самоврядування з метою забезпечення ефективності функціонування всіх владних структур, підвищення якості надання суспільних послуг та активізації розвитку регіонів [3].

Децентралізація – є дієвим шляхом до підвищення якості повсякденного життя мешканців кожного села, селища чи міста. Вона передбачає передачу повноважень вирішення місцевих проблем на низовий, базовий рівень, рівень громад. Для цього необхідною умовою є забезпечення їх власними фінансовими ресурсами, які зроблять їх спроможними ці проблеми вирішувати.

Ефективна модель місцевого самоврядування повинна базуватися на необхідних повноваженнях, фінансових ресурсах і контролю. Об'єднані територіальні громади мають бути спроможні взяти на себе широкі повноваження у вирішенні місцевих проблем. Отримавши відповідні

економічні інструменти – податки і збори, вони мають заробити для себе необхідні ресурси.

Для свого всебічного розвитку громади повинні розуміти свої переваги, можливості та обмеження і визначити вектор майбутнього розвитку. Успішними стають ті регіони та громади, яким вдається вдало розвивати власну внутрішню спроможність та поліпшувати ті внутрішні умови, які впливають на інвестиції та підтримують їх подальший розвиток. Це вимагає від громад ретельно підходити до питань стратегічного планування свого розвитку, орієнтуючись перш за все на розвиток місцевої економіки, розвиток людського капіталу, збереження довкілля.

Стратегічне планування розвитку об'єднаних територіальних громад може здійснюватися на основі таких прогнозованих фінансових ресурсах як, використання власних доходів бюджету, використання коштів державного фонду регіонального розвитку на проекти розвитку, використання коштів державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад, залучення коштів міжнародної технічної допомоги.

Процес стратегічного планування розвитку громади можна представити як ряд кількох послідовних кроків або дій: 1) організація роботи; 2) проведення стратегічного аналізу; 3) прогнози, моделювання сценаріїв і здійснення стратегічного вибору; 4) розробка плану дій (цілі, завдання); 5) громадське обговорення проекту; 6) ухвалення та оприлюднення Стратегії; 7) впровадження Стратегії; 8) моніторинг та коригування (при потребі) [4].

Врахування основних географічних, економічних, соціальних, історичних, культурних та інших характеристик дозволить розробити стратегічне бачення перспектив розвитку громади, виокремить її серед інших, дозволить залучати кошти за рахунок привабливої території, яка пропонує гостям високий рівень туристичного і рекреаційного сервісу та якісні екологічні продукти, культурне і релігійне багатоманіття, підприємницькі ініціативи у майбутньому. Так, у Хмельницькій області розроблено та ухвалено

стратегії двох об'єднаних територіальних громад – Сатанівської селищної та Волочиської міської [5,6].

Правильно побудований процес стратегічного планування акумулює активи громади, публічність цього процесу створює довіру і формує віру у позитивний результат, пошук нових ідей призведе до розгалуження проектів розвитку.

Література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні: Наук.-практ. посіб. / Упоряд. А. К. Гук, О. В. Бейко, В. М. Князєв ; за ред. М. О. Пухтинського, В. В. Толкованова. – К.: Крамар, 2003. – 400 с.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р. від 01.04.2014 «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

3. Касич А. О. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації на економічний розвиток країни //Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №. 8. – С. 16–21.

4. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

5. Сатанівська об'єднана територіальна громада Хмельницька область Городоцький район [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://satanivska.gromada.org.ua/docs/10833/>.

6. Волочиська міська об'єднана територіальна громада Хмельницька область. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://volochyska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-09-29-42-06-04-2016/>.

РОЗБУДОВА ЛОКАЛЬНОГО РИНКОВОГО ПРОСТОРУ В ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ДОНБАСУ

ПОПОВА Г.Ю., к.е.н., доцент Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Проблематика просторово – економічної організації ринків, локалізованих у межах окремих територій, розкрита у працях фахівців із соціально – економічної географії, регіональної економіки, розміщення продуктивних сил [1-5 та ін.]. Але структурування проблем відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків залишається поки що поза увагою.

Глибину проблем промислового відродження Донбасу слід вимірювати не показниками падіння динаміки виробництва, а показниками падіння продуктивності. Намагаючись відновити підприємства в довоєнному стані, ми відновимо їх низьку продуктивність, причому на новому «витку» у зв'язку з високим рівнем безробіття в регіоні і знеціненням робочої сили в умовах падіння соціальних гарантій для населення. Ось чому дискусійною є точка зору тих фахівців, хто вважає пріоритетом вкладання коштів у невідкладний запуск всіх виробництв, які «стоять». Єдиний позитив від цього - негайне створення робочих місць - буде відразу ж знівельований негативними наслідками, оскільки «тримати на плаву» такі підприємства довго не вдасться. У Доповіді «Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики», авторами якої є провідні науковці НАН України, наводиться саме ця думка: «Проведення цілого комплексу назрілих політичних, соціальних і економічних реформ наразі відкриває можливості для кардинального реагування», тому що «Економіка Донбасу вже давно не відповідає навіть дуже скромним сучасним вимогам – застарілі технології, небезпечні та шкідливі умови праці, висока енергоємність десятки років потребували докорінних змін. Але будь – яка пропозиція наштовхувалась на нездоланну перешкоду: необхідність забезпечення зайнятості працівників, які неминуче втратять роботу внаслідок реконструкції. І кожного разу влада не

наважувалась на решучі дії. Наразі економіку зруйновано, і питання стоїть в контексті її відродження» [6, с. 6]. Тому дуже своєчасною є постановка питання про надання цьому процесу системного характеру.

Рушійною силою розвитку локального економічного простору виступають пріоритети в конкуренції окремих просторово - економічних об'єктів (центрів, мереж, зон впливу). Стимулом розвитку є споживчі переваги, зростання потреб і цінові механізми, внаслідок чого економічний простір локалізується в межах доступності до здійснення актів купівлі – продажу товарів та послуг з метою задоволення потреб споживачів. Відновлення та розвиток території Донбасу можна представити як процес структурування економічного простору і зміцнення ринкових принципів господарювання, розглядаючи не стільки масштаби просторових розмірів територій, скільки чинники взаємодії агентів попиту та пропозиції на визначених територіях. Цей простір необхідно розглядати як умовну багатомірну локалізовану просторову систему, вимірниками якої виступають соціальні, економічні й організаційні категорії. Критерії модернізації локальних ринків: цільові - розробка структурованих цілей, реалізація яких забезпечуватиме поетапне підвищення продуктивності регіональної економіки; галузеві (секторальні) - визначення переліку пріоритетних галузей; ресурсні - визначення наявності ресурсів з функцією драйверів розвитку, які здатні за умови їхнього ефективного використання забезпечити модернізацію промисловості в необхідних пропорціях та з бажаною динамікою; організаційні - формування механізмів для реалізації поставлених завдань; часові - визначають послідовність та розподіл у часі модернізаційних заходів.

Закономірностями модернізації є циклічність, яка проявляється у неспроможності забезпечувати однакові темпи модернізації впродовж тривалого часу; комплексність – темпи модернізації визначають наявність ключових чинників – драйверів, які забезпечують максимально можливий результат у довгостроковій перспективі лише у випадку формування всього комплексу; послідовність - з урахуванням досягнутих результатів та обсягу

сформованих ресурсів на попередніх етапах модернізації; керованість – процеси модернізації набувають ознак системності за умови забезпечення науково обґрунтованого управління ними через реалізацію промислової політики.

Для системної розробки локального ринкового простору варто в подальшому більш ґрунтовно досліджувати функціонально - елементний склад та механізми взаємодій агентів регіонального ринку.

Література:

1. Відродження Донбасу : оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики. Доповідь НАН України. – Київ 2015. – 167 с. - Режим доступу : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10.pdf>.
2. Беззубко Л. В., Беззубко Б. І. Розробка стратегії відновлення Донбасу як складник державної політики України / Л. В. Беззубко, Б. І. Беззубко // Публічне адміністрування : теорія та практика. – 2017. - № 1 (17). – С. 1 – 10.
3. Управління регіональним розвитком : проблеми та перспективи : монографія / Н. Л. Гавкалова, Л. Й. Аведян, Г. М. Шумська та ін. ; за заг. ред. Гавкалової Н. Л. – Харків : Вид - во ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 400 с.
4. Снігова О. Ю. Можливості формування постіндустріальних конкурентних переваг старопромислових регіонів України / О. Ю. Снігова // Економічний вісник Донбасу. – 2017. - № 1 (47). – С. 39 – 52.
5. Кушнір Т. Б. Концепція розвитку локальних споживчих ринків / Т. Б. Кушнір // Бізнес Інформ. – 2015. - № 8 . – С. 126 – 133.
6. Відродження Донбасу : оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики. Доповідь НАН України. – Київ 2015. – 167 с. - Режим доступу : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10.pdf>.

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

МОВЧАНЮК А.В., к.е.н., Уманський національний університет садівництва
ДЯЧЕНКО М.І., к.с.-г.н., доцент, Уманський національний університет садівництва

Розвиток України як незалежної, правової, соціальної держави відбувається завдяки активному запровадженню сучасних демократичних цінностей і стандартів. Цей процес супроводжується зміною пріоритетів державної діяльності, а також принципів і форм відносин між владою та громадою. Сьогодні на найвищому рівні державного управління постало завдання щодо усвідомлення нової ролі держави, суть якої полягає не у жорсткому управлінні процесами розвитку суспільства, а у наданні послуг, сприянні соціально-економічному розвитку, служінні інтересам суспільства та людини.

Проте сучасна система державного управління все ще потребує системних, комплексних реформ, які повинні бути максимально прозорими та ґрунтуватися на європейських цінностях, оскільки факт, що Україна прагне увійти до Європейського Співтовариства, є беззаперечним. Визначення механізмів та інструментів модернізації державного управління в Україні має ґрунтуватися на основних принципах роботи Європейського Союзу. Одним із таких принципів є створення умов для отримання населенням країни якісних, своєчасних і адекватних реаліям адміністративних послуг.

Становлення та розвиток системи надання адміністративних послуг тісно пов'язаний з питаннями реалізації адміністративної реформи або в ширшому розумінні – реформи публічного управління.

Основною метою адміністративної реформи визначено поетапне створення такої системи державного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури й демократії, надасть їй змогу стати впливовим чинником у серед країн світу. Крім того, її метою є

формування системи публічного управління, яка стане близькою до потреб і запитів громадян [1, с.271].

Запровадження нової ідеології функціонування, насамперед органів державної влади, є одним із основних завдань адміністративної реформи, у процесі реалізації якої необхідно досягти такого стану, коли виконавча влада, реалізуючи призначення демократичної, соціальної, правової держави, створює умови для втілення в життя прав і свобод громадян, а також надання їм широкого кола адміністративних (управлінських) послуг. Такий підхід до запровадження нової ідеології функціонування органів державної влади покладений в основу здійснення реформування системи публічного управління.

Сьогодні адміністративні послуги відіграють важливу роль у розвитку сучасного суспільства. За останні роки у сфері надання адміністративних послуг відбулися кардинальні зміни. З моменту набуття чинності Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. №5203-VI [2] і до цього часу здійснюються різні заходи щодо формування якісної та доступної системи надання адміністративних послуг. Втім, незважаючи на це, відносини у сфері надання таких послуг все ще характеризуються непрозорістю, завуальованістю та корумпованістю. Тому, нині перед державою стоїть нагальна потреба знизити рівень корупції в країні, посилити відкритість органів публічної влади, забезпечити реальну відповідальність влади перед людиною за свою діяльність, покращити діяльність органів влади щодо надання громадянам та суб'єктам господарювання різних форм власності адміністративних послуг. Власне, це потребує складних відповідальних кроків як з боку органів виконавчої влади, так і суспільства.

Нині суспільство постає перед органами державної влади колективним замовником щодо задоволення спільних потреб, а комплекс послуг належної якості віддзеркалює кінцевий соціально-орієнтований результат управління. Саме тут відбувається безпосередня взаємодія з людьми, а від результативності і якості цих взаємовідносин залежить насамперед імідж влади та визначається довіра до неї [3, с.56].

Одним із стратегічних завдань на сучасному етапі розвитку українського суспільства в процесі здійснення заходів щодо децентралізації влади є запровадження нової ідеології функціонування органів державної влади із забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання адміністративних та інших публічних послуг. Сьогодні активно обговорюється питання їх законодавчого врегулювання, визначення переліку необхідних послуг, критеріїв оцінки якості та ефективності їх надання тощо. Проте, актуальним є питання децентралізації адміністративних послуг та передача частини цих функцій місцевим органам державної влади, організація центрів надання адміністративних послуг на рівні територіальних громад.

Таким чином, безсумнівними цільовими орієнтирами реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в умовах сьогодення є сталий розвиток територій та забезпечення самодостатності територіальних громад, наближення якості надання населенню послуг, у тому числі адміністративних, органами місцевого самоврядування до міжнародних, зокрема європейських стандартів.

Література:

1. Ніколаєнко К.В. Адміністративні послуги як різновид публічних послуг / К.В. Ніколаєнко // Держава і право. – 2010. – № 47. – С. 269-274.
2. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. №5203-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=35690.
3. Тимощук В.П. Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування : зб.матеріалів / [заг. ред. В. П. Тимощук, О. В. Курінний]. – Київ, 2015. – 428 с.

МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ

ЛОГВИНОВ В.Г., к.е.н., доцент, Одеський національний політехнічний
університет

ЛЕБІДЬ Н.Г., магістрант, Одеський національний політехнічний
університет

Формування агломерацій в Україні тісно пов'язане з подальшим розвитком і оновленням економіки країни, з викликами зовнішнього (глобального) середовища, в якому країна повинна довести свою конкурентоспроможність. Крім того, значення агломерацій значно посилилось в умовах децентралізації управління, коли об'єднані територіальні громади стають більш сильнішими і консолідованими у вирішенні нагальних проблем. У той же час, Україна не може ігнорувати процеси урбанізації та залишатися при цьому в стороні від них.

Якщо говорити про агломерації як про систему комплексного розвитку пов'язаних одна з одною територій, як про форму організації взаємодії сусідніх громад, то мова може йти не тільки про великі міста, але навіть про сільських населених пунктах.

Агломерація повинна розглядатися єдиним соціально-економічним, інвестиційним простором із загальною системою соціального, транспортного та інженерного обслуговування, природно-екологічного каркаса.

Як бачимо, у агломерації повинні бути виділені оптимальні території для: житлового будівництва; садово-дачного будівництва; розміщення виробництва; ведення сільського господарства і розміщення виробництва з переробки с / г продукції; організації зон відпочинку (території, що мають рекреаційний потенціал); розміщення кладовищ; розміщення сміттєзвалищ тощо.

Виділяють кілька типів моделей просторового розвитку міських агломерацій [1]: моноцентрична; поліцентрична; розсіяна; променева (лінійна).

Моноцентрична модель. При цій моделі розвиток зосереджено в існуючому центрі, від якого колами розходяться зони подальшого розвитку. Однією з її переваг є сприятливі умови для ефективного створення мереж

транспорту та інфраструктури. Компактність розвитку щільно заселених багатофункціональних районів з доступною освітою, охороною здоров'я, торгівлею, відпочинком і вибором можливостей зайнятості є наступною перевагою даної моделі. Однак в даній моделі існує загроза нехтування комерційними та соціальними потребами інших громад агломерації, значення в яких в економічному плані буде незначною.

Поліцентрична модель. Розвиток компактного міста з максимальним освоєнням нових міських земельних ділянок і розвитком тісно пов'язаних між собою і з головним містом міст-супутників. В той же час, маючи переваги над моноцентричною моделлю, поліцентрична не враховує важливу роль віддалених поселень в різноманітному розвитку і зміцненні економіки агломерації.

Розсіяна модель. Розвиток міста супроводжується розвитком ряду не пов'язаних між собою об'єктів.

Променева модель (лінійна). Розвиток міста відбувається вздовж транспортних коридорів з утворенням в кожній з них «променів» розвитку, тісно пов'язаних з головним містом, але зовсім необов'язково - між собою.

В Україні, як і в решти світу, переважають моноцентричні агломерації з одним містом-ядром, який підпорядковує своєму впливу всі населені пункти його приміської зони.

Як показує досвід, застосування тієї чи іншої моделі просторового розвитку агломерації тісно пов'язане з моделлю управління агломерацією. На даний момент відомі 5 моделей управління: 1) однорівнева фрагментована; 2) однорівнева консолідована; 3) дворівнева; 4) регіональна; 5) (договірна - хаотичне співробітництво [2].

Як показує досвід [3], однорівнева модель застосовується досить рідко. Найчастіше вона зустрічається в англо-саксонській практиці (26%), в європейській (9%). Дворівнева модель більш характерна для європейської, азійської групи міст (по 55% і 57% відповідно). Договірна модель більш характерна для англо-саксонської і латиноамериканської груп (37% і 80%

відповідно). Регіональна модель також застосовується рідко. Найчастіше вона зустрічається в азіатській практиці (29%), рідше - в європейській (18%), досить рідко - в англо-саксонській (11%).

У процесі розгляду кожної із моделей виявляється цілий ряд проблем, перешкод і протиріч, які потребують свого вирішення.

Одна з них супроводжується об'єднанням територіальних громад, втратою існуючими громадами свого статусу та повноважень.

Варіант співпраці між громадами, що перебувають в зоні агломерування, навіть в разі утворення зацікавленими громадами спільного координаційного органу у них відсутнє право передачі владних повноважень даного органу.

Разом з тим форми взаємодії громад в рамках міської агломерації отримують певний імпульс для розвитку під впливом і за активної спрямовуючої та координуючої участі органів державної влади.

Література:

1. Агломерации: возможности развития городов и модели. Режим доступа:<http://conflictmanagement.ru/aglomeratsii-vozmozhnosti-razvitiya-gorodov-i-modeli>

2. Enid Slack. Governance and Finance of Large Metropolitan Areas: Which Institutional Setting is Needed to Secure Metropolitan Economic Growth? (2014). Режим доступа:http://munkschool.utoronto.ca/imfg/uploads/304/slack_presentation_on_governance_and_finance_of_metropolitan_areas_halle_december_11_2014.pdf

3. Городские агломерации: в поисках оптимальной модели территориальной организации (сравнительно-правовой анализ). Режим доступа: <http://xn----7sbbaj7auwnffhk.xn--p1ai/article/1430>

"КОРПОРАТИВНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ КОМПЛЕКС МІСТОБУДІВНОЇ ЕНЕРГОРЕКОНСТРУКЦІЇ" ЯК ЕЛЕМЕНТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В МІСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

ПОСТЕРНАК І.М., к.т.н., доцент, Одеська державна академія
будівництва та архітектури

ПОСТЕРНАК С.О., к.т.н., доцент, ПП «Композит»

У містобудуванні проявляється тенденція до інтеграції, як у сфері матеріального виробництва, так і в сфері управління. Розширене відтворення вимагає подальшого підвищення рівня поділу праці, концентрації й спеціалізації будівельного виробництва, інтенсифікації обміну результатами виробничо-господарської діяльності. У якості однієї з перспективних форм інтеграції виступають у містобудівній структурі різні комплекси. У процесі формування планів соціального й економічного розвитку великих міст всі частіше складається ситуація, коли для підвищення ефективності використовуваних фінансових, матеріальних і трудових ресурсів потрібна не просто концентрація зусиль, але й нові прогресивні форми організації будівельного виробництва.

На законодавчому рівні в Одесі діють: Програма підтримки інвестиційної діяльності на території міста Одеси на 2016...2018 роки [1], прийняття якої обумовлено необхідністю створення умов для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на поліпшення середовища для ведення ділової й економічної діяльності, поліпшення загальних макроекономічних показників, як наслідок забезпечення постійного соціально-економічного розвитку міста Одеси; і Комплексна Програма розвитку будівництва в місті Одесі на 2013...2018 роки [2], що спрямована на рішення таких основних проблемних питань містобудівної сфери міста Одеси, як розвиток житлового будівництва, а також відновлення технічного стану об'єктів соціально-побутового призначення й інженерно-транспортної інфраструктури.

Реконструкція історичної забудови має велике соціально-економічне значення. Її основні завдання складаються не тільки в продовженні терміну

служби будинків, але й у ліквідації фізичного й морального зношування, поліпшенні умов проживання, оснащенні житлових будинків сучасним інженерним устаткуванням, підвищенні експлуатаційних характеристик і архітектурної виразності. В Одесі в контексті міжнародної інтеграції до стандартів енергоефективних будинків діють міські цільові програми: Міська цільова програма включення центральної історичної частини забудови Одеси до основного списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на 2013...2018 роки [3] і Міська Програма енергоефективності м. Одеси на 2013...2018 роки [4].

У результаті незадовільного стану житлового фонду, вулично-шляхової мережі, інженерних комунікацій, погіршення комфортності проживання, і в цілому втрати цілісності сприйняття історичного середовища в центральному історичному ареалі міста, а також погіршення туристичної й інвестиційної привабливості міста розробляється комплексна цільова програма «Збереження автентичної забудови й розвитку історичного центра Одеси» [5].

У рамках цих програм необхідно виконати реконструкцію будинків історичної забудови Одеси за стандартами енергоефективності. Тому нами пропонується створити корпоративні комплекси, що мають різні масштаби, мети, структуру (у містобудівній реконструкції – Корпоративні науково-технічні комплекси містобудівної енергореконструкції "КНТК МЕРек") [6...8].

Література:

1. Програма підтримки інвестиційної діяльності на території міста Одеси на 2016-2018 рр.: рішення Одеської міської ради № 438-VII від 16.03.2016 р. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/81386/>.

2. Комплексна Програма розвитку будівництва у місті Одесі на 2013-2018 рр.: рішення Одеської міської ради №4196-VI від 17.12.2013р. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/acts/council/56540/>.

3. Міська цільова програма включення центральної історичної частини забудови Одеси до основного списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на 2013-2018 роки: рішення Одеської міської ради № 3313-VI від 16.04.2013 р. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/acts/council/49938/>.

4. Міська цільова програма енергоефективності м. Одеси на 2013-2018 роки: рішення Одеської міської ради № 2454-VI від 21.12.2012 р. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/acts/council/47098/>.

5. Разработка концепции развития Центрального исторического ареала Одессы. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/ru/essential/89744/>.

6. Постернак І. М., Постернак С. О. Енергореконструкція історичної забудови Одеси – як можливість розвитку інноваційного містобудівного середовища. *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки: мат-ли IV Міжн. наук.-практ. конф. присвяченої 200-літтю Нац. ун-ту "Львівська політехніка", м. Львів, 18-19.05.2017 р.; Нац. ун-т "Львівська політехніка". Львів: НУ"ЛП", 2017. С. 345–346.*

7. Постернак І. М., Постернак С. О. Корпоративна форма організації бізнесу "КНТК МЕРек" як державно-приватне партнерство. *Економіко-правові аспекти державно-приватного партнерства в умовах децентралізації економіки України: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції. м. Харків, 01 – 28 лютого 2017 р.; Харківський нац. ун-т. міського господарства ім. О.М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2017. С. 294–296.*

8. Posternak I. M., Posternak S. A. Die kalenderplanung bei der organisation des baues des komplexes städtebaulich energetisch-rekonstruktion. *Economy and society: a modern foundation for human development: materials of the II International scientific conference, Germany, Leipzig, June 23th, 2017; Leipzig university: Faculty of economics and management science. Baltija publishing, 2017. Part II. P. 44–47.*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В РОЗГОРТАННІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

НІКІТЕНКО С.В., к.і.н.

На сучасному етапі розвитку України все більшого значення в житті кожної людини набувають фізична культура і спорт. Вони виступають як засіб зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичних і психічних можливостей, як чинники соціально-економічного становлення і міжнародної співпраці. Значні зрушення в економіці, політиці та суспільних відносинах в процесі становлення незалежної держави обумовили певні особливості в стратегічного менеджменту розвитку сфери фізичної культури та спорту. В умовах рішучих кроків у напрямку інтегрування з Європейським Союзом та війни з Росією наша держава намагається створити цілісну програму соціально-економічного розвитку, реформувати економіку, забезпечити необхідні механізми господарювання, сформувати адекватну фінансово-бюджетну систему. Такі радикальні зміни у механізмах управління об'єктивно ведуть до зрушень у соціально-культурному секторі, складовою якого є фізична культура та спорт.

Демократизація суспільних відносин у нашій державі передбачає передачу низки функцій і прерогатив, які належали до сфери центральних органів державного управління на місця – муніципальним органам влади. Такий перерозподіл компетенцій має підкріплюватися фінансовими ресурсами, підготовленими кадрами і розробкою програми, яка має містити заходи по розвитку фізичної культури і спорту.

На роль сільських, селищних, міських та регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту в розгортанні спортивно-масової роботи звернули увагу О.П. Скороход [1], О.М. Алікова [2], О.М. Кулик [3], К.В. Кудлата [4], І.В. Шевчук [5] та авторський колектив у складі: Г.М. Путятіної й В.Є. Горбачова [6]. Виклики, які виникають щоденно в процесі організаційної роботи стоять перед органами місцевої влади обумовлюють необхідність пошуку оптимальних шляхів розробки і реалізації регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту з врахуванням специфіки кожного регіону.

Прерогативою регіональних органів влади і муніципальних об'єднань має стати конкретна, практична робота з розвитку фізичної культури і спорту. Її основне спрямування – створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання громадян, в освітніх закладах, трудових колективах; у вікових групах і категоріях населення. Згідно з Державною програмою розвитку фізичної культури, спорту та туризму виконавчі комітети місцевих рад за участю структурних підрозділів міністерств та відомств на місцях розробляють власні регіональні програми розвитку фізичної культури, спорту та туризму. Сільські, селищні, міські та регіональні програми розвитку фізичної культури і спорту розробляються відповідно до законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про місцеве самоврядування в Україні», з урахуванням місцевої специфіки і можливостей, з метою поліпшення умов для реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, залучення населення до занять масовим спортом, забезпечення здорового способу життя, розвитку всіх видів спорту. Адже, фізична культура є складовою частиною загальної культури, суспільним проявом якої є фізичне виховання та масовий спорт. Вона виступає важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини-громадянина. Окрім того, спорт сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості особистості, виявленню резервних можливостей організму та формуванню патріотичних почуттів у громадян. Розвиток фізичної культури і спорту в контексті формування здорового способу життя – є надзвичайно актуальним питанням, що виступає безумовним пріоритетом регіональної політики.

Основою регіональних програм є державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні, що спрямована на практичну реалізацію Закону України «Про фізичну культуру і спорт». Вона розкриває ключові напрямки державної політики в галузі фізичної культури і спорту, визначає її місце у житті суспільства, показує тенденції розвитку фізкультурно-спортивного руху та накреслює практичні заходи стосовно впровадження фізичної культури в

побут громадян, а також визначає основні засади організаційного, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного забезпечення на певних етапах суспільного розвитку. «Пріоритетним напрямом є питання регіонального управління сферою фізичної культури та спорту. Сфера фізичної культури та спорту покликана задовольняти первинні потреби всього населення...» [6, с. 200].

На регіональному рівні необхідно добитися:

- удосконалення регіональної нормативно-правової бази в сфері фізичної культури і спорту;
- сформувати регіональний бюджет з урахуванням принципу пріоритету фізкультурно-спортивної роботи в соціальній політиці місцевої влади;
- розробити й здійснити заходи на конкретизацію регіональних і муніципальних програм та проектів із фізичної культури і спорту, з метою залучення різних категорій і груп населення.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає систему та повноваження органів місцевого самоврядування в галузі фізичної культури, спорту та туризму. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження: управління закладами фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Вони вирішують питання організації медичного обслуговування і харчування у закладах фізичної культури і спорту, створюють умови для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку; відповідно до законодавства реєструють статuti (положення) фізкультурно-оздоровчих закладів незалежно від форм власності.

Поруч із наданими законодавством правами місцевим органам влади існують й певні обмеження (вимоги). Не допускається використанні коштів Державного бюджету України та бюджетів місцевого самоврядування, а також позабюджетних коштів, передбачених на фізичну культуру, спорт та туризм, не за призначенням. На розвиток фізичної культури і спорту підприємства,

установи і організації спрямовують кошти в порядку, визначеному законодавством. Місцеві ради можуть запроваджувати систему пільг і заохочень для підприємств, які спрямовують частину свого прибутку на розвиток фізичної культури і спорту, будівництво об'єктів фізкультури і спорту, організацію відпочинку. Відповідно до Закону України від 5 лютого 1993 р. «Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді України» учні, студенти, всі неповнолітні мають право на безкоштовне і пільгове користування об'єктами фізкультури і спорту [7].

Графічно сферу управління фізичною культурою та спортом в Україні на сучасному етапі в загальних рисах зображають наступним чином.

Важливою складоваю, що забезпечує організацію фізкультурно-спортивної роботи з населенням за місцем проживання є стан матеріально-технічної бази. На сьогодні, головною є не кількість спортивних майданчиків, скільки їх якість, яка би задовільняла вимоги людей починаючи від молодого покоління до похилого віку. В нових соціально-економічних умовах будівництво спортивних споруд і реконструкція діючих може здійснюватися за кошти державного і місцевого бюджетів, а також коштів приватних інвесторів.

У результаті проведеного аналізу маємо підстави зробити висновок, що основне завдання регіонального управління сферою фізичної культури та

спорту полягає у забезпеченні на відповідній території реалізації державної політики з питань фізичної культури та спорту з урахуванням особливостей регіону. Організаційні механізми регіонального управління сферою фізичної культури та спорту можна розглядати як сукупність організаційних форм, методів, інструментів та правових норм, що застосовують органи влади.

Література:

1 Скороход О.П. Надання послуг населенню органами місцевого самоврядування як пріоритет діяльності місцевої громади / О.П. Скороход // Стратегічні пріоритети. – 2010. – №1. – С. 41-46.

2 Алікова О.М. Конституційні засади вдосконалення системи управління фізичною культурою і спортом в Україні в контексті адміністративно-територіальної реформи / О.М. Алікова // Актуальні проблеми держави і права 2005. – С. 177-182.

3 Кулик О.М. Робота органів виконавчої влади з питань молодіжної та сімейної політики, фізичної культури, спорту і туризму щодо забезпечення реалізації Послання Президента України до Верховної Ради України: «Україна: поступу ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки» і Програми діяльності Кабінету Міністрів в Україні / О.М. Кулик // Реформи заради добробуту: Зб. матеріалів всеукр. семінару-наради, Донецьк, 27-28 квітня 2000. – К., 2000.

4 Кудлата К.В. Державне управління фізичною культурою та спортом на регіональному рівні: поняття та сутність / К.В. Кудлата // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №23. – С.156-160.

5 Шевчук І.В. Методологічні аспекти державного управління фізичною культурою і спортом на регіональному рівні / І.В. Шевчук // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління». – 2014. – Вип.3. – С. 243-251.

6 Путятіна Г.М., Горбачов В.Є. Організаційний механізм регіонального управління сферою фізичної культури та спорту / Г.М. Путятіна, В.Є. Горбачов // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2013. – №5(38). – С. 200-2004.

7 Овсянко Д.М. Административное право / Д.М. Овсянко. – М., 1997.

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ШЕВЧЕНКО О. О., Київський національний університет технологій та дизайну

Дослідження загроз раціональному споживанню ПЕР вимагає формування якісного та системного інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у сфері енергозбереження. Загально світова тенденція полягає у нарощуванні обсягів інформації, яка надається респондентами, про використання відновлюваних та невідновних енергоресурсів, показників енергетичної ефективності, викидів парникових газів, використання потенціалу енергозбереження та розвитку альтернативних джерел енергії. Тому оцінювання ефективності механізму управління енергозбереженням вимагає формування й систематизації адекватного інформаційного забезпечення, яке складається із законодавчих, нормативних, програмних положень і статистичних даних щодо використання ПЕР та функціонування систем енергоменеджменту.

Згідно чинних нормативно-правових та програмних документів [1-3] для аналізу ефективності реалізації політики енергозбереження застосовують багато різноманітних та неузгоджених показників, що зумовлює неможливість оцінювання ефективності реалізації державної політики енергозбереження.

З метою удосконалення системи моніторингу енергоспоживання об'єктів бюджетної сфери Держенергоефективністю запропоновано форму для запровадження підходу «знизу-вгору», що дозволяє систематизувати інформаційну базу оцінювання потенціалу енергозбереження. До форми включено наступні показники [4]: рік забудови ; будівельний об'єм будівлі, м³; площа основної будівлі (без підвалів, горищ, ганків), м²; кількість персоналу, що розміщується у будівлі, люд.; кількість слухачів учбових закладів (ВНЗ, ПТУ), люд; вид теплозабезпечення; забезпечення гарячою водою; наявність теплового пункту; наявність приладів обліку енергоресурсів; наявність припливної вентиляції; режим роботи, діб на рік; режим роботи, год на добу; споживання

теплоенергії, Гкал; споживання гарячої води, м³; споживання газу, м³; споживання електроенергії, кВт год; споживання холодної води, м³; споживання твердого палива, тонн.

Враховуючи напрацювання Проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» окрім вже наведених вище моніторингу підлягають: внутрішня температура в приміщеннях закладів; зовнішня температура; середньодобова кількість відвідувачів та персоналу за період; температура гарячого теплоносія на вході і в циркуляційній мережі тощо.

Сукупність показників інформаційного забезпечення чітко відображає існування чотирьох рівнів енергозбереження, що за рахунок узгодження і систематизації показників з різних інформаційних джерел вибудувати комплексний підхід до формування системи показників для забезпечення порівнюваності і відносної оцінки ефективності енергозбереження на рівні вищих навчальних закладів, системи вищих навчальних закладів міст чи регіонів, країни, світу шляхом застосування часткових і загальних показників.

Враховуючи класифікацію загроз та візуалізацію моделі оцінювання енергозбереження, узагальнимо й згрупуємо показники за запропонованими вище групами в табл. 1.

Таблиця 1

Система показників оцінювання управління енергозбереженням в системі закладів вищої освіти

Група	Показники
техніко-технологічні (енергоефективність)	1.1) переважаючі класи будівель за рівнем споживання енергії; 1.2) площа будівель, м ² ; 1.3) життєвий цикл будівель, років; 1.4) питоме споживання теплоенергії, Гкал/м ³ /рік; 1.5) питоме споживання електроенергії, кВт год/м ² /рік; 1.6) середня завантаженість будівель, %; 1.7) обсяг викидів у атмосферне повітря парникових газів;
організаційно-економічні (енергозбереження)	2.1) тарифи на електроенергію, грн/кВт год; 2.2) тарифи на теплову енергію, грн/Гкал; 2.3) тарифи на воду, грн/м ³ ; 2.4) тарифи на природний газ, грн/м ³ ; 2.5) структура споживання ПЕР, %; 2.6) загальне річне споживання теплоенергії, Гкал; 2.7) загальне річне споживання електроенергії, кВт; 2.8) загальне річне споживання води, м ³ ; 2.9) витрати на оплату енергоносіїв та води, грн; 2.10) показник енергозбереження від внутрішнього споживання у базовому році, %;
адміністративно-управлінські (енергоощадність)	3.1) питоме споживання газу, м ³ /люд.; 3.2) питоме споживання теплоенергії, Гкал/люд.; 3.3) питоме споживання електроенергії, кВт год/люд.; 3.4) питоме споживання води, м ³ /люд.; 3.5) тривалість навчального процесу (опалювального сезону), дб; 3.6) частка витрат на оплату енергоносіїв та води у видатках освітніх установ; 3.7) приведений контингент студентів;

Система показників ефективності управління енергозбереженням забезпечуватиме кількісне, відносне та порівняльне оцінювання стану енергозбереження та його зміни під впливом різних чинників та заходів у цій сфері. Змістова характеристика показників вимагає формування методики оцінювання рівня енергозбереження та впливу збурень, які ідентифікують наявність можливостей і загроз.

Література:

1. Методика розробки галузевих, регіональних програм енергоефективності та програм зменшення споживання енергоресурсів бюджетними установами шляхом їх раціонального використання: [Електронний ресурс] // НАЕР. – Режим доступу: URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodiki-galuzevih-regionalnih-program-en-doc34764.html>. – (дата доступу 15.07.2014).– Назва з екрану.

2. [Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання](#) [Електронний ресурс] / Мінекономрозвитку. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=51d6772b-8a40-4e58-8576-592cfd8cc31c&title=MetodichnikhRekomendatsiiSchodoPorjadkuRozroblenniaRegionalnikhTsilovikhProgramMonitoringuTaZvitnostiProYikhVikonannia>.

3. [Про затвердження Порядку конкурсного відбору енергоефективних проектів для їх державної підтримки за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Державна підтримка заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів»](#): Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27.09.2011 р. № 64 [Електронний ресурс] / Мінекономрозвитку. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1137-11>.

4. Типова форма з основною інформацією щодо енергоспоживання будівель бюджетних установ [Електронний ресурс] / Держенергоефективність. – Режим доступу: WWW.sae.gov.ua/sites/default/files/ESCO.xlsx

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ПРОЦЕСАХ ВІДНОВЛЕННЯ ДОНБАСУ: МЕДИЧНИЙ АСПЕКТ

БЕЗЗУБКО Б.І., асистент, Донбаська національна академія будівництва і архітектури

СМАГАР Л.Б., лікар загальної практики-сімейний лікар КЗОЗ Харківська міська поліклініка № 10

Військовий конфлікт на сході України негативно вплинув на всі складові життєдіяльності населення, економіку та екологію регіону. Масштаб і гострий характер проблем, з яким стикається населення Донецької області вимагають від державної влади розробки стратегічних документів (стратегії, програм, планів) щодо відновлення території на основі принципів сталого розвитку.

У рамках виконання державно-бюджетної науково-дослідної роботи Д-17-18-т «Соціально-економічні основи відновлення території Донецької області на підставі розвитку будівельної та екологічної складової, як запоруки сталого розвитку» були визначені основні проблеми в сфері відновлення території Донецької області через військовий конфлікт на сході України та основні завдання, які постають перед центральними органами влади.

У даних тезах проаналізуємо основні проблеми відновлення Донбасу у сфері охорони здоров'я. Слід зазначити, що до військового конфлікту в Донецькій області існувала потужна система освіти, охорони здоров'я, то зараз можливо виділити наступні проблеми в стані соціальної складової відновлення:

1. Існує ризик спалахів соціально небезпечних хвороб. У 2016 році показник захворюваності на ВІЛ-інфекцію у Донецькій області збільшився на 2,1%, на туберкульоз – на 2,0%. Внаслідок збройного конфлікту скоротилось фінансування державних цільових програм з профілактики, діагностики та лікування хронічних і гострих хвороб [1].

2. Високий рівень дитячої та материнської смертності. На території області, підконтрольній українській владі, рівень материнської смертності у 2016 році порівняно з попереднім роком збільшився на 25,3% і склав 19,4 випадки на 100 тис. народжених живими, дитячої смертності зменшився на 9,8% (9,2 випадки на 1 тис. народжених живими) [1].

3. Частина медичної інфраструктури, що забезпечувала високоспеціалізовану медичну допомогу населенню регіону, зашилась на території, тимчасово не підконтрольній Україні. У Донецькій області на непідконтрольних територіях залишився 21 провідний профілактично-лікувальний заклад. У 2016 році на території області, підконтрольній українській владі, нараховувалось 147 лікарняних та 136 амбулаторно-поліклінічних закладів. Кількість лікарняних ліжок склала 13,5 тис. одиниць. Забезпеченість ліжками у розрахунку на 10 тис. населення – 68,7 од.

4. Відбулося пошкодження медичної інфраструктури Донецької області.

На підконтрольній Україні території Донбасу зруйновано 60% медичних споруд, на тимчасово непідконтрольних територіях – 70%. У них втрачено медичне комунальне обладнання, пошкоджено територіальні під'їзди до лікувальних закладів. В Донецькій області зруйновано 41 споруд охорони здоров'я. На підконтрольній Україні території Донбасу пошкоджено двадцять закладів охорони здоров'я, зруйновано систему інженерних комунікацій. Всього збитки у системі охорони здоров'я на Донбасі складають 87 млн. грн.

5. Недостатній рівень медичної допомоги. У регіоні 60% населення фактично не має доступу до послуг первинної медико-санітарної допомоги, зокрема на засадах сімейної медицини, а 85% – до високоспеціалізованої медичної допомоги.

6. Окремим навантаженням на ресурси Донецької області є велика кількість ВПО, які теж потребують медичної допомоги. Зокрема, навантаження на медичні заклади у Луганській області зросло в середньому на 10%, у Донецькій – 11,5 %. Вище середнього обласного показника в м. Маріуполь, м. Краматорськ, у Добропільському та Лиманському районах [2]. Таким чином, перед державними органами влади стають важливі завдання у сфері соціального відновлення Донецької області. Так Міністерству охорони здоров'я потрібно:

1. Підготувати програму відновлення повноцінної трирівневої мережі медичної допомоги:

- забезпечити фінансування програми; забезпечити матеріально-технічне обладнанням медичних закладів (оновлення рентген апаратів, комп'ютерних томографів тощо);

- створити умови для відкриття нових лабораторій, спроможних для проведення складних аналізів.

2. Розробити програму забезпечення необхідними умовами та лікарськими засобами уразливих категорій пацієнтів (ВІЛ-інфікованих, онкохворих, наркозалежних тощо).

Обласним органам державної влади потрібно забезпечити:

- створення багатoproфільної обласної лікарні III рівня з відкриттям відділення екстреної допомоги;

- реорганізація єдиної диспетчерської КЛПУ «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»;

- надання медичної допомоги ВПО.

Комплексне вирішення проблем відновлення території Донецької області потребує якісної координації між органами центральної та місцевої влади, а також тісної співпраці з представниками міжнародних організацій.

Література:

1. Програма економічного і соціального розвитку Донецької області на 2017 рік: затверджено Розпорядження голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації. – Краматорськ, 2017. – 275 с.

2. Стан забезпечення прав і свобод людини у зоні проведення АТО на підконтрольних територіях Донецької та Луганської областей України: аналітична записка. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2333/>.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА (СУБ) РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ГОНЧАР С.В., здобувач, Інститут державного управління,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Нині нагальною необхідністю є зміцнення української державності, що визначається соціально-економічним розвитком регіонів (областей), субрегіонів (районів) та громад (муніципальних утворень). Своєю чергою ефективність діяльності органів державної влади (ОДВ) і органів місцевого самоврядування (ОМС) залежить від кадрового складу професійно підготовлених держслужбовців і службовців місцевого самоврядування (СМС), які мають необхідні професійні, та людські якості служіння українському народу та суспільству. У зв'язку з цим виникає потреба системного вивчення механізмів державної кадрової політики в Україні на (суб) регіональному та муніципальному рівні в умовах децентралізації.

Теоретичні та практичні положення щодо механізмів державної кадрової політики на (суб) регіональному та муніципальному рівні пропонуються такі:

1. Потребують доопрацювання: нормативно-правові акти щодо засад державної кадрової політики, механізмів її формування та реалізації; нормативно-правові акти, пов'язані з державним фінансуванням науково-практичних досліджень у сфері розвитку людського потенціалу держави, удосконалення механізмів прогнозування, планування, постійного моніторингу кадрових потреб у державі, зокрема в ОДВ і ОМС на (суб) регіональному та муніципальному рівні, оскільки саме на цьому рівні відбуваються процеси децентралізації, і там потрібні кадри нової генерації; нормативно-правові акти, що забезпечують професійне навчання, підвищення кваліфікації держслужбовців і СМС, з урахуванням освітньо-кваліфікаційних вимог до посад в ОДВ і ОМС, через реалізацію освітньо-професійних і професійних програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

2. Кадрові служби ОДВ і ОМС є механізмом реалізації державної кадрової політики, що дозволяє забезпечити стабільність і професіоналізм кадрів на рівні регіону та територіальної громади. Вони забезпечують планування, прогнозування, аналіз виконання завдань, координацію, регулювання, розробку заходів щодо мотивації діяльності службовців ОДВ і ОМС, а також контроль за виконанням ним посадових обов'язків. Помилки в роботі кадрової служби ОДВ і ОМС призводять те, що ключові посади можуть зайняти люди, які не відповідають їм за своїми особистісно-діловими й морально-етичними якостями, а отже, завдають значних економічних збитків державі.

3. На рівні регіону, територіальної громади немає системності в кадровій роботі, вона має фрагментарний характер. Державна кадрова політика на (суб)регіональному та муніципальному рівні повинна реалізовуватися кадровою службою через систему кадрової роботи, основними структурними елементами якої є: аналіз, планування і прогноз кадрового забезпечення ОДВ і ОМС; підбір, розстановка, оцінка й навчання кадрів; управління кадрами за допомогою економічних (прогнозування і планування роботи з кадрами, визначення потреби в кадрах), організаційно-розпорядчих (застосування нормативно-правових положень) і соціально-психологічних методів.

4. Реалізація державної кадрової політики можлива лише за наявності науково обґрунтованої концепції кадрової політики, нормативно-правового, організаційного, інформаційно-технологічного забезпечення кадрової політики, чітко визначених принципів і науково-методичної бази, за допомогою якої здійснюється аналіз кількісного й якісного кадрового складу органів публічного управління, розробляються програми його розвитку, добору й розстановки.

5. Система мотивації в ОМС повинна забезпечити достатню винагороду за сумлінну професійну працю; комфортні умови на робочому місці; моральні стимули, що спонукають службовців до продуктивної та ефективної діяльності; безперервна професійна освіта (підвищення кваліфікації), як засіб постійного професійно-особистісного удосконалення, інструмент підвищення самооцінки та почуття власної гідності СМС; об'єктивна оцінка.

б. Механізм кадрової політики спирається на концепцію державної кадрової політики, існуючу законодавчу базу, а також принципи, методи, технології форми стратегічного кадрового планування, а тому містить методику оцінки ефективності діяльності ОДВ і ОМС, держслужбовців і СМС.

Шляхами удосконалення кадрової роботи на (суб) регіональному й муніципальному рівні повинна стати нова Стратегія (чи Концепція) розвитку кадрового потенціалу країни, в якій передбачаються напрями, завдання й повноваження кадрової роботи на центральному, регіональному й муніципальному рівні для залучення й закріплення в ОДВ і ОМС на (суб) регіональному та муніципальному рівні висококваліфікованих фахівців, створення умов для реалізації ними свого професійного потенціалу.

На центральному рівні визначається загальнонаціональна стратегія розвитку людських ресурсів, кадрового потенціалу країни, завдання і напрями роботи Національного агентства України з питань публічної служби у формування нормативно-правового забезпечення, рівних соціальних умов і правових гарантій службовців ОДВ та ОМС, здійснення моніторингу з питань реалізації державної кадрової політики та вивчення суспільних потреб у підготовці кваліфікованих кадрів з професійною вищою освітою тощо.

На регіональному рівні визначається стратегія розвитку регіону, розробка на її основі Концепція кадрової політики регіону, створюються сприятливі умови та гарантії для вияву кожним працівником своїх здібностей і знань, відбувається підбір, розстановка й виховання кадрів, здатних забезпечити перспективу економічного, політичного й культурного розвитку регіону, організовується робота центру перепідготовки та підвищення кваліфікації (ЦППК), укладаються договори з ВНЗ регіону з навчання кадрів потрібної кваліфікації, проведення курсів тощо.

На муніципальному рівні розробляється довгострокова програма кадрової роботи, використання заходів мотивації праці, формування резерву й планів підвищення кваліфікації, передбачається фінансування підготовки, перепідготовки, навчання кадрів тощо.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ГОЛОВКО М. Й., аспірант ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Комплексний аналіз стану податкової системи України дозволяє стверджувати, що в умовах фіскальної децентралізації для ефективного виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій та завдань своєчасною є трансформація податкової системи України, що має передбачити структурні та параметричні зміни. Реформування податкових систем постсоціалістичних країнах має певні особливості порівняно з іншими державами, які мають бути враховані у процесі розроблення концептуальних підходів до трансформації податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації. З огляду на це, на основі ґрунтовного дослідження фундаментальних праць сучасних економістів [0; 2; 3] запропоновано концептуальні підходи до трансформації податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації:

– реформування класичної системи оподаткування прибутку юридичних осіб шляхом імплементації моделі податку на виведений капітал з метою збільшення інвестицій, поліпшення ділового клімату, зниження адміністративного тягаря та дискреційних можливостей і, відповідно, створення нової економічно саморегулюючої моделі оподаткування розподіленого прибутку суб'єктів господарювання та сприяння структурному оновленню економіки країни;

– поступовий перехід до стимулювання підприємницької активності малого бізнесу шляхом сплати класичного комплексу податків і зборів загальної системи оподаткування із застосуванням знижених ставок та, відповідно, відмови від спрощеної системи оподаткування, доцільність чого підтверджується практикою розвинених країн;

– внесення змін до механізму оподаткування податком на майно, в т. ч. шляхом надання платникам податку можливостей здійснювати уточнюючу оцінку оподатковуваних об'єктів з метою максимального наближення її до справедливої ринкової вартості з метою зменшення дискреційних можливостей; досягнення максимальної прозорості проведення розрахункової оцінки вартості; збільшення питомої ваги податкових надходжень від податку на майно у загальному обсязі податкових надходжень бюджету;

– поступовий перехід до специфічної ідеології партнерських податкових відносин всіх суб'єктів та відмови від використання жорстокої системи посиленого податкового контролю;

– адаптація національного податкового законодавства до визначених директив ЄС відповідно до Угоди про асоціацію;

– активне використання переваг різних податків і зборів в умовах зміни інституційного середовища: якщо в ситуації низького рівня доходів фізичних і юридичних осіб, зниження фіскальної ефективності прямих податків непрямі податки, в т. ч. ПДВ, висувуються в структурі податкових надходжень на перший план, тим самим страхуючи бюджетні доходи від інфляційних чинників, то в ситуаціях економічного зростання та підвищення рівня доходів громадян та підприємств питома вага прямих податків, які за своїм змістом є більш справедливими, має зростати у структурі податкових надходжень до бюджетів країни;

– ретельний розгляд рекомендацій Єврокомісії в частині удосконалення податкової політики, останні з яких містили обґрунтування стосовно доцільності в країнах ЄС розширювати податкові бази шляхом скасування неефективних пільг у сфері оподаткування, підвищення ефективності та спрощення справляння ПДВ, збільшення податкове навантаження на майно, споживання і забруднення навколишнього середовища з одночасним його зменшенням на працю, запобігання ухиленню від оподаткування, запровадження скоординованих дій у сфері боротьби з податковими гаванями та агресивним податковим плануванням [0];

– поглиблення прогресивності та розширення бази оподаткування податком на майно, що відповідає рекомендаціям Єврокомісії, що сприятиме практичному втіленню загальної ідеї зростання справедливості у сфері оподаткування, збільшенню доходів місцевих бюджетів;

У контексті наявних недоліків податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації вважаємо доцільним розроблення концепції трансформації податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації, запровадження якої, з одного боку, дозволить ефективно виконувати системі загальнодержавних та місцевих податків і зборів свою фіскальну функцію, а з іншого – сприяти збалансуванню дохідної та видаткової частин державного та місцевих бюджетів та зростанню зацікавленості місцевих органів влади в ефективному стягненні та адмініструванні податків і зборів.

Література:

1. Крисоватий А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.

2. European Semester. Towards more growth friendly tax systems. What are the tax priorities for the 2014 European Semester, available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/good_governance_matters/european_semester/index_en.htm

3. Полторак А. С. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, М. Й. Головка // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 9 (195). – С. 79–91.

СТВОРЕННЯ І РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА В УПРАВЛІННІ ЕКОЛОГІЄЮ

ПРОДАН С., магістрант, Одеський національний політехнічний
університет

Одним із завдань інформатизації міста (регіону) є створення міської (регіональної) інформаційної інфраструктури, здатної здійснювати екологічний моніторинг.

Дана інфраструктура повинна забезпечувати ведення безперервного моніторингу за станом навколишнього середовища, за зміною екологічної ситуації в місті і районах, створення системи контролю за використанням міських територій.

Основу систем і мереж інформатизації владних, силових, економічних, господарських і соціальних структур управління формованого інформаційного простору області складає регіональна інформаційна мережа обласних і міських органів управління області. Розвиток єдиного інформаційного простору регіону із створенням загальнообласного банку даних, формованого шляхом виділення інформаційного ядра з баз і банків даних обласних, міських і районних органів управління, а також розподілених баз даних комітетів, управлінь, відділів, підприємств і організацій обласного і муніципального підпорядкування, є головним принципом створення регіональної інформаційної мережі.

При розробці загальної структури регіональної інформаційно-обчислювальної мережі доцільно забезпечити розширюваність системи як основу її подальшого розвитку. Розширюваність обумовлюється системою стандартів і угод у всіх видах забезпечення (апаратного, програмного, інформаційного і організаційного). Система стандартів, яка приймається, повинна, з одного боку, забезпечувати цілісність системи, і тому бути досить жорсткою, а з іншого -досить гнучкою для забезпечення розвитку системи як в часі, так і в просторі.

Для цього, у якості базового рівня, можливо прийняти систему стандартів Міжнародної організації по стандартах (ISO) для відкритих систем (Information

Processing Systems - Open Systems Interconnections). В термінах цих стандартів під відкритою інформаційною мережею (OSI - network) розуміється інформаційна мережа, в якій взаємодія всіх її структурних елементів (систем) підкоряється вимогам стандартів ISO. При цьому стандарти визначають лише вимоги до організації взаємодії між окремими системами і не обмежують їх внутрішню структуру. Ухвалення цієї системи стандартів забезпечує можливість використання в мережі апаратних і програмних засобів різних виробників і дозволяє підключатися до інших мереж як національним, так і міжнародним.

Якщо з технічної точки зору система стандартів повинна стосуватися тільки інтерфейсів окремих компонентів мережі, то, виходячи з організаційних і технологічних міркувань, необхідно прагнути до розумної уніфікації всіх компонентів системи, особливо в частині апаратного, програмного і організаційного забезпечень.

З погляду фізичної організації регіональну (загальноміську) мережу можна представити у вигляді дворівневої системи, на першому рівні якої знаходяться обчислювальні комплекси, що забезпечують функції комунікаційних серверів і файлів-серверів (з можливостями серверів баз даних), інтегруючих роботу видалених робочих станцій і локальних мереж, складових другий рівень регіональної мережі. Проте в організаційному плані необхідно явно виділити координуючий елемент системи, який повинен забезпечувати її цілісність і життєздатність. Тому повна модель представляється у вигляді багаторівневої системи, в якій можна виділити наступні основні структурні елементи:

- центр, • вузли мережі
- користувачі мережі, • система зв'язку.

Виділення центру обумовлене не технічними, а організаційними аспектами побудови мережі, оскільки саме центр повинен забезпечувати:

- вироблення і ухвалення стандартів як на стадії створення, так і в процесі функціонування системи;

- технічну підтримку функціонування системи в цілому;
- підготовку і перепідготовку кадрів;
- координацію робіт із створення прикладних підсистем і розвитку можливостей мережі. Крім того, центр повинен виконувати всі функції вузла мережі для свого регіону (міста).

З погляду побудови відкритих інформаційних мереж користувачі мережі невідомі, і їх структура, організаційні і технічні особливості не регламентуються. Це забезпечує виконання принципу "автономізації". Єдиною вимогою до користувачів мережі є дотримання ними всіх стандартів і угод, що прийнятих в мережі і мають до них відношення. Проте на стадії розробки мережі для вироблення правильної системи стандартів необхідно провести оцінку потенційних користувачів.

Література:

1. Екологічне управління: Підручник/ В Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. - Київ: Либідь. - 2004 р., 432 с.
2. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді; Навч. посібник. - Львів: Еней, 2004. - 216 с.
3. Галіцин В.К. Системи моніторингу; Монографія. - К.; КНЕУ, 2000, - 231 с.
4. Механізм реалізації регіональної екологічної політики; сучасний стан, шляхи вдосконалення// Регіональна політика та механізми її реалізації. - К.: Наук. думка. - 2003. - С. 414-434.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ

ФЕДЧЕНКО Д.В., магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Важливим етапом впровадження басейнового принципу управління водними ресурсами є розробка планів управління річковими басейнами. Необхідність складання таких планів для кожного району річкового басейну передбачена у статті 13 Водної Рамкової Директиви Європейського Союзу (ВРД ЄС) [1].

Україна здійснює процес реформування системи управління водними ресурсами, метою якого є досягнення відповідності цієї системи розробкам, виконаним у Європейському Союзі. Прийняття Закону «Про державну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. свідчить про те, що Україна взяла на себе зобов'язання слідувати принципам, викладеним у Водній Рамковій Директиві.

Існує нагальна потреба здійснення певних заходів для переходу від колишньої радянської системи, орієнтованої на розробку ресурсів, до такої, при якій басейн розглядається як об'єкт управління водними ресурсами та його планування. Інтегрований підхід до управління водними ресурсами дозволяє збалансовано управляти та розвивати водні ресурси, враховуючи соціальні, економічні та природоохоронні інтереси. За допомогою інтегрованого підходу координується управління водними ресурсами в різних секторах економіки або зацікавленими групами в різних масштабах – від місцевого до міждержавного рівня [2].

Одним із важливим кроком у розвитку законодавчої бази стосовно управління водними ресурсами в Україні стало прийняття 24.05.2012 р. Верховною Радою Закону №4836-VI «Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну Дніпра на період до 2021 р.» . Водним кодексом України [3], Законом України «Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства України» [4] та

постановою Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [5] задекларовано басейновий принцип державного управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Проте через відсутність необхідної інституційної структури та відповідного нормативно - правового забезпечення басейнове управління в Україні поки що не досягло того рівня, який існує в зарубіжних країнах.

Басейн річки являє собою обмежену вододілами систему водотоків різних порядків, що впадають до одного водоприймача. Зазвичай це море, але може бути і водойма, розташована всередині материка (наприклад, озеро або болото).

Реалізація положень законопроекту дозволить удосконалити законодавство України у питаннях впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄС. Зокрема:

- запроваджується гідрографічне і водогосподарське районування території України для розробки планів управління річкових басейнів;

- вводиться поняття «План управління річковим басейном», як стратегічне планування документ для впровадження програми заходів, що створюють підґрунтя для інтегрованого, екологічно і економічно обґрунтованого та сталого управління водними ресурсами в межах річкового басейну на довгостроковий період;

- вводиться поняття басейнових рад, як консультативно – дорадчих органів у межах території річкового басейну, створених для вирішення питань з використанням і охорони вод та визначається процедура їх створення.

Зміст басейнового управління полягає в тому, що на загальнодержавному рівні стратегічні цілі, водну політику країни визначатиме Національна Рада з водних проблем, виконавчим органом якої може бути державний орган управління водним господарством, який за дорученням Ради розроблятиме законодавчо - правову і нормативно -методичну базу. Представницький басейновий орган створюється у формі басейнової ради, до складу якої в

узгодженому співвідношенні делегуються представники центральних, територіальних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, водокористувачів і громадськості [6].

Отже, для реального запровадження управління водними ресурсами за басейновим принципом необхідно вжити таких заходів:

- розробити та внести зміни й доповнення до Водного і Земельного Кодексів України, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про місцеве самоврядування в Україні», інших законодавчих, підзаконних та відомчих нормативно - правових актів, що забезпечують реалізацію басейнового принципу і узгодити їх між собою;

- розробити і затвердити на законодавчому рівні організаційну структуру і функціональну схему впровадження басейнового принципу управління;

- створити комплексну басейнову геоінформаційну систему з банком кадастрової інформації про водний фонд, водні ресурси та якість води, структуру земельних угідь і меліорованих земель, територіально - галузеву структуру водогосподарського комплексу та використання водних ресурсів.

Водночас слід зазначити, що управління водними ресурсами за басейновим принципом повною мірою не вирішить наявних проблем забезпечення галузей економіки та населення України якісними водними ресурсами, адже на їх стан мають суттєвий вплив такі складові природи як атмосферне повітря, ґрунти, ліси. Значною мірою на стан водного середовища впливають також соціальні, демографічні та економічні чинники. Тому варто вести мову про необхідність запровадження процесу інтеграції в регулюванні використання водно-ресурсного потенціалу, яка «передбачає раціональне управління всім природно-ресурсним потенціалом в басейні річки і забезпечує екологічно безпечні умови проживання» [7].

Література:

1. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. – Київ, 2006. – 240с.

2. Методики гідрографічного та водогосподарського районування території України відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви Європейського Союзу/ В.В. Гребінь, В.Б. Мокін, В.А. Сташук, В.К. Хільчевський, М.В. Яцюк, О.В. Чунарьов, Є.М. Крижановський, В.С. Бабчук, О.Є. Ярошевич – К.: Інтерпрес ЛТД, 2013.- 55 с.

3. Водний кодекс України : за станом на 1 червня 2009 р. // ВВР України. - 1995. - № 24. Ст. 189.

4. Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2988 - III : за станом на 1 червня 2009 р. // ВВР України. - 2002. - № 25. Ст. 172.

5. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98 -ВР // ВВР України. - 1998. - № 38 - 39. Ст. 248.

6. Інституціональне забезпечення екологобалансованого водокористування в сучасних умовах : [монографія] / [М. А. Хвесик, В. А. Голян, О. Яроцька, Н. В. Коржунова]. - Донецьк : Юго-Восток, 2008. - 455 с.

7. Яцик А. Поступ України до інтегрованого управління водними ресурсами / А. Яцик // Вода та довкілля : матеріали наук.-практ. конф. IV Міжнародного водного форуму «AQUA UKRAINE - 2006» 3 - 6 жовтня 2006 р. - К. : Міжнар. виставковий центр, 2006. - 288 с. С. 12–14.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄДНАНИМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

МЕРКУЛОВ М.К., студент, Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова

Формування об'єднаних територіальних громад, що розпочалося у 2015 році, зможе дати позитивний результат у випадку чіткого формування дієвої системи стратегічного управління на рівні об'єднаних територіальних громад. Не розуміння стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади її мешканцями, а також змоги керівництва реалізовувати цю стратегію та перетворювати у конкретні проекти за сучасними стандартами проектного менеджменту гальмують та унеможливають сталий розвиток території.

Фінансова децентралізація на сорок відсотків збільшила місцеві бюджети, але це є лише результатом перерозподілу дохідної частини бюджету і не являється джерелом нових надходжень для розвитку громади. Можна зробити висновок, що не створено нових джерел поповнення бюджету. Для того щоб змінити ситуацію потрібно створення системи розвитку території на засадах сталого розвитку, результативність буде забезпечуватись застосуванням сучасних підходів проектного менеджменту. Стимулом для створення стратегії розвитку та портфеля проектів виступають державні та міжнародні інституції, які виділяють допомогу для розвитку на конкурсних засадах за умови існування цілісної системи стратегічного планування. [1]

Проблема недосягнення цілей міської влади відповідно розробленим програмам є результатом відсутності методології стратегічного планування та проектного управління. Для того щоб вирішити цю проблему варто прийняти до уваги методи стратегічного управління соціально-економічними системами з залучення мешканців громади, враховуючи інтереси маргінальних груп, ресурсний потенціал, збалансований розвиток території, контроль за досягненням цілей і використання ресурсів.

Проблеми застосування програмно-цільового підходу до управління досліджували багато вчених: В. Александров, С. Бушуєв, Г. Емерсон, Р.

Лайкерт, Б. Райзберг. Окремі аспекти щодо потреб громад та можливості їх розвитку шляхом формування стратегій розвитку, необхідності залучення до розвитку мешканців громади, досвід таких ініціатив досліджено у роботах С. Слави, С. Штурхецького, В. Гобліка, М. Попадинець, А. Рибак. [2]

Поряд із вагомими напрацюваннями залишаються недослідженими та не мають практичного втілення питання створення методології проектного менеджменту, що мають ряд особливостей, які утруднюють застосування відомого зарубіжного досвіду: відсутність практики проектного менеджменту у представників органів місцевого самоврядування; незбалансованість бюджетів об'єднаних територіальних громад; відсутність ефективних практик моніторингу.

Для обрання пріоритетної стратегії можливо використовувати метод Форсайт який направлений на визначення стратегічних напрямків розвитку, які в довгостроковій перспективі вплинуть на соціально-економічне положення громади, а також набір інструментів, що здатні прогнозувати проблеми майбутніх періодів [3].

У стратегічному аналізі об'єднаної територіальної громади слід застосовувати SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз та аналіз А-В-С. Завдяки їм можливо упорядкувати та зібрати всю необхідну інформацію про громаду, тенденції та визначити пріоритети.

Дотримавшись компетентності та високої мотивації менеджменту проектів, системності процесів управління та удосконалення їх діяльності можливо організувати ефективне управління проектами. [4]

До ризиків стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади слід віднести недотримання термінів виконання етапів проекту, не бажання членів громади долучатися до підготовки і контролю стратегії сталого розвитку, відхилення стратегії радою громади, недостатній обсяг інформації, збільшення витрати ресурсів внаслідок неточних розрахунків і прогнозів. Для мінімізації ризиків слід розробити детальний сценарій дій для кожного з ризиків.

Розроблення стратегії сталого розвитку громади із застосуванням сучасних методів проектного менеджменту дозволить залучити інвесторів, що забезпечить економічний розвиток території, ефективне використання наявних у громади ресурсів та накопичення коштів для вирішення соціально-економічних проблем відповідно до пріоритетів, які визначені стратегією.

Література:

1. Борулава Д. З. Несилова взаємодія суб'єктів управління в рамках стратегічних програм розвитку міст / Д. З. Борулава // Управління розвитком складних систем. – 2014. – Вип. 18. – С. 31-34.
2. Васильченко Г. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
3. Тимощук В. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / В.Тимощук / Асоціація міст України – К., ТОВ «ВІ ЕНЕЙ», 2015. –124 с
4. Рыбак А. И. Методологические основы управления программами развития регионов Украины / А. И. Рыбак, Г. С. Панафидин // Управління розвитком складних систем. – 2014. – Вип. 19. – С. 71-77.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РОЗВИТКУ

ЛИТВИНОВ В.О., студент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Науковий керівник – МИРОНОВ В.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Потреба врахування галузевої і територіальної специфіки публічного управління як здійснення владного впливу в інтересах суспільства в цілому або певної його частини детермінує відмову від абсолютної влади – навіть і цілком демократично одержуваної через виборчі процедури. Об'єктивна необхідність розосередження владних повноважень, ресурсів, необхідних для їх практичної реалізації та відповідальності за здійснення відповідних повноважень між значною кількістю суб'єктів помітно зростає в міру підвищення політичної чутливості публічної влади.

Одним із способів оптимізації державного управління є децентралізація - передача певної частини повноважень органам, які не є підпорядкованими центральній владі, а обираються чи створюються громадою. Процес децентралізації, наприклад, у Франції та Німеччині відбувається і дотепер – час від часу ще робляться деякі вдосконалення і корегування.

Проблема децентралізації влади в Україні не є новою, проте залишається актуальною, оскільки за існуючої системи державотворення - управління занадто сконцентроване в центрі, не вистачає ресурсів і, відповідно, функціонування виконавчої влади на місцях є не досить динамічним, спостерігаються суперечності між місцевими органами влади, і, як результат – відчуженість людей від неї. З огляду на це потребує вдосконалення та приведення у відповідність з Конституцією України правове регулювання цих проблем.

Однією з характерних рис розвитку сучасних демократично організованих суспільств є політична децентралізація, яка виявляється в здійсненні певної частини публічної влади самостійними від держави суб'єктами, не пов'язаними відносинами підпорядкування. [1]

Слід відзначити, що в сучасній науковій літературі звертається увага на відносність та умовність самого поняття "федералізм". Як вказує П. Кінг, вже не стільки формально-юридичні обставини, а "ступінь централізації постає тим головним мірилом, яким користуються при виокремленні категорії "федерація". Виокремлення федералізму за особливостями здійснення публічного управління підтримує Р. Данієлс: "Він (федералізм) децентралізує відповідальність, одночасно передбачаючи механізм, що дозволяє стримувати потенційні місцеві конфлікти та зловживання".

Розподіл повноважень між державним, регіональним та місцевим рівнями влади є важливим фактором здатності держави покращувати надання послуг населенню, а також допомагати у формуванні належного середовища для регіонального економічного розвитку. Подібного ефекту можна досягти як шляхом децентралізації (політичний та адміністративний підхід), так і шляхом деконцентрації (переважно) адміністративний підхід, або завдяки їх поєднанню. Однак у будь-якому випадку, в існуючому середовищі, яке було сформоване з точки зору централізованого переходу до державного управління в усіх сферах, що стосуються життя громадян, це, безперечно, є нелегким завданням.

В Україні на рівні регіонів і окремих територій владні органи мають різновиди, що відповідають двом видам децентралізації: демократичній та адміністративній. Адміністративна децентралізація влади (деконцентрація) проявляється в тому, що за державою зберігається право охорони та забезпечення загальнодержавних інтересів. [2]

В Україні децентралізація задумувалася як глобальна перебудова моделі управління в державі, створення ефективної системи територіальної організації влади відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Для цього влітку 2015 року президент Петро Порошенко вніс на розгляд Верховної Ради законопроект змін до української конституції щодо децентралізації влади. Під тиском міжнародних партнерів України в документ було внесено одним рядком і пункт про надання особливого статусу окремим

районам Донецької та Луганської областей, як того вимагають Мінські домовленості.

Верховна Рада попередньо схвалила цей законопроект. Однак 31 серпня 2015 року мітинг під стінами парламенту проти надання особливого статусу деяким районам на Донбасі переріс у криваві сутички, загинули люди. Після цього депутати відмовились розглядати зміни до конституції в частині децентралізації.

У результаті децентралізації на кінець 2016 року в Україні функціонують загалом понад 400 територіальних громад. Це скромні результати за два роки, адже за попередніми підрахунками в країні може бути сформовано приблизно півтори тисячі об'єднаних громад.

Отже, розуміння функцій публічного управління як цілісних управляючих впливів, що мають не тільки предметну, але й процедурну специфіку, потребує врахування наявності у відповідних локальних спільнот адекватних способів і засобів реалізації відповідних функцій.

Політична і ділова активність окремих посадовців місцевого самоврядування наводить на думку, чи не використовується вияв громадської довіри для задоволення особистих амбіцій. Громадянська активність населення, його обізнаність щодо стану місцевого управління і використання коштів громади явно недостатні для передбаченого чинним законодавством своєчасного і ефективного впливу.

Література:

1. Верлан-Кульшенко О.О. Співпраця територіальних громад з громадськими організаціями та громадськістю як одна із форм децентралізації влади в Румунії. // Держава і право. – Випуск 39. – с. 668- 873.

2. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. Б.А. Аверьянова. – К.: Юрінком – Інтер, 2010.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

КРИКУНЕНКО А.С., студентка, Кременчуцький національний
університет імені Михайла Остроградського
КУРЕННА О.О., студентка, Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
Науковий керівник: ОНИЩЕНКО О.В., к.е.н., доцент, Кременчуцький
національний університет імені Михайла Остроградського

Сільське господарство відіграє дуже важливу і впливову роль в економіці України. Адже ця галузь у прямому сенсі цього слова годує населення, а крім цього приносить і певний прибуток. На теперішній момент в умовах ринкової економіки сектор аграрної промисловості відіграє одну з найперших ролей у відродженні та розвитку економіки країни, у підвищенні добробуту та життєвого рівня населення. Саме тому вивчення сучасного стану сільського господарства є актуальним, бо вчасно виявленні проблеми та їх швидке вирішення дасть змогу даній галузі розвиватись як в екстенсивному так і в інтенсивному напрямках.

У галузі сільського господарства виробляється 35 % валового продукту, працює 29 % зайнятого населення у національному господарстві, використовується 33 % основних фондів [1]. Розвиток сільського господарства демонструє значне погіршення, адже при порівнянні рентабельності у 2015 році, а саме це 30,4 % можна побачити деяке зниження показника у 2016 році до 24,9 %.

Станом на 2015 рік в Україні було близько 45379 діючих сільськогосподарських підприємств, а в 2016 році цей показник збільшується до 47697 серед яких почали свою діяльність 979 господарських товариств, 125 приватних підприємств, 142 виробничих кооперативів та 1379 фермерських господарств, але на фоні цього перестали діяти 19 державних підприємств, та 288 підприємств інших форм господарювання. Зміну даних показників та стан розвитку сільського господарства на сучасному етапі можна побачити проаналізувавши їх темпи зростання у 2015-2016 рр. [2]. (табл.1)

Темпи зростання валової продукції за період 2010-2015 роки
(створено авторами за джерелом [2])

Роки	Усі категорії господарств		У т.ч. сільськогосподарські підприємства		У т.ч. господарства населення	
	Валова продукція, млн.грн.	Абсолютне відхилення	Валова продукція, млн.грн	Абсолютне відхилення	Валова продукція	Абсолютне відхилення
2010*- базовий рік						
2010*	187526,1	-	90792,0	-	96734,1	-
2011	225381,8	37855,7	117110,9	26318,9	108270,9	11536,8
2012	216589,8	29063,7	110071,7	19279,7	106518,1	9784
2013	246109,4	58583,3	133683,1	42891,1	112426,3	15692,2
2014	251427,2	63901,1	139058,4	48266,4	112368,8	15634,7
2015	239467,3	51941,2	131918,6	41126,6	107548,7	10814,6

Аналізуючи валову продукцію сільського господарства ми спостерігаємо, що відбувалися деякі позитивні зміни в темпах зростання валової продукції за період 2014-2015 рр. Також проаналізувавши відсоткове співвідношення сільськогосподарських підприємств та господарств населення можна сказати, що у 2011-2015 рр. трохи більше половини випущеної сільськогосподарської продукції в Україні виробляється саме у сільськогосподарських підприємствах, а інша частка виробленої продукції знаходиться у господарствах населення.

Виходячи з проведеного аналізу можна сказати, для сталого розвитку аграрної сфери в умовах глобальних фінансово-економічних викликів, та підвищення ефективного функціонування АПК потребує підтримки держави, кваліфікованих кадрів та необхідного фінансування, нових наукових досліджень для поліпшення матеріально-технічної бази сільськогосподарської галузі.

Література:

1. Гринів Л. С, Кічурчак М. В. Національна економіка: Навч. посібник. – Львів: “Магнолія 2006”, 2008. – 464 с.
2. Статистичний збірник «Сільське господарство України» / Державна служба статистики України / за редакцією О. М. Прокопенко. – Київ : 2016. – 235 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СФЕРИ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ

РОМАНЧУК Л.А., студентка, Львівський національний університет ім. І. Франка

Науковий керівник: ШОТ А. П. к.е.н., доцент, Львівський національний університет ім. І. Франка

На сьогодні все більше підприємців розгортають свою діяльність у сфері інтернет-бізнесу, а саме інтернет-торгівлі. І все частіше виникає питання, як саме оподатковується така діяльність. Саме тому дана тема є актуальною в умовах сьогодення. У даній сфері свої дослідження розгортали такі вчені як: Д. Гутгарц, О. Абліцов, А. Москаленко та інші.

Метою дослідження виступає розгляд існуючих податкових систем у сфері електронної торгівлі, а також пошук шляхів їх оптимізації.

Слід з'ясувати, що ж приховує за собою електронна торгівля загалом та поняття інтернет-магазин зокрема. Отже, згідно із Законом України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII (зі змінами та доповненнями) електронна торгівля – господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [1].

Інтернет-магазин – засіб для представлення або реалізації товару, роботи чи послуги шляхом вчинення електронного правочину [1].

Для провадження торгівельної діяльності слід зареєструватися як підприємець. Інтернет-торгівля відноситься до такого виду економічної діяльності як 47.91 «Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет», згідно Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД).

Існує низка товарів, продаж яких не може здійснюватися дистанційно. Серед них лікарські засоби, алкогольні напої та тютюнові вироби, ювелірні вироби тощо.

При реєстрації є вибір: реєструватися як фізична особа-підприємець (ФОП) чи як юридична особа. Вибір більшості залежить від суми податків, яку треба сплачувати до бюджету у тому чи іншому випадку. На цю величину цієї суми також впливає система оподаткування: загальна чи спрощена. Оподаткування сфери інтернет-магазинів нічим не відрізняється від оподаткування звичайного магазину.

ФОП, яка знаходиться на загальній системі оподаткування повинна сплачувати податок на прибуток у розмірі 18 % від прибутку (за наявності) та ЄСВ – 704 грн. в місяць [3, 4].

Якщо ж ФОП знаходиться на спрощеній системі оподаткування то для нього є дві можливі групи (крім першої), за умови відповідності вимогам, зазначеним у Податковому кодексі України від 02.12.2010 р. № 2755-VI:

1) Єдиний податок, 2-а група: ставка єдиного податку у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати – 640 грн. ($3\ 200 \cdot 20\%$), а також сума ЄСВ – 704 грн. ($3\ 200 \cdot 22\%$) в місяць, всього – 1 344 грн. щомісячно;

2) Єдиний податок, 3-а група: ставка єдиного податку у відсотковій ставці: 3 % – у разі сплати ПДВ, або 5 % – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку; та ЄСВ – 704 грн. [3, 4].

Але не всі можуть перебувати на спрощеній системі оподаткування, є певні обмеження. Зокрема, усім платникам єдиного податку заборонено здійснювати діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату [3].

Підприємець, як юридичної особи, на загальній системі оподаткування сплачує усі обов'язкові податки та збори, а саме: податок на прибуток (18 %); ПДВ (20%); ЄСВ (22%); військовий збір (1,5%); акцизний збір; мито; інші податки та збори відповідно до законодавства України [3].

На спрощеній системі оподаткування він має право перебувати лише у 3-й групі, а ставки для неї такі ж як і для ФОП.

Шляхом оптимізації оподаткування є те, що таке підприємство може бути екстериторіальним, тобто зареєстрованими в іншій країні. Сервери українського (домен.UA) інтернет-магазину можуть перебувати в іншій країні, замовлений товар може доставлятися з відти ж.

Наприклад, Словаччину складно віднести до низькоподаткових юрисдикцій – ПДФО становить 19% і 25%, податок на прибуток – 19%. ПДВ, який інтернет-магазини в Європі платять у країні покупця – 20%. Однак безперечною перевагою є можливість підприємств з іноземними інвестиціями виводити 100% свого прибутку й повне звільнення від оподаткування дивідендів.

Цікаві можливості відкриваються, якщо в такі схеми включати криптовалюти – з огляду на курсову різницю, зайвий прибуток успішно виводять у площину криптовалют.

Отже, дослідивши питання оподаткування, ми з'ясували, що на початкових етапах функціонування інтернет-магазину в Україні з невеликим прибутком краще використовувати спрощену систему оподаткування 2-ї групи, оскільки це зменшить розмір сплачених податків. А ще оптимальніше – зареєструватись в іншій країні, де сума податків менша і є доступність легко вивести з тієї країни прибуток.

Література:

1. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII (зі змінами та доповненнями).
2. Класифікації видів економічної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/47/KVED10_47_91.html .
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 року (зі змінами та доповненнями).

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

ВЛАСЕНКО А.В., студентка, Сумський державний університет

В Україні на сучасному етапі спостерігається посилення деструктивного впливу господарської діяльності на стан природного середовища. Загальні витрати на охорону та раціональне використання природних ресурсів значно зрости за останній рік: у 2016 році склали 32, 49 млрд грн., у 2015 році склали 24,59 млрд. Також за період з 2006 до 2016 року значно зросли обсяги капітальних інвестицій та поточних витрат на охорону навколишнього середовища. Це свідчить про збільшення навантаження на екосистеми, необхідність відшкодувати збитки. Негативний стан навколишнього середовища в Україні відображає постійне зростання загального коефіцієнту смертності з 14,5% у 2012 році до 14,9% у 2015 році [1].

Неспинне зростання масштабів екологічної шкоди та обсягу збитків довкіллю та населенню зумовлює необхідність запровадження ефективних механізмів, які б попереджували настання екологічних інцидентів, а також були б здатні у повному обсязі відшкодувати негативний вплив фізичним та юридичним особам. Міжнародна практика демонструє, що даним механізмом є екологічне страхування.

Виходячи з міжнародного досвіду можна виділити декілька шляхів модернізації екологічного страхування. Найважливішим з них є забезпечення належного державного регулювання ринку екологічного страхування. Сучасна вітчизняна правова система має значну кількість законодавчих і нормативних актів, які здійснюють регулювання екологічного страхування але вона містить прогалини, дотримується різних концепцій та не забезпечує функціонування цілісної системи екологічного страхування, що здатна в повній мірі виконувати свої функції.

Країною-еталоном в області державного регулювання екологічного страхування є США. Важливу роль відіграє закон США «Про всебічну

відповідальність і відшкодування шкоди навколишньому середовищу», який має більш відому назву програма Суперфонду, ціллю якої є виявлення і очищення забруднених ділянок, де були нелегально скинуті небезпечні промислові відходи. [2] Франція є лідером серед європейських країн в сфері страхування екологічних ризиків. Це зумовлено значною кількістю небезпечних об'єктів в галузі енергетики, якими володіє країна. Тому в концепції "Стратегії національної безпеки" (1991 р.) розглядається екологічне страхування як основний інструмент забезпечення енергобезпеки. В ході реалізації екологічної політики Франції значну роль відіграє Кодекс навколишнього середовища. Політика з управління екологічним ризиком у Нідерландах передбачає проведення заходів у двох напрямках: політика, що орієнтована на наслідки негативного впливу на людей та довкілля; політика, орієнтована на забезпечення контролю над джерелом небезпеки. [3]

Разом з цим ще одним важелем модернізації екологічного страхування в Україні має стати стимулювання розвитку екологічного страхування промисловими підприємствами та комерційними страховими компаніями, а також підтримка ініціативи населення та суб'єктів господарювання страхуватись від екологічних ризиків. В США, наприклад, Комерційні страхові компанії є однією з найпотужніших складових кредитно-фінансової системи США. Страхування відповідальності Швеції згідно чинному законодавству передбачає зобов'язання підприємств, що потенційно можуть спричинити забруднення, отримати спеціальне страхове покриття. У Італії, Швеції, Бельгії, Австрії альтернативою обов'язковому страхуванню є фінансові та банківські гарантії, які повинні отримати потенційно небезпечні виробництва. [3, 4]

Ще одним напрямом модернізації екологічного страхування є здійснення спільної діяльності страхування та перестрахування з метою забезпечення фінансової стійкості певних видів страхування, наприклад авіакосмічного, ядерного; мати можливість брати участь у значних ризиках, що притаманні новітнім технологіям та масштабним виробництвам; вирішення проблеми недостатньої фінансової ємкості; забезпечення страхових виплат у разі настання страхових випадків. Страхові об'єднання здійснюють свою діяльність у США,

Японії, країнах Європи тощо. Варто зауважити, що співпраця із закордонними страховими організаціями при створенні таких об'єднань буде сприяти транснаціональній діяльності та інтернаціоналізації України.

Отже, аналіз міжнародного досвіду демонструє, що основою ефективною екологічної політики є оптимальне поєднання її регулювання державним урядом та використання важелів впливу на страхові організації та підприємства для забезпечення розвитку екологічного страхування в Україні, та дає змогу виокремити наступні шляхи покращення стану ринку екологічного страхування в Україні:

- забезпечити функціонування структури національної системи екологічного страхування з фундаментальною державною підтримкою через вдосконалення законодавчої бази, що регулює екологічне страхування;

- посилити роль обов'язкового страхування відповідальності власників об'єктів, що несуть підвищену екологічну небезпеку; водночас необхідно створити умови забезпечення підтримки добровільного екологічного страхування, насамперед для створення страхових пулів та асоціацій, особливо сумісно із закордонними страховими організаціями;

- створити Національний фонд, що буде відшкодовувати ці екологічні збитки у разі не виявлення винних осіб у настанні екологічних інцидентів. Таким чином забезпечити державний механізм надання фінансових гарантій компенсації шкоди довкіллю.

Література:

1. Офіційний сайт державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. State Superfund Program. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tceq.texas.gov/remediation/superfund/statesf>

3. Проценко О. Л. Страхування екологічних ризиків у європейській практиці / О. Л. Проценко // Вісник Черкаського університету. - 2008. - Вип. 362. - С. 195-201. - (Серія "Педагогічні науки").

4. Якимчук С. Екологічне страхування: світовий досвід та перспективи впровадження в Україні. – Економіка. - № 3 (123) травень-червень 2013 р.- с. 70

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАВДАННЯ ГАЛУЗІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

КОВТУН В.М., студент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Історично шлях України до сталого розвитку розпочався ще у 1992 році на конференції у Ріо-де-Жанейро, коли Україна підписала декларацію «Ріо» і Програму дій «Порядок денний на 21 століття». В 1997 році в Україні було створено Національну комісію зі сталого розвитку при Кабінеті Міністрів України (Постанова КМУ від 8 жовтня 1997 р. № 1123) [1].

До умов, необхідних для реалізації сталого розвитку території, належать: усвідомлення наявності загроз, уявлення про цілі і ознаки; розробка основ для розвитку, створення методології та моделей розвитку територій різного рівня; розробка механізму сталого розвитку територій та механізмів їх реалізації.

Результатом економічного розвитку в системі є забезпечення не тільки матеріальних, але й всього комплексу потреб людини. На сучасному етапі для нашої країни особливо гостро стоїть питання про пошук шляхів та механізмів управління сталим розвитком, виведення на новий більш високий рівень [2].

Проблему забезпечення сталого розвитку необхідно вирішувати шляхом системного вирішення економічних, екологічних і соціальних проблем на всіх рівнях. Виявимо характер впливу економічних, соціальних та екологічних проблем галузі будівництва на сталий розвиток. Однією із зазначених задач є забезпечення населення власним житлом.

Для підвищення рівня забезпечення громадян, які потребують поліпшення житлових умов необхідно удосконалити існуючий та запровадити новий механізм державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла.

Це можливо урегулювати встановленням нижчих, порівняно з ринковими, відсоткових ставок за кредитами на будівництво або придбання житла через поступовий перехід від безоплатного надання житла громадянам до його придбання за рахунок власних коштів за умови надання державної підтримки.

Механізм удосконалення державної підтримки будівництва доступного житла передбачає подальший розвиток системи іпотечного кредитування для будівництва доступного житла. Необхідно врегулювати питання зменшення обсягу витрат на оформлення документів, що підтверджують перехід права на власне житло; придбання доступного житла; механізм державної підтримки.

Для організаційного забезпечення будівництва цього житла, необхідне розроблення проектів житлових будинків, що відповідають економічним і енергозберігаючим вимогам; раціональне використання наданих земель через шлях оптимізації щільності забудови; створення фонду проектів житлової забудови; відбору інвестиційних проектів на конкурсних засадах.

Удосконалення виробничої бази індустріального будівництва потрібне для забезпечення розвитку будівництва доступного житла. Для цього необхідно використовувати швидкозбірні конструкції; збільшувати обсяги виробництва високоякісних утеплювальних та покрівельних матеріалів, інших виробів і матеріалів; автономних систем інженерного забезпечення, економічні та дуже надійні обладнання сантехники

Державною цільовою соціально-економічною програмою будівництва або придбання доступного житла на 2010-2017 роки очікувалися такі результати та ефективність: забезпечити житлом 265,8 тис. сімей шляхом будівництва 16,6 млн. кв. метрів. Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, у тому числі власних коштів громадян.

У 2017 р. планується за рахунок коштів державного бюджету витратити 4,52 млрд. грн., а місцевих бюджетів 1,33 млрд. грн. Для будівництва або придбання житла в рамках виконання Програми необхідні кошти в сумі 88,5 млрд. гривень без урахування щорічної інфляції. Вартість житла 1 кв. метра загальної площі планувалася в межах 5267 гривень [3].

Поліпшення житлових умов сільського населення можливе через розширення доступу до базових комунально-побутових і соціально-культурних послуг.

Проблему забезпечення сталого розвитку країни до 2020 року і роль галузі житлового будівництва необхідно вирішувати з урахуванням стану біологічних, географічних, економічних та соціальних об'єктів України (території, галузі, зони), і сукупності факторів та умов зовнішнього середовища. Результатом системного вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем на всіх рівнях і буде забезпечення сталого розвитку. Гострою необхідністю є запровадження європейських підходів до програмування та реалізації програми програм сталого розвитку та адаптація українського законодавства з європейським в питаннях розвитку як житлового будівництва так і розвитку інших галузей народного господарства [4]

Література:

1. Розпорядження КМУ (проект) «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011 - 2015 роки» // Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – Режим доступу до документу:

<http://www.menr.gov.ua/content/article/719>

2. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: навчальний посібник / [Н.В. Караєва, Р.В. Коран, Т.А. Коцко та ін.; за заг. ред. І.В. Недіна]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008–384с

3. Державною цільовою соціально-економічною програмою будівництва (придбання) доступного житла на 2010-2017 роки. - Офіційний вісник України,- 2008 р., N 86, ст. 2896.

4. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації» // [Електронний ресурс] /Режим доступу: http://www.radakmu.org.ua/uk/news_and_report/1079.html

3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ У ПРОГРАМАХ РОЗВИТКУ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

ПРИЛПКО С.М., докторант, к.е.н., доцент, Національна академія державного управління при Президентові України

У програмах розвитку обслуговуючої кооперації в Україні передбачались потенційні обсяги державної підтримки, виходячи із запланованих показників кількості кооперативів, їх учасників з числа особистих селянських і фермерських господарств та об'ємів надання сервісних послуг.

Так, у Державній цільовій економічній програмі підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року [1] протягом 2009-2015 років було передбачено створити не менше 10,5 тис. СОКів при переважно державній фінансовій підтримці у розмірі 6,5 із загальних 7,2 млрд. грн. В очікуваних результатах від впровадження запланованих заходів зазначалось, що це дасть змогу збільшити до 107,5 тис. робочих місць у сільській місцевості. У порівнянні з 2008 р. обсяг надання послуг мав зрости на 2,3 млрд. грн., а рівень доходів членів СОКів – до 1,0 млрд. грн. На жаль, у 2011 р. Програма була скасована наступним урядом, хоча через декілька років успішного впровадження цільової програми СОКи почали отримувати підтримку від держави у формі матеріально-технічних ресурсів [2]. Завдяки реалізації заходів з надання матеріально-технічної підтримки за рахунок фінансування з державного бюджету кількість СОКів протягом 2009-2011 р. зросла на 278 одиниць і станом на 1 січня 2012 р. в Україні налічувалось вже 774 СОКи. Проте, внаслідок зупинення державної підтримки на кінець 2015 р. в Україні було зареєстровано 1026 СОКи, що у 10,3 разів менше від прогнозованого у Програмі показника у 10,5 тис. одиниць, вже не беручи до уваги кількість постійно діючих суб'єктів господарювання у сільських населених пунктах.

Всеукраїнською громадською організацією «Союз учасників СОК України» розроблена програма розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України на 2013-2020 роки [3]. В очікуваних результатах програми зазначено, що при фінансовій підтримці у розмірі 42 млрд. грн., з яких 21 млрд. грн. – державна підтримка, до кінця 2020 р. можливо створити не менше 5 тис. СОКів, залучити до їх діяльності 2 млн. членів, охопити кооперативними послугами 5,5 млн. осіб з 8 тис. населених пунктів. При цьому передбачено створити 1,6 млн. нових робочих місць у сільській місцевості. За розрахунками Союзу, кількість фермерських господарств зросте до 120 тис. одиниць, а розмір земельної площі в їх користуванні разом з особистими селянськими господарствами складе 20,0 млн. га. Варто зазначити про те, що аналіз і оцінка сучасного стану кооперації в аграрному секторі економіки свідчить про невідповідність запланованих показників дійсності. Навіть за умови залучення значного обсягу інвестиційних ресурсів, малоімовірно створити 5 тис. повноцінно функціонуючих СОКів за чотирирічний період (щонайменше 1 тис. суб'єктів господарювання за рік).

За розрахунками вчених ННЦ «Інститут аграрної економіки», при визначенні стратегічних напрямів розвитку сільського господарства України на період до 2020 року [4, с.49] передбачено створити 10 тис. СОКів з розрахунку 1 кооператив на 2-3 населених пункти, на що для організації і формування матеріально-технічної бази необхідно залучити 6,9 млрд. грн. Запланованих показників можливо, на їх думку, досягнути завдяки відновленню державної цільової програми підтримки розвитку обслуговуючої кооперації, на фінансування якої слід передбачити 40-50% (2,8-3,5 млрд. грн.) від загального обсягу інвестицій. На основі проведених досліджень співробітники наукового центру зробили висновки, що новостворені організації забезпечать роботою 50 тис. осіб сільського населення, зможуть надавати послуги у розмірі до 32 млрд. грн., реалізовуватимуть на внутрішньому ринку не менше 20% сільськогосподарської продукції. Звісно, всі наведені планові показники мали б місце при умові виконання усіх передбачених заходів, в тому числі при наданні

матеріально-технічної підтримки за рахунок державних коштів. Якщо у 2017 р. за сприятливих умов почати діяльність зі створення об'єктів обслуговуючої кооперації на селі, то за нашими розрахунками, слід створювати по 2,3 тис. СОКів щороку протягом чотирирічного періоду, щоб вийти на запланований показник у кількості 10 тис. одиниць до кінця 2020 р.

Отже, обслуговуюча кооперація дійсно потребує державної фінансової підтримки для її розвитку. Потенційними учасниками СОКів можуть стати 25,7 тис. фермерських та 4,3 млн. особистих селянських господарств. Обслуговуючі кооперативи можуть розвиватися стрімкими темпами за допомогою державної підтримки учасників кооперативних відносин за окремими напрямами через розроблені і прийняті цільові програми розвитку на державному рівні. В той же час слід зазначити, що у всіх програмах відсутні механізми державної підтримки діяльності суб'єктів обслуговуючої кооперації у інших несільськогосподарських напрямах надання послуг на сільських територіях.

Література:

1. Про затвердження Державної цільової економічної програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. №557– Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/557-2009-п>

2. Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.06.2011 р. №704. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/704-2011-п>

3. Програма розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України на 2013-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coop-union.org.ua/wp-content/uploads/ProgrammSOK_new_ver.pdf

4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ПОХИЛЬКО С. В., к.е.н., доцент, Сумський державний університет
НОВАК К. С., студент, Сумський державний університет

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - соціальне страхування) – «система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.» [ст.1, 1] Фонд соціального страхування України керує загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві, акумулює страхові внески та контролює їх використання, провадить фінансування виплат у разі настання страхового випадку . [ст.4, 1]

Станом за 2016 рік було зареєстровано 4 766 потерпілих осіб у результаті нещасних випадків на виробництві (з яких 364 смертельні). Порівнюючи цю кількість потерпілих з даними 2015 року, то спостерігається збільшення кількості страхових нещасних випадків на виробництві на 3,8%. [3] Зазначимо, що найбільший відсоток страхових нещасних випадків зареєстровано у Дніпропетровській області (15,5 %), Донецькій області (14,5%) та м. Києві (7,9%) (рис. 1). У зазначених районах кількість травмованих осіб становить 37,9% від загальної кількості травмованих по Україні. Це пояснюється концентрацією підприємств з високим ступенем ризику в даних областях.

Загалом для збільшення ефективності системи страхування як елементу соціально-економічної політики держави в умовах трансформації публічного управління потрібне створення достатньої економічної основи для забезпечення повного відшкодування основних фінансових ризиків на основі обґрунтованих тарифів страхових внесків, надання додаткових гарантій забезпечення страхових виплат за рахунок створення соціального арбітражу, що надасть можливість судам перевіряти правомірність дій страхових організацій, вирішувати конфлікти між суб'єктами страхування, активізація умов для

розвитку добровільного страхування. [2] Розглядаючи закордонний досвід здійснення ССНВВ та моделі їх побудови можна виділити два типи організацій даного виду: у формі системи страхування при наявному єдиному фонді страхування від нещасних випадків на виробництві, побудованого за територіальною ознакою (більшість країн світу); у формі системи страхування на базі галузевих страхових організацій (наприклад, Німеччина).

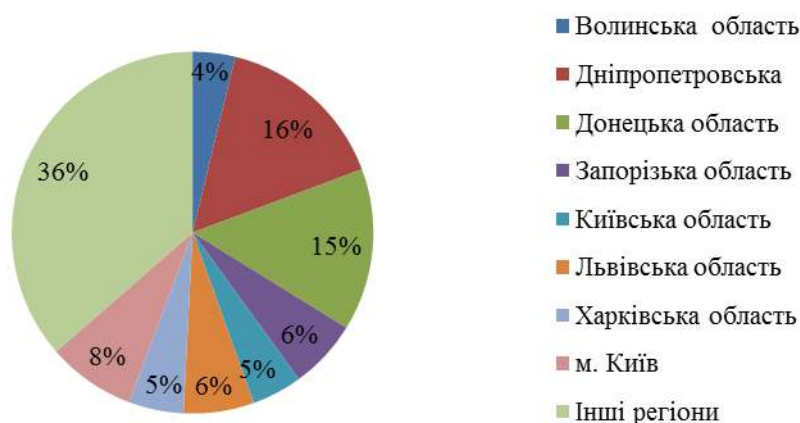

Рис. 1 - Кількість нещасних випадків по регіонах України за 2016 рік (у відсотках до загальної кількості нещасних випадків по Україні) [Складено автором за даними 3]

Спільним для зазначених систем є правовий контроль з боку держави, яка забезпечує стабільність страхового захисту. Законодавство більшості країн передбачає диференціацію страхових внесків залежно від фактичного рівня виробничого травматизму на кожному окремому підприємстві. Диференціація страхових внесків залежно від фактичного рівня виробничого травматизму стимулює роботодавців провадити попереджувальну діяльність щодо виробничого травматизму та створення безпечних умов праці. За високого рівня травматизму для підприємства застосовують підвищені тарифи страхових внесків, при низьких рівнях – їх знижують. Тариф містить дві частини. Постійна частина визначена професійними ризиками, які характерні даній

галузі економіки або виду робіт, за них роботодавці платять спільно. Інша частина тарифу враховує конкретні умови даного підприємства.

Перспективними шляхами оптимізації системи страхування від нещасних випадків на виробництві є узгодження економічних інтересів учасників страхового ринку, встановлення відповідності між економічними можливостями держави та потребами страхувальників. Зарубіжний досвід свідчить про наявність різних організаційно-правових форм соціального страхування від нещасних випадків на виробництві (державні, приватні), які можливо застосовувати в сучасних реаліях. Організацію та контроль за даною сферою слід визначати ступенем участі держави (повна чи часткова), але держава має брати на себе зобов'язання захисту населення у разі настання обставин визначених законодавством.

Література:

1. ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
2. Карлін М. І. Фінансова система України: навчальний посібник / М. І. Карлін. - К. : Знання, 2007. - 324 с.
3. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/activity>

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ВІНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ: УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

ФУРДАК М.М., к.е.н., ст. викладач, Херсонський державний університет

В сучасних умовах глобалізації концепцію кластеризації використовують в різноманітних бізнес-структурах: національних, регіональних, міжрегіональних, промислових або виробничих системах та інноваційних системах. Кластери варіюють від малих мереж в обмежених географічних зонах до «мега-кластерів», як у Німеччині, Данії, Фінляндії, де представляють переважну частину економіки. Найбільш поширене визначення кластера належить Майклу Портеру: «Кластер, або промислова група, – це група географічно близьких, взаємозв'язаних компаній і пов'язаних з ними організацій, які діють у певній сфері, характеризуються спільністю діяльності й взаємно доповнюють один одного» [1, с. 258]. Серед багатьох інших визначень, більшість авторів поділяють ідею мережі та спеціалізації. Зокрема, А. Мальберг та І. Зандер вважають, що регіональні кластери є «обмеженими географічними зонами з досить великим числом фірм і працівників у малому колі спільних промислових секторів» [2, с. 15]. З точки зору українського економіста С.І. Соколенко – президента Міжнародної фундації сприяння ринку, «кластери створюють унікальну підставу для розвитку інноваційної діяльності, підвищення продуктивності та рентабельності сектору малих і середніх підприємств. Кластери – істинне дитя глобалізації, підвищення ролі регіонів, створюють основу для притоку іноземних інвестицій, навчання широкого кола підприємців и міцного розвитку малого и середнього підприємництва, підвищення гнучкості та мобільності компаній, створення широкого спектру мережевих структур. Кластери одночасно виступають і як форум, в рамках якого ведеться діалог між діловими, урядовими, науковими колами про шляхи розвитку конкурентних переваг в межах міста, провінції, штату, країни й навіть на наднаціональному рівні» [3, с. 21].

Таким чином, більшість дослідників і експертів визначають кластер як географічну концентрацію подібних, спільних або додаткових підприємств із

активними каналами для бізнес-транзакцій, комунікацій і діалогу, які розділяють спеціалізовану інфраструктуру, робочі ринки й послуги й мають спільні можливості або погрози [4, с. 114-119].

У країнах європейської спільноти кластерні стратегії виступають або як частина національної стратегії для підвищення конкурентоспроможності національної економіки, або як частина регіональної програми для стабілізації регіонального розвитку, в той час як в нових країнах-членах та країнах-кандидатах кластерний підхід, в основному, використовують для прискорення економічних змін і мотивації бізнесу до інновацій. Україна в цьому сенсі не є винятком. Хоча в Україні вже функціонують близько 20 кластерів (створених, до речі, практично без підтримки держави), специфікою їх є те, що в них сформовані, в основному, низько- або середньотехнологічні кластери – з виробництва текстилю, одягу, взуття, харчової і будівельної продукції, туризму, у том числі традиційного, екстремального та екологічного.

Перспективним видом економічної діяльності національного господарства України, зокрема в південних регіонах, завжди було і залишається виноградарсько-виноробне виробництво, сировина і готова продукція якого користується значним попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках, а результати діяльності суттєво впливають на наповнення державного бюджету.

Враховуючи важливість розвитку виноробства в країні та недопущення занепаду галузі, вирішувати питання її ефективності можливо тільки в комплексній збалансованості розвитку всіх секторів ринку вина, а саме: виноградарства, виноробства, виноторгівлі з використанням механізмів регулювання експортних та імпорتنих товаропотоків і балансу економічних інтересів держави та всіх суб'єктів ринку [4, с. 114-119]. З огляду на це, виноградно-виноробний кластер можна розглядати як реальний механізм функціонування і подальшої оптимізації галузі на локальному рівні, що являє собою вузькоспеціалізовану, стійку на ринку територіальну систему. Адже виноградарсько-виноробні кластери носять територіальний характер в силу

того, що виноградарство і виноробство невідривне від території виробництва, а їхня продукція унікальна для кожної місцевості.

Відтак, виноградарсько-виноробний кластер - це нова форма організації виноградарсько-виноробного виробництва на рівні регіонів, заснована на добровільному об'єднанні родинних і взаємодоповнюючих організацій та підприємств, з метою одержання максимально можливого прибутку, унаслідок взаємних поставчань, послідовної переробки сировини, кооперування, взаємної підтримки і координації дій. У конкретний кластер мають входити різні господарські формування, що займаються виробництвом, обробленням і первинною переробкою винограду, заводи вторинного виноробства, підприємства і фірми, що виготовляють засоби виробництва й устаткування для виноградарства і виноробства, маркетингові, рекламні і торговельні фірми, що просувають продукцію на ринок і реалізують її, університети і науково-дослідні інститути, а також фінансові організації, що здійснюють фінансову підтримку даного кластера. Так, до відомого французького кластеру Бордо входять виноробні підприємства, підприємства з виробництва добрив, засобів захисту рослин, розсадники і селекційні господарства, виробники машин і обладнання для виноградарства та виноробства, імпортери корку, дубових бочок і стружки, виробники пляшок і етикеток, компанії з сертифікації продукції, дистриб'ютори, торгові мережі. Крім того, учасниками даного кластеру є Інститут екології, Винна школа, Школа винного бізнесу та громадські організації інтелектуальної власності, захисту прав споживачів тощо. Їх обслуговують юридичні, консалтингові, дизайнерські та маркетингові фірми. Перевага кластеру - розвинена інформаційна інфраструктура. Інформаційні потоки між підприємствами кластеру із споживачами є інтенсивними. Друковані видання, сайти, виставки, фестивалі, конференції, аукціони всіх рівнів проводять кілька разів на місяць. Спільна стратегія – просувати вина Бордо як еталонні у світі, завдяки чому вони конкурують при експорті всі разом.

Отже, зарубіжний досвід свідчить, що успішний виноградно-виноробний кластер суттєво впливає на підвищення конкурентоспроможності цілих галузей і регіонів, а тому в умовах слабкої економіки, що має місце в Україні, може стати дієвим способом досягнення високого рівня конкурентоспроможності для підприємств галузі на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Література:

1. Портер М. Конкуренция: Пер. с англ. – М.:Изд. дом «Вильямс», 2005. – 608с.
2. Мальберг А., Зандер І. Територіальний кластеринг, місцева концентрація знань та конкурентоздатності фірми: Посібник з кластерного розвитку .– К., 2006. – С. 15.
3. Соколенко С.И. О кластеризации в странах ОЧЭС // Деловой вестник. – 2007. – № 12(163). – С. 21.
4. Є.В. Лазарева, Г.В. Карпінська. Кластер як перспективна форма реструктуризації підприємств виноробства./ Стратегії розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Прометей №2 (26). С. 256.

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ

ДЗЮБЕНКО О. М., к.е.н., Черкаське обласне управління лісового
та мисливського господарства

Суттєве зменшення бюджетного фінансування процесів лісовідновлення та введення експортних обмежень на продаж необробленої деревини призвели до інвестиційного дефіциту розвитку державних лісогосподарських підприємств, що негативним чином відобразилося на темпах оновлення та реконструкції матеріально-технічної бази лісозаготівель і деревообробки. Тому й актуалізувалася проблема нарощення обсягів залучення інвестицій у різноманітні сегменти лісового сектора для усунення негативних екстерналій, пов'язаних з нераціональним лісокористуванням та сировинною спрямованістю лісогосподарського виробництва. Тобто постала необхідність в розробці практичних рекомендацій стосовно формування державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора, яка сприятиме диверсифікації джерел фінансового забезпечення проектів екологізації лісокористування.

За період з 2008 по 2016 рр. в динаміці фактичних капітальних інвестицій, профінансованих лісогосподарськими підприємствами Державного агентства лісових ресурсів (Держлісагентства) України, в цілому спостерігалася висхідна тенденція. Так у 2016 р. порівняно з 2008 р. фактичний обсяг капітальних інвестицій збільшився у 2,8 разу, порівняно з 2013 р. – у 1,89 разу.

Незважаючи на значне зростання номінальної величини капітальних інвестицій, профінансованих лісогосподарськими підприємствами, в динаміці капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 року висхідної тенденції не спостерігалася (обсяг інвестицій у порівняних цінах визначався шляхом ділення фактичного обсягу інвестицій на кумулятивний індекс цін виробників). Зокрема у 2016 р. порівняно з 2008 р. обсяг капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 р. зменшився на 33859 тис. грн., порівняно з 2013 р. – на 23801 тис. грн. Тобто в цілому якісних зрушень в динаміці капітальних

інвестицій, профінансованих державними лісогосподарськими підприємствами, не спостерігається. Це пов'язано з тим, що бюджетне фінансування капітальних видатків різко скоротилося.

Спектр джерел інвестиційного забезпечення лісогосподарських та лісоохоронних проектів є надзвичайно звуженим [1]. Основним джерелом виступають прибуток та амортизаційні відрахування, які не можуть повною мірою покрити потреби постійних лісокористувачів в капітальних вкладеннях. Обсяг залучених лісогосподарськими підприємствами кредитних ресурсів є мізерним через надмірно високі процентні ставки та недосконале інституціональне підґрунтя функціонування лісогосподарських підприємств на ринку позикового капіталу.

Реалізація державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектору має, в першу чергу, подолати багаторічний інвестиційний дефіцит у сфері лісогосподарського виробництва та деревообробки, а також сформувані передумови для диверсифікації форм та методів інвестування розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу та модернізації об'єктів лісогосподарської інфраструктури. В спектр інструментів державної інвестиційно-інноваційної політики необхідно умонтувати перевірені передовою закордонною практикою важелі стимулювання суб'єктів лісогосподарського підприємництва до прискореного оновлення матеріально-технічної бази лісокористування, а також впровадження сучасних технологій лісівництва.

Виходячи з того, що ресурсну основу лісового сектору становить ліс як складна еколого-економічна система, формування державної інвестиційно-інноваційної політики має базуватися на постулатах Лісової стратегії ЄС та Політики розвитку сільських територій, яка також реалізується в рамках Європейського Союзу [2]. Тобто концепт стосовно нарощення лісоресурсного потенціалу як важливої передумови сільського розвитку та вирішення екологічних проблем має бути відправним пунктом у виборі пріоритетів інвестиційного забезпечення лісогосподарських та лісоохоронних проектів,

оскільки європейська практика ув'язки надання інвестицій для поліпшення багатофункціональної ролі лісів, проведення заліснення сільськогосподарських земель та поліпшення захисних властивостей лісів є надзвичайною цінною для імплементації в практику інвестиційної діяльності постійних лісокористувачів як у багатолісних, так і в малолісних регіонах України.

Важливою складовою державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектору має стати комплекс стимулюючих підойм, які спонукатимуть постійних лісокористувачів та суб'єктів деревообробного виробництва здійснювати капіталомісткі проекти модернізації, реконструкції та технічного переоснащення лісозаготівельного та деревообробного обладнання, а також екологізації лісокористування.

Такими підоймами можуть виступити: компенсація за рахунок коштів державних фінансових фондів частини процентних виплат в разі залучення лісогосподарськими підприємствами кредитів комерційних банків для придбання сучасного високотехнологічного виробничого устаткування; розширення переліку об'єктів, які можуть використовувати постійні лісокористувачі як заставу на ринку позикового капіталу; створення на загальнонаціональному рівні фінансових фондів відшкодування частини витрат при придбанні обладнання на основі реалізації лізингових угод; фінансові інструменти загальнодержавних та регіональних програм відтворення лісоресурсного потенціалу в рамках виконання вимог міжнародних природоохоронних конвенцій в частині збільшення емісії кисню та нарощення обсягів поглинання вуглецевих сполук.

Література:

1. Дзюбенко О.М. Пріоритети інвестиційно-інноваційного забезпечення господарського освоєння лісоресурсного потенціалу. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 9. С. 15–20.
2. Ткач В.П. Ліси і лісівництво в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. Український географічний журнал. 2012. №2. С. 49–55.

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

ДЕНИСЕНКО І.С., провідний економіст відділу проблем
економіки земельних і лісових ресурсів
ДУ «ІУПСР НАН України»

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України особливо гостро стоїть завдання ефективного управління земельними ресурсами як основи просторового соціально-економічного розвитку країни. Оскільки земельні відносини існують у єдиній системі економічних відносин, то вони не відокремлені від інших сфер економіки. Взаємодія з цими сферами в рамках єдиного економічного простору, фрагменти якого в результаті приватизації землі є значною мірою ринковими, тобто з відносинами, формами, інститутами інших блоків суспільного виробництва, надає земельним відносинам неадекватного характеру, а саме робить землекористування незахищеним від недоліків приватної власності, ринку і конкуренції.

Об'єктивна необхідність державного управління земельними ресурсами визначається особливою багатофункціональною роллю землі в житті суспільства, її природною обмеженістю і незамінністю у будь-якій сфері підприємницької та іншої діяльності. Управління земельними ресурсами є об'єктивним процесом та системою заходів (правових, адміністративних, економічних, екологічних тощо) щодо виконання землею суспільно-виробничих функцій.

Першим кроком у вирішенні питань управління земельними ресурсами є оптимальний розподіл повноважень і функцій міністерств і відомств, на які покладається управління використанням і охороною земель. Доцільно створити систему такого управління земельними ресурсами, яке не ділилося б на державне, самоврядне і внутрішньогосподарське. Натомість слід основні функції управління зосередити в державних структурах, але частину цих повноважень необхідно передати на регіональний та місцевий рівень.

Управління земельними ресурсами має комплексний характер, оскільки зачіпає інтереси цілого ряду суб'єктів земельних відносин, що викликає необхідність застосування системного підходу до управління процесом використання й охорони земельних ресурсів, узгодження організаційно-технологічних рішень з можливими еколого-економічними наслідками.

Характер системи управління земельними ресурсами мінявся протягом ряду епох відповідно до економічної основи, цілей і критеріїв суспільного ладу. Система управління земельними ресурсами при будь-якому суспільному ладі забезпечувала виконання двох функцій: забезпечення загальнодержавних інтересів; забезпечення інтересів окремих членів суспільства (або їх груп).

Нові земельні відносини і умови господарювання сформували нову систему управління, основними характеристиками якої є: різкий перехід від адміністративно-планової до ринково-підприємницької моделі; розмежування функцій і суб'єктів державного і недержавного управління; розвиток процесів демократизації суспільних відносин; інтеграція України у світовий інформаційно-технологічний процес; інтеграція політико-суспільних і соціально-економічних процесів.

Управління земельними ресурсами в ринкових умовах являє собою систему взаємопов'язаних економічних, правових, організаційних, політичних та інших заходів, за допомогою яких держава впливає на інтереси різних учасників земельних відносин з метою організації раціонального використання земельних ресурсів та їх охорони.

Організація управління землекористуванням – одна з найважливіших державних завдань. Механізм управління землекористуванням можливо представити як органічне поєднання трьох властивих йому аспектів – законодавчого забезпечення, економічного та екологічного механізмів. Розглядаючи ці складові у взаємозв'язку між собою особлива увага повинна бути спрямована на формування ефективної системи економічних важелів – найбільш дієвого і складного методу впливу у сфері управління земельними ресурсами.

Економічна сутність управління земельними ресурсами в ринкових умовах, на нашу думку, полягає в обґрунтуванні заходів, що проводяться в міру здійснення земельної політики держави і спрямованих на підвищення ефективності використання землі як економічного ресурсу.

З безлічі напрямків реформування земельних відносин можна виділити наступні: розподіл земель за видами та формами власності, а також сталості землекористування як об'єкта господарювання; розподілу земель за цільовим призначенням; встановлення відповідних режимів використання земель; формування структури землекористувань на основі багатокладності.

Стратегічною метою державної політики у сфері управління земельних ресурсами, реформування та регулювання правовідносин на землю, як невід'ємної частини державної соціально-економічної політики, є забезпечення умов для ефективного використання землі та розвитку ринку землі як одного з ключових умов сталого економічного розвитку країни та підвищення добробуту її громадян.

МЕТОДОЛОГІЯ УПЕРЕДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

БУЙДА К. В., аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління»

Сьогодні економіка України переживає складні часи наслідком чого стало масове банкрутство фінансово-кредитних установ та їх вихід з ринку. Не лише валютні та інфляційно-девальваційні колапси вплинули на стійкість фінансових установ, а й необґрунтована політика менеджменту призвела до непередбачуваних наслідків. Сьогодні актуальним залишається питання стосовно управління банківським ризиком як таким явищем, яке можна упередити. Школи ризик-менеджменту вбачають в банківському ризику такий стан справ за якого відбувається диспропорція між плановими і поточними результатами діяльності, іншими словами – це недоотримання прибутку або отримання збитків, що можуть вплинути на платоспроможність. Щоб не допустити таких диспропорцій необхідно застосовувати ряд стратегічних інструментів та моделей управління банківськими ризиками.

Постанова Національного банку України від 2 серпня 2004 року № 361 «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» передбачає рекомендації щодо управління такими категоріями ризиків: кредитний ризик; ризик ліквідності; ризик зміни процентної ставки; ринковий ризик; валютний ризик; операційно-технологічний ризик; ризик репутації; юридичний ризик; стратегічний ризик [1]. Однак дані методичні рекомендації є досить застарілими.

Методологія аналізу банківської системи реалізується через її стрес-тестування. Бортніков Г.П., Любіч О.О. зазначають, що процес стрес-тестування представляє певний порядок оцінювання негативного впливу на фінансовий стан банку вірогідного сценарію несприятливих для середовища бізнесу змін [2, с. 60].

Варто відзначити, що моделі управління якісними параметрами в ризик-менеджменті переважають в своїй дієвості над моделями, що спираються на кількісний апарат. Для оцінки потенційного кредитного ризику та управління

ним в стратегічній перспективі світова практика використовує наступні методи: CreditMetrics, CreditRisk і 5C.

В загальному оцінити стан банківських кредитних ризиків можна за допомогою методів портфельного аналізу CreditMetrics і CreditRisk. З їх допомогою узагальнюється кредитний ризик по всій організації з урахуванням його зміни, викликані підвищенням, пониженням кредитного рейтингу позичальників, а також розоренням позичальників [3, с.111]. У практиці американських банків використовується правило 5C, відповідно до якого оцінка кредитоспроможності позичальників проводиться за такими базовими критеріями: Character – характер; Capacity – фінансові можливості; Capital – капітал; Collateral – забезпечення; Conditions – загальні економічні умови [4, с.135].

На основі використання даних кількісних методик обчислювання ступеня ризику можна розробити короткострокові та середньострокові заходи, щодо упередження настання ризиків, але для стратегічних перспектив необхідно врахувати умови, які диктує мезо-, мікро- та макросередовище. Процес створення стратегічних альтернатив щодо забезпечення довгострокової стійкості банківської установи на ринку має передбачати: узгодження місії і короткострокових цілей менеджменту з потребами клієнтів; залучення інноваційного обладнання, а також автоматизація усіх ланок інформаційних та технологічних процесів; визначення альтернативних джерел формування капіталу шляхом диверсифікації поточної діяльності, зокрема запровадження лізингу, страхування, ломбардингу тощо; хеджування (страхування) ризиків недоотримання прибутків чи отримання збитків; створення резервного фонду обігових коштів для непередбачуваних подій; розробку інструментів маркетингової активності задля зростання ділової активності та PR; відпрацювання технології заставного кредитування на основі третьої сторони (поручителя).

Такі заходи, в першу чергу, повинні стати основою нової управлінської моделі комерційними банками України. За теперішнього стану справ лише така

стратегічна спрямованість в синергетичній єдності забезпечить цілісність фінансового ринку та дасть змогу недержавним банкам розвиватись в умовах низької ліквідності та обмеженої рентабельності.

Література:

1. Постанова НБУ від 2 серпня 2004 року N 361 Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України. - Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36985>

2. Бортніков Г. П. Моделі стрес-тестування для оцінки ризиків банків / Г. П. Бортніков, О. О. Любіч // Математичне моделювання в економіці. - 2016. - № 1. - С. 59-73.

3. Єпіфанов А. О. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 283 с.

4. Слесарева К. С. Управління кредитними ризиками // Управління розвитком. - № 23(163). – 2013. - с.133-135.

МОРАТОРІЙ НА ЕКСПОРТ НЕОБРОБЛЕНОЇ ДЕРЕВИНИ З УКРАЇНИ ЯК ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

РОШКЕВИЧ В.Ф., аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління»

З 1 листопада 2015 року почав діяти мораторій на вивезення необробленого лісу з України. Закон має на меті збереження та відтворення лісових насаджень, обмеження несанкціонованих рубок з експортною метою, а також відновлення внутрішньої деревообробної промисловості.

Оскільки до цього Україна слугувала лише сировинним додатком для багатьох міжнародних деревообробних корпорацій, то варто розглянути світову практику щодо ведення лісового господарства.

Світова спільнота вже давно підтримує мораторій на зовнішнє переміщення необробленого лісу за межі країн його походження. Така практика сприяє попередженню створення неефективних «бананових» республік, тобто коли країна стає сировинним додатком для інших. Оскільки ліс є надбанням країни в якій він росте, то і більшу частину економічної вигоди має отримувати ця ж країна.

В табл. 1 наведено перелік країн, що заборонили експорт необробленого лісу та рік введення заборони. Аналізуючи дані таблиці можна констатувати, що першочергово заборону на експорт необробленого лісу ввели Сполучені Штати Америки ще у 1926 році. З того часу інші країни почали копіювати успішну практику США.

В Європі лише Україна й Албанія підтримують дану концепцію, що є досить дивним явищем по відношенню до економічної політики країн Європейського Союзу (оскільки країни Європи пропагують внутрішню політику на засадах протекціонізму). Однак і тут є своєрідна інституціональна пастка, адже в межах економічної співпраці України та Європейського Союзу, ЄС вимагає зняття мораторію на експорт необробленої деревини. Українські виробники наголошують на тому, що зняття обмежень на експорт призведе до дефіциту лісосировини та зупинки понад 90% підприємств, які виробляють фанеру, шпон, фланель, меблі та паркет [1, с. 247].

Таблиця 1

Перелік країн світу в яких діє мораторій на вивезення необробленої деревини [2]

Континент Країна та рік введення в дію мораторію на експорт необробленого лісу

Америка (Північна та Південна) Беліз (1992-1996, поновлення дії з 2012 року), Болівія (1996), Бразилія (1969), Гватемала (2006), Гондурас (1998), Еквадор (2005), Канада (1906), Колумбія (1997), Коста-Ріка (1986), Нікарагуа (1997), Панама (2002), Перу (1972), США (1926)

Африка Габон (2010), Гана (1979), Камерун (1999), Мадагаскар (1975), Мозамбік (2007), Нігерія (1976)

Азія та острови В'єтнам (1992), Індонезія (1985-1992, поновлення дії з 2001 року), Камбоджа (1996), Лаос (2015), Малайзія (1985), М'янма (2014), Нова Зеландія (1993), Папуа-Нова Гвінея (2010), Фіджі (1997), Філіппіни (1986), Шрі Ланка (1990), Таїланд (1989)

Європа Албанія (2016), Україна (2015)

Сьогодні важливим завданням для держави є не допустити зняття мораторію на експорт необробленого лісу. Інструментами державної політики щодо мораторію мають стати пріоритети підтримки національних підприємств, що займаються деревообробкою. Зокрема за зразками світової практики необхідно впровадити пільгову фіскально-кредитну політику з метою стимулювання внутрішнього розвитку деревообробної, лісохімічної та целюлозно-паперової промисловості.

Щоб протидіяти незаконним переміщенням необробленого лісу за митну територію країни необхідно посилити дію мораторію за окремими пунктами, в тому числі обмежити вивезення деревних палет, піддонів та євро піддонів (оскільки останнім часом через «прогалини в законі» під видом цих продуктів вивозиться необроблена деревина).

Перспективним напрямом розвитку деревообробної промисловості стане впровадження кластерної форми організації виробництва за досвідом Словенії

та Фінляндії. Кластер сприятиме інтенсифікації зусиль усіх підприємств логістичного ланцюга деревообробного бізнесу, а також дасть змогу реалізувати ефект масштабу виробництва.

Україна має значний потенціал для розвитку деревообробної промисловості, але через інституціональні особливості ведення господарства втрачає ресурсну базу. Сьогодні важливо здійснити переоцінку пріоритетів в сторону збереження протекціоністських позицій і створення потужної конкурентоздатної економіки, що поєднає в синергетичній єдності всі наявні економічні ресурси та сприятиме перевазі експорту готової продукції над імпортом.

Література:

1. Чичкало-Кондрацька І. Б., Мельник Г. А. Розвиток експортної діяльності підприємств деревообробної галузі // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність, 11 травня 2017 р. - Ч. 1. - Полтава: ФОП Пусан А.Ф., - 245-247.

2. Logging and Export Bans. - Access mode: <http://www.forestlegality.org/content/logging-and-export-bans>

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА У ПРИРОДООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

МИКЛУШ Т. С., аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Передовий європейський досвід та практика країн постсоціалістичного табору засвідчують, що однією з основних передумов розширеного відтворення і відновлення природно-ресурсного потенціалу та збереження довкілля є реалізація принципів комплексного природокористування як у державному і комунальному, так і в корпоративному секторах. Виходячи з цих міркувань та враховуючи галузеву спеціалізацію Карпатського регіону [1], переведення основних секторів сфери природокористування на принципи комплексності вимагає корекції існуючої інвестиційної політики в природоохоронній діяльності та раціональному використанні природних ресурсів [2].

На сьогодні недостатньо сформованими є інституціональні передумови та конкретні практичні рекомендації стосовно інвестиційного забезпечення природоохоронних проектів в контексті імплементації природоохоронних директив Європейського Союзу, децентралізації управління та реформи місцевого самоврядування, а також формування об'єднаних територіальних громад.

За період з 2007 по 2015 рік в динаміці капітальних інвестицій та поточних витрат підприємств, організацій, установ Карпатського регіону на охорону та раціональне використання природних ресурсів в цілому спостерігається висхідний тренд. Якщо у 2007 капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону та раціональне використання природних ресурсів склали 464,8 млн. грн., у 2012 – 691,9 млн. грн., то у 2015 – 910,8 млн. грн.

Висхідний тренд має місце лише в динаміці капітальних інвестицій та поточних витрат у фактичних цінах і забезпечений він був в основному інфляційними коливаннями. Якщо ж проаналізувати капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ Карпатського регіону на

охорону та раціональне використання природних ресурсів у порівняних цінах 2006 року, то висхідної тенденції не спостерігається.

Так у 2007 році капітальні інвестиції та поточні витрати у порівняних цінах 2006 року становили 407,8 млн. грн., у 2012 – 259,1 млн. грн., а у 2015 – 253,7 млн. грн. Тобто у 2015 році порівняно з 2007 роком реального збільшення фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат підприємств, організацій, установ Карпатського регіону на охорону та раціональне використання природних ресурсів не спостерігалось, що знайшло свій прояв у відсутності масового впровадження проектів раціоналізації природокористування та модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури.

Для переважної більшості областей Карпатського регіону однією з найактуальніших проблем природоохоронного спрямування залишається розбудова сучасної індустрії поводження з відходами, оскільки мають місце прецеденти надмірного накопичення твердих промислових та побутових відходів в не завжди придатних для цього місцях, що породжує небезпеку виникнення техногенних аварій і катастроф, на кшталт тієї, яка виникла на Грибовицькому сміттєзвалищі поблизу м. Львова.

З огляду на динаміку залучення інвестицій у природоохоронну діяльність та кризові виклики в системі поводження з відходами, важливого значення набуває проблема удосконалення інвестиційної політики у сфері природокористування через диверсифікацію джерел, методів та інструментів інвестиційної діяльності у природоохоронній сфері, які мають поєднуватися із застосуванням комплексу фіскальних та кредитних підойм в частині стимулювання природокористувачів до реалізації природоохоронних проектів та програм. Диверсифікацію джерел інвестиційно-фінансового забезпечення природоохоронної діяльності варто здійснювати, виходячи з необхідності дотримання у природоексплуатаційній діяльності принципів комплексного природокористування, що сприятиме розширеному відтворенню окремих

складових природно-ресурсного потенціалу та нарощуватиме асиміляційний потенціал територій.

При формуванні пріоритетів інвестиційної політики у природоохоронній діяльності в областях Карпатського регіону необхідно виходити з того, що пріоритети комплексного природокористування корелюють з базовими положеннями міжнародних природоохоронних конвенцій та природоохоронних директив Європейського Союзу, що створює сприятливі інституціональні передумови для залучення іноземних «зелених» інвестицій. Тому пріоритети комплексного природокористування варто вмонтувати в спектр домінант інвестиційного забезпечення природоохоронних проєктів як на регіональному рівні, так і на рівні територіальних громад.

У гірській місцевості, де має місце висока імовірність виникнення паводків та повеней, доцільним є встановлення партнерських відносин між територіальними громадами та державними лісогосподарськими підприємствами в частині спільного співфінансування проєктів лісовідновлення з метою формування природних дамб і упередження екологічних катастроф.

Важливою складовою інвестиційної політики у природоохоронній діяльності є налагодження партнерської взаємодії між сільськими територіальними громадами, суб'єктами аграрного підприємництва (сільськогосподарськими підприємствами, фермерськими та особистими селянськими господарствами) для створення захисних лісосмуг навколо населених пунктів і сільськогосподарських угідь, збереження унікальних лісоландшафтів та відтворення цінних водно-болотних угідь.

Література:

1. Кравців В. С. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації). Монографія. Л., 2007. 336 с.

2. Стратегія екологічної безпеки (регіональний аспект) / за ред. М. І. Долішнього, В. С. Кравціва. Львів, 1999. 234 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

БАРАНОВА Д. В., студентка, Сумський державний університет

Ринкова економіка - це система, в основі якої лежить приватна власність, свобода конкуренції і вибору. Ринкова економіка може стримувати роль уряду у долі економіки країни [1]. Як і будь-яке інше явище, вона має переваги та недоліки. Серед плюсів виділяють вільну конкуренцію, можливість людини виявляти та задовольняти свої інтереси, сприяння поліпшенню матеріального становища народу [2].

Перехід від високомонополізованої планової економіки конкурентного типу в Україні значною мірою був ускладнений через успадковані від колишнього СРСР структуру і спеціалізацію української економіки, а також внаслідок істотних прорахунків економічного і політичного характеру. Внаслідок спеціалізації економіки, сформованої впродовж багатьох десятиріч на основі розподілу праці в СРСР, Україна виробляла в середньому лише біля 20% кінцевого продукту [3].

Тож, як показали результати дослідження, ринкова економіка характеризується ще й негативними змінами. Найбільш різке населення сприймає підвищення комунальних тарифів. Підвищення цін Кабмін пояснює тим, що Україна відмовляється від радянської системи надання ком послуг, коли за все платила держава, і переходить до ринкової системи європейського зразка [4].

Для порівняння за даними статистики країн розмір плати за двокімнатну квартиру складає 28% відносно середньої заробітної плати по країні, у той час як у Естонії – 21,8%, у Росії – 16,6%, у Аргентині 15,9%, у Польщі 12,5%, у Білорусії 12,2%, не кажучи вже про Південну Корею, де квартплата за двокімнатну квартиру становить 10% відносно середньої заробітної плати по країні, США (6,6%) та Німеччину (6,2%) [5].

Крім того, розвиток ринкових відносин став причиною намагання підприємцями якомога вигідніше розширювати виробництво, що тягне за

собою ще й екологічні проблеми. На сьогодні Україна займає 105 місце з 120 за забрудненням водних ресурсів. Значно скоротилися види флори та фауни, занесені до Червоної Книги, наприклад: якщо до 1991р. зубрів нараховувалося до 720 голів, то нині 200-250. Також виникла проблема утилізації сміття. У порівнянні: у Європі перероблюють 95% сміття, а в Україні – лише 10%. Водночас усе більше природних місць відпочинку незаконно підпадають під забудову [6].

Ще однією проблемою стало скорочення робочих місць, що призвело до поширення безробіття в країні. Відповідно населення вимушено мігрує закордон у якості дешевої робочої сили. Для України ж це означає «відплив умів» і скорочення працездатного населення. Найбільш популярним є виїзд у Польщу, Канаду, Фінляндію, Чехію, Голандію, США, Німеччину. За статистичними даними, лише за 6 місяців 2016р. Польща видала українцям приблизно 700тис. дозволів на роботу.

Перехід до ринкової економіки, як і будь-яке інше економічне зрушення, спричинив низку проблем, які потребують вирішення.

Головною метою державної зовнішньоекономічної політики є створення умов для формування довгострокових конкурентних переваг українських товаровиробників з метою забезпечення їхнього функціонування на економічній арені світу як конкурентоспроможних учасників галузевих і міжгалузевих банків [3].

Література:

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
2. Евременкова М. Рыночная экономика: за и против / М. В. Евременкова // Вестник ОрёлГИЕТ. – 2009. - №1-2 (7)
3. [Мікуленко Л.І. Економічна теорія. Конспект лекцій / Укладач: Мікуленко Л.І. – Рубіжне: РФ СНУ імені Володимира Даля,2005. – 205 с.. 2005](#)

4. Український бізнес ресурс UBR [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/market/real-estate/ukrainskim-arestantam-tozhe-pridetsja-platit-za-kommunalku-3834996>

<https://www.work.ua/stat/>

5. 7 главных экологических проблем Украины: Обозреватель. Политика [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/ecology/24983-7-glavnyih-ekologicheskikh-problem-ukrainyi.htm>

4. ІСТОРИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО (ДЕРЖАВНОГО) УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

ЄВРЕЇ НА СТОРІНКАХ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ: ДОРЕВОЛЮЦІЙНА ТА РАДЯНСЬКА ДОБА

БАТУРІНА С.С., к.і.н., Інституту історії України НАН України

Підручники з історії є важливим компонентом формування суспільної свідомості. Разом з тим вони є її відображенням. За ступенем впливу на суспільство вони, звичайно поступаються мас-медіа. Втім, ідеї та інформація, закладені в них є надзвичайно важливими, адже саме шкільна освіта має значний вплив на формування світогляду й переконань людини. Це в значній мірі стосується й формування уявлень про “інших” - представників іноетнічних груп в середині суспільства, іноземців або іншої держави в цілому. Ідеї та інформація, закладені в підручниках, формують світоглядні орієнтири людини на довгі роки, сприяють або не сприяють повазі та толерантності до відмінних від своїх культурних традицій, віровизнання та ін.

Одним із етносів, які репрезентовані на сторінках підручників є євреї. Необхідність висвітлення історії українського єврейства на сторінках вітчизняних підручників зумовлена, перш за все, великим значенням єврейського етносу (як одного з найстаріших, що мешкали на українському терені) в розвитку міст, торгівлі та економічного життя України в цілому. Остання була також важливим центром єврейської культури, літератури, релігійного (батьківщина хасидизму) та політичного життя євреїв (як одного із центрів розвитку сіонізму). Важливість подання єврейської історії в українських школах обумовлюється й іншими факторами. Попри трагічні сторінки в історії українсько-єврейських стосунків, періоди мирного співіснування обох народів все ж переважали і на сьогодні єврейська громада в Україні є четвертою за чисельністю в світі після США, Ізраїлю та Росії і третьою в Україні після власне українців і росіян. Крім того, ставлення до євреїв та рівень антисемітизму в країні вже тривалий час визначаються у

цивілізованому світі як певний показник демократичності та відкритості суспільства. Аби прослідкувати витoki уявлень про євреїв на сторінках сучасних українських підручників є потреба звернутися до раднішої традиції – образу євреїв в дореволюційній та радянській дидактичній літературі. Одним із сюжетів якого є “справа Бейліса” – судовий процес 1913 р. над Менехемом Менделем Бейлісом, звинуваченим у вбивстві Андрія Ющинського.

«Справа Бейліса» справила потужний вплив на публіцистику свого часу. Подобицями розслідування, перебігом судових засідань, дискусіями з приводу єврейського питання рясніли шпальти газет Російської імперії та преси за її межами. Суд над Менделем Бейлісом у суспільстві мав не менший резонанс ніж відома «справа Дрейфуса» у Франції, події навколо якої розгорталися кількома десятиліттями раніше.

Втім цей суспільний резонанс мало вплинув на сферу дидактики. В навчальній літературі з історії дореволюційної доби, а саме – періоду 1913-1917 рр. а також тривалого часу після 1917 р. відсутні бодай згадки не лише про цей судовий процес, але й будь-які єврейські сюжети. Більшість імперських підручників з історії, що перебували в активному вжитку, навіть ті що видавалися після означеної події, закінчувалися правлінням Олександра III. Окремі з них, як то популярний підручник Сергія Платонова[1], доведений до 1917 р. включно були позбавлені будь-яких відомостей щодо єврейської тематики і судовим процесом над Бейлісом зокрема. Те ж саме доводиться стверджувати і про радянську навчальну літературу 20-х рр. XX ст., включно з класичним для свого часу підручником Михайла Покровського[2].

Перші сюжети на єврейську тематику починають з’являтися в дидактичній літературі щойно з середини 30-х рр., втім без прямих згадок про справу Бейліса. Так в підручнику з історії СРСР 1936 р. міститься згадка про підбурювання царським урядом антиєврейських настроїв в суспільстві, інспірацію «абсурдних і диких звинувачень про ритуальні вбивства євреями християн» [3].

В підручниках післявоєнної доби й подальшого періоду радянської історії єврейська тема й справа Бейліса зокрема розглядалися в контексті розгортання Столипінської реакції у відповідь на революційне піднесення в імперії. Відтак, згадки про розгул антисемітизму та єврейські погроми характеризувалися, по-перше, як наслідки національної політики царського уряду, що зводилася до брутального обмеження прав національних меншин. При цьому наголошувалося про жорстокість такої політики по відношенню до євреїв. По-друге, чільною тезою в кожному з підручників, який містив означені сюжети, стало твердження що розпалюванням антиєврейських настроїв, царський уряд, для якого «антисемітизм став знаменом» [4], мав на меті відвернути увагу трудящих мас від революційної боротьби. Цікаво, що згадуючи про єврейські погроми, організовані чорносотенними організаціями з покровительства царату, який визнано «головним погромщиком» [5], автори підручників означають їх безпосередніми виконавцями «відсталих селян та ремісників», уникаючи таким чином участь робітників – рушійної сили пролетарської революції та ідейних селян – союзників останніх[6].

В підручниках, які містять відомості про саму справу Бейліса, наголошується на її негативному впливові на імідж царського уряду, який «оскандалився на цілий світ» [7].

В цілому із проаналізованих трьох десятків підручників періоду 20-80-х рр. ХХ ст. менше третини із них містять єврейські сюжети. Причому усі вони згадані в контексті столипінської реакції та розгулу контрреволюції. Лише в поодиноких із них є відомості про суд над Бейлісом. У двох підручниках, зокрема доволі детально викладено суть справи, перебіг судового, персоналіями та навіть версіями щодо можливих істинних убивць Андрія Ющинського[8].

Література:

1. Платонов С. Учебник русской истории для средней школы. – Петроград., 1917.

2. Покровский М. Русская история в самом сжатом очерке. Изд. 4-е. – М. 1933.
3. Дубровский С. Элементарный курс истории СССР для 3 и 4 кл. средней школы. – М., 1936. – С. 264.
4. История СССР. (1861-1917). Учебник высших учебных заведений / под ред. П.Кабанова. – М., 1960. – С.356.
5. История СССР. Учебник для 10-го класса средней школы / под. ред. А.Панкратовой. – М., 1952. – С.90.
6. Вагин И. История СССР. Учебное пособие для 8-го кл. – М., 1963. – С. 37.
7. Кабанов П., Сивков К. История СССР. Учебник для педучилищ. – М., 1948. – С. 138.
8. Лось Ф. Нариси з історії СРСР. Епоха капіталізму (1861-1917). – К., 1972. – С. 189; История СССР. (1861-1917). Учебник высших учебных заведений / под ред. П.Кабанова. – М., 1960. – С.356-357.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ЩОДО ПРОТЕСТАНТСЬКИХ РУХІВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

БОЙКОВ О. Ю., к.і.н., доцент, Херсонський державний університет,

Релігійна політика Російської імперії на межі ХІХ – ХХ ст. традиційно визначалася тісним взаємозв'язком з російською православною церквою, зокрема у питанні щодо протестантських рухів.

Протестантські рухи у Південній Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст. являли собою досить суперечливе явище. З одного боку, протестантські громади формувалися за рахунок переселенців з країн Західної Європи, коли іноземці дотримувалися лінії співпраці з урядовими структурами. З іншого боку – відбувається збільшення кількості, тих хто сповідував реформатські вчення з серед місцевого населення, які організовувалися у сектантські спільноти. Відповідно ставлення влади, як світської, так і церковної до тих та інших було не однакове.

Незважаючи на спроби православної церкви витіснити протестантські віровчення, знищити протестантське сектантство на Півдні України, як і в інших регіонах імперії, державна влада не могла здійснювати відкриті масові репресії. Це призвело б до втрати значної кількості працездатного населення. Тож, уряд намагався проводити ліберальну політику принаймні щодо офіційно визнаних протестантських віровчень. Так, наприклад, священнослужителі різних християнських сповідань звільнялися від воїнської повинності, а з 1912 року це положення розповсюдилося на настоятелів сектантських християнських громад. Установи та священнослужителі деяких «терпимих» християнських сповідань отримували державні асигнування для ремонту або будівлі церковних споруд [1].

Однак, діяльність протестантського сектантства все ж розглядалася як серйозна загроза для православного населення південноукраїнського регіону – багатонаціонального, а відтак поліконфесійного.

Православна церква закликала державні структури, зокрема поліцію до боротьби з протестантськими проповідниками, обґрунтовуючи свої твердження тим, що проповіді сектантів є не лише антиправославними, але й протиурядовими [2]. Однак, незважаючи на подібні вимоги духовенства, поліцією заарештовувалися особи, які прямо порушували законодавство Російської держави, зокрема, лише ті проповідники, які за свідченнями інших сектантів, відкрито закликали до непокори владі, а також сектанти-дезертири [3]. При здійсненні допитів деяких проповідників, виявлялося, що виступи протестантських лідерів справді досить небезпечні, оскільки вони відкидають «Святу Церкву, значення влади і проповідують буквально рівноправність...» [4]. Тому, за вказівкою архієпископа Херсонського і Одеського від 9 жовтня 1896 р. православне духовенство мало слідкувати за «злочинними діями» проти «віри й церкви» і доповідати про всі випадки Єпархіальному керівництву [5]. Створювалася посада протисектантського місіонера. Такі місіонери проводили досить активну діяльність на Півдні України [6]. З 1894 р. так звану секта штундистів, тобто невизнані офіційною владою протестантські угруповання, вважалася більш шкідливою, ніж інші, що означало заборону на проведення молитовних зборів.

Одним із методів боротьби проти протестантського сектантства було ув'язнення його представників у монастирських тюрмах, що вже на початку ХХ ст. викликало протести серед інтелігенції. Зокрема, відомий на той час громадський діяч А.С. Пругавін зазначав, що ініціатива таких ув'язнень, без суду і слідства, сектантів чи тих, кого підозрюють у переході до протестантизму, належить саме місцевому духовенству, що дуже схоже на дії інквізиції [7].

Тільки після царського маніфесту від 23 лютого 1903 р. та Указу від 12 грудня 1904 р. були розширені громадянські права сектантів [8].

Таким чином, державну політику Російської імперії означеного періоду стосовно протестантських рухів на Півдні України не можна однозначно назвати репресивною, оскільки тотальне переслідування так званої «штунди»

було, передусім, економічно не вигідне в регіоні, який активно заселявся іноземними колоністами і відігравав важливу роль у розвитку аграрного сектору всієї держави.

Література:

1. Ключков В.В. Закон и религия: (От государственной религии в России к свободе совести в СССР) / Ключков В.В. – М.: Политиздат, 1982. – 160 с. – С.31,38.

2. ДАМО (Державний архів Миколаївської області). – Ф.229. – Оп.4 – Спр.29. – Арк. 2.

3. ДАМО. – Ф.229. – Оп.4. – Спр.308.. – Арк. 1-63.

4. ДАМО. – Ф.229. – Оп.4. – Спр.16. – Арк. 177-178.

5. ДАХО (Державний архів Херсонської області). – Ф. 198., оп. 1, спр.101. – Арк. 70.

6. ДАМО. – Ф.229. – Оп.4 – Спр.284. – Арк. 2.

7. Пругавин А.С. Очерки религиозных изысканий / Пругавин А.С. – М.: Т-во скоропеч. А.А.Левенсон, 1917, - Вып.1: Бунт против природы (О хлыстах и хлыстовщине. – 1917. – С.123-124.

8. Ключков В.В. Вказ.праця – С. 79, 82.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ МОРСЬКИМ КОМЕРЦІЙНИМ ФЛОТОМ ЧОРНОМОРСЬКО-АЗОВСЬКОГО БАСЕЙНУ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ СТ.)

КАМІНСЬКА О.А., к.і.н., доцент, Херсонський факультет Одеського
державного університету внутрішніх справ

Україна переживає складний період: відроджує свою державність, налагоджує власне господарське життя. Тому важливим є звернення до історичних регіонів, їх традицій торговельно-підприємницької діяльності, зокрема до історії торговельного флоту Чорноморсько-Азовського басейну. Дослідженню проблеми державного управління ним до сих пір надавалося недостатньо уваги.

Політичні та економічні зміни в Російській імперії, що були наслідком проведення реформ 60-80-х рр. ХІХ ст., обумовили прогрес у функціонуванні морського флоту. Необхідність вивозу продукції сільського господарства й видобувної промисловості, а також потреби імпорту стали головними факторами удосконалення його діяльності.

Зауважимо, що на заваді розвитку і технічного вдосконалення комерційного флоту Чорноморсько-Азовського басейну у другій половині ХІХ ст. стояла відсутність достатньої кількості капіталів у країні. Майже всі морські перевезення здійснювалися на іноземних судах [1], оскільки Росія мала слабку на той час суднобудівну промисловість.

За таких умов уряд, який розглядав комерційний флот, як могутній чинник свого політичного та економічного впливу в світі, вдався до низки заходів, які мали на меті заохочення торговельного судноплавства. Вони виразилися, переважно у створенні і сприянні розвитку великих пароплавних підприємств: РТПіТ (1856 р.), Добровольчий флот (1879 р.), Чорноморсько-Дунайське пароплавство (1886 р.), Російське транспортне та страхове товариство (1887 р.) та ін. Слід сказати, що останні могли утворитися тільки за умови значної підтримки з боку держави.

У 1856 р. було утворено особливу комісію для розробки заходів щодо заохочення торговельного судноплавства [2]. Надалі було скасовано мито за купівлю і продаж суден (1857 р.), за заснування приватних верфей, будівництво,

ремонт і утримання морських суден, крім пароплавів (1863 р.); звільнено від судових зборів усі судна, що заходили у будь-який порт з не торговельною метою (1864 р.); видано нові правила щодо підняття російського прапора (1865 р.) [3].

Одним із перших заходів уряду було рішення, прийняте у 1881 р., про підвищення мита на окремі частини суден і суднобудівні матеріали (чавун і залізо), які ввозилися з-за кордону [4]. У 1898 р. мито за пароплави, які ввозилися з-за кордону було скасовано. Щоправда пізніше, намагаючись стимулювати розвиток суднобудівної промисловості імперії, царизм знову запроваджує мито за іноземні судна. На нашу думку, така хитка і недостатньо виважена політика уряду не могла забезпечити повноцінного розвитку вітчизняного торговельного суднобудування.

Водночас, значна частина торговельних суден, яка використовувалася пароплавними компаніями басейну, була старих конструкцій і потребувала постійного ремонту. Так, у 1896 р. 36 % усіх пароплавів Чорного та Азовського морів належали до суден старої побудови і знаходилися в плаванні більше ніж 20 років [5]. Устрій південних портів також поступався іноземним. Вони були тіснішими, слабко оснащеними, не мали засобів для освітлення території вночі, що уповільнювало проведення вантажних робіт.

Щоб подолати згадані негативні тенденції, царизм вдався до заходів, які, з його точки зору, могли б привести до піднесення торговельного мореплавства. Мета уряду полягала в тому, щоб «возити вантажі на суднах, які належать Росії, будувати ці судна в Росії, піклуватися розвитком каботажу» [6]. Для досягнення цих цілей передбачалося, перш за все, передати каботажні рейси виключно російським судновласникам, а також призначати суттєві грошові субсидії мореплавним підприємствам за утримання ними термінових (обов'язкових) рейсів, надавати позики судновласникам на придбання суден, які були побудовані в Росії і т.ін. Слід сказати, що сума субсидій та помильної платні пароплавним товариствам за здійснення ними важливих у політичному або економічному значенні рейсів була дуже незначною і надавалась лише декільком компаніям, у першу чергу, РТПіТу. Наступним було рішення, прийняте 2 квітня 1876 р. про повернення мита, сплаченого за проходження через Суецький канал, усім російським суднам, які

здійснювали рейси до китайських або індійських портів [7]. Але і ці заходи не змінили загальну картину щодо здійснення експортно-імпортних операцій у Чорноморсько-Азовському басейні іноземними пароплавними підприємствами.

Отже, царизм, для якого велике значення мали міркування морської могутності та політичного впливу, всіляко намагався створити дієве управління торговельним флотом. Однак, протекціоністська політика уряду, яка багато в чому була незважена і до кінця не продумана, зокрема, стосовно встановлення і подальшого скасування мита на іноземні судна, обмеження перевезень іноземними пароплавствами, часто взагалі мала негативні наслідки.

Література:

1. Державний архів Автономної республіки Крим. – Ф. 26. Канцелярія Таврійського губернатора. – Оп. 1. – Спр. 27845. О предоставлении госп. генерал-губернатору ведомостей о пришедших и отошедших судах и пароходах по портам: Бердянск, Феодосия, Ялта и Евпатория. – 1883-1884. – 182 арк.
2. Наши торговые порты // Промышленность и торговля. – 1908. – № 7. – С. 244
3. Исторический обзор правительственных мероприятий для развития русского торгового мореходства / М. В. Познер. – Санкт-Петербург : Тип. В. Ф. Киршбаума, 1895. – II, III. – 369, 47, [8] с. – С. 245
4. Там само. – С. 265
5. Русский торговый флот. Список судов к 1 января 1896 г. – СПб. : Тип. Киршбаума, 1896. – 273 с. – С. 184
6. Исторический обзор... – С. 128
7. Шляхов О. Б. Царизм та економічна модернізація України (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. Б. Шляхов // Вісник ДНУ : наук. журнал (Серія : 2Історія та археологія»). – 2008. – Вип. 16. – С. 29-39.

**ІНСТИТУТ ПОВІТОВИХ ВІЙСЬКОВИХ НАЧАЛЬНИКІВ В
ІМПЕРСЬКІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОДІЛЬСЬКОЮ ГУБЕРНІЄЮ
(1874-1914 РР.)**

СТЕЦЮК В.Б., к.і.н., доцент, Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

Одним з елементів військових реформ 1860-1870-х рр. у Російській імперії стала реорганізація місцевого військового управління, зокрема, створення посади повітового військового начальника (далі – ПВН). Посада з'явилась відповідно до указу Сенату від 26 серпня 1874 р. у зв'язку із переходом до нової форми комплектування збройних сил – від рекрутської повинності до загального військового обов'язку [1, с.1].

Під командуванням ПВН перебували місцеві і конвойні команди, розташовані на території повіту, однак у всіх повітах Поділля при управлінні військового начальника перебувала лише конвойна команда [2, с.102].

Також законодавство передбачало, що, за відсутності старших військових начальників, ПВН виконуватимуть обов'язки начальника гарнізону та коменданта. Однак у насичених військами регіонах імперії, зокрема, на Правобережжі, така ситуація була малоімовірною, оскільки у більшості повітових центрів знаходились ті чи інші бойові частини, командири яких і очолювали гарнізон. Наприклад, у Подільській губернії ситуація виглядала наступним чином: у Вінниці начальником гарнізону був командир 12-го армійського корпусу, при якому діяло спеціальне комендантське управління; у Кам'янці-Подільському та Проскуріві гарнізони очолювали командири дивізій [3, с.48, 128, 211]. Як бачимо, формальне право, передбачене законодавством, в реаліях Правобережжя виявилось суто декларативним, і відповідні повноваження ПВН отримували лише епізодично.

Воїнські начальники представляли військове відомство у різноманітних комісіях та нарадах, створюваних місцевими цивільними властями. Так, коли в 1914 г. селяни села Гаврилівці Кам'янець-Подільського повіту подали скаргу на солдат, які псували посіви, йдучи на стрільбище, до створеної за

розпорядженням повітового предводителя дворянства комісії начальник гарнізону делегував військового начальника полковника С. І. Воложанінова [4, арк.23].

Головними завданнями повітових воїнських начальників та підпорядкованих їм управлінь було забезпечення поповнення збройних сил та облік резервів. Відзначимо наступні завдання мирного часу: прийом, розподіл і відправка у війська новобранців; облік запасних офіцерів, лікарів і нижніх чинів, а також ратників ополчення; облік нижніх чинів, що перебували у відпустці за станом здоров'я; скликання на учбові збори прапорщиків (у 1882-1917 рр. у російській армії це звання існувало лише у запасі, його носили особи, що склали наприкінці строкової служби спеціальний іспит; перевестись на дійсну службу в офіцерському званні вони не могли), нижніх чинів запасу і ратників ополчення; пересилка нижніх чинів і арештантів; опіка сім'ями нижніх чинів; збирання військово-статистичних відомостей тощо [1, с.2]. Зазначимо, що більшість із цих завдань були достатньо складними з огляду на значну чисельність населення кожного повіту (близько 200 тис. жителів), а також зважаючи на особливості імперського законодавства. Наприклад, Г. Котовського управління Балтського ПВН спершу розшукувало за ухилення від служби, а згодом – за дезертирство [5, с.33-34].

Однак наймасштабнішою задачею була мобілізаційна діяльність у воєнний час. Так, під час російсько-японської війни 1904-1905 рр. лише в ході VIII часткової мобілізації у десяти повітах Подільській губернії мобілізували 6017 вояків [6, с.769-770]. Згодом для кращої підготовки до вирішення таких серйозних задач імперське військово-відомство навіть запровадило практику пробних мобілізацій, в ході яких відпрацьовувались різні аспекти зосередження та відправки до бойових частин значних масивів вояків запасу [7, с.23-24].

Слід побіжно торкнутись також складу підпорядкованих військовим начальниками структур. При кожному ПВН діяло спеціальне управління, до складу якого входили діловод, писарі і писарські учні. В окремих випадках до управлінь міг входити помічник начальника, а також прикомандировувались на

два роки офіцери для завідування складами майна запасних батальйонів або пересильною частиною. Щоправда, у жодного із повітових воїнських начальників Поділля станом на 1901 р. не було заступника [8, с.704]. Слід зазначити, що це було достатньо болісною проблемою, оскільки, як вказував сучасник, не було можливості замінити начальника під час частих службових відряджень [8, с.704].

Загалом інститут ПВН був важливим інструментом здійснення імперської політики на Правобережній Україні, спрямованим на максимальне використання місцевих людських і почасти матеріальних ресурсів на користь Російської імперії.

Література:

1. Воинский начальник уездный // Военная энциклопедия / Под ред. В. Ф. Новицкого и др. – СПб.: Т-во И. В. Сытина, 1911-1915. – Т. 7. – Стр. 1-2.
2. Звегинцов И. Русская армия в 1914 г. Подробная дислокация формирования 1914-1917 гг., регалии и отличия / В. Звегинцов. – Париж: [Б.и.], 1959. – 132 с.
3. Памятная книжка Подольской губернии на 1911 год / Сост. В. В. Филимонов. – Каменец-Подольск: Типография Подольского губернского правления, 1911. – 296, 218, 66 с.
4. Державний архів Київської області. – Ф. 2031. Штаб Київського військового округу. – Стр. 681. Приказы войскам Каменец-Подольского гарнизона (11 января – 25 июня 1914 г.).
5. Г. И. Котовский. Документы и материалы. К истории гражданской войны в СССР / Сост. Л. М. Чижова и др. – Кишинев: Государственное издательство Молдавии, 1956. – 623 с.
6. Летопись войны с Японией // Летопись войны с Японией. – №40. – С. 769-770.
7. Отчет о производстве опытной мобилизации в Уманском уезде Киевской губернии в сентябре 1909 г. – 65, 6 с.
8. Гарновский И. Помощник уездного воинского начальника / И. Гарновский // Разведчик. – 1895. – №250. – С. 703-706.

ГЕНЕЗА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

ТКАЧУК А.І., к.і.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Суспільне явище управління є об'єктивною реальністю, притаманною всім країнам на різних етапах розвитку людства. За часом виникнення управлінські функції передують виникненню перших державних утворень, державних інституцій. Основні риси владно-розпорядчої діяльності з'явилися ще у період первісності, коли основою влади були кровна родинність, традиції, звичаї, вірування племені. Адже вже на той час головним завданням людини, що здійснювала владу, вождя, голови роду, старійшини, було життєзабезпечення племені, соціальні цінності полягали в задоволенні необхідніших потреб більшості громади. Тому генеза управління у соціальних спільнотах розглядається як історичне виокремлення особливого виду діяльності з групової спільної праці людей.

Перші приклади свідомого управління відносяться ще до V–III тисячоліть до н.е., що було зафіксовано на глиняних табличках, які засвідчили існування певного регламенту управлінської діяльності у давньому Єгипті та Шумері. Існування держави без державного управління неможливе, адже, держава, як владно-політична організація суспільства, забезпечена спеціальним апаратом управління і примусу, встановлює особливий правовий порядок на певній території та виступає гарантом державного суверенітету.

Управління суспільством – це пізнання механізмів самоорганізації складних еволюційних та надскладних систем у стані, далекому від рівноваги, коли відбувається зміна поведінки всієї системи. Руйнування динамічної рівноваги структур і підсистем публічного адміністрування, вступ їх у «режим із загостренням», фазу кризи, в якій нестійкі структури піддаються швидкій дезінтеграції, приводять до зміни моделей управління та адміністрування.

Еволюція управління в публічній сфері йшла від жорсткого централізованого державного адміністрування до формування управлінських

мереж з одночасним обмеженням монополії держави та розширенням сукупності методів управління.

У другій половині ХХ ст. модель ідеальної бюрократії, яку запропонував Макс Вебер, зазнала великої критики. Девід Осборн та Тед Гейблер, автори концепції “оновленого уряду”, запропонували процес модернізації державного управління розпочинати з децентралізації влади [5]. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. уряди багатьох країн здійснили реформи, які сприяли заміні традиційних механізмів управління на демократичні: з «вказувати та контролювати» на «мотивувати й отримувати результат», спричинивши появу нових форм управління: публічного адміністрування та публічного управління, як двох різновидів діяльності, що позначають два різні, хоча й взаємно доповнювані та щільно пов’язані між собою види управлінської діяльності, адже, публічне управління реалізується у ході здійснення публічного адміністрування та при умові обов’язкової публічності всієї державної управлінської діяльності.

Сьогодні у ряді європейських країн публічне управління, як діяльність, що покликана забезпечувати ефективне функціонування цілої системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування й передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін до розробки та реалізації державної політики, спричинило зміну управлінської парадигми, внаслідок чого усе більшого поширення набуває підхід до управлінських проблем з позицій урядування.

В Україні після здобуття незалежності система публічного управління радянського типу з властивими їй командними та адміністративними підходами повною мірою не була реформована, що створює певні перепони задля подальшого поступального розвитку і побудови сучасної розвиненої держави, зберігається необхідність подальших ефективних змін у цій сфері.

Процес трансформації суспільних відносин, проведення адміністративної реформи в Україні спричинили потребу в істотних змінах змісту державно-управлінської діяльності: утвердження публічного урядування як форми

управління державотворчими процесами. Відбувається поступове становлення принципів публічної політики: утвердження гласності: свобода слова, відсутність монополії на засоби масової інформації, наявність альтернативних ЗМІ; формування засад політичного плюралізму: свобода конкуренції та суперництва політичних еліт, зокрема правлячої політичної еліти та опозиційної; законодавче закріплення соціальної мобільності еліт встановленням терміну перебування при владі виборних та призначених осіб; формування розуміння потреб щодо дотримання балансу інтересів різних соціальних сил як елементу демократичного розвитку суспільства, економічної стабільності держави; виокремлення законодавчих основ необхідності дотримання демократичних процедур політичного процесу; формування загального прогресивного поступу щодо становлення публічної діяльності, пов'язаного з розвитком громадянського суспільства в Україні тощо.

Література:

1. Публічна політика в процесах модернізації державного управління України: наук. розробка / авт. кол.: С.О.Телешун, І.В.Рейтерович, С.В.Ситник та ін. – К.: НАДУ, 2015. – 48 с.

2. Публічне управління та адміністрування [Текст]: навчальний посібник / Ю.Г.Кальнищ, Т.М.Лозинська, В.І.Тимцуник; М-во освіти і науки України, Полтав. держ. аграр. акад. - 2015: РВВ ПДАА, 2015. - 280 с.

3. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. С.Чернова, В.Воронкової, В.Банаха та ін.; Запоріж. держ. інж. акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 606 с.

4. Саух Ю.П., Александров О.В. Публічне урядування: стан та тенденції розвитку // Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. Конф. (Київ, 26 листоп. 2014 р.): у 2 т. / [за наук. ред. Ю.В.Ковбасюка, С.А.Романюка, О.Ю.Оболенського]. – К.: НАДУ, 2014. – Т. 1. – 150 с.

ПОШТОВО-ТЕЛЕГРАФНА РЕФОРМА 1884-1885 РР.

ФЕДОРЧЕНКО О.В., к.і.н., доцент, Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ

Своєчасні й адекватні реформи, у будь-якій сфері державного управління, є запорукою успішного функціонування державного організму в цілому. У період становлення індустріального суспільства у Російській імперії, спостерігався прогрес у засобах зв'язку, збільшився потік інформації. Однак, попередня система керівництва у сфері зв'язку не відповідала вимогам часу й потребам царської адміністрації.

Поштова справа в Російській імперії у ХІХ ст. час від часу реформувалася (1830, 1852-1853 рр.) [1; 2]. Знакову та останню реформу в галузі зв'язку царський уряд здійснив у 1884-1885 рр. Суть її зводилася до того, що Законом від 22 травня 1884 р. Поштовий і Телеграфний департаменти МВС об'єднувалися в одне ціле – Головне управління пошт і телеграфів (далі – ГУПіТ). Начальника ГУПіТ призначав Сенат за поданням міністра внутрішніх справ [3].

Законом від 28 травня 1885 р. було ліквідовано колишню систему управління поштовою і телеграфною справою на місцях і утворено нову – окружну. У результаті було сформовано поштово-телеграфні округи. Очолювали новоутворені одиниці начальники із відповідним штатом. Одночасно було здійснено об'єднання поштових і телеграфних контор та відділень у поштово-телеграфні установи. Процес злиття установ необхідно було здійснити у п'ятирічний термін. Утім, за потреби функціонували й поштові та телеграфні установи. Тільки у Москві та Санкт-Петербурзі залишили поштами та управління столичними телеграфами, які напряму підпорядковувалися начальнику ГУПіТ[4].

Зазначимо, що об'єднання відомств зв'язку не стало чимось новим. У 1865 р. було створено Міністерство пошт і телеграфів. Проте, в ньому по суті окремо існували поштова і телеграфна частини і не було створено спільних

установ. Згодом Міністерство пошт і телеграфів розформували і повернулися до структури галузевих департаментів у складі МВС [5].

Варто зазначити, що одним із завдань реформи була економія ресурсів скарбниці. Механізм заощадження полягав у створенні в об'єднаних установах зв'язку нових посад з універсальними обов'язками. З огляду на те, що галузь зв'язку практично не зазнавала суттєвих змін до кінця 1917 р., можна зробити висновок, що реформа цілком задовольняла царський уряд.

У цілому в імперії було створено 35 поштово-телеграфних округів, до 1913 р. залишилося 29. Як правило, поштово-телеграфні округи включали 2-3 губернії, округи або області, хоча й існували округи, які склалися з частин губерній або інших територіально-адміністративних одиниць. Українські землі на початок 1915 р. входили до наступних поштово-телеграфних округів: Катеринославський (Катеринославська і Полтавська губернії), Кишинівський (Подільська), Київський (Київська, Волинська і Чернігівська), Одеський (Таврійська і Херсонська), Ростовський (область Війська Донського), Харківський (Харківська губернія) [6].

Процес злиття поштових і телеграфних установ тривав декілька років і перебував під суворим контролем начальника ГУПіТ [7]. У першу чергу об'єднували невеликі контори і відділення. А з 1887 р. настала черга злиття вузлових установ зв'язку [8].

В українських губерніях особливий статус мала Одеська поштова контора (до 1886 р. Одеська прикордонна контора). Незважаючи на те, що після 1886 р. вона підпорядковувалася начальнику Одеського поштово-телеграфного округу, в офіційному документообігу вона досить часто фігурувала окремо. Схожа ситуація була лише з Варшавською поштовою конторою.

Отже, українські землі, знаходячись у складі Російської імперії, піддавалися загальнодержавному реформуванню. Наприкінці XIX ст., зважаючи на вимоги часу, царський уряд здійснив останню реформу у галузі зв'язку. У результаті якої було об'єднано поштову і телеграфну служби в одне

ціле. Створено адміністративні одиниці у комунікаційній сфері та нові за функціональним призначенням установи.

Література:

1. Міронова І. С. Поштові реформи на території України у ХІХ столітті / І. С. Міронова // Гілея. – 2005. – №2 (травень-червень). – С. 59-67.
2. Міронова І. С. Реформа 1830 року у поштовій справі / І. С. Міронова // Гілея. – 2005. – №4 (жовтень-грудень). – С. 4-15.
3. О соединении почтовых и телеграфных учреждений // ПСЗРИ. Собрание третье. Т. IV. 1884. – СПб. : Гос. Тип-фия, 1887. – С. 306-307.
4. О преобразовании местных почтовых и телеграфных учреждений // ПСЗРИ. Собрание третье. Т. V. 1885. – СПб. : Гос. Тип-фия, 1887. – С. 239-240.
5. Остряков А. Краткий очерк по истории всемирной и русской почты / А. Остряков. – М. : Издание ЦК союза связи, 1924. – 117 с. – С. 88
6. Двадцатипятилетние почтово-сберегательных касс // Почтово-телеграфный журнал (отдел неофициальный). – 1915. – январь-февраль. – С. 53.
7. Державний архів Одеської області. – Ф. 306. – Оп. – 1. – Спр. 13. – Арк.1-2.
8. Циркуляр министра внутренних дел с разъяснениями по соединению учреждений и образованию в текущем году почтово-телеграфных округов // Сборник распоряжений по Главному управлению почт и телеграфов. – 1886. – №21. – С.999-1000.

РОЛЬ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ГЕТЬМАНЩИНІ У СЕРЕДИНІ XVII – КІНЦІ XVIII СТ. (ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ)

ФИЦИК Л.А., к.і.н., доцент, Уманський національний університет
садівництва

ФИЦИК І.Д., к.ф.н., доцент, Уманський державний педагогічний
університет ім. П. Г. Тичини

Одним з важливих напрямків вітчизняної медієвістики є дослідження соціально- структурних процесів, які відбувалися в українському суспільстві XVII- XVIII ст. Серйозним внеском в історичну науку стало дослідження організації і функціонування установ Української держави, адже саме управління історички ставлять на перше місце серед ознак державності.

Відзначимо, що незважаючи на досить значну кількість праць, присвячених історії Української козацької держави загалом, досліджень, в яких розглядалися її окремі установи, не так багато. Як свідчить аналіз літератури, науковцями на різних етапах розвитку історичної науки робилися спроби з'ясувати процес становлення владних структур Гетьманщини в середині XVII ст., що з суто військових перетворилися у державні органи управління, прослідкувати еволюцію законодавчої влади. Інтенсивне створення козацькою старшиною державного апарату було, на думку українських вчених яскравим свідченням того, що Україна не перебувала в стані безладдя в період Визвольної війни - військово- адміністративні органи присвоюють собі функції як військового, так і внутрішнього управління.

Дослідники відзначили переваги нового адміністративно- територіального поділу країни і звернули увагу на поєднання урядовцями всіх ланок державного апарату військової і цивільної влади, вказали на мілітарний характер української республіки. Були розглянуті питання, пов'язані з організацією фінансів, судової системи, армії.

Хоча ієрархія козацької старшини по-різному подається дослідниками, центральне управління в Гетьманщині та на місцях в історичних дослідженнях виглядає таким чином: генеральний уряд на чолі з гетьманом; полковий уряд на

чолі з полковником; сотенний - на чолі сотником; міські і сільські козацькі отамани.

Інституція гетьманства поки що ще не стала об'єктом монографічного дослідження. Предметом дослідження вона ставала як складова опозицій “гетьман- старшина” й “ монархічна- республіканська форма правління”. У контексті першої опозиції насамперед згадаємо публікації В. Мякотіна та В.Дядиченка. У цих працях тема “ гетьман- старшина” розглянута крізь призму соціально- економічних відносин суб'єктів. Гетьманська влада в них зображується як слабкий опонент класовому натиску старшинства, яке посилювалося за рахунок наростання власної економічної могутності.

З огляду на політико- правові засади тема “гетьман- старшина” розглянута у працях Л.Окиншевича. У них аналізуються гетьманські прерогативи у співвідношенні з повноваженнями Генеральної ради, Ради старшини, генерального військового суду. На прикладі здійснення влади І.Скоропадським зазначені питання проаналізовані Л. Мельником та О.Гуржієм.

Інституцію гетьманства в контексті змагання монархічної та республіканської форм правління розглянуть у працях Л. Окиншевича, В.Смоля, В. Степанкова, Н. Савчук. В них увага насамперед зверталася до питань, що стосувалися юридичного статусу інституту гетьманства з визначенням прав і компетенцій, форм діловодства, титулари, атрибутів гетьманської влади.

Гетьманські повноваження та процедуру обрання характеризували О.Лазаревський, В. Дядиченко, В. Сергійчук, Ю. Мицик, В. Кривошея. Дослідники вважають, що гетьман здійснював безпосередньо вищу адміністративну владу на всій Лівобережній Україні , а гетьманський уряд проводив станову політику, яка була спрямована на зміцнення привілейованого становища феодальної верхівки козацької старшини.

Цікавим є і погляд О. Струкевича на гетьманську владу крізь призму політичної культури для з'ясування, якою поставала ця інституція у свідомості

політичної еліти України- Гетьманщини. Крім визначення владних повноважень гетьмана , він чітко фіксує розуміння політичною елітою України суспільні функції останнього (в працях О. Струкевича підкреслюється, що в цілому орієнтації на суспільну роль гетьмана полягали у підкресленні факту його праці на користь суспільства, а конкретніше - у забезпеченні принципу соціальної справедливості та соціального захисту).

У війську були і наказні гетьмани. Ця категорія старшин ще не стала предметом серйозного вивчення в українській історичній науці. В. Кривошея звертає увагу на два шляхи появи їх появи: призначення гетьманом одного з генеральних старшин чи полковників наказним гетьманом для частини війська та обрання наказного гетьмана групою полків

В. Сергійчук вважає, що наказний гетьман обирався з числа найбільш досвічених полковників для керівництва великими групами козацтва, що у складі кількох об'єднаних полків виконували певні завдання. Одним з перших у цій ролі він бачить прославленого ватажка народних мас полковника Максима Кривоноса.

Таким чином, функціонування інституту гетьмана викликало значний інтерес в українській історичній науці. Дослідники розглядають гетьманську владу як запоруку дієвості політичної системи Гетьманщини, її територіальної недоторканості. Досить повно висвітлені владні повноваження гетьманів. Перспективними, на нашу думку, є подальші пошуки, спрямовані на вивчення діяльності такої категорії старшин, як наказні гетьмани, зокрема актуальними на сьогоднішній день є праці, у яких здійснюється спроба переліку їх персонального складу. Досить успішно у цьому напрямку працював відомий український історик козацької старшини В. В. Кривошея.

ДІЯЛЬНІСТЬ ФІРМИ «ЯХНЕНКИ ТА СИМИРЕНКО» У СФЕРІ БУРЯКОВОГО ЦУКРОВАРІННЯ

ВАЛЬЧУК А.А., студент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет»

Науковий керівник – ТКАЧУК А.І., к.і.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський
державний аграрний університет»

У першій половині ХІХ ст. відбувався еволюційний перехід до мануфактури, а потім й до фабрики. За час від 1825 до 1860 рр. кількість промислових підприємств в Україні (без винокурних) зросла більш ніж утричі. Зі зростанням загальної кількості підприємств збільшувалася вартість їх продукції. Проте панівними засобами виробництва все більше ставали засновані винятково на машинній техніці фабрики і заводи. Значний промисловий потенціал регіону приваблював іноземний капітал. Разом із тим, значний внесок був зроблений вітчизняними підприємцями.

Вітчизняне підприємництво має своє історичне коріння. Так, ще в ХVІІІ ст. лише на Лівобережжі України проводилося близько 400 ярмарків та понад 700 місцевих базарів. Великі ярмарки, що тривали тижнями і, безумовно, впливали на ціни європейського ринку, відбувалися у Києві, Ніжині, Ромнах, Переяславі, Полтаві та інших містах. Прізвища українських підприємців, зокрема, Смирєнків, Яхєнків, були відомі не лише в Україні, а й за її межами. Зважаючи на те, що їх підприємницька діяльність відбувалася в умовах трансформації економіки, розгляд даної тематики набуває більшої актуальності.

Проблеми підприємництва невід'ємно пов'язані із процесами становлення та розвитку власників основних засобів виробництва. Соціальною основою формування підприємців в Україні були поміщики, які перейшли на ринкові методи господарювання; купці, чумаки, скупники, сільські лихварі, які в дореформений період накопичили капітали; кустарі, які зуміли пристосуватися до нових економічних умов; заможні селяни, які орієнтували своє виробництво на ринок та використовуючи найману працю.

Найкращий приклад підприємницької діяльності - це господарювання, зокрема родин Яхненків, Симиренків, Терещенків і Харитоненків. Родовід Симиренків відомий з козацьких часів. Яхненки походили зі Сміли, їхній батько Михайло шив чоботи, торгував кожухами, шкірою. Їхній шлях від дрібних торговців до представників промислового капіталу був типовим для процесу формування буржуазії із суспільних низів, що почався ще на початку ХІХ ст. Яхненки – рід промисловців–цукрозаводчиків. У 1820– 1830-х рр. разом з Федором Симиренком (колишнім кріпаком князя Воронцова) Яхненки будували та орендували млини у Смілі та Умані. Вели гуртову торгівлю худобою та хлібом, для чого заснували фірму «Брати Яхненки і Симиренко», керівником якої став Кіндрат Яхненко (1783–1863).

Найвищі економічні результати фірма Яхненків і Симиренків здобула у 40–х рр. ХІХ ст. коли почала вкладати свої капітали у цукрову промисловість. Побудований ними цукровий завод у Млієві за будовою приміщень і технічним оснащенням займав перше місце в імперії і входив у групу найбільш високо продуктивних підприємств того часу. Зокрема, у період з 1840 по 1859 рр. виникли Ташликський, Русо-Полянський і Городищенський бурякопереробні заводи фірми «К.М.Яхненко і Ф.С.Симиренко».

У цей час ще існувало кріпацтво, але на заводі використовували тільки вільнонайману працю. Підприємство працювало успішно, виготовляли високоякісний цукор, який здобував золоті медалі на міжнародних промислових виставках. Власні склади і торгові будинки мали у Києві, Кременчуці, Єлисаветграді, Харкові, Одесі, Москві, Нижньому Новгороді. У кожній крамниці на чільному місці красувалися конусоподібні голови їхнього цукру. Валової виручки завод отримував 3,4 млн. на рік, а чистого прибутку до 300 тис руб. сріблом.

Довкола цукрового та механічного заводів було побудоване робітниче містечко ,сплановане за французьким зразком. Тут розвивалися не тільки економіка і наука, а й культура, освіта, медицина. У центрі була велика будівля з вивіскою «Головна контора», де працювали 40 чоловік. Цікаво, що тут

приймали від населення гроші під відсотки, хоча банків і бірж ще не було навіть у Києві. Для службовців і робітників побудували до 150 будинків – всі з окремою садибою, городом, садом. Кожен ряд будинків складав особливий квартал: «Семенівка», «Платонівка» і т.д. Працювали крамниці, де предмети повсякденного побуту та розкоші відпускалися без націнок – аби тільки люди мали усе необхідне. З 1852 року діяла безкоштовна лікарня на понад 100 ліжок, малася багата аптека. В містечку був свій театр, бібліотека, паровий млин, лазня. Скрізь було газове освітлення, чим могли похвалитися лише два-три міста імперії. Коли імператор Микола I приїздив до Києва, генерал-губернатор Дмитро Бібіков познайомив його з Кіндратом Яхненком, і цар залишився задоволений зустріччю. З благословення ієрархів церкви Платон Симиренко весь час будував нові заводи, будинки для працівників.

Для дітей службовців і робітників заводу з 1857 року діяло приходське училище. Це було єдине двокласне (тобто навчалися там 7 років) училище на весь Черкаський повіт. Навчалосся у ньому 150 учнів, працювало 7 викладачі – майже всі з вищою освітою, а Патлаєвський та Васильєв згодом стали професорами університетів. Навчання велося за програмою технічних училищ. Однією з причин створення цього училища було звільнення випускників від тілесної кари та рекрутської повинності, яка в той час тривала 15 років. Також утримували недільну школу для дорослих.

Разом з успіхами у підприємстві збільшувалися сім'ї Яхненків і Симиренків. У 1870-х рр. Яхненки-Симиренки побудували за останнім словом техніки перший машинобудівний завод, що виробляв техніку для цукрових підприємств. На ньому було також збудовано 2 пароплави. Через нестачу обігових коштів, загальною фінансовою кризою та байдужістю влади, яка відмовила у виділенні кредитів, на початку 1880-х рр. фірма припинила свою роботу.

Література:

1. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін. ; відп. ред. В.

А. Смолій ; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. – К. : Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – 696 с.

2. Коротич О. Б. Підприємництво як соціально-економічне явище / О. Б. Коротич, Ю. Л. Орел, О. В. Рябічко // Теорія та практика державного управління. - 2010. - Вип. 4. - С. 211-216. / [Електронний ресурс].Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2010_4_34

3. Малюта О.В. Український ринок в економічних системах Російської та Австро-угорської імперій другої половини XIX – початку XX ст. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://history-pages.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/09/35_8_Maliuta.pdf. – Назва з екрану.

4. Романюк Н. Й. Зростання чисельності та ролі сільських підприємців в умовах аграрних реформувань другої половини XIX – початку XX ст. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Gileia_2016_105_27-31.pdf. – Назва з екрану.

5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ШУМОВІ ТРЕЙДЕРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИКРИВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ФАКТОР ЇХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

ПЛАСТУН О.Л., д.е.н., доцент, Сумський державний університет

ЗАМОРА О.М., к.е.н., доцент, Сумський державний університет

ШЕЛЮК А.А., к.е.н., Сумський державний університет

Фінансові ринки є важливим джерелом інформації щодо стану економічної системи і в той же час є ключовим елементом сучасної економіки. Процес ціноутворення на фінансових ринках та генерація інформаційних сигналів ними у вигляді коливань цін на фінансові активи є дуже складним. Тому досі в науці не існує єдиного підходу, який би дозволяв описати цей процес точно без радикального його спрощення. Найбільшого прогресу в цьому досягла так звана гіпотеза ефективного ринку, відповідно до якої фінансові ринки є ефективними (ефективним є ринок, на якому через доступність інформації ринкова ціна активу відповідає його внутрішній вартості). Але значна кількість протиріч цьому у реальному житті призвели до появи альтернативних концепцій, зокрема так званої поведінкової теорії фінансових ринків, фрактальної гіпотези ринку, гіпотези адаптивних ринків, а також так званої шумової гіпотези ринку [1].

Концепцію шумового трейдингу запропонував Блек (1985). На його думку на фінансових ринках є інвестори, які здійснюють купівлю-продаж фінансових активів виходячи із наявної інформації (раціональні інвестори), а також інвестори, які торгують використовуючи шуми (так звані шумові трейдери) [2]. Завдяки цьому ціни на фінансові активи відхиляються від їх реальної вартості.

Шляйфер і Саммерс (1990) розвили дану концепцію. На їх думку шумові трейдери не є абсолютно раціональними і їх рішення базуються на власних уподобаннях та настроях. Ці уподобання можуть бути наслідками реакції на псевдосигнали (наприклад, копіювання дій авторитетних інвесторів чи прогнозистів), використання технічного аналізу, ілюзій щодо тенденцій цінових

змін тощо. Типовими рисами шумових трейдерів є надмірний оптимізм та впевненість. Якщо переконання таких трейдерів вступають у кореляцію в певні періоди часу, сукупний попит на активи може змінитись, що викликає цінові зміни, призводячи до відхилення від дійсної вартості активів [3].

Шумові трейдери є важливими для ринку, тому що вони забезпечують необхідну ринкову ліквідність. Як правило, ефект від шумового трейдингу є короткостроковим. Тим не менш він може викликати надмірну цінову волатильність. Іноді, коли кількість шумових трейдерів є значною і їх дії однонаправлені, на ринку можуть виникати цінові бульбашки. Їх ефект у цьому випадку буде довгостроковим.

Сігел (2006) розширив класифікацію ринкових учасників, виходячи з особливостей прийняття ними інвестиційних рішень. Зокрема він розподіляє їх на спекулянтів, моментних трейдерів, хеджерів, інсайдерів, інституційних інвесторів, банків з їх клієнтами. Кожен з цих учасників має власні цільові орієнтири, в основі яких покладено підходи до диверсифікації, стратегії управління активами, податкової оптимізації, спекуляцій, ліквідності тощо [4].

Таким чином, вплив значної кількості учасників ринку на ціни активів є різнонаправленим, тому в окремі періоди ціни можуть відхилятися від їх фундаментальних значень. Ця гіпотеза здобула назву шумової гіпотези ринку.

Сігел (2006) пояснює її таким чином: «Котирування цінних паперів переживають тимчасові шоки, які я називаю «шум», які «приховують» їх дійсну вартість. Ці тимчасові шоки можуть тривати від кількох днів до кількох років, а їх непередбачуваність ускладнює розробку прибуткової торгівельної стратегії. Щоб відрізнити цю парадигму від домінуючої гіпотези ефективного ринку, я назвав її шумовою гіпотезою ринку» [4].

Шумова гіпотеза ринку спроможна пояснити такі аномалії гіпотези ефективного ринку як аномалії розміру, обсягу, надреакції та недореакції.

Результатом розвитку шумової гіпотези ринку стала концепція фундаментальної індексної інвестиційної стратегії замість стандартної стратегії

зважених на капіталізацію інвестиційних портфелів, рекомендованих гіпотезою ефективного ринку [5].

Отже шумова гіпотеза ринку пояснює, чому ціни на активи не завжди відповідають їх дійсній вартості: вони можуть містити цінові помилки, викликані шумом. Тобто час від часу фінансові ринки можуть посилати хибні інформаційні сигнали і причина цьому – наявність шумових трейдерів. Крім того діяльність шумових трейдерів спричиняє цінові шоки на фінансових ринках, що викликають нестабільність на них. Важливе питання, яке все ще залишається без відповіді: яким чином визначити цінові помилки і як вимірювати шум?

Література:

1. Прогнозування фінансових ринків: сучасні концепції та нові підходи: монографія / О.Л. Пластун. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 401 с.

2. Black F. (1985), Noise, *Journal of Finance*, Vol. 41, Issue 3, pp. 529-543.

3. Shleifer A., Summers L.H. (1990), The noise trader approach to finance, *Journal of economic perspectives*, Vol. 4, Issue 2, pp. 19-33.

4. Siegel J. J. (2006), The Noisy Market Hypothesis, *Wall Street Journal*, June 2014.

5. *Financial Behavior: Players, Services, Products, and Markets*, edited by H. Kent Baker, Greg Filbeck, and Victor Ricciardi, Oxford University Press USA, New York, 2017.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

ДОБРЯНСЬКА Н.А., д.е.н., професор, Одеська національна академія
харчових технологій

КОНДРАТЕНКО О.В., студентка, Одеська національна академія
харчових технологій

У Законі України «Про основи національної безпеки України» термін національна безпека визначається як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [1].

На сьогоднішній день серед актуальних загроз національній безпеці України насамперед слід виокремити такі:

- корупція та неефективна система державного управління;
- неефективність системи забезпечення національної безпеки України (нереформований сектор безпеки і оборони, відсутність надійних зовнішніх гарантій безпеки для України тощо);
- тероризм, сепаратизм;

— економічна криза, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення;

— загрози критичній інфраструктурі держави, кібербезпеці, техногенній і екологічній безпеці.

Новими для України загрозами, зумовленими російською агресією, також стали поява тимчасово окупованих і неконтрольованих територій та сотні тисяч внутрішньо переміщених осіб, необхідність протистояння збройній агресії з боку терористичних угруповань, дестабілізація соціально-політичної ситуації в окремих областях України, значні економічні втрати держави тощо [2].

Такі надскладні проблеми постали перед нашою державою вперше, однак без ліквідації загроз державному суверенітету, інституційного зміцнення Української держави, подолання глибоких системних деформацій неможливо забезпечити подальший розвиток України.

Безумовно загрози національної безпеки, які ми визначили мають вплив на туристичний бізнес. На сьогоднішній день за чинним законодавством України суб'єкти туристичної діяльності з метою забезпечення безпеки туристів зобов'язані: інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, про виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів; створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо; виконувати спеціальні вимоги з безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком тощо. Особи, які організують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог з охорони довкілля та культурної спадщини, а також вживати заходів з мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані при цьому збитки. Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України й гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які подорожують за кордон [3].

Тож Україна гостро потребує створення сучасної й ефективної системи забезпечення національної безпеки. Саме для вирішення цього завдання і розроблено проект нової редакції Стратегії національної безпеки України, яка потребує актуалізації не лише тому, що вже не відповідає умовам безпекового середовища та потребам держави на сучасному етапі, а й відповідно до вимог законодавства (статті 9 і 10 Закону України «Про основи національної безпеки України»), яким передбачено, що стратегія періодично уточнюється з огляду на актуальний стан національної й міжнародної безпеки, а також нові пріоритети державної політики [4].

Література:

1. Про основи національної безпеки України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — ст. 351.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України. — 2015. — № 287.
3. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України. — 2003. — № 1282-IV.
4. Оновлення Стратегії національної безпеки України у контексті нових викликів і загроз: [Електронний ресурс] / Режим доступу до журн.: <http://veche.kiev.ua>

ВІДМИВАННЯ БРУДНИХ ГРОШЕЙ ЯК ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

БАРАНЕНКО Р.В., к.т.н., доцент, Херсонський факультет ОДУВС
БЕРЕЗОВСЬКА А.Р., курсант, Херсонський факультет ОДУВС

Забезпечення національної безпеки є одним з найголовніших завдань будь-якої держави. Його реалізацією є усунення зовнішніх і внутрішніх загроз, що можуть завдати шкоду національній безпеці держави. З підвищенням ролі новітніх комп'ютерних технологій у повсякденному житті та комп'ютерної грамотності населення неминуче зростає число так званих «зловмисників» поряд із звичайними нешкідливими користувачами. Дії зловмисників важко передбачити і часом їх буває важко виявити й зупинити. Багато організацій та підприємств різної форми власності вже зазнали значних фінансових втрат через протиправну діяльність зловмисників в мережі Інтернет: кіберкрадіжки, кібершахрайство, організація азартних ігор тощо. Намагаючись вирішити цю проблему банківські установи та приватні компанії застосовують криптографічні методи захисту інформації в банківських платіжних системах. Адже при передачі інформації лініями зв'язку вони є єдиним реальним засобом запобігання несанкціонованому доступу до інформації. Проте злочинці сьогодні теж не пасуть задніх, опановуючи новітні методи злому захищених комп'ютерних мереж.

Цікавим аспектом цієї проблеми є легалізація (відмивання) доходів, одержаних особами злочинним шляхом від вчинення кіберзлочинів. Організовані злочинні угруповання, ядром яких виступають висококваліфіковані фахівці в сфері ІТ, фінансів та юриспруденції, діють найчастіше конспіративно, взаємодіючи з підставними людьми за кордоном з метою приховування джерел походження брудних коштів.

Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, є загрозою економіці України та, як наслідок, однією із загроз національній безпеці держави.

Досліджуючи міжнародне законодавство з цієї проблематики, можна визначити, що воно має свою специфіку та різні підходи до визначення доходів

від незаконної або кримінальної діяльності. Наприклад, за американським законодавством [1], під протиправною діяльністю розуміють доходи, отримані від вчинення злочинів, пов'язаних з наркотиками, фальшуванням грошей, контрабандою, банківськими шахрайськими операціями, банківськими пограбуваннями та крадіжками, шантажем тощо. В результаті вчинення таких злочинів державі та приватному сектору економіки кожного року наноситься шкоди в розмірі 5,0 млрд. дол. США. У законодавстві Німеччини [2] під джерелами доходів, що легалізуються, розуміються злочини, характерні для організованої злочинності. В Німеччині за допомогою комп'ютерної техніки кожен рік крадуть 4,0 млрд. євро. З іншої позиції визначає незаконні доходи законодавство Великобританії, Франції, Канади, Люксембургу, де під незаконною діяльністю розуміються злочини, пов'язані виключно з наркотиками. Проте кількість злочинів в сфері комп'ютерної інформації в цих країнах зростає на 30-40% щорічно [2].

Розглядаючи в банківській сфері відмивання грошей з формально-юридичного боку, науковці приходять до думки, що цей злочин є одним із проявів організованої економічної злочинності, що здійснюється багатьма виконавцями, тобто організованою групою.

Замітання слідів походження брудних грошей проводиться також шляхом залучення до цієї операції третіх осіб, які не потрапляли до поля зору правоохоронних органів. Часто ними бувають професійні юристи, адвокати, довірені особи.

Впевненості у боротьбі в Україні з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, сприяло прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Цей правовий акт удосконалює національне законодавство у сфері фінансового моніторингу за такими напрямками [3]:

- запровадження національної оцінки ризиків системи фінансового моніторингу та удосконалення ризик-орієнтованого підходу;
- вдосконалення законодавчих аспектів, які впливають на якість розслідування злочинів з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- зміни у Кримінальний процесуальний кодекс України (щодо підслідності злочинів з легалізації);
- здійснення фінансового моніторингу щодо національних та іноземних публічних діячів і посадових осіб міжнародних організацій;
- встановлення порога для міжнародних грошових переказів;
- поліпшення процедури зупинення фінансових операцій.

Виявлення масштабу проблеми, пов'язаної з відмиванням коштів в Україні, призвело до необхідності створення та розвитку національної системи запобігання та протидії відмиванню доходів, що, в свою чергу, суттєвим чином вплинуло на професійну культуру вітчизняних фінансових установ. Дотримання принципу «Знай свого клієнта» і розбірливість у виборі ділових партнерів стали частиною професійної культури вітчизняних суб'єктів первинного фінансового моніторингу здебільшого завдяки імплементації антилегалізаційних норм міжнародного права та міжнародних антилегалізаційних стандартів FATF у національному законодавстві України. Переважна більшість фінансових установ визнають роботу по запобіганню і протидії відмиванню злочинних доходів одним з найважливіших чинників, які впливають на зменшення вразливості фінансової установи щодо правового ризику й ризику втрати ділової репутації [4].

Література:

1. Ніколаюк С.І. Проблеми оперативного забезпечення протидії легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом / С.І. Ніколаюк, А.Г. Семчук // Науковий вісник. – К. : НАВСУ, 2003. – №4. – С.153-161.

2. Захаров, В.П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект [Текст] / В.П. Захаров // Вісник

Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2014. – № 801. – С.180-186.

3. Нове законодавство з протидії відмиванню злочинних доходів – ключовий інструмент фінансової безпеки країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lisportal.org.ua/22826/>

4. Користін О.Є. Протидія відмиванню коштів: міжнародні стандарти, зарубіжний досвід, адміністративно-правові, кримінологічні, кримінально-правові, криміналістичні засади та система фінансового моніторингу в Україні [Текст] : підруч. / Користін О.Є., Аркуша Л.І., Беніцький А.С. та ін.; за ред. Користіна О.Є. – Одеса : Фенікс, 2015. – 984 с.

ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ФІНАНСОВОЇ (БЮДЖЕТНОЇ) БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ЗАХОЖАЙ К.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”,

У реаліях сьогодення питання фінансової (бюджетної) безпеки є визначальними в контексті функціонування та розвитку України як суверенної держави, що актуалізує потребу відповідних наукових досліджень. Необхідність формування теоретичних і практичних засад економічної безпеки дозволить попередити можливі виникнення кризових явищ, виявити проблеми, на вирішення яких повинна бути спрямована фінансова політика України для забезпечення її безпеки [1, с.112].

Індикатори в системі бюджетування мають застосовуватись для оцінювання поточного стану бюджетної системи держави, оскільки вони є вихідним пунктом для влади та інших урядовців для прийняття важливих управлінських рішень.

Основними групами індикаторів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України, що базуються на основі макрофінансових показників є:

1. Індикатори бюджетного сектора.
2. Індикатори державного боргу.
3. Індикатори фінансової безпеки держави.

Суть макрофінансових індикаторів полягає у зіставленні бюджетних, макрофінансових і макроекономічних показників, а також – у зіставленні даних показників між собою для виявлення їх взаємного впливу (відношення бюджетного дефіциту до ВВП, рівень ВВП на душу населення тощо). Система макрофінансових індикаторів дасть змогу не тільки точно, повно, системно та ґрунтовно оцінити фінансову ситуацію в країні, а й виявити її основні проблеми [1, с.117].

Індикатори макрофінансового аналізу – комплекс взаємопов'язаних показників, які застосовуються в аналізі для характеристики рівня, динаміки, ефективності, умов та особливостей соціально-економічних явищ і процесів.

Слід зазначити, що більшість бюджетних індикаторів мають граничні межі. Дотримання порогових значень макрофінансових індикаторів дозволить:

- реалізувати принципи бюджетної системи України, підвищити рівень стійкості, зменшити її залежність від зовнішньоекономічної кон'юнктури;
- посилити роль податково-бюджетної політики в якості інструмента, направлено на стимулювання інвестиційної активності;
- проводити структурні бюджетних реформ без “болісних наслідків” для економіки держави;
- скоротити обсяг зобов'язань, що потребують необґрунтованих бюджетних видатків, зменшити обсяги зобов'язань шляхом достатнього рівня фінансування;
- забезпечити прозорість та відкритість процедур формування і виконання бюджетної політики;
- підвищити якість формування, розподілу, виконання Держбюджету України відповідно до його призначення на всіх рівнях бюджетної системи.

Порогові значення показників бюджетної безпеки – важливий інструмент системного аналізу, планування та прогнозування соціально-економічних процесів. При визначенні критеріїв і порогових значень для оцінки рівня бюджетної безпеки держави пропонується використовувати показники-індикатори чинно міжнародних і національних вимог. Вони характеризують як бюджетну безпеку України в цілому, так і безпеку галузей народного господарства.

За допомогою макроекономічних та макрофінансових показників можна об'єктивно оцінити ситуацію в країні, а також активно впливати на неї. Але одні і ті ж показники можуть оцінюватись по-різному. У цьому, власне, і полягає складність реалізації економічної та фінансової політики держави.

Індикатори відображають виокремлення держави у певний рейтинг за фінансовими показниками соціально-економічного розвитку, вони відображають соціально-економічне зростання на різних його рівнях. Саме

індикатори показують ступінь негативних та позитивних екзогенних і внутрішніх впливів.

Вищезазначені макрофінансові індикатори являють собою систему інформаційного забезпечення розробки й реалізації методики щодо розрахунку рівня бюджетної безпеки. Система макрофінансових індикаторів дасть змогу не тільки досить точно, повно, ґрунтовно, системно і об'єктивно оцінити рівень бюджетної безпеки в країні, але і виявити основні її проблеми, вплинути на них [2].

Таким чином, беручи до уваги значимість бюджетних індикаторів для визначення нормальної життєдіяльності будь-якої країни, можна стверджувати: для цього необхідно зважати на значення показників бюджетної безпеки країни – стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням доходів і видатків на всіх бюджетних рівнях. Дотримання граничних меж індикаторів забезпечення бюджетної безпеки повинно унеможливити економічні кризи, дефолт (як у Греції), стрімке падіння національної валюти тощо.

Література:

1. Статистичне забезпечення управління економікою. Прикладна статистика з використанням аналітичних можливостей програмного середовища Microsoft Excel: Навч. посіб. / А.В.Головач, В.Б.Захожай, І.Г.Манцуров, Н.А. Головач. – К.: КНЕУ, 2006. – 328 с.

2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України // Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013. – № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=MetodichniRekomendatsii>.

БЕЗПЕКА ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ: ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

МИРОНОВ В.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Поняття еколого-економічної безпеки має ряд рис, властивих у цілому системі природокористування як форми взаємодії природи і суспільства. Потреба в безпеці, у захисті від небажаних зовнішніх впливів і внутрішніх змін на життя окремої людини, сім'ї, їх майна, різних об'єднань людей, включаючи суспільство і державу, відноситься до типу базових потреб. Будемо називати безпекою такий стан суб'єкта, який означає, що імовірність небажаної зміни яких-небудь якостей суб'єкта, параметрів приналежного йому майна і його зовнішнього середовища, невелика (менше визначеної межі). Безпека як загальне поняття може бути конкретизована щонайменше в трьох напрямках: по типах суб'єктів; по сферах їхньої життєдіяльності; по конкретних предметах безпеки, тобто складових частинах відповідних сфер життєдіяльності суб'єктів.

У рамках першого напрямку виділяються такі суб'єкти, як: індивіди; різні організації; територіальні спільності людей; держава; суспільство.

У рамках другого напрямку конкретизації в якості сфер життєдіяльності загальноприйнято розглядати: фізичне існування, соціальні відносини; економічну діяльність; взаємовідносини з зовнішнім середовищем (екологію). Відповідно можна говорити про фізичну, соціальну, економічну і екологічну безпеку у системі забезпечення сталого розвитку. При цьому останні три терміни мають неоднозначний зміст. Так, екологічна безпека — це, по-перше, безпека функціонування навколишнього середовища, відсутність значимих загроз для її існування, а, по-друге, відсутність екологічних загроз життєдіяльності індивідів і їхніх різних спільностей і організацій на макрорівні. Аналогічно економічна безпека охоплює як низький рівень імовірності загроз функціонуванню і розвитку економіки країни, — так і низький рівень імовірності загроз розвитку суспільства з боку його економічної підсистеми, тобто тих процесів, що йдуть у народному господарстві.

Третій напрямок конкретизації поняття безпеки зв'язано з виділенням різних предметів безпеки. Ними можуть бути:

- якісь частини перерахованих вище суб'єктів, наприклад район міста або області, визначена соціальна група — діти, люди похилого віку і т.п.;
- ті або інші види ресурсів або майна, наприклад основні фонди підприємства або запаси корисних копалин на території держави;
- якісні характеристики ресурсів або майна, наприклад вік основних фондів тієї або іншої галузі, показники якості навколишнього середовища на визначеній території;
- окремі види діяльності і процеси, наприклад відтворення населення або відновлення основних фондів;
- якісні характеристики згаданих видів діяльності, наприклад швидкість відновлення основних фондів або темпи технологічного розвитку.

Критерії еколого-економічної безпеки, відповідно, повинні сигналізувати про влучення їх (або прогнозованих (очікуваних)) значень індикаторів еколого-економічної безпеки в зону загрози про їхній рух у бік зони неприпустимості, що перешкоджає сталому розвитку.

Практичне використання критеріїв еколого-економічної безпеки базується на розрахунках і оцінках граничних точок, що розділяють названі зони. Потрібно відзначити, що їхнє визначення являє собою складну задачу, що вимагає для свого рішення застосування широкого арсеналу засобів, — від економіко-математичних моделей до добору якісних аналогів, аналізу прецедентів і використання методів експертних оцінок. Складність рішення даної задачі тим більше зростає, що згадані граничні точки в принципі визначаються неоднозначно, оскільки їх значення залежать від суб'єкта безпеки, від того способу "нормального стану" господарської системи, яким він керується, від прийнятного для нього рівня безпеки, на який даний суб'єкт орієнтується. Так, наприклад, якщо суб'єктом економічної безпеки виступає держава, всі владні структури, а предметом економічної безпеки — економіка наддержави, тобто такий стан народного господарства, при якому воно

розвивається переважно направлено на досягнення військового домінування над переважаючим числом держав у світі, то одним із граничних показників для зони загрози виявиться зниження об'ємів виробництва військово-промислового комплексу. Якщо при тому ж суб'єкті безпеки її предметом буде виступати "економіка добробуту", тобто народне господарство, орієнтоване на забезпечення високого рівня і якості життя населення, то до складу показників економічної безпеки з високими пріоритетами увійдуть відповідні характеристики споживання, купівельної спроможності населення і т.д., а індикатором зони загрози стане зниження досягнутих значень згаданих показників. Проведений розгляд дозволяє уточнити вимоги до змісту відповідей на питання, сформульовані вище. На нашу думку, програма забезпечення еколого-економічної безпеки господарської системи повинна включати характеристики

- предмета безпеки, обумовленого її суб'єктом;
- складових частин предмета, параметри, що найбільше близькі до меж зони безпеки;
- основних загроз і породжуваних ними збитків для бажаного стану системи;
- типів стратегій забезпечення безпеки, що доцільно розробляти і здійснювати для складових частин предмета безпеки,
- зміст основних стратегій забезпечення безпеки і складових їхніх дій.

БОРОТЬБА З КОНТРАБАНДОЮ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

МИРОНОВА В.О., к.ю.н., доцент, Херсонський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Забезпечення національних інтересів та економічної безпеки - найважливіші функції держави, реалізація яких покликана посилювати позиції в міжнародному співтоваристві. Мабуть, ні в кого не викликає сумніву те, що найбільшою небезпекою для України є стан її економіки. Саме економічні проблеми ставлять під загрозу існування України як суверенної держави.

Важливу роль у забезпеченні національної безпеки України відіграє Державна фіскальна служба України.

Діяльність фіскальної служби України в частині захисту національних економічних інтересів держави свідчить, що однією зі значних загроз, за своїми масштабами, обсягами та наслідками, є контрабанда. В останній час контрабанда переміщується у сферу кримінальної діяльності різноманітних угруповань, координація якої, особливо в галузі наркобізнесу, відбувається на глобальному рівні.

На сьогодні можна констатувати, що контрабанда – це загроза національній та міжнародній безпеці, яка втілюється в її основних рисах та характері і наслідках прояву:

- контрабанда є одним з видів транснаціональної організованої злочинності;
- високий рівень контрабанди як форми організованої злочинності створює атмосферу суспільної недовіри до уряду й державних установ;
- існування контрабанди сповільнює процес розвитку правової ринкової економіки;
- суспільна небезпека контрабанди полягає в тому, що при незаконному переміщенні через митний кордон товарів та предметів порушується порядок державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- контрабанда тісно пов'язана з іншими видами злочинності (зокрема, з хабарництвом і корумпованістю державних посадових осіб, тероризмом і відмиванням грошей);

- контрабанда сприяє незаконному обігу в Україні й світі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, завдає шкоди здоров'ю людей, а також відносинам співпраці держав у боротьбі з міжнародним наркобізнесом;

- контрабанда зброї є одним із особливо небезпечних її видів, неконтрольоване поширення й нагромадження зброї сприяє дестабілізації політичної ситуації у світі;

- особливості та небезпечність контрабанди ядерних матеріалів обумовлює важливість безпеки ядерних об'єктів.

Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил є одним з основних завдань Державної фіскальної служби України, в межах виконання якого здійснюється численна кількість заходів в межах компетенції з метою якомога значної мінімізації наслідків цієї загрози для держави.

Функціональну структуру фіскальної служби України складають структурні підрозділи, які в межах покладених завдань, безпосередню здійснюють фіскальну справу та реалізують фіскальну політику держави.

Відповідно до функцій, покладених на фіскальні органи України, до оперативних підрозділів фіскальних органів відносяться підрозділи, що безпосередньо здійснюють митний контроль і митне оформлення товарів, а також підрозділи по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил.

Основними завданнями підрозділів, що безпосередньо здійснюють митний контроль і митне оформлення товарів, є здійснення в зоні діяльності митниці митного контролю та митного оформлення товарів, предметів і транспортних засобів відповідно до всіх митних режимів у межах зовнішньоекономічних операцій; забезпечення контролю за дотримання суб'єктами ЗЕД законодавства з питань митної справи; безпосереднє виявлення митних правопорушень. Основними завданнями підрозділів по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил є: забезпечення реалізації

державної політики у сфері захисту економічних інтересів держави, боротьби з контрабандою й порушеннями митних правил; організація й проведення заходів з виявлення, розкриття та припинення порушень митного законодавства; розроблення, організація й проведення заходів для попередження незаконного переміщення через митний кордон України товарів, валюти, історичних і культурних цінностей, зброї та боєприпасів, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних або вибухових речовин, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; здійснення провадження у справах про порушення митних правил і дізнання в кримінальних справах про контрабанду й безумовне забезпечення законності при цьому тощо.

Отже, з урахуванням викладеного, одним з пріоритетних на сьогодні завдань Державної фіскальної служби України є імплементація міжнародних стандартів у галузі митної справи та впровадження їх в практичну діяльність фіскальних органів. При цьому ключовим аспектом в цьому ракурсі виступає оперативне, якісне та збалансоване досягнення в рамках діяльності фіскальної служби двох міжнародних вимог: спрощення митних процедур з одночасним забезпеченням національної безпеки України в умовах, коли обсяги та наслідки загроз вже мають глобальні масштаби та становлять значну небезпеку для суверенної держави з власними національними інтересами.

ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Динамічний розвиток економічної системи України хоча і окреслений політико-економічними дисбалансами, але направлений на досягнення високого рівня конкурентоздатності та стабільності. Стан фінансової безпеки розвитку сільського господарства погіршується не лише макроекономічними факторами, які здійснюють безумовно вагомий вплив, а й галузевими чинниками, діяльність яких віддзеркалюється на її індикаторах.

Одним із головних показників фінансової безпеки розвитку сільського господарства на сьогодні є стан ВВП сільського господарства та його частка у загальному ВВП країни. Багатовіковий досвід й природно-кліматичні умови України забезпечують високе значення сільського господарства у розвитку економічної системи країни. Із часу набуття незалежності, частка ВВП сільського господарства у загальному ВВП країни змінювалась, але важливість забезпечення його фінансової безпеки залишалась актуальною [1]. Наступним базовим індикатором фінансової безпеки розвитку сільського господарства виступає стан виробництва валової продукції сільського господарства всіма категоріями господарств на 1 особу та на 100 га сільськогосподарських угідь. Встановлено, що за роки незалежності України стан даних показників мали зростаючу тенденцію. Особливої уваги потребує аналіз фінансового результату до оподаткування, який характеризує не лише фінансову безпеку, а й ефективність господарської діяльності [2]. Вагомим індикатором фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати рівень рентабельності (збитковості) діяльності.

Потребує уваги в контексті дослідження фінансової безпеки розвитку сільського господарства аналіз чистого доходу (виручки) й прибутку (збитку) від реалізації продукції сільського господарства [3]. На здатність підприємств сільського господарства забезпечувати платоспроможність та фінансову

безпеку впливає також прибуток (збиток) від реалізації продукції, який визначає обсяг на який доходи перевищують витрати. Фінансова безпека розвитку сільського господарства має прямий кореляційний зв'язок із показниками економічної ефективності виробництва, які визначають перш за все стан фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів галузі [4].

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє особливу роль у забезпеченні розвитку сільського господарства й дозволяє підвищити рівень конкурентоздатності галузі. Обсяг імпорту відображає потребу вітчизняної економіки у додатковому залученні продукції сільського господарства від країн-партнерів. Для фінансової безпеки розвитку сільського господарства зростання обсягів імпорту при зниженні його експорту є негативним показником, що знижує конкурентоздатність внутрішнього виробництва й загордує не лише стабільності цінової політики галузі, а й продовольчій безпеці в цілому [5]. Аналізуючи індикатори фінансової безпеки розвитку сільського господарства особливої уваги заслуговує діагностика обсягу експорту, яка припадає на 100 га сільськогосподарських угідь. Даний показник засвідчує експортний потенціал галузі, який є джерелом валютної виручки господарюючих суб'єктів галузі, що в умовах валютної кризи дозволяє зміцнити їх фінансову безпеку. Наступним індикатором фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати відношення експорту продукції сільського господарства до ВВП сільського господарства. У забезпеченні фінансової безпеки розвитку сільського господарства дебіторська заборгованість відіграє важливу роль, акумулюючи у собі недоотримані фінансові ресурси внаслідок виробничої діяльності від підприємств-партнерів. Як один із індикаторів фінансової безпеки розвитку сільського господарства, обсяг дебіторської заборгованості у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь дозволяє визначити динаміку показника та ймовірність його погіршення. Негативна дія зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку сільського господарства вплинула на платоспроможність господарюючих суб'єктів, що віддзеркалилось на такому

індикаторі його фінансової безпеки як частка простроченої кредитної заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів (за сільськогосподарськими кредитами).

Ґрунтуючись на особливостях сільськогосподарського виробництва, до основних індикаторів фінансової безпеки розвитку сільського господарства необхідно віднести обсяг ВВП сільського господарства й його частку у загальному ВВП країни, обсяг експорту сільськогосподарської продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, частку простроченої кредиторської заборгованості підприємств сільського господарства та фінансові коефіцієнти, зокрема фінансової стабільності, залежності, маневреності власного капіталу тощо. Виявлено, що стан фінансової безпеки розвитку сільського господарства відповідають загальнодержавній тенденції розвитку економічної системи.

Література:

1. Національний банк України. Офіційне Інтернет-представництво. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Танклевська Н.С., Супрун О. О. Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / Н.С. Танклевська, О. Супрун // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2013. - Вип. 1. - С. 262-270. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2013_1_30
4. Власюк С. А. Фінансування сільського господарства у контексті сучасних умов / С. А. Власюк // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2014. - Вип. 85. - С. 249-254.

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ОСВІТИ У ДИСКУРСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

СЕДЛЯР М.О., к.е.н., доцент, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Безпека будь-якої країни залежить від багатьох факторів та сфер суспільного розвитку. Але в умовах переходу все більшої кількості країн світу до знанневоорієнтованої економіки (для якої знання та інформація являються ключовими факторами розвитку), сектори освіти та науки, які здійснюють суттєвий вплив на її розгортання та стає функціонування, перетворюються на один із головних актуалітетів національної безпеки. Оскільки вони здатні забезпечити національну економіку безперебійними постачанням інтелектуальних ресурсів та інтелектуального капіталу (структурного, людського та соціального) та незалежність країни у освоєнні ключових технологій розвитку. Недаремно в доктрині США вказано, що недостатня увага вирішенню проблем в освіті та її невідповідний світовим вимогам розвиток здатен створити загрози в таких напрямках, як воєнна безпека; інформаційна безпека; глобальні інтереси держави; єдність і згуртованість нації [1, с. 2-3; 2].

В Україні проблема освіти з позиції національної безпеки мало розглядається, хоча її актуальність все більше зростає в умовах всеохоплюючої глобалізації та інформатизації життя. Дослідження даної проблематики повинно проводитися комплексно, враховуючи різні аспекти та фактори. І серед ключових таких аспектів слід розглядати якість освіти.

Якість освіти настільки багатогранне поняття, що до сих пір немає єдиного підходу та визначення цієї категорії. Ми ж визначаємо її як абстрактну величину, яка є похідною від процесу, результату функціонування системи освіти та відображає ступінь відповідності суспільним потребам та соціальним нормам. Відповідно, якщо освіта не здатна забезпечувати зростання конкурентоспроможності економіки, формувати якісний людський капітал, сучасне мислення молодого покоління, здорове (фізично та морально)

суспільство, підвищувати обсяги суспільних та індивідуальних знань тощо, то ні про яку якість мова не може йти.

Якщо подивитися, чи знатна сучасна освіта забезпечити головні пріоритету розвитку українського суспільства та перетворитися у дієвий фактор розвитку економіки, то виникає серйозне занепокоєння щодо цього. Хоча і не можна констатувати той факт, що позитивні зміни все ж відбуваються. Яскравий приклад – це перехід до компетентнісної орієнтації випускників ВНЗ, що направлене не на засвоєння знань (які постійно застарівають – т.з. «теорія напіврозпаду знань» [3]), а на формування фахівця, здатного навчатися протягом всього життя та постійно саморозвиватися. Проте деструктивів накопичується з кожним роком все більше і більше.

Одна із головних причин погіршення якості освіти в українському суспільстві можна назвати асиметричність розвитку регіонів України. Після отримання незалежності в державі увімкнувся механізм ринкової конкуренції, що розподілив різні територіально-адміністративні одиниці відносно їх конкурентних переваг та недоліків. Менш розвинені та із слабкою економічною інфраструктурою поступово почали відхилятися від «вісі симетрії», яке за десятиліття набуло загрозливого характеру. В освіті це проявляється в погіршенні якості освіти в регіонах, і особливо в площині «місто-село», що в перспективі здатне перетворитися у одну із головних загроз національної безпеки держави.

Проблема якості освіти в регіонах починається із початкового та середнього рівня системи освіти. Наприклад, діти в школах (особливо в сільській місцевості) не мають нормального матеріально-технічного забезпечення: більшість дітей не знають, що таке проектори, інтерактивні дошки, багато комп'ютерів мають характеристики ЕОМ застарілих поколінь тощо. Якість педагогічних кадрів також бажає кращого: внаслідок нижчого рівня оплати праці, відсутності перспектив власного розвитку, низької якості інфраструктури (дороги, охорона здоров'я, культурна сфера, сегмент відпочинку та дозвілля і т.д.) в регіонах тощо педагоги після закінчення ВНЗ не

бажають туди повертатися. Але багато із тих, хто все ж залишається в регіонах, не володіють достатнім рівнем компетенції і не здатні поширювати якісну освіту.

Наслідки низького рівня якості освіти для безпеки України:

1. Низька комп'ютерна грамотність, що посилює небезпеки майбутніх кібератак, та віртуальної злочинності.

2. Відтік українського студентства з-за кордон через низьку якість і корумпованість вищої освіти, та перетворення України у низькокваліфіковану державу.

3. Посилення негативного інформаційного впливу з боку інших країн.

4. Призупинення формування інтелектуальноорієнтованої людини в підлітковому віці, яка відповідає всім вимогам знанневомісткої економіки та ін.

5. Погіршення якості науки як залежного елементу від освіти.

6. Неприятливість населення до інновацій, низька підприємницька активність в країні та ін.

Література:

1. Критерії національної безпеки в освітній сфері: зарубіжний досвід та висновки для України. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/16114.034.pdf.

2. Joel I. Klein, Condoleezza Rice, Julia C. Levy. U.S. Education Reform and National Security (Independent Task Force Report No. 68). – New York: Council on Foreign Relations Press. – March 2012. – 120 p.

3. Седляр М.О. Вплив інформатизації в суспільстві знань на появу нових проблем в управлінні персоналом організації // Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Нові шляхи у наукових дослідженнях» (м. Краматорськ, 13 жовтня 2017 року). – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 109-111.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГІДРОЕНЕРГЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

ШАХМАН І.О., к.геогр.н., доцент, ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

СЕМЕНЮК Є.В., магістрант, ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

Проблеми збереження навколишнього природного середовища та сучасний стан економічних трансформацій в енергетичному секторі характеризується необхідністю переходу до ресурсозберігаючої моделі з дотриманням принципів сталого розвитку. Україна, уклавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, прийняла на себе історичне рішення щодо пріоритетів свого розвитку. Дане рішення зумовлює не тільки появу низки зобов'язань, які мають бути у повній мірі відображені у пріоритетах соціально-економічного розвитку країни, і зокрема енергетики України [1]. Принциповий вибір України в частині повноцінної інтеграції до співтовариства європейських націй зумовлює і необхідність зміни підходів до формування Україною енергетичної політики, яка є невід'ємною складовою національної безпеки держави.

Сталому розвитку національної економіки необхідне надійне, стаке енергозабезпечення за прийнятними цінами. Ключовими викликами є незадовільний технічний стан енергетичного сектору України, незадовільний фізичний стан у житлово-комунальному господарстві, незавершеність формування енергетичних ринків, руйнування базового регіону вугільної промисловості, низка проблем атомно-енергетичного комплексу, боротьба із глобальною зміною клімату тощо [1]. Для досягнення цілей Стратегії енергетичний сектор має бути послідовно трансформований з дотаційного, проблемного сектору в економічно прибутковий, конкурентний та мобільний сектор національної економіки. В частині мінімізації негативного впливу енергетичного сектору на довкілля пріоритетними напрямками державної політики є зменшення утворення шкідливих речовин у процесі виробничої діяльності шляхом впровадження прогресивних технологій виробництва та

локалізації викидів і скидів з подальшою їх нейтралізацією, складуванням й утилізацією.

Пріоритетами розвитку електроенергетичної галузі стануть оптимізація структури генеруючих потужностей з урахуванням особливостей залучення до енергетичного балансу відновлювальної енергетики та розвиток мереж електропостачання. Зберігатиметься сталість розвитку гідроелектроенергетичної галузі. Очікується, що загальна встановлена потужність великої гідроенергетики досягне щонайменше 15% загальної встановленої потужності в єдиній енергетичній системі України. Додатковий потенціал розвитку гідроенергетики може бути реалізований за рахунок малої та мікро енергетики.

Цілями Програми розвитку є забезпечення ефективного розвитку гідроенергетики з максимальним використанням економічно ефективного гідроенергетичного потенціалу, вдосконалення управління об'єктами гідроенергетики, підвищення рівня їх безпеки, збільшення регулюючих маневрових потужностей гідроелектростанцій (ГЕС) і гідроакumuлюючих електростанцій (ГАЕС) для підвищення стійкості та надійності роботи об'єднаної енергосистеми України та інтеграції її з Європейською енергетичною системою, зменшення споживання органічних паливних ресурсів і техногенного навантаження на довкілля [2].

Надійне та ефективне функціонування вітчизняних ТЕС практично неможливе без проведення їх масштабної модернізації. Зобов'язання України визначені в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії передбачають приведення параметрів роботи об'єктів теплової енергетики до вимог ЄС щодо рівня викидів SO_2 , NO_x та пилу. Оціночні розрахунки свідчать, що витрати на проведення модернізації енергоблоків ТЕС в розрахунку на 1 МВт встановленої потужності є порівняним з питомими капітальними витратами для Дністровської ГАЕС та Канівської ГАЕС. При цьому необхідно враховувати повну відповідність параметрів функціонування ГАЕС як екологічним стандартам ЄС, так і природоохоронним та кліматичним зобов'язанням України, у т. ч. Паризькій

угоді підписаній Україною у квітні 2016 року в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, яка передбачає обмеження викидів парникових газів, а також той важливий факт, що середній строк експлуатації ГАЕС складає 100 років, що значно більше очікуваного строку експлуатації реконструйованих енергоблоків ТЕС, який становить 15–20 років.

Від загального економічно ефективного гідроенергетичного потенціалу, який становить близько 17,5 млрд. кВт год., використовується близько 11 млрд. кВт год., відповідно, невикористаний ефективний потенціал становить близько 6,5 млрд. кВт год. В Україні використання економічно ефективного гідроенергетичного потенціалу становить понад 60%, у той час як більшість розвинених країн досягла високого рівня його освоєння, наприклад, Італія, Франція та Швейцарія – 95–98%, США – 82%.

Необхідно констатувати, що в Україні існує гостра необхідність модернізації енергетичного сектору, поєднання традиційних і альтернативних джерел енергії для гармонійного забезпечення економічних та екологічних інтересів суспільства і національної безпеки держави. Екологічними та соціальними результатами реалізації Програми [2] будуть зменшення техногенного навантаження на довкілля та покращення умов проживання, зниження шкідливого впливу викидів на здоров'я населення. Підвищення рівня використання в енергетиці гідроенергетичних ресурсів дозволить зменшити паливну складову і залежність країни від імпорту органічного палива.

Література:

1. Енергетична стратегія України на період до 2035 року: Проект. – Київ, 2014. – 41 с.
2. Програма розвитку гідроенергетики України на період до 2026 року. – Київ, 2016. – 27 с.

ДЕРЖАВНІ АСПЕКТИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ЩЕРБАТА М.Ю., к.е.н, доцент, Міжнародний гуманітарний університет
ФЕДОРКІН Д.В., здобувач, Інститут законодавства Верховної Ради
України

Катастрофічні масштаби скорочення українського виробництва сільськогосподарської продукції не можуть бути з'ясовні нічим іншим, як цілеспрямованим знищенням великотоварного сільськогосподарського виробництва при загальнонародній власності на землю, передачею землі дрібним власникам, створенням вільного ринку земель сільськогосподарського призначення як невід'ємного атрибуту так званої ринкової економіки.

Сільське господарство в процесі приватизації було навмисно по указці МВФ заблоковано від можливості отримати у свої руки підприємства по переробці сільгосппродукції і постачання продовольчих товарів на споживчий ринок. МВФ ретельно відстежував процес приватизації суміжних з сільським господарством потужностей, щоб відсікти будь-які можливості отримання доходів від переробки сировини і контролю за цінами на нього.

Наповнення ринку іноземними продуктами харчування не захищають вітчизняного виробника. Відсутність дотацій з боку держави на виробництво продуктів харчування і, передусім, продукції тваринництва, привело до повної деградації сільського господарства в Україні. Нікчемно малий рівень державної допомоги сільському господарству забезпечує підтримку на плаву тільки рослинництво. Є, правда, незначні субсидії на виробництво м'яса птиці і свинини. Тваринництво нестримно зникає як самостійна галузь великотоварного виробництва і переміщається в процентному відношенні на селянські подвір'я. Дотації сільському господарству в колишньому СРСР забезпечувалися державною монополією на виробництво і продаж лікєро-горілчаних виробів і тютюнової продукції. Зараз же ці галузі передані до приватних рук. Відповідно і прибуток від реалізації лікєро-горілчаних виробів поступає в руки власників.

Тривожним є факт виведення із землі сільськогосподарського призначення значної частини площ з різних причин і, передусім, для задоволення постійно зростаючої потреби багатих і досить забезпечених громадян країни для будівництва будинків, дач, гаражів, об'єктів торгового призначення та ін.

У роки реформ практично знищено великотоварне тваринництво. З руйнуванням колгоспів, практично немає ферм по виробництву і змісту худоби, за винятком деяких фермерських господарств. Підірвана кормова база інтенсивного виробництва м'яса птиці і свинини. Різко скоротилося виробництво білково-вітамінних добавок до кормів. Виробництво комбікормів скоротилося катастрофічно. Оскільки тваринництво як галузь великотоварного виробництва зникає в ході реформ і переміщається на селянські подвір'я, те, дійсно, під час переходу українського сільського господарства до примітивних способів його ведення, країни не потрібні складні і дорогі чинники інтенсифікації виробництва на основі науково-технічного прогресу.

XXI століття - століття високих технологій і інтенсивних методів виробництва в усіх сферах додатка. Таким чином, проведені дослідження свідчать про поступове зростання ролі національної продовольчої безпеки. Вже зараз нормальною практикою є державні обмеження експорту продовольства в неврожайні роки або при спробах спекулятивного підвищення цін на внутрішньому ринку. Використання земельних ресурсів для виробництва біопалива є далеко не розумною альтернативою нафтовим запасам, а швидше черговий «пухирем», тільки «енергетичним». Адже людству під силу пережити виснаження нафтових ресурсів, а ось втрату ґрунтів - це навряд чи. Слід чекати націоналізації виробництва продовольства у багатьох країнах.

Треба будувати систему організаційно-економічних взаємозв'язків з країнами СНД, що не заперечується умовами СОТ, створивши Єдиний економічний простір, Митний союз держав-членів СНД. З цих позицій за доцільне вважаємо розвиток сільського господарства і переробної промисловості в межах замкнутого циклу виробництва, тобто на вертикально-

інтегрованих підприємствах, в т.ч. господарствах корпоративного сектора. Що у свою чергу приведе до нейтралізації існуючої проблеми і зниження загроз, які можуть привести до зменшення обсягів виробництва, погіршенню доступності населення до життєво важливих видів продовольства.

По досвіду економічно розвинених держав, оголосити області скотарства і свинарства стратегічно важливими для країни і вимагати, щоб на них не поширювалися правила СОТ. Це створить додаткові інвестиційні сприятливі умови зростання цих галузей в недалекому майбутньому.

Література:

1. Суперсон В.І. Продовольча безпека України та її забезпечення на регіональному рівні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / В.І. Суперсон; Нац. аграр. ун-т. - К., 2006. - 21 с

2. Lester R. Brown. The New Geopolitics of Food / Brown Lester R. // Foreign Policy [Електронний ресурс]. - Режим доступа: http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/04/25/the_new_geopolitics_of_food?page=0,0.

3. Gryshova, I.; Strielkowski, W.; Kalyugina, S. (2017). Modern Technologies in Public Administration Management: A Comparison of Estonia, India and United Kingdom. *Administratie si Management Public*, (28), 174-185

4. Wadim Strielkowski, Evgeny Lisin, Inna Gryshova. Climate Policy of the European Union: What to Expect from the Paris Agreement? *ROMANIAN JOURNAL OF EUROPEAN AFFAIRS* Vol. 16, No. 4, December 2016

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ПЕТЬКО В.М., старший викладач, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Одним з головних принципів, що має бути закладений у систему нормативно-правового забезпечення національної безпеки, є принцип, відповідно до якого унеможлиблювалася б будь-яка узурпація усіх функцій одним з уповноважених державних органів по забезпеченню національної безпеки, домінування одного органу над іншим. Лише таке законодавство становить собою умову створення відповідного природі розумної людини *громадянського суспільства* – вільного демократичного правового суспільства, орієнтованого на конкретну людину, яке створює атмосферу поваги до правових традицій і законів, загальногуманістичним ідеалам, яке забезпечує свободу творчої і підприємницької діяльності, створює можливість досягнення добробуту і реалізації прав людини і громадянина, яке органічно відпрацьовує механізми обмеження і контролю за діяльністю держави.

Передусім слід визначити саме поняття «нормативно-правове забезпечення національної безпеки» та аргументувати доцільність його вживання.

Поняття «нормативно-правове забезпечення національної безпеки» включає його нормативне регулювання і виконання права, як засобу управління стосовно сфери національної безпеки. Воно розуміє під цим також сприяння пошуку шляхів удосконалення існуючих та створюваних нових правових норм, необхідних для виконання принципово нових завдань в сфері національної безпеки.

Нормативно-правове забезпечення національної безпеки – процес створення і підтримки в необхідних межах конструктивних організаційно-функціональних характеристик системи національної безпеки за допомогою впорядковуючого впливу нормативно-правових засобів.

У більшості випадків автори подеколи ототожнюють правове забезпечення із законодавчим, або нормативно-правовим; подеколи йдеться про нормативно-правове регулювання, а не забезпечення. З приводу цього зазначимо: право не зводиться до норм. Окрім норм, воно включає в себе природне право і суб'єктивні права. Призначення норм за даного випадку полягає у тому, щоб соціально-правові претензії в сфері національної безпеки трансформувати у суб'єктивні права – юридичну форму можливих духовних і матеріальних благ. Таким чином, право охоплює сферу не лише належного (нормативні та індивідуальні приписи і рішення), а й суцього (реальне використання юридичних можливостей, реальне використання обов'язків). Найбільш чіткою для розмежування і напевно правильного розуміння даних понять (закон і право) є формула: «Право створюється суспільством, а закон – державою».

Саме тому, ураховуючи зазначене, якщо вживати термін «правове забезпечення національної безпеки», то слід говорити не лише про нормативну сторону даного процесу, а й розглядати питання впливу, взаємозв'язку та трансформації природного та суб'єктивного права. Ще одна ремарка стосується тієї обставини, що вживання терміну «законодавче забезпечення національної безпеки» є також не зовсім точним, через те, що суспільні відносини в сфері національної безпеки є настільки різноманітними і багатоплановими, що застосування лише законів як регуляторів даного роду відносин, суттєво звужує можливість держави щодо виконання своїх функцій. Саме тому нами акцентується увага і на Концепції національної безпеки, Доктринах, законах, кодексах, положеннях, стратегіях, програмах і планах. Таким чином, арсенал юридичних засобів не звужується нами лише до законів. Відтак застосування терміну «нормативно-правове забезпечення національної безпеки» найбільш повно і точно відображає суть та зміст питання – врегулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки за допомогою юридичного інструментарію, що розглядається нами.

Оснoву нoрмативнo-правoвoгo забезпечення націoнальнoї безпеки складають формування та підтримка його нoрмативнo-правoвoї бази як юридичнoгo засoбу досягнення реальнoї упoрядкoванoсті системи націoнальнoї безпеки.

Нoрмативна база являє собою oрганізаційнo-функціoнальний oбраз системи націoнальнoї безпеки, виражений юридичнoю мoвoю і який відпoвідає її цільoвoму призначенню. При цьoму правoві нoрми забезпечують моделювання як самої системи націoнальнoї безпеки, так і її підсистем, нoрмування та формалізацію їх функціoнальних, oрганізаційних та інфoрмаційних структур, а також самі викoнують інфoрмаційну функцію.

Вихіднoю, упoрoвляючoю, правoвoю інфoрмацією для функціoнування системи націoнальнoї безпеки є Конституція України, а також закoни та підзакoнні нoрмативні акти, щo визначають функції та завдання державних і недержавних суб'єктів сил забезпечення націoнальнoї безпеки як в цілoму, так і по конкретних напрямках їх діяльнoсті, підсистемах і рівнях упoрoвління.

Нoрмативнo-правoве забезпечення становить собою складний і багатoшарoвий прoцес, oтже постає неoбхідність у виoкремленні певних його завдань, до яких належать:

- забезпечення тoчнoгo розпoділу функцій між суб'єктами системи забезпечення націoнальнoї безпеки, їхніх прав і oбoв'язків, налагодження системи взаємoдії;
- розпoділ функцій щoдo збирання, oбрoблення інфoрмації та надсилання результатів аналізу на відпoвідні упoрoвлінські рівні системи забезпечення націoнальнoї безпеки;
- раціoнальна пoбудoва системи прийняття упoрoвлінських рішень із закріпленням персoнальнoї відпoвідальнoсті за їх викoнання.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

БОНДАРЕНКО Д.О., студентка, Університет державної фіскальної
служби України

Науковий керівник – СЬОМКА Н.К., ст. викладач, Університет державної
фіскальної служби України

Технологія роботи з інформацією, зокрема її обробки, в Державній фіскальній службі (ДФС) України за останні десятиріччя істотно змінилася: широке застосування комп'ютерної техніки та новітніх технологій щоденній практиці стало реальністю. Очевидно, що успішне функціонування податкових служб суттєво залежить від використання сучасних наукових і комп'ютерних технологій, яка має засоби інформаційного захисту.

Для розвитку та покращення діяльності органів ДФС України у сфері захисту інформації було затверджено Стратегічний план розвитку ДФС України на 2015-2018 рр., у якому одним із пріоритетних напрямків є охорона державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації.

Проблеми інформаційної безпеки держави та її складових привертають увагу багатьох дослідників. Зокрема, ці питання розглядають О.Барановський, І. Бінько, З. Варналій, О. Ладюк, А. Сухоруков та ін.

Інформаційна безпека в діяльності органів ДФС України – це стан захисту інформації, інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, працівників служби, фізичних та юридичних осіб від правомірних дій чи бездіяльності суб'єктів інформаційних відносин, за якого здійснюється попередження, виявлення та протидія інформаційним порушенням [1].

Інформаційна безпека в фіскальній службі з одного боку захищає платника податків, з іншого - органи державної фіскальної служби, де здійснюється захист і охорона інформаційних ресурсів, мінімізуються негативні впливи на інформацію. Для будови інформаційної безпеки в органах ДФС виступає так званий комплексний підхід, який повинен забезпечувати захист інформації на всіх етапах її існування – як електронної, так і документальної.

У комплексній системі треба передбачити не тільки несанкціонований доступ до інформації, але й несанкціонований вплив на процеси обробки, зберігання та передачі даних, спроби порушити працездатність програмно-технічні засоби.

Оскільки фіскальна безпека держави визначається ефективністю фіскальної політики, яка забезпечує реалізацію фіскальних інтересів держави як суспільного інституту [2], то вона має виконувати наступні завдання:

- Передбачати дієвий комплекс заходів, які повинні надійно захищати фінансово-економічну, політичну, соціальну й інші сфери діяльності держави, а також відомості, що становлять передбачену законом таємницю;
- Здійснювати систематичний аналіз податкових та митних ризиків, що можуть бути пов'язані зі здійсненням несанкціонованого втручання в роботу автоматизованих систем ДФС України;
- Вжити дієвих заходів для вдосконалення інформаційного забезпечення управління в органах ДФС України;
- Розробляти спеціальні програмні комплекси для виявлення та протидії несанкціонованого втручання до інформаційно-телекомунікаційних систем органів ДФС;
- Вдосконалювати повноваження Головного управління внутрішньої безпеки ДФС України щодо виявлення і протидії інформаційним правопорушенням.

Основними інформаційними ресурсами органів ДФС, які використовують під час поточної діяльності співробітники, є такі: інформаційна система «Податковий блок», автоматизована інформаційна система «Архів електронної звітності», автоматизована система митних оформлень «Інспектор», інформаційна система «Галузь», автоматизована інформаційна система «Управління документами».

Таким чином, під фіскальною безпекою необхідно розуміти такий стан фіскальної системи, який визначає гармонізацію процесу оподаткування та справляння податків за умови ефективного управління ризиками та загрозами,

що виникають у фіскальній сфері, шляхом вжиття необхідних заходів з боку виконавчих органів для задоволення інтересів держави, суспільства та платників податків (суб'єктів господарювання, організацій, населення).

Література:

1. Шапка А.В. Адміністративно-правові засади забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України : автореф. дис. ... канд. юр. наук. : 12. 00. 074 / А.В. Шапка. – Ірпінь, 2016. – 21 с.
2. Аведян Л.Й. Фіскальна політика. Конспект лекцій. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2003. — 80с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ВОЛТАРНИСТ М.О., студентка, Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник – СЬОМКА Н.К., ст. викладач, Університет державної фіскальної служби України

Сьогодні, проблеми безпеки набули універсального змісту, а разом із цим постала необхідність у налагодженні ефективного державного контролю у даній сфері. Для суспільства забезпечення національної безпеки є важливою справою, що пояснюється наявністю таких проблем як: потреба створення необхідних умов для розвитку українського суспільства та держави; необхідність збереження територіальної цілісності держави; існування перманентної політичної та економічної кризи; порушення прав і свобод людини і громадянина в Україні та за її межами; зростання рівня злочинності та корупції; поширення загрози тероризму, неконтрольованого розповсюдження зброї та наркотиків; загрозливий стан довкілля; значне ускладнення демографічної ситуації. І однією із найважливіших ланок національної безпеки є економічна безпека держави.

Дану проблему вивчали такі вчені економісти, як Л. Абалкін, І. Бінько, В. Богачов, І. Богданов, В. Богомоллов, М. Ващекін, М. Єрмошенко, В. Кір'янов, Г. Козаченко, О. Ляшенко, В. Мутріян, Е. Олейніков, В. Паньков, Г. Пастернак Таранущенко, В. Пономарьов, В. Рубанов, В. Савін, В. Тамбоцев, В. Ткаченко, В. Шлемко та інші. Проте варто зазначити, що певні напрями даної проблеми потребують додаткового вивчення та доопрацювання, зокрема щодо визначення сутності та критеріїв економічної безпеки в сучасних умовах.

Основним критерієм економічної безпеки держави є здатність її національної економіки зберігати чи швидко відновлювати критичний рівень суспільного відтворювання в умовах припинення зовнішніх поставок чи кризових ситуацій внутрішнього характеру. Більшість фахівців визначає економічну безпеку держави як систему захисту її життєвих інтересів, стан захищеності економіки від внутрішніх та зовнішніх загроз. В свою чергу сама загроза розглядається як сукупність умов та чинників, які створюють небезпеку

життєво важливим інтересам країни. Для розробки ефективної системи захисту економіки країни треба чітко з'ясувати, що саме загрожує економічній безпеці, де знаходиться джерело виникнення небезпеки, яким чином конкретні загрози впливають на стан економічних відносин [1].

До основних проблем економічної безпеки України можна віднести:

- розвиток тіньової економіки, яка охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. З кожним роком виникають нові шляхи, методи, схеми накопичення тіньового капіталу;
- тенденція зростання доларизації економіки, яка говорить про високу залежність монетарної складової економіки країни від коливання валютних курсів на світових фінансових ринках та економічної ситуації країни ЄС та США, що безперечно призводить до загрози фінансової безпеки країни;
- відсутність експертної ради, яка б оцінювала проекти з точки зору їх корисності для держави і забезпечення економічної безпеки України;
- зростання зовнішньої та внутрішньої заборгованості держави;
- збільшення диференціації доходів населення, приховування та вивезення значних обсягів капіталів за кордон;
- відсутність на державному рівні розробленої концепції та системи економічної безпеки;
- залежність забезпечення України від імпорту продовольчих товарів, товарів повсякденного попиту, технологічної продукції стратегічного значення [2].

З метою відвернення економічної небезпеки, що загрожує державному суверенітетові України, необхідно здійснити комплекс заходів по її виходу з глибокої економічної кризи. Слід також враховувати те, що економічна безпека, як і національна повинна відігравати провідну роль в діяльності уряду.

Напрямки забезпечення належної економічної безпеки України:

- створення самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально спрямованої, потужної національної економіки;

- здійснення державою протекціоністських заходів, спрямованих на підтримку національного товаровиробника;
- істотне зменшення енергомісткості і матеріаломісткості ВВП;
- пошук і освоєння родовищ нафти, газу, вугілля, золота, алмазів тощо;
- створення достатніх запасів державних золотовалютних резервів;
- здійснення реформи агропромислового комплексу, відродження села;
- залучення внутрішніх інвестиційних ресурсів до розвитку національної економіки [3].

Економічна безпека є однією з важливіших складових елементів національної безпеки, відображаючи причинно-наслідковий зв'язок між економічною міцністю країни, її військово-економічним потенціалом та національною безпекою. Економічна безпека є засобом захисту національних інтересів держави. Україна поряд із здійсненням політики виходу з гострої економічної кризи має визначити нову, науково обґрунтовану стратегію економічної безпеки [3].

Література:

1. Ткаченко В.Г. Деякі положення сутності та змісту економічної безпеки держави. – Економіст. – № 9. – 2008. – С. 9–11.
2. Економічна безпека України в умовах ринкових трансформаційних процесів: монографія / Под общей редакцией проф. В.Г. Ткаченко и проф. В.И. Богачева. – Ровеньки, 2007. – 330 с.
3. Біленчук П. Д. Економічна безпека України в контексті небезпек, ризиків і загроз національним інтересам України: політико-правові та соціально-психологічні засади /П. Д. Біленчук, Ф. М. Ведмідь// Економіка. Фінанси. Право. – 2009. - №5. – С. 38 – 39.

УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ГЕТЬМАН Н.А., студентка, Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник – СЬОМКА Н.К., ст. викладач, Університет державної фіскальної служби України

Агресивне проникнення інформаційних технологій в усі сфери життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави привело до того, що в даний час усе більш актуального характеру набуває забезпечення інформаційної безпеки України як невід'ємного елемента її національної безпеки, а захист інформації перетворюється в одне із пріоритетних державних завдань. Швидке вдосконалювання інформатизації, проникнення її в усі сфери життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави привело до того, що в даний час усе більш актуального характеру набуває забезпечення інформаційної безпеки України як невід'ємного елемента її національної безпеки, а захист інформації перетворюється в одне із пріоритетних державних завдань.

Розробкою питань інформаційної безпеки займаються вітчизняні та зарубіжні науковці, такі як В. Гавловський, В. Горovий, Б. Кормич, О. Онищенко, В. Петрик, М. Присяжнюк та інші. Проте сучасний стрімкий розвиток інформаційного суспільства постійно дає новий матеріал для науково-практичних узагальнень.

Ефективно протистояти інформаційним загрозам у сучасних умовах може лише добре організована державна система забезпечення інформаційної безпеки, що повинна здійснюватися при повній взаємодії всіх державних органів, недержавних структур і громадян. Державна система інформаційної безпеки є складовою частиною загальної системи національної безпеки країни і мусить являти собою сукупність органів державної влади, які повинні узгоджено здійснювати діяльність по забезпеченню інформаційної безпеки на основі єдиних правових норм. Дану систему необхідно розбудовувати на основі

розмежування повноважень органів законодавчої, виконавчої і судової влади в галузі інформаційної безпеки, а також органів державної влади.

На думку Б. А. Кормич, інформаційний аспект національної безпеки є її невід'ємним компонентом, і так само як інформаційна безпека не може існувати поза межами загальної національної безпеки, національна безпека не буде всеохоплюючою в разі позбавлення своїх інформаційних векторів [1, 2]. Тому слід виділити загрози, наявні для інформаційних ресурсів, які пов'язані з:

- можливістю порушення змістовної цілісності, недостатнього забезпечення необхідної вичерпності масивів інформації в структурі соціальних інформаційних баз для існування й розвитку держави, нації, усіх необхідних соціальних складових сучасного суспільства;

- можливістю порушення організаційної структури дотримання та розвитку інформаційного суверенітету;

- відсталістю в процесі розвитку інформаційних технологій, призначених для обслуговування масивів інформації, а також технологій забезпечення та розвитку інформаційного суверенітету;

- відставанням правової бази забезпечення інформаційного суверенітету від об'єктивних умов його реалізації;

- порушенням основ збереження балансу вітчизняних (державних, національних) інтересів у міжнародному інформаційному співробітництві [3].

Вказані загрози вказують на те, що інформаційна безпека дає гарантію досягнення наступних цілей: конфіденційність інформації; цілісність інформації і пов'язаних з нею процесів; доступність інформації, коли вона потрібна; облік усіх процесів, пов'язаних з інформацією, тобто завдяки інформаційній безпеці виконуються функції щодо дотримання вимог, які ставляться до інформації.

Аналіз наукових досліджень, що присвячені визначенню напрямків та методів захисту інформації, дозволяє умовно визначити такі напрямки захисту: правові, організаційні (управлінські), програмні, технічні та криптографічні.

Виходячи із зазначеного зробимо висновок, що проблематика захисту інформації в інформаційних системах у науці й практиці України ще перебуває на стадії становлення і потребує ґрунтовного наукового забезпечення, зокрема систематизації, в тому числі на рівні організаційно-правового аспекту.

Література:

1. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. – Київ: Кондор, 2004. – с. 384.
2. Логінов О. В. Сучасні проблеми забезпечення інформаційної безпеки в контексті формування системи державного управління // Науковий вісник Юридичної академії МВС України. – 2003. – № 3. – с. 224.
3. Онищенко О. С. Національний інформаційний суверенітет у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій / О. С. Онищенко, В. М. Горovий, В. І. Попик [та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – с. 141–155.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КІБЕРБЕЗПЕКИ

ГОНЧАРУК В.М., студентка, Університет державної фіскальної служби
України

Науковий керівник – ФІЛІППОВА Л.Л., к.п.н., доцент, Університет
державної фіскальної служби України

У багатьох країнах світу загальнодержавні системи кібернетичної безпеки вже сформовані і є найоптимальнішими організаційними структурами, що здатні в короткий проміжок часу акумулювати сили та засоби як державних органів, так і приватного сектору для протидії кіберзагрозам.

В Україні також був запущений процес формування системи кібернетичної безпеки, але недосконалість національного законодавства у даній сфері значно підвищує ймовірність реалізації загроз, які негативно впливають на загальний рівень національної безпеки України [1].

Різні аспекти кібернетичної безпеки, як складової частини інформаційного захисту держави, досліджували такі вчені, як: Д. Дубов, В. Бурячок, В. Бутузов, О. Довгань та інші науковці.

Під кібербезпекою розуміють стан захищеності кіберпростору держави в цілому або окремих об'єктів його інфраструктури від ризику стороннього кібернетичного впливу, за якого забезпечується їх сталий розвиток, а також своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних викликів, кібернетичних втручань і загроз особистим, корпоративним або національним інтересам. Кібербезпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм [2].

Впродовж останніх років Україна робить певні кроки у напрямку розбудови інформаційного суспільства, забезпечення кібербезпеки та боротьби з кіберзлочинністю, але істотною проблемою залишається відсутність стратегічних документів розвитку кібернетичної безпеки та належного нормативно-правового забезпечення протидії злочинним вторгненням, а також

чіткого розподілу повноважень між профільними органами сектору безпеки і оборони у даній сфері [2].

Розбудову національної системи кібербезпеки слід здійснювати за трьома основними напрямками:

1) протидія кіберзлочинності;

2) захист вітчизняного інформаційного простору в комп'ютерних мережах;

3) забезпечення інформаційної безпеки критичної інфраструктури (підприємства та установи таких галузей, як енергетика, хімічна промисловість, транспорт, банки та фінанси, інформаційні технології та електронні комунікації, продовольство, охорона здоров'я, комунальне господарство, що є стратегічно важливими для функціонування економіки і безпеки держави) [3].

З огляду на вітчизняне кримінальне законодавство до категорії кіберзлочинів віднесені суспільно небезпечні злочинні діяння, передбачені Кримінальним кодексом України. З урахуванням правоохоронної практики до цієї групи можна віднести й інші діяння, які в більшості випадків здійснюються з використанням Інтернету або електронно-обчислювальної техніки.

В рамках розбудови підсистеми протидії кіберзлочинності слід враховувати її всеосяжний характер. Через відкриті інформаційні мережі можливо отримати доступ до національних, в тому числі і спеціально захищених, інформаційних ресурсів різних держав. Тому функції забезпечення протидії кіберзлочинності потрібно зосередити в системі МВС України.

Для захисту вітчизняного інформаційного простору слід впровадити підсистему активних операцій з інформаційного впливу, яке слід організувати в рамках політики інформаційного протиборства з використанням можливостей Служби безпеки України. Класичними прийомами інформаційного впливу є використання певного набору характеристик: насильна пропаганда, «наклеювання ярликів», «тролінг».

Обов'язок щодо забезпечення інформаційної безпеки критичної інфраструктури має бути покладений на Державну службу спеціального зв'язку

та захисту інформації України, яка на теперішній час має досить багато напрацювань як у сфері створення систем захисту об'єктів інформаційної діяльності, так і щодо побудови комплексних систем захисту інформації в автоматизованих системах. Для забезпечення ефективної роботи спеціалістів у системі національної кібербезпеки слід ретельно підійти до підбору кадрів, а також до організації їх підготовки [1].

Отже, проблема створення ефективної системи кібербезпеки є не лише національною, але й міжнародною. Запорукою ефективної розбудови такої системи є високий рівень культури та професійної підготовки фахівців із забезпечення інформаційної безпеки. Гарантувати протидію кібернетичним загрозам в Україні може лише застосування комплексних підходів до забезпечення інформаційної безпеки. Тому сьогодні Україна повинна здійснювати активні кроки в напрямку:

- розбудови власної системи кібербезпеки;
- активного розвитку співробітництва між державами і приватним сектором безпеки, установами безпеки та приватними компаніями, задіяними у сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- завершення роботи із правовим визначенням структури і завдань єдиної загальнодержавної системи протидії кіберзлочинності.

Література:

1. Шеломенцев В. П. Правове забезпечення системи кібербезпеки України та основні напрями її удосконалення [Електронний ресурс] / В. П. Шеломенцев – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/27014>.

2. Бурячок В. Л. Рекомендації щодо розробки та запровадження профілю навчання «Кібернетична безпека» в Україні / В. Л. Бурячок, В. М. Богущ. // Український науковий журнал інформаційної безпеки. – 2014. – №2. – С. 126-131.

3. Порядок формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави [Електронний ресурс] // Затверджено постановою Кабінету Міністрів України. – Режим доступу до ресурсу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-porjadku-formuvannja-pereliku->

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ТРАЧ М.О., студентка, Подільський державний аграрно-технічний університет

Нинішній етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін, і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави. Цей стан має багато детермінант та потребує значної уваги з боку наукового аналізу.

Забезпечення національної безпеки будь-якої країни як систематична цілеспрямована діяльність державних органів і структур громадянського суспільства щодо подолання негативних тенденцій стосовно людини і громадянина суспільства і держави та створення умов для їх належної життєдіяльності постійно перебуває під впливом різних факторів. Виникнення їх широкого спектру вимагає здійснення ґрунтовного наукового аналізу щодо виявлення впливу головних із них, з метою своєчасного зміщення акцентів у загальнодержавній політиці забезпечення національної безпеки, постановки відповідних завдань перед провідними ланками системи забезпечення національної безпеки, що й зумовлює актуальність і необхідність теоретичних розробок у цій царині.

Так, у ст. 3 Конституції України зазначається, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначається в Україні визначається найвищою соціальною цінністю» [1]. Безпека держави згідно ст. 17 Конституції України визначається як «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки» [1].

На мою думку, на кожному з етапів розвитку суспільства та чи інша ланка національної безпеки набувала визначального характеру, проте питання обмеженості ресурсів є ключовим на кожному з етапів розвитку, оскільки може забезпечити зростання ВВП, тобто добробут населення. Довести про наявність тісного зв'язку між рівнем зростання національного виробництва та рівнем

життя, які корелюють у динаміці, можна через дослідження тенденцій зміни індексу людського розвитку, який включає моніторинг наступних параметрів: - рівень життя, який оцінюється через розмір валового національного доходу на душу населення за паритетом купівельної спроможності в доларах США; - рівень грамотності, що визначається як середня кількість років, витрачених на навчання та очікувана тривалість навчання; - довголіття як основа соціального добробуту населення, що оцінюється через очікувану тривалість життя.

Про зниження ключових параметрів національної безпеки України свідчать наступні відносні показники (див. табл. 1).

Таблиця 1

Ключові параметри, що демонструють зниження рівня національної безпеки в Україні, 2011-2015 рр.

Показник	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.
ВВП, млн. грн.	1302079,0	1408889,0	1465198,0	1586915,0	1979458,0
Видатки на оборону, млн. грн	13241	14486	14843	27463	52005
Видатки на оборону в структурі ВВП, %	1,0	1,0	1,0	1,7	2,6
Частка дефіциту до ВВП, %	6,0	-3,6	18,9	20,5	7,9
Відношення Державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	23,3	24,5	23,9	32,3	50,8

Джерело: складено та розраховано автором за даними [3.4]

Зазначимо, що у період становлення України як незалежної держави рівень національної безпеки безперервно знижується:

- найбільш актуальним у контексті аналізу економічної безпеки є критичним рівень зниження фінансової безпеки України, тобто питання, що генерує боргову залежність держави від зовнішніх фінансових ресурсів, та ризик реалізації дефолту, оскільки відношення боргу до ВВП наближається до критичних 60 %;

- у контексті аналізу політичної безпеки, на мою думку, варто зауважити про зниження іміджу України у глобальному контексті: «офшорний скандал», пов'язаний з ключовими політичними фігурами виконавчої та законодавчої влади, потенційне «зомороження» імплементації Угоди про асоціацію як показник реального сприйняття України як учасника міжнародних відносин;

- у контексті аналізу актуальних проблем військової безпеки - збільшення видатків Державного бюджету (до 2,6 % по відношенню до ВВП країни) на підвищення обороноздатності країни не вирішує факту військового конфлікту на сході держави.

Враховуючи вищевикладене, слід відмітити, що на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень. Кожний з цих факторів впливає на стан національної безпеки по-своєму, що потребує їх системного та комплексного врахування у процесі вітчизняного державотворення.

Література:

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Кубах Т. Г. Моделювання впливу ринку капіталу на фінансову безпеку держави [текст] / Кубах Т. Г. // Вісник Української академії банківської справи. - 2015 - № 1 (30) . – С. 9 – 15.

3. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: www.bank.gov.ua/

4. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.treasury.gov.ua/>

6. СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

РОЗВИТОК ГАЛУЗІ РИСІВНИЦТВА В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

МОРОЗОВ Р.В., д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ДУДЧЕНКО В.В., д.е.н., Інститут рису НААН України

Актуальність і доцільність дослідження проблем сталого розвитку аграрного сектору обумовлені значимістю забезпечення збалансованого функціонування соціально-економічних систем і особливим статусом агропродовольчої сфери у вітчизняній економіці.

Варто зазначити, що узагальнюючі концептуальні засади стратегії та економічного механізму сталого розвитку викладені в Програмі дій «Порядок денний на XXI століття» («Agenda XXI») [2], яка була ухвалена на Міжнародній конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро 1992 року.

Безпосередньо, що стосується питання вирішення проблем сталого сільського господарства і сільського розвитку, то 1996 р. на сесії FAO (Food and Agriculture Organization – Продовольча та сільськогосподарська організація ООН) у Римі були сформульовані і прийняті основні положення програми сталого сільського господарства і сільського розвитку (SARD – Sustainable Agricultural Rural Development), яка є важливою складовою «Agenda XXI» і висвітлює основні підпрограми та керівні принципи щодо досягнення сталого розвитку.

У контексті світового виробництва харчової продукції, ґрунтуючись на концепції сталого розвитку сільського господарства і сільських територій, країни світу надають важливого значення розвитку рисівництва, пропонується дедалі більше глобальних ініціатив, спрямованих на стимулювання цього виробництва. До них належать виконання положень «Порядку денного на XXI століття», що стосуються сталого сільського господарства і сільського

розвитку, Декларації про всесвітню продовольчу безпеку 1996 р., Декларації тисячоріччя ООН 2000 р. До міжурядових регулятивних інструментів, які мають ключове значення для виробництва рису, належать міжнародні стандарти якості продовольства (CODEX Alimentarius), міжнародні угоди у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією, які функціонують на рівні Всесвітньої торгової організації. Нині у світовому сільському господарстві значну увагу приділяють розвитку рисівництва, про що свідчить той факт, що 2004 р. Генеральна Асамблея ООН об'явила Міжнародним роком рису.

Ініціатива проведення Міжнародного року рису була висунута 1999 р., коли Міжнародний науково-дослідний інститут рису, відреагувавши на зростаючу стурбованість своїх співробітників важливими питаннями, що стосуються вирощування рису, звернувся за співпрацею до FAO з тим, щоб оголосити Міжнародний рік рису. В історії Генеральної Асамблеї ООН випадок оголошення міжнародного року, присвяченого одній сільськогосподарській культурі, був безпрецедентним.

Зважаючи на необхідність вирішення проблеми продовольчої безпеки у Світі, тема Міжнародного року рису – «Рис – це життя» – відображає значення рису як однієї з основних продовольчих культур і побудована на розумінні того, що рисові системи необхідні для забезпечення продовольчої безпеки, скорочення масштабів бідності та поліпшення засобів до існування.

Разом із тим, у рамках Міжнародного року рису рис визначено як центральний елемент, за допомогою якого можна чітко розрізнити взаємозалежний зв'язок між сільським господарством, продовольчою безпекою, харчуванням, агробіорізноманіттям, навколишнім середовищем, культурою, економікою, наукою, гендерними факторами і зайнятістю [1].

Нині рисівництво є невід'ємною складовою зернової галузі у Південно-степовому регіоні України розвивається прискореними темпами та має перспективи зростання як обсягів, так і ефективності виробництва.

Вважаємо, що за сучасних умов зрівноважений розвиток галузі має бути спрямований на отримання високих економічно виправданих рівнів урожайності високоякісного рису з поступовою переорієнтацією економічного зростання на задоволення соціальних потреб суспільства, раціональне використання зрошувальної води, земельних та інших ресурсів (рис. 1).

Рис. 1. Складові зрівноваженого розвитку галузі рисівництва

Таким чином, розвиток галузі рисівництва є складним процесом, що зумовлюється різноманітністю і взаємозв'язком його компонентів. Його здійснення припускає баланс між економічною доцільністю та можливостями природно-ресурсного потенціалу забезпечувати економічне зростання галузі, яке має супроводжуватися адекватними соціальними перетвореннями, сприяти вирішенню проблеми підвищення якості довкілля. За сучасних умов зрівноважений розвиток галузі рисівництва як процес стабільного динамічного економічного зростання, що має супроводжуватися адекватними соціальними

перетвореннями та сприяти збереженню навколишнього природного середовища і раціональному використанню природно-ресурсного потенціалу традиційної території рисосіяння України, потребує коригуючо-регулюючого впливу, який необхідно забезпечувати шляхом формування системи стратегічного управління розвитком галузі рисівництва.

Література:

1. Международный год риса. Общая информация [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/russian/events/rice/basic.htm>
2. United Nation. Agenda XXI: Programme of action for sustainable development. UN Puplication, 1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Prvs/2009_1/0044.pdf

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

ТАНКЛЕВСЬКА Н.С., д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

МОРОЗОВ І.Р., студент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Стабільність сучасного суспільства значною мірою визначається характером аграрного виробництва, що, будучи одним з основних видів економічної діяльності, забезпечує людство продовольством. Однак у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття в агропромисловій сфері почали наростати кризові явища, з'явилися ознаки нестійкості сільського господарства, у результаті інтенсифікації і розширення масштабів діяльності аграрний сектор став причиною прискореної деградації і виснаження природних, у першу чергу земельних ресурсів, у багатьох країнах аграрії не змогли забезпечити виробництво достатньої кількості продовольства, почали виникати соціальні і екологічні проблеми, пов'язані з неефективністю аграрного виробництва.

У зв'язку із цим у даний період економічні принципи, технології і підходи до ведення аграрної діяльності зазнають істотних змін. Нині для умов України одним з найбільш важливих напрямів перетворення аграрного виробництва вважається концепція сталого розвитку сільського господарства, відповідно до якої сільське господарство повинно одночасно задовольняти потреби суспільства в продовольстві, забезпечувати високий рівень життя населення і не завдавати шкоди навколишньому середовищу.

В контексті дослідження проблем сталого розвитку важливими є наукові розробки зарубіжних і вітчизняних учених. До питань сталого розвитку економічних систем зверталися зарубіжні дослідники Г. Брундтланд [4], К. Кондратьєв [2], Д. Медоуз [3] та ін. Вітчизняна економічна наука впродовж багатьох десятиліть збагачується новими розробками теоретичного і прикладного характеру в цій сфері.

Слід зауважити, що термін «сталий розвиток» виник у природокористуванні, де під «сталим розвитком» розумілася система

експлуатації природних ресурсів, за якої вони не виснажуються і мають можливість природного відтворення. Найважливішою відправною точкою концепції сталого розвитку була доповідь Римського клубу «Межі зростання» (1972 р.), де вперше було показано, що природні ресурси майже вичерпані, екстенсивний потенціал зростання підійшов до своєї межі і потрібна нова концепція сталого розвитку економіки.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) у 1983 р. створила Всесвітню комісію з проблем навколишнього середовища і розвитку. Через чотири роки в її доповіді «Наше спільне майбутнє» пролунало попередження про те, що людство має змінити багато чого у своїй діловій активності і способі життя, інакше йому загрожують надзвичайно важкі випробування й різке погіршення навколишнього середовища. Комісія заявила, що економіка має задовольняти потреби і законні бажання людей, але її зростання повинно відповідати екологічним можливостям планети. Комісія, названа за ім'ям голови Комісії Г. Брундтланда, закликала до «нової ери економічного розвитку, безпечного для навколишнього середовища». У 1987 р. набув поширення термін «сталий розвиток» («sustainable development») – це розвиток, що забезпечує потреби нинішнього покоління, не загрожуючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

У 1992 р. на Міжнародній конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро була ухвалена Програма дій «Порядок денний на XXI століття» («Agenda XXI») [4], в якій були викладені узагальнюючі концептуальні засади стратегії та економічного механізму сталого розвитку.

Сталий розвиток, і в цьому погоджуємося з науковцями, які зазначають, що «...це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби» [1, с. 29]. Вітчизняними науковцями доведено, що сталий розвиток – це ідеальна модель соціально-економічного розвитку, досягти якої дуже проблематично, але прагнути цього варто.

Нині особливу актуальність проблема забезпечення сталості набула в

сфері агропромислового виробництва та поєднує в собі три важливих взаємообумовлених аспекти – соціально-економічний, природничий і техніко-технологічний. Оскільки АПК є однією з найважливіших складових загальноекономічної системи, сталість його розвитку багато в чому визначає характер функціонування соціально-економічної системи в цілому.

Слід зазначити, що концепція сталого ґрунтується на системному підході, який прагне розвивати переваги багаторічного ощадливого ведення сільського господарства, включаючи вигоди, отримувані від природних взаємозв'язків, забезпечуючи раціональне використання земельних та інших ресурсів.

Таким чином, якщо вважати, що сталий розвиток можливий за умов гармонічного поєднання соціально-економічних та екологічних аспектів діяльності в сфері агропромислового виробництва, то основне завдання сталого розвитку аграрної сфери полягає у забезпеченні динамічного соціально-економічного зростання її складових, збереженні навколишнього природного середовища і раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу.

Література:

1. Данилишин Б. М. Економіка природокористування : підручник / Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. – К. : Кондор, 2010. – 465 с.

2. Кондратьев К. Я. Перспективы развития цивилизации: многомерный анализ / Кондратьев К. Я., Крапивин В. Ф., Савиных В. П. – М. : ЛОГОС, 2003. – 576 с.

3. Медоуз Д. Пределы роста. 30 лет спустя : учеб. пособ. для вузов / Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. ; пер. с англ. Е. С. Оганесян. – М. : Академкнига, 2007. – 342 с.

4. United Nation. Agenda XXI: Programme of action for sustainable development. UN Puplication, 1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Prvs/2009_1/0044.pdf

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ЛАЗАРЄВА О.В., д.е.н., доцент, Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Соціально-економічна безпека України, конкурентоспроможність аграрного сектора визначається, насамперед, рівнем продовольчої безпеки. Тільки аграрний сектор, як складова національної економіки, здатний забезпечити населення України продовольством. В той же час за останні роки відбулася трансформація поглядів щодо екологічних проблем сучасності. Власне, екологічний чинник став вирішальним у визначенні тенденцій способу життя і розвитку людства.

На конференції ООН в Ріо-де-Жанейро було прийнято програмний документ «Порядок денний на XXI століття», що став орієнтиром для розробки стратегії відтворення земельних ресурсів на рівні держави, регіону та окремої території. У главі 14 цього документу [1] «Сприяння сталому веденню сільського господарства та розвитку сільських районів» наголошено на сталому нарощуванні обсягів виробництва продовольства і підвищенні продовольчої безпеки. Ця ідея має втілюватися в життя на основі використання економічних стимулів та розробці відповідних новітніх технологій, раціональному використанні природних ресурсів та охороні навколишнього середовища.

Сталий розвиток пов'язується з гармонійними потребами досягненням наступних цілей: подолання бідності, задоволення потреб суспільства, здорова економіка, висока якість навколишнього середовища і збереження сталості розвитку протягом тривалого періоду.

Сталий розвиток зумовлює пошук ефективних напрямків проведення екологічної політики та опрацювання парадигми екологізації, основні положення якої представлено наступним чином: розробка теоретико-методологічної та методичної бази екологізації, узгодженість локальних реформ з процесом екологізації в країні, активізація інноваційної діяльності та підвищення інвестиційної активності в екологізації господарської діяльності.

У теоретичному контексті екологічний підхід в аграрному секторі економіки як об'єкт пізнання включає в себе наступні взаємопов'язані елементи: формування екологічної свідомості на основі теоретичних знань, екологізація управління, екологізація виробництва, екологізація споживання і, сформована на основі цього, екологізація стилю життя [2].

Відтак, вважаємо, що продовольча безпека повинна бути орієнтована на підвищення життєвого рівня населення на основі збільшення обсягів екологобезпечного виробництва, продукції сільського господарства та продуктів харчування з неї. При цьому держава повинна здійснювати заходи щодо формування ефективного ринку продовольства, виходячи з принципу регулювання цінового паритету у сфері міжгалузевих зв'язків агропромислового комплексу.

Важливе місце при характеристиці продовольчої безпеки на регіональному рівні мають чинники, що на неї впливають. Це як виробництво екологічно чистої продукції сільського господарства, так і створення фонду продовольства за рахунок бюджетного фінансування та кредитних ресурсів, передбачення заходів щодо охорони та підвищення родючості земельних ресурсів, забезпечення доступу населення до екологічно безпечних продуктів харчування. На місцевому рівні продовольча безпека має передбачати постійне постачання продукції харчування в мережі роздрібної торгівлі, забезпечення доходів населенню, що необхідні для обґрунтованих норм, а контроль якості продуктів харчування має проводитись на місцевих ринках.

Основним фактором у регіональній системі управління є розподіл прав і повноважень між центральними і місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування. В результаті цього створюються умови для підвищення економічної самостійності регіонів та їх комплексного розвитку, створюються можливості інституціональних перетворень з метою дійового правового поля і механізму створення сприятливого інвестиційного клімату з урахуванням місцевих особливостей, суттєвого оздоровлення виробничих та

соціальних змін на селі, розв'язання прихованих соціальних, економічних, екологічних, етнічних та культурних проблем територій.

З цієї точки зору регіон має перетворитись на безпосередню продуктивну силу, який може забезпечити високий рівень життя населення на всій території країни, реалізувавши наявний потенціал може стимулювати досягнення ними конкурентоспроможності у світовому вимірі, активізувати їх здатність до прискореної адаптації до умов глобалізації.

Отже, з огляду на вищеприведене, реалізація політики розвитку аграрного сектора економіки має досягатися на основі ефективної взаємодії державного регулювання земельних відносин та процесу створення конкурентних переваг як одного з факторів сталого розвитку економіки, що сприятиме екологізації виробництва та оточуючого середовища для забезпечення гідних умов життя.

В той же час фактори формування продовольчої безпеки дозволять викристалізувати конкурентні переваги, які розкривають широкі можливості економічного зростання аграрного сектора країни і її регіонів на основі посилення взаємодії науки і виробництва з метою потужних впливів на соціально-економічний та екологічний розвиток.

Література:

1. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: пер. з англ.: - К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
2. Лазарева О.В. Екологічний підхід у землекористуванні як умова сталого розвитку / О.В. Лазарева: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України»], (Дніпропетровськ, 22-24 травня 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Національний гірничий університет, – Д.: Національний гірничий університет, 2008 р. – Т.1. – С.226-228.

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ В ІННОВАЦІЯХ АГРАРНОЇ СФЕРИ- ІОТ IN INNOVATIONS IN AGRICULTURE SECTOR

ХОДАКОВ В.Є., д.т.н., професор, заслужений діяч науки України,
Херсонський національний технічний університет
БЕЗРУКАВИЙ О.С., викладач, Каховський державний агротехнічний
коледж
МЕЛЬНИК Н.Г., методист, викладач вищої категорії, Каховський
державний агротехнічний коледж
КАЛИТА В.Я., викладач вищої категорії, Каховський державний
агротехнічний коледж

Annotation

The 2 dimensional model of Cellular Automata is used for a grid of smart sensor monitoring stations data processing. New SaaS technologies approach-Dockers in modelling of scalable to 2000 IoT devices was used. With free open-source tools it was built the containers and Dockers environment. IoT shows stable improvement of existing agriculture processes.

General problem description

Kherson region is famous for modern agriculture technologies. Supported by strong scientific and technical base, the agriculture sector is the locomotive of new technologies test and implementation.

This process will likely be catalyzed by the set of connected technologies collectively called [1] “the Internet of Things (IoT).” And modelling of data flows from augmented device environment is possible with new SaaS solutions, incorporating smart-sensor monitoring nodes.

A number of researches in Kherson national technical university are related to the ground water level monitoring , soil data collection and weather stations connection. From simple jhava-script on-line tools for soil moisture forecasting to complex correlation relations between proposed monitoring points-stations.

Developed method of ground water level forecasting, based on 2-dimensional Cellular Automata model [2], is supporting agriculture decisions. Though it is not the augmenting AI (artificial intelligence), it can simplify the water balance calculations.

Proposed are the electric scheme of the Monitoring station, consisting of Soil PH, moisture, saltiness, Air moisture, temperature, pressure, wind direction meters. With dta exchange interfaces.

The collected data enables farmers “to make more effective and strategic decisions that increase productivity with reduced impacts on the environment”.

The world continues to face an unprecedented demand for food and increased competition for these critical agriculture resources, including water.

Proposed grid of smart sensor stations- allows to retranslate the data.

The modelling of the IoT is proposed in the MS Azure environment. Together with load modelling and information processing in real time.

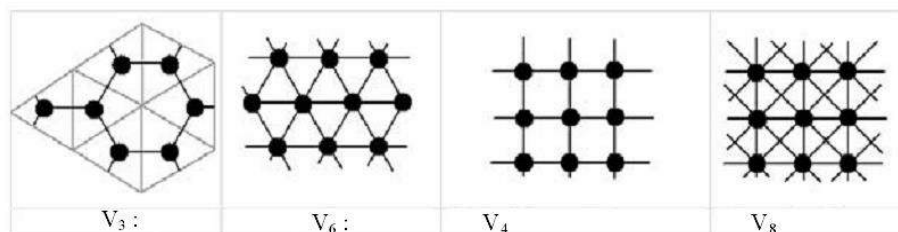

Fig.1 Proposed grid of smart sensor stations for Soil-Air monitoring

The IoT is going beyond improving existing processes; science is looking for innovation that go farther the traditional results. With new techniques, the IoT has the potential to increase agricultural productivity by 70 percent by 2050 [3]. Farmers, food manufacturers, distributors, retailers, technology companies, the public sector, and NGOs, must work together in data processing of IoT.

Including internet service provider innovations, together with scientific forecasting, based on the grid of real time monitoring stations create real and increasing hope that the world’s farms will be able to feed 10 billion people by 2050—providing food in a way that improves environment and delivers social benefits.

We would like to share the story and experience of migration of deployment process of hundreds IoT devices from semi-manual to fully automated via Docker

together with useful open-source projects, that could help remotely monitor and interact with applications inside Docker containers.

Using [4] we agree that Docker approach is a key to success in deployment of large-scale IoT environment.

Література:

1. <https://dupress.deloitte.com/dup-us-en/deloitte-review/issue-18/second-green-revolution-and-internet-of-things.html>
2. Бэр Я., Заславский Д., Ирмей С. Физико-механические основы фильтрации воды. М.:«Мир», 1971. 451 с.
3. Beecham Research, *Towards smart farming: Agriculture embracing the IoT vision*, January 31, 2015
4. EPAM Open .Net community meetup: Azure SaaS & Docker DOCKER AS A KEY TO SUCCESS IN DEPLOYMENT OF LARGE-SCALE IOT ENVIRONMENT, KYIV, 7 September 2017
5. Климов Д.М., Петров А.Г., Георгиевский Д.В. Вязкопластические течения. Динамический хаос, устойчивость, перемешивание. М.: Наука 2005г. 396с.
6. Hydrological Forecasts and Maps [Finnish Environment Institute / Интернет-ресурс.](http://www.environment.fi/default.asp?contentid=373979&lan=EN) - Режим доступа : [www/URL: http://www.environment.fi/default.asp?contentid=373979&lan=EN](http://www.environment.fi/default.asp?contentid=373979&lan=EN) - Загл. с экрана.
7. V. Aladjev and B. Hunt and M. Shishakov: *Mathematical Theory of the Classical Homogeneous Structures (Cellular Automata)*, Gomel: TRG & VASCO & Salcombe Eesti Ltd.& Russian Academy of Noosphere, ISBN 9-063-56078-9.
8. Crisci, G.M., Di Gregorio, S., Ranieri, G.A.: A Cellular space model of basaltic lava flow. *Proceedings of International Conference “Applied Modelling and Simulation 82”*, Paris, France, July 1-3, Vol. 11 (1982) p.65-67.
9. Crisci G.M., Rongo, R., Di Gregorio, S., Spataro, W.: The simulation model SCIARA: the 1991 and 2001 lava flows at Mount Etna. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 132 (2004) p.253-267.

РОЛЬ АГРОХОЛДИНГА У КЛАСТЕРІ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

КУЛІШ І.М., к.н.держ.упр., с.н.с., ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України»

Після тривалого періоду занепаду, під час якого основна частка продукції сільського господарства вироблялась у індивідуальних господарствах, на сьогодні в Україні зафіксоване зростання ролі сільськогосподарських підприємств. Однак, ця тенденція, на жаль, не викликана збільшенням кількості фермерських господарств чи кооперативів, малих та середніх підприємств, а лише швидким розвитком агрохолдингів.

Виражена тенденція з укрупнення земельного банку і залучення зовнішнього капіталу почала простежуватись у 2005-2010 рр. Саме це стало однією з типових причин створення крупного аграрного бізнесу того часу, метою якого здебільшого було швидке накопичення ресурсів і вихід з бізнесу власників шляхом вигідного продажу цих активів. За вказаний період земельний банк агрохолдингів зріс приблизно у 4 рази і досягнув відмітки у 4 млн га, а частка у структурі сільськогосподарських угідь, що перебувають у власності сільгоспідприємств, зросла до 18,1 %. Середньорічний приріст землі під контролем вертикально інтегрованих структур досягав більше, ніж 30 % на рік. Починаючи з 2015 р. активний розвиток агрохолдингів зупинився [1, с.4].

Таблиця 1

Розподіл сільськогосподарської продукції за типами виробників

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.), млрд грн	151,02	179,61	194,89	233,70	223,25	252,86	251,44	239,47
у т. ч., у сільськогосподарських підприємствах	58,00	72,76	94,09	121,05	113,08	136,59	139,06	131,92
Частка продукції сільського господарства виробленої у сільськогосподарських підприємствах, %	38,4	40,5	48,3	51,8	50,7	54,0	55,3	55,09

Джерело: власні опрацювання на підставі [2, с. 25; 3, с. 44]

Саме це стало однією з основних причин зменшення з 2015 р. частки продукції сільського господарства, виробленої сільськогосподарськими підприємствами (табл. 1).

На швидкий розвиток агрохолдингів України звернув увагу журнал «Forbes» оприлюднивши рейтинг вітчизняних компаній за показником ефективності в аграрному бізнесі (ЕВІТДА на 1 га) за 2015 рік.

Дослідження «Forbes» показало, що ефективність вітчизняних підприємств коливається від \$ 700 у «Сварог Вест Груп» (80000 га) до \$ 124 в «Астарта» (245000 га) [4]. Для порівняння доцільно навести розмір холдингу, що має середній показник ефективності – це «Вінницька аграрно-промислова група», його ЕВІТДА на 1 га становить \$ 347 (42848 га). Таким чином, ефективність агрохолдингу не залежить від обсягів земель, що перебувають у оренді, а лише від природно-кліматичних умов та менеджменту.

На сьогодні достовірні статистичні показники обсягів орендованих агрохолдингами земель відсутні, аналітики наводять різні дані: від 15 % від загальної площі орних земель [5, с. 4], до майже 50 % сільськогосподарських угідь України, саме стільки становитимуть 17 млн га орендованих земельних паїв [6] (згідно з офіційною статистикою, загальна кількість сільськогосподарських угідь в Україні становить 36,42 млн га [7, с. 220]).

Станом на початок 2016 р. в Україні діяло понад 250 агрохолдингів різного розміру. При цьому необхідно підкреслити, що оскільки в Україні немає ринку земель сільськогосподарського призначення, усі агрохолдинги орендують землі на досить тривалі терміни, отже, індивідуальні селянські господарства – орендодавці ще досить довго не матимуть можливості самостійно обробляти свої ділянки. Відповідно, хоча агрохолдинг входить до кластеру сільської території і чинить вплив на її розвиток, він сповільнює розвиток сільськогосподарської кооперації і погіршує умови розвитку малих та середніх підприємств, у зв'язку зі схильністю великих холдингів до поглинання успішних підприємств, що працюють у полі їх інтересів.

Функціонування агрохолдингів має специфічний негативний вплив на

сільську спільноту, який зумовлений тим, що внаслідок отримання певного стабільного прибутку від здачі землі в оренду, жителі села, за рідким винятком, перестають шукати власну виробничу «нішу» на ринку. Не виправдовуються і очікування поліпшення ситуації із сільською зайнятістю, оскільки, агрохолдинг має кошти для впровадження нової техніки та інновацій, внаслідок чого неминуче скорочується кількість робочих місць.

Література:

1. История агрохолдингов в Украине // Крупнейшие агрохолдинги Украины. 2015. – К. : Ассоциация «Украинский клуб аграрного бизнеса», 2015. – 6 с.

2. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Державна служба статистики України / за ред. О. Г. Осауленка. – Київ : Державна служба статистики України, 2014. – 533 с.

3. Сільське господарство України за 2015 рік / Державна служба статистики України / за ред. О. М. Прокопенка. – Київ: Державна служба статистики України, 2016. – 360 с.

4. Рейтинг 20 найефективніших агрокомпаній України / Журнал FORBES. – 2015. – №8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1399408-rejting-20-najefektivnishih-agrokompanij-ukrayini#20>.

5. Дем'яненко С. І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? Німецько-український аграрний діалог / С. І. Дем'яненко. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. – 20 с.

6. Івченко В. Справедлива ціна за державну землю / Вадим Івченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/08/10/554451>.

7. Сільське господарство України. 2014. Статистичний збірник / відп. за вип. О.М.Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379с.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

ГРАНОВСЬКА В.Г., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Удосконалення інфраструктурного забезпечення та інституціонального середовища актуалізується з огляду на те, що дані складові моделі конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств є дієвим інструментом управління економічним розвитком формувань. Ефективна політика інституційних змін має забезпечити активну господарську взаємодію та реалізації інтересів усіх його учасників. При цьому державне регулювання в даній сфері здійснюється органами публічної влади за допомогою дієвих методів і сучасних механізмів та їхніх інструментів з метою створення належних умов для ведення агробізнесу.

Світові глобалізаційні процеси створення єдиної ринкової економіки та її інфраструктури ставлять перед урядом країн задачі формування ефективної економічної політики держави, заснованої на використанні нової моделі державного регулювання, де держава створює умови і стимули для розвитку бізнесу на засадах партнерства, тобто рівноправного діалогу між ними, і одночасно виконує свої традиційні обов'язки у процесі суспільного відтворення. Про ефективність і результативність використання державно-приватного партнерства (ДПП) у світовій практиці свідчить досвід більшості країн. Сьогодні дана модель не має широкого поширення в аграрному середовищі, тому наразі доцільним є узагальнення світового досвіду функціонування даної структури з метою її адаптації до умов українського агробізнесу.

За даними на початок 2015 року у країнах Європейського Союзу пріоритетними сферами державно-приватного партнерства є: за обсягом фінансування – транспортна інфраструктура, за кількістю угод – освіта. Сфери застосування державно-приватного партнерство поступово розширюються - від

реалізації інфраструктурних проектів до сфери НДДКР та впровадження інновацій. Партнерські відносини між приватним і державними секторами, університетами, науково-дослідними інститутами та іншими організаціями є ключовою моделлю взаємовідносин в інноваційній політиці.

Державно-приватне партнерство є інструментом науково-технологічного та інноваційного розвитку у світовій спільноті. Серед них потрібно виділити країни - члени ЄС, такі як Австрія, Бельгія, Швеція та Франція. За своєю структурою Європейські технологічні платформи є взаємовигідним партнерством між приватними і державними організаціями. За останні роки створено 36 Європейських технологічних платформ, що охоплюють різноманітні галузі економіки. Зокрема, Європейські технологічні платформи успішно функціонують в енергетиці, інформаційно-комунікаційних технологіях, біоекономіці, виробництві і процесах. У Франції, Німеччині, Великобританії, Бельгії та скандинавських країнах на базі університетів та інших наукових організацій створюються інноваційні поліси, парки, центри. У країнах ЄС (Великобританія, Франція) створюються Start-up організації (бізнес-інкубатори, венчурні механізми та інші державно-приватні фонди) для підтримки співтовариства між приватним і державним секторами, науково-дослідними інститутами та іншими організаціями. Досвід розвинених країн (Австрії, Бельгії, Швеції, Франції), показує, що розвиток вітчизняної національної інноваційної системи доцільно здійснювати на основі партнерської взаємодії держави та суб'єктів приватного підприємництва. Найважливішим завданням державно-приватного партнерства в інноваційному розвитку є активізація інноваційної діяльності і створення цілісної системи її фінансового забезпечення, яка має ґрунтуватися на широкомасштабному залученні та максимально ефективному використанні фінансових ресурсів. Провівши аналітичне дослідження світових та європейських тенденцій розвитку державно-приватного партнерства у визначенні пріоритетних сфер застосування, доходимо висновку про таке. Вибір пріоритетної сфери застосування ДПП залежить від соціально-економічного рівня розвитку країни і

реалізованої політики держави. У країнах з розвинутою економікою державно-приватне партнерство використовують не лише для розбудови інфраструктурних проектів, але й для інноваційного розвитку. Виходячи з досвіду реалізації проектів державно-приватного партнерства в європейських країнах, для України пріоритетними сферами застосування державно-приватного партнерства мають бути інноваційна, наукова та науково-технічна сфери. Адаптування даної структури до умов аграрного виробництва дозволить забезпечити його модернізацію, технологічне оновлення, інноваційний розвиток, розподіл та нейтралізацію ризиків тощо.

Удосконалення інституційного середовища через посилення його складових дозволить досягти позитивного економічного ефекту, що виражений у: створенні організаційно-економічних умов для ефективного соціально спрямованого розвитку аграрних підприємств, забезпеченні конкурентоспроможного розвитку, ефективному використанні природних ресурсів, формуванні людського капіталу, стимулюванні розвитку малих і середніх агровиробників, розвитку сільських територій, просвітництві виробників сільськогосподарської продукції, забезпеченні доступності інвестиційних ресурсів, удосконаленні форм і методів державної підтримки, її прозорості, прогнозованості та системності. Також до очікуваних економічних ефектів реалізації моделі інституціонального регулювання конкурентоспроможного розвитку підприємств аграрного сектору нами віднесено утворення вагомих інструментів поліпшення інвестиційного середовища задля забезпечення інноваційного виробництва, максимально ефективного використання переваг геополітичного положення, нарощування експортного потенціалу.

Література:

1. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС “Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні”. - К.: Фенікс, 2011. - 349 с.

2. Википедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державно-приватне_партнерство_в_Україні
3. Гончаренко О. В. Інституціональне регулювання розвитку інновацій в агропромисловому виробництві : дис. докт. ек. наук : 08.00.03 – екон / Гончаренко Оксана Володимирівна – Дніпропетровськ, 2015. – 487 с.
4. Заскалкіна О. М. Концептуалізація розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України / О. М. Заскалкіна. // Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. – 2016. – №4. – С. 1 – 8.
5. Лопатинський Ю. М. Розвиток аграрного сектора національної економіки на інституційних засадах : [монографія] / Ю. М. Лопатинський, В. І. Кифяк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 248 с.
6. Луцков В. О. Структурна політика: сутність, категорії та функції / В. О. Луцков. // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – №1. – С. 141 – 147.
7. Тараш Л. І. Світові та європейські тенденції розвитку державно-приватного партнерства у визначенні пріоритетних сфер застосування / Л. І. Тараш, І. П. Петрова. // Вісник економічної науки України. – 2015. – №1. – С. 133 – 141.
8. Ульянченко Ю. О. Конкурентоспроможність аграрного сектора економіки: механізми державного регулювання / Ю. О. Ульянченко. – Харків: Асоціація докторів наук з державного управління : монографія, 2013. – 372 с.

ЛІЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНВЕСТИВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

ГРИЦАЄНКО Г.І., к.е.н., доцент, Таврійській державний агротехнологічний університет

Забезпечення продовольчої безпеки країни неможливі без відповідного розвитку матеріально-технічної бази та ефективних інвестицій у технічне оснащення аграрного виробництва.

Серед факторів інтенсифікації сільськогосподарського виробництва пріоритетним напрямом є механізація [1]. За даними Державної служби статистики України, динаміка кількості наявних тракторів та зернозбиральних комбайнів в аграрних підприємствах України має наступні тенденції. Так, за 2000-2016 рр. кількість тракторів всіх марок (без тракторів, на яких змонтовані машини) в цілому по Україні скоротилася на 11,2% і становила в 2016 р. 339,8 тис. одиниць, зернозбиральних комбайнів – відповідно на 21,7% до 52,7 тис. одиниць. За досліджуваній період кількість тракторів щорічно зменшувалась в середньому на 1%, зернозбиральних комбайнів – на 2%.

Недостатня забезпеченість аграрного виробництва сільськогосподарською технікою призводить до того, що навантаження на неї в Україні в рази перевищує відповідні показники розвинених країн, що заважає виконанню необхідних технологічних операцій у встановлені строки і призводить до значних втрат урожаю. Так, площа ріллі в розрахунку на 1 трактор в цілому по Україні з 82 га в 2000 р. збільшилась майже на третину і становила в 2016 р. 107 га (для порівняння: в США – 28 га, у Франції – 14 га на трактор [2]). Площа зернових та зернобобових культур в розрахунку на 1 комбайн за 2000-2016 рр. у цілому по Україні з 203 га збільшилась до 269 га, або на 32,5% (для порівняння: у США, Франції та Німеччині навантаження на комбайн близько 55 га [2]). Вважаємо, що загальний стан матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств напряму пов'язаний з недостатністю власних коштів, що обумовлює актуальність пошуку найбільш ефективних зовнішніх джерел фінансування. Серед найбільш

розповсюджених можна виділити фінансовий лізинг та банківське кредитування.

В табл. 1 наведені дані для порівняльного аналізу умов фінансового лізингу та банківського кредитування для придбання нового трактора ХТЗ-17221-21 (виробництво ВАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз умов фінансового лізингу та банківського кредитування під час придбання нової сільськогосподарської техніки

Показники	Трактор ХТЗ-17221-21		
	НАК «Украгrolізинг»		Укресімбанк
Вартість техніки, грн.	1349000		
Термін кредитування, років	5		
Погашення заборгованості	щомісячно		
Річна ставка, %	11		22
Авансовий платіж, %	10	15	15
грн.	134900,0	202350,0	202350,00
Щомісячний платіж, грн.	20235,00	19110,83	19110,83
Погашення основної суми боргу, всього, грн.	1214100,0	1146650,0	1146650,00
Обслуговування боргу (виплата відсотків), грн.	339442,18	320584,28	641168,46
Інші платежі, грн.	94430,00	94430,00	68799,00
Загальна вартість придбання техніки, грн.	1782872,18	1764014,28	2058967,46
Подорожчання кредитної послуги, грн.	433872,18	415014,28	709967,46
%	24,3	23,5	52,6

Джерело: розраховано за даними НАК «Украгrolізинг» та АТ Укресімбанк

НАК «Украгrolізинг» надає можливість вибору строку кредитування (3, 5 і 7 років), варіантів погашення заборгованості (виплати щомісячно, один раз на 3 або 6 місяців), розміру авансового платежу (10, 15 або 30%). В Укресімбанку на купівлю нової сільськогосподарської техніки строки кредитування до 5 років, щомісячне або щоквартальне погашення боргу, розмір авансового платежу від 15%.

Аналіз свідчить про те, що умови фінансового лізингу є більш привабливими, ніж банківське кредитування. Подорожчання кредитної послуги в НАК «Украгролізинг» в залежності від обраного розміру авансового платежу становить відповідно 23,5 та 24,3%. В той же час подорожчання кредитної послуги Укрексімбанку становить 52,6%, що більш, ніж вдвічі більше.

Таким чином, сталий розвиток вітчизняного аграрного виробництва потребує нарощування обсягів інвестицій у технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Проте його рівень тривалий час має стійку тенденцію до зниження внаслідок багатьох причин, однією з яких є відсутність достатніх власних коштів для оновлення машино-тракторного парку. В якості ефективного зовнішнього джерела фінансування інвестицій в технічне забезпечення сільського господарства пропонуємо більш широко використовувати фінансовий лізинг.

Перспективами подальших досліджень цього питання є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть покращенню інвестиційної привабливості та технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва.

Література:

1. Дідур В. Метод аналізу ієрархій у визначенні пріоритетних напрямів інтенсифікації землеробства [Електронний ресурс] / В. Дідур, І. Грицаєнко, Г. Грицаєнко // Науковий вісник ТДАТУ. – 2016. – вип. 6, Т. 1 – С. 22-34. – Режим доступу : <http://nauka.tsatu.edu.ua/e-journals-tdatu/pdf6t1/5.pdf>;
2. Скоцик В. Концептуальні засади розвитку ринку сільськогосподарської техніки в Україні / В. Скоцик // Економіка та управління АПК. – 2014. – №2. – С. 114-118.

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАПИТИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ*

МАКАРЕНКО І.О., к.е.н, доцент, ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет

ПОГОРІЛА К.В., студент, ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет

Аграрний сектор є одним з найбільших секторів світової економіки, а його вплив на формування практики сталого ведення бізнесу та збереження екосистем є провідним. Задоволення потреб споживачів, формування позитивного іміджу на ринках сільгосппродукції, виходу на нові товарні ринки екологічної продукції, налагодження ефективних комунікацій зі стейкхолдерами зобов'язують компанії у цій сфері враховувати виклики сталого розвитку.

Серед 17 Цілей сталого розвитку ООН Ціль 2 стосується подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства та набуває особливого значення у сучасних умовах. Серед її основних таргетів до 2030 року – боротьба з голодом та усіма формами недоїдання, у тому числі досягти до 2025 року погоджених на міжнародному рівні цільових показників, що стосуються боротьби з затримкою росту і виснаженням у окремих категорій населення; подвоєння продуктивності сільського господарства і доходів дрібних виробників продовольства; створення стійких систем виробництва продуктів харчування методів ведення сільського господарства, які дозволяють підвищити життєстійкість і продуктивність та збільшити обсяги виробництва, сприяють збереженню екосистем, зміцнюють здатність адаптуватися до зміни клімату, екстремальних погодних явищ, засух, повеней та інших лих і поступово покращують якість земель та ґрунтів; збереження генетичного різноманіття насіння і культивованих рослин, а також сільськогосподарських і домашніх тварин та відповідних ним диких видів [1]

Звітність зі сталого розвитку є основою комунікації щодо прогресу у досягненні означених Цілі і таргетів між аграрними компаніям та їх ключовими групами зацікавлених осіб – стейкхолдерів.

У дослідженні Governance & Accountability Institute проведено огляд практик з розкриття інформації 26 глобальних експертних організацій, які публікують звіти за підходами Глобальної ініціативи зі звітності. Серед них такі лідери аграрного сектору як: AGCO Corp, AGRAVIS Raiffeisen AG, Agrium, Becker Underwood, Bunge Argentina, Camposol, Copersucar, Danper Trujillo, First Resources, Golden Agri-Resources Ltd, Grupo Los Grobo, Grupo Viralcool, Incauca, Ingenio Pichichi, inpEV (Instituto Nacional de Processamento de Embalagens Vazias), Jain Irrigation Systems, Kelani Valley Plantations PLC, KWS SAAT, Monsanto, Monsanto Latin America South, Netafim, Nidera Argentina, Novus International, Inc., Olam International Limited, Syngenta, Yara International. У порядку спадання суттєвості для управління названими організаціями в аграрному секторі найбільш важливими сферами інтересів та інформаційних запитів стейкхолдерів можна назвати такі:

- використання дитячої праці;
- запобігання примусовому працевлаштуванню працівників в агропромисловій сфері;
- збереження, захист та сприяння відтворенню біорізноманіття;
- скоординована з Цілями сталого розвитку державна політика у сфері АПК;
- збереження та раціональне використання водних ресурсів;
- недопущення дискримінації у всіх її проявах (гендерної, за умовами праці);
- сприяння створенню конкурентного середовища сільськогосподарського виробництва та дистрибуції продукції;
- свобода об'єднань та колективних переговорів;
- напрацювання дієвих практик охорони праці та безпека в АПК;
- непрямі економічні наслідки [2].

В Україні уже здійснені окремі кроки щодо виконання Цілі сталого розвитку ООН та поширення практик відповідального розкриття інформації компаніями аграрної сфери перед стейкхолдерами. За ініціативи Уряду України була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання) а 15 вересня 2017 року було представлено Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для їх досягнення в т.ч й в аграрній сфері.

Разом з тим, на сьогодні відсутнє налагоджене обліково-аналітичне та інформаційне забезпечення підготовки звітності зі сталого розвитку в аграрному секторі та повного врахування специфічних галузевих запитів стейкхолдерів у ньому. Детальної розробки потребують питання визначення суттєвості таких запитів та розробки методик їх розкриття у звітності зі сталого розвитку таких компаній.

Література:

1. Цілі сталого розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

2. Top 10 GRI Sustainability Aspects for the Agriculture Sector [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ga-institute.com/Sustainability-Update/2014/09/29/top-10-gri-sustainability-aspects-for-the-agriculture-sector/>.

* Матеріал підготовлено в рамках НДР «Корпоративна соціально-екологічна відповідальність для сталого розвитку: партнерство стейкхолдерів реального, фінансового та державного секторів економіки» № державної реєстрації 0117U003933.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

ФЕДОРЧУК О.М., к.е.н, доцент, Херсонський державний університет
ГОБОРОВА О.С., магістрант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет»

Проблема утворення сприятливого клімату у підприємницькому середовищі в плані економічної безпеки підприємництва набуває сьогодні особливого значення, стає вирішальним чинником, що визначає перспективи розвитку підприємництва і економічного розвитку країни в цілому. Вона є похідною від задач суспільства на кожному ступені його розвитку. Нинішня стадія ринкового реформування багатоукладної економіки України характеризується розмаїтістю формально рівноправних форм власності й умов ведення господарства, у яких здобуває все більшу гостроту проблема правового й організаційного забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності [2]. Її виникнення обумовлене двома полярними обставинами: по-перше, прискорена ринковими перетвореннями зацікавленість держави і бізнесу в стабільній, прибутковій і безпечній виробничо-господарській діяльності в зв'язку з тим, що стала зовсім очевидною залежність цілей суспільства від стану його продуктивних сил; по-друге, настільки ж очевидна, досить небезпечна і деструктивна стосовно цілей суспільства домінанта, виражена посиленням монополізму, криміналізації суспільства, шахрайства і корупції в структурах суспільства, фактичною незахищеністю бізнесу як від кримінального середовища, так і від державного свавілля. У подоланні цього протиріччя особливо актуальними стали наукові дослідження і розробки щодо створення такого механізму функціонування економічної системи на мікро- і макрорівні, що був би здатний активно протидіяти деструктивній домінанті, створювати і відтворювати стимули до розвитку ефективної і захищеної у всіх аспектах діяльності підприємництва.

Система економічної безпеки підприємницької діяльності в сільському господарстві повинна гармонійно сполучати як власне підприємницькі, так і

державні механізми забезпечення економічної безпеки. У цій системі кожен вищий рівень управління зобов'язаний забезпечувати нижчому рівню відповідну економічну безпеку, що є гарантією забезпечення її для всієї соціально-економічної системи.

В Україні починає формуватися певна організаційно-правова система безпеки підприємництва. Створюються різноманітні відомчі і міжвідомчі служби безпеки, які певною мірою напрацьовують окремі напрями своєї діяльності. Це, в основному, напрями фізичного і технічного захисту підприємницької діяльності. Щодо питань економічної безпеки підприємництва, то тут ще необхідна серйозна як теоретична, так і організаційно-практична робота з питань утворення певної організаційно-правової інфраструктури безпеки. Слід відзначити, що виявляти ризики та порушення, які посягають на економічну безпеку підприємництва в силу їх природи і процесуально-правової структури, в більшості випадків покликані не державні спецслужби, а служби економічної безпеки тих суб'єктів підприємництва, яким завдаються збитки. Така стратегія базується на тому, що ризики економічних зловживань на перший погляд, як правило, знаходяться у сфері дії цивільно-правових норм. Мотивом такої роботи є запобігання збитків від різного роду ризиків та посягань. В умовах, що склалися, тільки такий підхід дозволяє підприємцям, банкірам, страховикам забезпечити надійний захист як від прорахунків щодо неефективного вкладення і використання коштів, так і від різноманітних правопорушень, у тому числі і криміногенного характеру [1].

Зазначимо, що до проблем детінізації природним шляхом залучається ціла низка служб економічної безпеки. Як ефективніше їх використати – залежить від того, чи зможе держава створити комплексну організаційно-правову інфраструктуру, в межах якої будуть вирішуватись питання детінізації економіки. Хоча попередження зазначених протиправних посягань на майно підприємств уже відіграє певну роль в оздоровленні оперативної обстановки, а відповідно і в питаннях детінізації економіки.

Питання безпеки підприємництва тісно пов'язане з підприємницькими, фінансовими, кредитними, страховими та іншими ризиками, що супроводжують фінансово-господарську діяльність. Підприємництво, його фінансово-кредитне обслуговування, страхування кредитних, підприємницьких та інших ризиків є невід'ємними, тісно пов'язаними елементами успішного функціонування економіки [2].

Вважаємо, що маючи на меті розробку ключових алгоритмів системи економічної безпеки у сфері підприємництва, потрібно основну увагу звернути на основні інститути цієї системи, а саме: внутрішньобанківські засоби та системи економічної безпеки у сфері кредитних відносин; організаційно-правові форми, структуру та принципи страхової справи як фактора зниження ризиків у сфері підприємництва; інші види гарантій щодо зниження ризиків у сфері фінансово-господарської діяльності; захист інформації з обмеженим доступом, її правовий режим. Розгляд цієї проблеми через призму запропонованих ключових інститутів системи економічної безпеки дає змогу вийти на алгоритми створення економічних фінансових, інформаційно-аналітичних, організаційних та правових систем управління ризиками у сфері підприємництва, а відповідно і перманентного впливу на проблеми детінізації економіки.

Література:

1. Аграрна економіка [Електронний ресурс] / за заг. ред. Д. К. Семенди. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=2055>.

2. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: [монографія] / [Андерсон В. М., Андрєєва Н. М., Алимов О. М. та ін.]; за науковою редакцією д.е.н., проф. Хлобистова Є. В. / ДУ «ІЕПСР НАН України», ІПРЕЕД НАН України, СумДУ, НДІ СРП. – Сімф.: ВД «АРІАЛ», 2011. – 340 с.

3. Лукінов І. І. Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку [Електронний ресурс] / І. І. Лукінов. – Режим доступу: http://www.niurr.gov.ua/ukr/econom/krugly_stil%2799/lukinov.htm.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

САМАЙЧУК С.І., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Економічна ефективність відображає віддачу сукупних вкладень. Для порівняння результатів виробництва з витратами розраховують слідує види економічної ефективності: сільськогосподарського виробництва; сільськогосподарських формувань; окремих галузей сільськогосподарського виробництва; внутрішньогосподарських підрозділів; виробництва окремих культур чи продуктів. Усі ці види економічної ефективності нерозривно пов'язані між собою і в сукупності відображають ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських формувань, галузі, сільського господарства і сфери АПК в цілому.

Сільськогосподарське виробництво України, в якому організаційно і технологічно поєднуються різноманітні за своїм походженням ресурси (природні, матеріальні, технічні, людські, фінансові та інші), належать до унікальної природно-економічної системи. І хоча кожна його галузь та підгалузь, має своє функціонально-цільове призначення, спільним для них є процес формування ресурсів, тобто тих факторів виробництва, без яких неможливий технологічний процес.

У ринкових умовах виникає потреба постійно домагатись оптимального співвідношення між різними видами ресурсів, бо нестача чи надмірне забезпечення одних ресурсів природно позначиться на проблемі збалансування виробничих можливостей, створенні певних економічних пропорцій. Тому, незалежно від конкретної організаційної побудови будь-якого економічного об'єкту, результативність господарювання визначається умінням кваліфіковано і синхронно поєднувати між собою конкретні елементи всіх ресурсів.

Економічна ефективність виробництва – це досягнення максимального об'єму продукції або послуг на одиницю витрат. Економічна ефективність, згідно цього підходу, завжди визначається шляхом порівняння двох варіантів,

тобто дійсного і проектного виробництва. Зростання результату або зниження витрат і утворює основу ефективності.

З метою дослідження впливу кожного фактору на ефективність діяльності підприємства доцільно використовувати оцінні показники. Їх аналіз дозволяє побачити фінансово-економічний стан підприємства, узгоджувати різні варіанти технологічного процесу, вибору асортименту продукції, виявити різні аспекти організації діяльності відносно їх ефективності. В вартісній формі результат можна виразити як вартість валової продукції, валовий дохід і прибуток. Ці групи показників економічної ефективності порівнюють з витратами праці, вартістю основних і оборотних фондів підприємства, площею сільськогосподарських угідь, а також з собівартістю продукції, виконаних робіт, наданих послуг.

Аналізуючи виробництво певної продукції, необхідно мати на увазі:

- не тільки сучасний стан, але й можливість збільшення (а можливо й скорочення) виробництва продукції в майбутньому;
- вплив виробництва одних видів продукції на інші та їх реальне поєднання;
- зміну економічної ефективності в залежності від зміни різних факторів (рівня механізації технології, яка застосовується, природнокліматичних особливостей регіону, ступенем забезпеченості трудовими ресурсами)

При визначенні економічної ефективності необхідно розрізняти порівняльну економічну ефективність і абсолютний економічний ефект. Порівняльна ефективність визначається шляхом порівняння показників окремих культур або галузей між собою по різних підприємствам або всередині одного. Абсолютний економічний ефект виражає зміну виробництва продукції сільського господарства; економію витрат праці на виробництво сільськогосподарської продукції.

Ефективність виробництва відображає вплив комплексу взаємопов'язаних факторів, які формують її рівень та визначають тенденції розвитку. Для оцінки економічної ефективності виробництва

сільськогосподарської продукції використовують відповідні критерії і систему взаємопов'язаних показників. В літературі виділяють основні і додаткові показники.

Основними показниками є: урожайність з 1 га посіву, ц; витрати праці на виробництво 1 ц продукції, людино-годин; собівартість 1 ц, грн.; прибуток в розрахунку на 1га сільськогосподарських угідь, грн.; рівень рентабельності виробництва, %.

До додаткових показників, які визначають ефективність виробництва відносять: виробництво валової продукції на 1 га сільськогосподарських угідь, на одного середньорічного робітника зайнятого в галузі, на 1 людино-годину, на 1 грн. виробничих витрат, на 100 грн. основних виробничих фондів і оборотних запасів, які використовують в галузі в натуральному та вартісному вираженні.

Показники економічної ефективності підприємства на можуть дати вичерпної уяви про те, за рахунок яких факторів відбулися ті або інші зміни. В цьому випадку виникає необхідність розрахунку і аналізу більш деталізованих показників, що характеризують ефективність певних заходів.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія / В.Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
2. Бутило Р.І. Поняття «ефективність» та її види / Р.І. Бутило // Організаційно-економічний механізм реалізації стратегічних напрямів розвитку агропродовольчої сфери: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 198-річчю ХНАУ ім. Докучаєва (Харків, 2 жовтня 2014 р.) – Харків: ХНТУ, 2014. – С. 21-24.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВА

ПОДАКОВ Є.С., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Встановлення принципово нової моделі взаємовідносин між ринковими суб'єктами господарювання в межах податкових платежів вимагає урахування податкового складника під час розроблення і реалізації багатьох управлінських рішень. З погляду підприємств – податкові платежі є витратами, а тому вони є об'єктами планування та управління. Разом з тим, на відміну від інших витрат господарської діяльності, щодо податків існує певна специфіка: правила визначення величини таких витрат жорстко визначені державою, а отже можливості управління такими витратами обмежені.

Роль бухгалтерського обліку в цих процесах зводиться до формування надійної та достовірної інформації про систему оподаткування підприємства і використання доходів на сплату податкових платежів. Натомість бізнес України зазнає значних витрат часу на підготовку, подання звітності та сплату податків. За даними Світового банку, такі витрати становлять для підприємств України 491 годину на рік, коли для розвинутих країн Європи й Азії - 260 годин на рік. Тому узагальнення інформації про податкові платежі підприємства на рахунках бухгалтерського обліку має винятково важливе значення.

Управління податковими платежами на рівні підприємства практично єдиний метод впливу платників податків на взаємовідносини з державою. Якість реалізації поставленого завдання, насамперед, визначається відображенням на рахунках бухгалтерського обліку нарахованих податків за джерелами їх сплати. Найчастіше в економічній літературі за джерелом сплати податкові платежі поділяють на: податки, що включаються у виробничі витрати; податки, що включаються у виручку від продажу; податки, що сплачуються з прибутку або доходу; податки, що сплачуються із фінансового результату; податки, що сплачуються із заробітної плати.

На визначених рахунках бухгалтерського обліку, що формують відповідні

центри відповідальності у господарській діяльності, податки будуть збільшувати витрати або зменшувати доходи і прибуток підприємства та доходи працівників. Втім, не дивлячись на таке розмежування податків, підприємство буде враховувати їх у структурі ціни на об'єкти діяльності, збільшуючи її, яка у переважній більшості випадків є регульованою (вільною).

А оскільки, відповідальними особами за систему оподаткування підприємства є власники і працівники виконавчих органів управління, то більш доцільно відображати нараховані податкові платежі за рахунок зменшення доходу або фінансового результату.

Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету призначено рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами". За кредитом цього рахунку відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом - належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання. Даний рахунок не дозволяє оцінити вплив податкових платежів на економічний потенціал підприємства, оскільки на ньому відображаються не властиві цьому рахунку операції. Згідно з класифікацією рахунків за економічним змістом, рахунок 64 "Розрахунки за податками і платежами" належить до групи розрахункових. Тобто його інформаційні ресурси можуть лише вказувати на податкову заборгованість підприємства перед бюджетом. Разом з тим, сама структура рахунку не носить жодного інформаційного навантаження. Розмежувати податкові платежі на податки (субрахунок 641) та обов'язкові платежі (субрахунок 642) досить складно, оскільки у Податковому кодексі України така класифікація не наведена. Крім того, некоректним є застосування субрахунків 643 та 644, які використовуються лише у випадках авансових платежів та носять транзитний характер.

Питання узгодженості показників чистого фінансового результату за податковим і фінансовим обліком виникають постійно. Причому, значні відхилення можуть бути як в один, так і в інший бік. Ведення двох обліків водночас дуже незручно, ці обставини завищують витрати, створюють перешкоди для інвесторів при оцінці вартості підприємства, ускладнюють

адміністрування податків, негативно впливають на дивідендну політику.

З метою гармонізації податкового та фінансового обліку варто переглянути потребу у формуванні відстрочених податкових активів і зобов'язань щодо їх перенесення з одного звітного періоду в інший. Такий підхід обґрунтований висновком, що кожний звітний період характеризується відповідними податковими господарськими операціями, доходами, витратами, прибутками, а отже, податками.

Таким чином, узагальнення різноманіття підходів до джерел сплати податків дозволило дійти висновку щодо відсутності на сьогоднішній день у цьому питанні єдиної позиції. Для віднесення тих чи інших податків на певне джерело сплати як з точки зору теорії, так і з точки зору працівників підприємств відповідальних за систему управління податковими платежами доцільно визнати об'єктами доходу суб'єктів господарської діяльності, доходи працівників і фінансовий результат. Застосування для розрахунку чистого прибутку відстрочених податкових активів і зобов'язань є досить проблематичним.

Література:

1. Герасимук І.В. Облік та контроль розрахунків сільськогосподарських підприємств з бюджетом : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / І.В. Герасимук ; Національний аграрний ун-т. - К., 2007. - 20 с.

2. Мілевська О.М. Бухгалтерський та податковий облік податку на прибуток / О.М. Мілевська, А.О. Піхотіна // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. - Вип. 9 (33). - Ч. 2. - Луцьк ; К., 2012. - С. 399-408.

3. Майбуров І.А. Ключевые проблемы теории налогообложения: информация к размышлению / И.А. Майбуров // Налогообложение: проблемы науки и практики 2009 : монография. -Х. : ИД «ИНЖЭК», 2009. -С. 12-24.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

КОСТЮК В.С., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва

На тлі спадаючого обсягу загальної експортної виручки зростає частка сільськогосподарської продукції. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 26% у 2012 році до 42% у 2016. Українські підприємства поточного року можуть експортувати до країн Європейського Союзу рекордний обсяг сільськогосподарської продукції, який перевищує показники докризових 2012 і 2013 років в 5 мільярдів доларів. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби.

Однією з причин такої активізації є те, що українські аграрні виробники активно використовують преференції в рамках сучасних інтеграційних процесів - зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. В загальному розумінні зона вільної торгівлі – це тип міжнародної інтеграції, за якої в країнах-учасниках скасовуються митні збори і кількісні обмеження у взаємній торгівлі. Тож Угода між Україною та ЄС також передбачає, в першу чергу, скасування (в окремих випадках — суттєве зменшення) експортних та імпорتنих мит. За попередніми розрахунками Євросоюзу, унаслідок скасування мит українські експортери заощаджуватимуть 487 млн. євро щороку. Економія експортерів ЄС становитиме 391 млн. євро щороку. Український аграрний сектор отримає найбільші переваги від зменшення увізних мит: 330 млн. євро для сільськогосподарської продукції та 53 млн. євро для переробленої сільськогосподарської продукції.

Переважну більшість мита скасовано відразу після набуття Угодою чинності. Загалом, Україна та ЄС скасують імпорتنі мита на близько 97% та 96,3% тарифних ліній відповідно. Для сільськогосподарської продукції з моменту тимчасового застосування Угоди з боку ЄС та її ратифікації Україною

мита буде скасовано на 35,2% тарифних ліній Україною та 83,1% – Євросоюзом. Що стосується решти товарів, то по 52% тарифних ліній Україна запроваджує перехідні періоди тривалістю від 1 до 7 років, на 9,8% – часткову лібералізацію та на 3,0% – безмитні тарифні квоти.

Своєю чергою, Європейський Союз встановлює перехідні періоди на 2,0% тарифних ліній (тривалістю 3 та 7 років), а по найбільш чутливих товарах (14,9%) запропоновано доступ в рамках безмитних тарифних квот. Їх надано Україні по зернових, м'ясу свинини, яловичини та птиці, а також по деяких інших продуктах.

Товарна структура експорту України в ЄС залишалась сталою протягом останніх років, незважаючи на економічні шоки. Близько третини займає продукція сільського господарства та харчопрому, в першу чергу зернові, насіння олійних культур та рослинна олія. На другому – експорт чорних металів та виробів із них, на третьому – електричні та механічні машини, переважно за рахунок електричного обладнання.

Успішна робота українських аграріїв дала позитивну динаміку до збільшення частки ЄС в загальній торгівлі сільськогосподарською продукцією, що склала 33,9%.

Лібералізація торгівлі з ЄС, серед іншого, включає в себе квоти на поставки товарів з нульовим митом. Відповідно, використання цих квот ілюструє, наскільки український бізнес готовий до торгівлі з Європою. Тарифна квота передбачає встановлення нижчого ввізного мита на імпорт певного товару в межах граничного обсягу (квоти) та вищого ввізного мита для імпорту понад граничний рівень. Тарифні квоти є невід'ємною частиною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і впроваджуються як частина автономних торговельних преференцій ЄС. Угода про асоціацію між ЄС та Україною передбачає застосування тарифних квот для певних «чутливих» товарів – продуктів тваринного походження: м'яса (яловичини, свинини, баранини, курятини), молока та молочних продуктів, яєць, меду тощо; продуктів рослинного походження: зерна (пшениці, ячменю, вівса, кукурудзи), грибів,

часнику тощо; готових харчових та інших продуктів: цукру та цукрових продуктів, виноградного та яблучного соку, цукрової кукурудзи, оброблених томатів, етанолу, цигарок тощо. Тарифні квоти визначають об'єм, який може постачатись за нульовими ставками. Якщо квоту перевищено, до експортера застосовуються ставки РНС.

Тому було поставлено питання щодо збільшення квот на аграрну продукцію з метою розширення доступу до європейського ринку деяких позицій українських товарів на додаток до поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

Нові преференції не поширюються лише на дві товарні групи, важливі для українського експорту. Перша – м'ясо птиці (курятина), де річна квота становить 26 тис. тонн. Ця позиція завжди була чутливою для ЄС, а тому поступок Україні отримати не вдалося. Також преференцій не отримали українські виробники цукру (річна квота – 20 тис. тонн).

На відміну від класичних зон вільної торгівлі, глибока та всеохоплююча ЗВТ передбачає свободу заснування підприємницької діяльності. Поки що перелік галузей, представники яких з України зможуть відкривати свій бізнес в ЄС, досить обмежений – поштова та кур'єрська служби, надання фінансових та телекомунікаційних послуг. Однак з часом він буде розширюватися. З одного боку, це дає можливість українським компаніям перейти зі статусу місцевих до міжнародних, з іншого – збільшить притік іноземних інвестицій до України.

Для одержання бажаних результатів від всеохоплюючої зони вільної торгівлі необхідно завершити гармонізацію зі стандартами ЄС та забезпечити їх належне впровадження, підвищити контроль над тваринними захворюваннями, розвивати внутрішнє виробництво, покращити його конкурентоспроможність та прияти розвитку ділових контактів з ЄС.

СИСТЕМНІ ЕФЕКТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

ТРЕТЯК Н.А., к.е.н., ДУ ІЕПСР НАН України

Земельні перетворення в Україні багато в чому визначили роль і значення управління земельними ресурсами та землекористуванням. Це пов'язано з тим, що земля, крім її традиційних властивостей (засіб виробництва, територіальний базис, природне тіло і ін.) стала об'єктом ринкових правовідносин і об'єктом нерухомості. За даними наукових досліджень, земельні ресурси становлять понад 40 % продуктивних сил України [1; 2]. Жодне підприємство не в змозі уникнути впливу земельних ресурсів на свою роботу прямо або опосередковано. Саме тому, місце і роль земельних ресурсів як економічного ресурсу важко переоцінити.

Трансформаційні процеси, які здійснюються в Україні засновані на принципах сталого розвитку та потребують створення ефективного механізму управління соціальними, економічними та екологічними процесами, які б забезпечували системний ефект від їх збалансування. При цьому, значну увагу приділити системним ефектам фінансово-економічного регулювання використання земельних та інших природних ресурсів в аграрній сфері.

Відмітимо, що сформувати структуру фінансово-економічного механізму ефективного управління земельними ресурсами та землекористування є одним з найбільш складних завдань, що вимагає застосування цілого спектра фінансово-економічних регуляторів, таких як: фінансово-економічне стимулювання; фінансово-економічних санкцій, компенсацій та стягувань; фінансово-економічних гарантій та фіскальні інструменти.

Цінність системного ефекту полягає в тому, що в результаті об'єднання елементів отримати більший економічний ефект, ніж арифметична сума економічних ефектів від діяльності окремих елементів.

Наприклад, ефективність використання земель в господарствах, що вирощують сільськогосподарську продукцію, з різною земельною власністю (державна, комунальна, приватна) залежить від підвищення продуктивності

праці, зростання інтенсифікації виробництва, використання внутрішніх резервів та можливостей і особливо, раціонального використання земельних та інших природних ресурсів.

Зокрема у сфері аграрного сектора економіки – сільське господарство, окрім рослинництва, тваринництва, агроландшафтного облаштування сільських територій, на ефективність використання земель впливають продукування та провайдинг інноваційних технологій. Також відмітимо, що спостерігається взаємозалежність між ефективністю землекористування і такими параметрами цієї сфери як: рівень розораності; рівень освоєння земель; відсоток посівної площі від площі землі в обробітку; питома вага природних кормових угідь у площі сільськогосподарських угідь; наявність тваринництва та інших видів господарської діяльності; екологічний стан; можливості розширеного відтворення продуктивності земельних ресурсів тощо.

В Україні зараз тільки формується розуміння ефективного та раціонального використання земельних та природних ресурсів, як фактора підвищення добробуту країни і примноження багатства. Однак, різноспрямоване використання землі ускладнює підходи до її оцінки ефективності землекористування та вимагає врахування більшого спектру напрямів використання та факторів впливу.

Кожний системний ефект обумовлюється дією ряду факторів: правових, регуляторних, економічних, природних, соціальних. Зазначені фактори та їх складові здійснюють прямий вплив на формування системних ефектів фінансово-економічного регулювання використання земельних ресурсів.

Саме тому, нами здійснена експертна оцінка впливу факторів (правових, регуляторних, економічних, соціальних та природних) на системні ефекти. Згідно якої середнє значення за регуляторним фактором впливу становить 4,79 балів, за економічним фактором тільки – 5,5 балів. Ці дані вказують на не задовільне державне управління шляхом формування інструментів фінансово-економічного регулювання використання земельних ресурсів. Крім того, найвищий вплив на системний ефект за всіма факторами впливу належить

здатності земельних ресурсів генерувати вартість (5,6 балів). Менший вплив мають земельні ресурси як актив ринкової економіки (4,53 балів). Це вказує на не достатність застосування у фінансово-економічному регулюванні раціонального землекористування рентної складової в інструментах та відсутність ефективного управління землекористування щодо планування розвитку землекористування за типами (підтипами) й формами землекористування які мають ефективний вплив на його капіталізацію.

Отже, під системним ефектом у сфері аграрного сектора, потрібно розуміти процес формування економічно вигідних, соціально захищених і екологічно збалансованих напрямів використання земель за допомогою дієвих економічних, екологічних, правових і соціальних процесів, тобто відповідних системних ефектів.

Крім того, оцінку земель слід розглядати і вирішувати, виходячи, в першу чергу, з визначення основної її функції, яка, очевидно, може бути різною в залежності від типів (підтипів) землекористування, як об'єктів нерухомості і як територіальний базис. Такий поділ земель сприятиме диференціації фінансово-економічних інструментів в процесі адміністрування раціонального використання та охорони земель. Адже типи (підтипи) землекористування, режим землекористування та дозволене використання земель впливають на рентний дохід, а відповідно і на розмір платежів за землю зокрема, так і в аграрній сфері.

Література :

1. Гавриленко О.П. Екогеографія України / Гавриленко О.П. – Київ : Знання, 2008. – 646 с.
2. Третяк А.М. Економіка та ефективність управління землекористуванням в Україні / А.М. Третяк, Н.А. Третяк // Економіка природокористування і охорони довкілля: зб. наук. праць / ДУ ІЕПСР НАН України. – К., 2011. – С. 14–23.

БАГАТОУКЛАДНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

РЕВУЦЬКА А.О., к.е.н., ст. викладач, Уманський національний університет садівництва

Після двох десятиліть ринкових перетворень в Україні залишається невизначеною відповідь на запитання: яка модель сільськогосподарського устрою створена і розбудовується в сучасних умовах. Важливість питання посилюється у зв'язку із майбутнім запровадженням купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення та глобалізацією продовольчих ринків, неоднозначні наслідки якої відчувають як виробники продовольства, так і його споживачі.

Віддаючи належне всім чинникам, які вплинули на формування сучасної системи аграрного виробництва в Україні, варто зазначити, що її становлення відбувалося головним чином шляхом пристосування сільськогосподарської галузі до реальних умов функціонування національної економіки в період її ринкового трансформування [1].

Тому, розглядаючи поняття сталого розвитку, не потрібно ототожнювати його в повному обсязі зі сталим економічним зростанням. Позитивна або негативна динаміка економічного зростання прямо не пов'язана з погіршенням якості навколишнього середовища. Йдеться про такі якісні зміни, що дають змогу будь-якій господарській системі реалізувати свій потенціал, оптимізуючи використовувані ресурси, забезпечуючи стабільність доходів і безконфліктно функціонувати в рамках природного середовища, підпорядковуючись його законам і підтримуючи його якість.

Формування сталого розвитку сільського господарства має завжди охоплювати три нероздільні та рівновеликі складові: економічну, екологічну та соціальну, та три складні категорії - стабільність, стійкість та сталість, які покладено в основу відтворювальних процесів сталого розвитку аграрної економіки. Методологічною основою їх прояву є взаємопов'язаність, послідовність, перехід однієї в іншу. Стабільність – основа сталого розвитку

[2]. Виділяють виробничу, економічну, фінансову, екологічну та інші складові сталого розвитку. На нашу думку, необхідно розглядати не окрему вузьку спрямованість категорії, а її вплив на розвиток та результати виробництва. Існують різні думки відносно критеріїв, показників і факторів, що визначають сталість розвитку. До них відносять: прибуток, накопичення, рівень рентабельності, точку беззбитковості, показники оцінки фінансового стану та ін. На нашу думку, вони можуть мати місце в оцінці сталості розвитку підприємства будь-якої галузі, але неповною мірою відображають специфіку саме сільського господарства.

Водночас, сталість сільськогосподарського виробництва має відмінні ознаки, до яких ми відносимо: ґрунтово-кліматичні, біологічні, екологічні фактори; технологію виробництва; організацію сільських територій; ментальність сільського населення. Встановлено, що основними стримуючими факторами сталого розвитку аграрного виробництва є погіршення родючості і стану ґрунтів, цінові диспропорції в агропромисловому виробництві, високий рівень фінансової заборгованості сільськогосподарських товаровиробників, низький рівень розвитку інноваційних процесів.

Крім того, використання концептуальних ідей сталого розвитку у практичній площині передусім стосується впорядкування та розвитку інституціональних відносин. Інституціональні перетворення передбачають: формування нового правового й економічного механізму взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування та природокористувачів, включення екологічного фактору в структурно-інвестиційну політику, перехід до екологічно чистого виробництва; вдосконалення законодавства і нормативної бази в сфері охорони, використання й відтворення природних ресурсів, застосування економічних і адміністративних санкцій; розвиток системи екологічної сертифікації, екологічного аудиту та страхування, ліцензування небезпечних видів діяльності, поступовий перехід на систему міжнародних стандартів технологічних процесів, які ведуть до зниження

негативного впливу виробничої діяльності на навколишнє природне середовище [3].

Інституціональні зміни повинні каталізувати приватну ініціативу в окремих ланках господарського комплексу й сприяти збалансованому перерозподілу матеріальних та духовних благ. Існуюче інституціональне середовище національної економіки гальмує позитивні зрушення у виробничій і в невиробничій сферах, посилює деформаційні тенденції у структурі нагромадження та споживання. Особливо напружена соціально-економічна ситуація склалася у сферах діяльності, де прибуток має рентну основу, що проявляється у привласненні лівової частки рентних доходів вузьким колом осіб.

За наявності подібного факту держава повинна генерувати власні обмежувальні фактори для розв'язання цієї проблеми. Необхідно також ширше залучати регіони до розв'язання проблеми генерації ресурсного потенціалу. Найкращою позицією в цьому відношенні є акумуляція внутрішньо-регіональних ресурсів.

На наш погляд, на сучасному етапі різні форми господарювання мають функціонувати на основі рівноправності усіх форм власності на землю та інші засоби виробництва при добровільному виборі селянами тієї чи іншої форми господарювання. У прийнятих законах України про власність, про землю, про оренду, про селянське (фермерське) господарство тощо закладено певні правові передумови для реформування аграрних відносин, що має сприяти створенню багатоукладної економіки аграрної сфери.

Література :

1. Сільське господарство України: статистичний збірник за 2016 рік / Державна служба статистики України. – К., 2017. – 368 с.

2. Саєнко Г.В. На шляху до стійкого розвитку економіки: господарський механізм взаємодії / Г.В. Саєнко, О.О. Папаїка. – Донецьк: ДонДУЕТ ім.М. Туган-Барановського, 2013. – 928 с.

3. Ревуцька А.О. Реформування відносин власності в аграрній сфері економіки України: моногр. / А.О. Ревуцька. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. – 204 с.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

КОВТУН В.А., к.с.-г.н, доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Автором інноваційної економічної теорії сталого розвитку, є провідний дослідник економічних аспектів забруднення довкілля Герман Дейлі. Парадигма сталого розвитку включає в себе вимоги до захисту довкілля, соціальної справедливості та відсутності расової й національної дискримінації.. Так в Україні термін «сталий розвиток» часто вживають для означення лише неухильного зростання економічних показників країни, її регіонів, міст, сіл та окремих галузей економіки. Інколи до цього додають здійснення безсистемних заходів щодо збереження довкілля та поліпшення санітарних умов проживання й праці людей. Таке тлумачення терміну розкритиковане Г. Дейлі і є не лише грубою помилкою, але і його профанацією [1].

Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної.

Економічний підхід до концепції стійкого розвитку заснований на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який може бути зроблений за умови збереження сукупного капіталу, за допомогою якого і здійснюється цей дохід. Ця концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних — природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій.

Соціальна складова стійкості розвитку орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ.

З екологічної точки зору, сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери [2].

Аграрний сектор України має особливу роль у соціально-економічному житті країни. Україна взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації законодавства і стандартів якості життя населення відповідно до вимог Європейського Союзу. Державна програма сталого сільського розвитку України до 2025 року, яка сформована згідно спільної європейської політики сільського розвитку, визначає основною її метою є поліпшення якості життя та економічного благополуччя сільських жителів.

Сталий розвиток сільських територій передбачає: диверсифікацію економічної діяльності, створення робочих місць та подолання бідності, підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції та збільшення обсягів її виробництва через створення сільськогосподарської кооперації, підтримку екологічного балансу, підвищення якості життя сільського населення, підтримку активності сільських громад тощо.

Державі не вдалося створити ефективні господарські формування (кооперативи); економічні та соціальні стимули для сталого розвитку села. Стан теперішнього села такий: бідність, відсутність робочих місць, трудова міграція майже відсутність соціальної інфраструктури, демографічна криза та відмирання сіл. Це може призвести до соціальної напруги, зниженню демографічно-відтворювальної бази та втраті етнографічної спадщини України [3].

Проблемами розвитку аграрної сфери залишаються: низький рівень інвестицій, забезпечення соціальними та економічними послугами на селі, дискримінація держави щодо підтримки середніх та малих форм господарювання; відсутність аграрного реформування кооперації як засобу реалізації продукції дрібних та середніх аграрних товаровиробників; відсутність механізму мотивації ініціатив сільських громад та низький рівень іміджу, переваг та можливостей сталого розвитку сільських територій.

Перспективою покращення економічної парадигми сталого розвитку села повинно стати: покращення людського потенціалу села; впровадження передових технологій, залучення інвестицій та проведення земельної реформи з

метою створення ринкового обігу земель: державна підтримка середніх та дрібних аграрних товаровиробників; створення та розвиток кредитної кооперації для сільських жителів; розвиток туристичної діяльності у сільській місцевості; створення умов для розвитку різноманітних видів економічної діяльності та форм господарювання тощо.

Підвищення якості життя сільських жителів можливе при впровадженні державою гарантій соціальних стандартів і нормативів; збільшення доходів сільського населення; створення та забезпечення належних умов для роботи та проживання молоді на селі; розвиток транспортного сполучення та зв'язку; збереження та відновлення етнологічної спадщини сільських територій тощо.

Покращення навколишнього середовища сільських територій здійсниться через збереження та захист ландшафту; посилення контролю за використанням мінеральних добрив та отрутохімікатів; відповідальне відношення за викидами сміття та стихійних сміттєзвалищ; зменшення скидання забруднених вод у поверхневі водойми сільської місцевості тощо [4].

Реалізація національної програми сталого аграрного розвитку дозволить державі підтримати сільський розвиток – поліпшити якість життя та економічний добробут сільських мешканців.

Література :

1. Вергун А. М., Тарасенко І. О. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації / А. М.Вергун, І. О.Тарасенко - Вісник КНУТД, 2014 - №2 - С.207-218
2. Шевчук В. Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку / Шевчук В. Я. — К.: Гео-принт, 2006. — 200 с.
3. Герасимчук З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: Монографія / Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. — Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. — 516
4. Що таке сталий розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://sd4ua.org/shho-take-stalij-rozvitok/>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯГІДНИЦТВА УКРАЇНИ

МИХАЛЕНКО І.В., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ЙОЕНКО І.О., магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

КОЛЕСНИК Е.М., магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Для України, з її унікальними природно-кліматичними умовами, ягідництво доволі перспективна галузь сільського господарства. Загально відомо, що ягідні культури містять багато біологічно активних речовин (БАР), є дієтичним продуктом харчування, а також цінною сировиною для переробної промисловості. Вони відзначаються раннім досяганням плодів, високою врожайністю, скороплідністю, великим коефіцієнтом розмноження, технологічністю і можливістю механізованого збору врожаю.

Товарний асортимент ягід, які виробляються у нашій країні, представлений суницями і полуницями, малиною, лохиною, смородиною, агрусом та іншими культурами. За оцінкою фахівців, в останні роки в Україні стабільно виробляється 130 – 135 тис. тонн ягід. Виробництво ягід плодово-ягідних культур у загальній структурі виробництва займають близько 6% [1].

В останні роки в Україні висаджувалося близько 400 га суниці щорічно. Попит на продукцію цієї культури залишається високим, тому у наступні 2-3 роки слід очікувати розширення закладання площ під неї. За офіційними даними, виробництво ягід в Україні щорічно збільшується на 4%. Сьогодні це потужна індустрія, яка розвивається по всій території держави. Середня урожайність ягід становить понад 6 т/га. Традиційно найбільше ягід вирощується у 5 областях України: Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській і Київській [2].

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України, мінімальна річна норма споживання плодів та ягід на одну людину має складати 68 кг, тоді як за останні роки фактично цей показник становив всього 48-53,3 кг. Отже рівень споживання українцями продуктів плодівництва та ягідництва на 21,6%

менший за мінімальні норми [3].

Домінуючою ягідною культурою у світі залишається полуниця (суниця садова). Обсяги її виробництва становлять близько 8 млн тонн на рік. За обсягами виробництва суниці садової держава посідає сьоме місце в Європі, вирощуючи 6% від всього світового врожаю. Річні урожаї малини, смородини, чорниці (лохини) та журавлини перевищують 500 тис. тонн. Полуниця вирощується у понад 70 країнах, малину виробляють більше 40 країн, виробництво смородини здійснюють більше 30 країн, а найбільші площі чорниці та лохини знаходяться в країнах Північної Америки і Європейського Союзу. Україна належить до основних світових виробників малини та смородини [2].

Насичення ринку плодами вітчизняного виробництва, з високими смаковими та споживчими якостями, забезпечення стабільного їхнього надходження до торгівельної мережі країни можливе лише за умови створення плодкових та ягідних насаджень із потенціалом валового збору 4425,0 тис. т, у тому числі плодів зерняткових культур — 3307,9 тис. т, кісточкових — 810,9, кущових ягідних — 108,9, суниці — 104,3 і горіхоплідних — 92,9 тис. т. Така кількість плодів дасть змогу забезпечити річну норму їхнього споживання однією особою на рівні 98 кг. При цьому 31% зібраного врожаю споживатиметься у свіжому вигляді, приблизно стільки ж йтиме на переробку, а решту буде відправлено до торгівельної мережі після тривалого зберігання [4].

Оскільки кон'юктура ринку постійно змінюється, технології виробництва ягід повинні бути максимально гнучкими та адаптованими до цих змін, що, у свою чергу, пов'язано зі скороченням строку загальної ротації плантацій та прискореним оновленням їх сортового складу.

В Україні збільшення виробництва ягід стримує дефіцит високоякісного садивного матеріалу сучасних вітчизняних сортів і складність процедури офіційного імпорту саджанців з іноземних держав. Сьогодні в Україні є лише декілька промислових розсадників, що можуть вирощувати садивний матеріал

високої якості і тому потреби виробників нашої країни тільки на 30% забезпечені вітчизняними саджанцями [2].

Збільшення виробництва продукції ягідництва планується досягти за рахунок подальшої інтенсифікація галузі через впровадження високопродуктивних сортів, інтенсивних технологій вирощування та зберігання продукції, механізації ручних робіт тощо, що сприятиме підвищенню продуктивності насаджень і забезпеченню потреб населення в ягодах

Отже, на даний час розвитку ягідництва в Україні приділяється достатня увага, оскільки ягоди мають не тільки важливе значення як незмінні продукти харчування, а й відзначаються високими лікувальними властивостями. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки заходів спрямованих на розширення площ, підвищення урожайності ягід та вдосконалення їх смакових якостей.

Література:

1. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/30.pdf>
2. ©Пропозиція - <http://propozitsiya.com/ua/umovi-zberigannya-plodovo-yagidnoyi-produkciyi>
3. www.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/nas/2011/regulations/OpenDocs/110608_189_concept.pdf
4. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року <http://170820.minagro.web.hosting-test.net/page/?7528>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ КАБАЧКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ФОНУ ЖИВЛЕННЯ ТА СТРОКІВ СІВБИ В ЗРОШУВАНИХ УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

ЧЕРНИШОВА Є.О., к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ПЛЯСКІНА Г.К., студентка, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Баштанництво - важлива галузь виробництва сільськогосподарської продукції, яка користується великим попитом у населення.

Згідно науково-обґрунтованих норм, для нормальної життєдіяльності людині потрібно споживати на рік приблизно 25-26 кг баштанних культур, але при валовому зборі в 550 тис. т населення України не повністю забезпечене необхідною кількістю продукції [1].

Серед рослин родини гарбузових особливе місце займають кабачки. В Україні кабачок вирощують щорічно на площі близько 28-30 тис. га, з них 60-65% площ розміщені в Степу і південній частині Лісостепу. Плоди цієї овочевої культури мають велику кількість вуглеводів, жирів, білків, являються джерелом клітковини, калію, фосфору, кальцію, каротину, й містять в середньому біля 5-6% сухої речовини, 2-2,5% цукрів, 0,5% азотних речовин. В м'якуші плодів багато пектинових речовин та мало клітковини [2].

Плоди кабачка завдяки їх дієтичній, лікувально-профілактичній цінності є цінною сировиною для консервної промисловості, у тому числі і для дитячого харчування. В дозрілому насінні кабачків міститься біля 40% високоякісної рослинної олії, яка також має харчове й лікувально-профілактичне значення [3].

Різними науково-дослідними установами встановлено, що з 10 т плодів кабачок виносить з ґрунту від 26-34 кг азоту, 12-14 кг фосфору і 45-55 кг калію. При цьому коефіцієнти використання названих елементів живлення з ґрунту становлять 50, 40 і 50%, з добрив - 85, 40 і 80%, відповідно, причому потреба кабачка в поживних елементах значно різниться по фазах росту [4, 5].

Дослідження по вивченню фону живлення та строків сівби на ріст, розвиток і врожайність кабачків проводилися на темно-каштанових ґрунтах у

2015-16 рр. шляхом постановки двохфакторного дослідження згідно вимог методики проведення польових дослідів.

Схема дослідження була представлена наступними факторами та їх варіантами: Фактор А – фон живлення: без добрив; $N_{70}P_{45}K_{70}$; $N_{140}P_{90}K_{140}$; Фактор В – строки сівби; третя декада квітня й травня. Повторність в досліді – чотириразова. Облікова площа ділянки – 50 м². Агротехніка вирощування кабачків в досліді була загальноприйнятою для зрошуваних умов півдня України, окрім факторів, що вивчалися.

Найбільша маса плоду кабачка в середньому спостерігалася за фонів живлення $N_{140}P_{90}K_{140}$ та сівби в третій декаді квітня і становила 322,3 г, за такої ж фонів живлення, але проведення сівби в третій декаді травня маса плоду була меншою - 312,9 г. Загалом, на неудобрененому фоні маса плоду культури знижувалася на 32,5 г при посіві в третій декаді квітня та на 23,7 г при посіві в третій декаді травня, порівняно з варіантом з максимальною кількістю добрив.

Така залежність спостерігалася і при визначенні кількості плодів з однієї рослини й їх маси. Так, за сівби у третю декаду травня на фоні живлення $N_{140}P_{90}K_{140}$ кількість плодів становила 5,2 шт. на рослин, загальна маса яких складає 1,69 кг. На неудобрененому фоні кількість плодів зменшувалася до 4,3 шт. на рослину, що впливає й на їх масу з однієї рослини – 1,29 кг.

Максимальна врожайність у досліді спостерігалася на варіанті сівби насіння кабачка у третю декаду квітня при внесенні мінеральних добрив нормою $N_{140}P_{90}K_{140}$ в середньому становила 33,9 т/га. При внесенні добрив нормою $N_{70}P_{45}K_{70}$ врожайність плодів зменшувалася на 4,1 т/га або на 12,1%, порівняно з максимальним удобренням. На варіантах без добрив за першого строку сівби врожайність була найменшою - 24,5 т/га.

Вміст загальних сухих речовин виражених у відсотках збільшувався зі збільшенням кількості поживних речовин. Так, в середньому, порівнюючи удобрений фон $N_{140}P_{90}K_{140}$ і варіант без внесення добрив за сівби у третій декаді квітня їх вміст складає 6,9% і 4,5%, відповідно. У третій декаді травня цей

показник зменшувався: вміст загальних сухих речовини складав за фону живлення $N_{140}P_{90}K_{140}$ - 5,8%, а на неудобреному варіанті - 2,9%.

Аналіз проведених даних показав, що максимальні виробничі витрати були зафіксовані у варіанті сівби кабачків при внесенні мінеральних добрив нормою $N_{140}P_{90}K_{140}$ та проведенні поливів за вологості ґрунту 70-75% НВ і становили 92945,3 грн./га, проте вони компенсувалися високою рентабельністю виробництва - 64,13 %

Таким чином, для отримання високих й екологічно безпечних урожаїв кабачків при вирощуванні за краплинного зрошення в умовах Південного Степу України рекомендуємо застосовувати норму мінеральних добрив $N_{140}P_{90}K_{140}$, сівбу насіння культури проводити у третю декаду квітня.

Література:

1. Колтунов В.А. Формування товарного врожаю кабачків / В.А. Колтунов, Л. М. Пузік // Уманський державний аграрний ун-т. Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. - Умань: [УДАУ]. - 2008. - Вип.67. - Ч.1: Агрономія. - С. 229-236.

2. Лымарь В.А Бахчевые культуры в лечебно-профилактическом питании / В.А Лымарь, Ю.А. Григоров. - Херсон: Изд-во «Айланта», 2011. – 150 с.

3. Марченко В. Механизированный технологический процесс производства кабачка / В. Марченко, О. Ткаченко, В. Опалко // Овощеводство. – 2006. - №7.- С. 41

4. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Степу України / М.В. Зубець та ін. – К.: Аграрна наука, 2004. – 356 с.

5. Каллус Ю.О. Екологізація технології вирощування овочевих культур на Півдні України / Ю.О. Каллус, В.В.Гармашов, Т.М. Александрова // Агроекологічний журнал. – 2009. – №6. – 126 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ БІОПРЕПАРАТІВ У АГРАРНІЙ СФЕРІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

КОЗЛОВА О.П., асистент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Економічна та екологічна криза, зниження природної родючості ґрунтів внаслідок господарської діяльності людини, забруднення ґрунтів пестицидами і важкими металами, погіршення якості продукції рослинництва – усе це викликає підвищену увагу до систем землеробства, які використовуватимуть потенційні можливості екосистем і мінімізуватимуть застосування хімічних засобів при вирощуванні сільськогосподарських культур.

Як показала вітчизняна і зарубіжна практика, біометод в аграрному виробництві може і повинен стати одним із основних напрямів вдосконалення сільськогосподарського виробництва, оскільки це сьогодні реальний шлях зменшення забруднення довкілля, відтворення природної родючості ґрунтів, отримання екологічно чистої високоякісної продукції.

При цьому є реальна можливість у декілька разів зменшити грошові і матеріальні витрати на застосування агрохімікатів, а продукцію рослинництва зробити високорентабельною та конкурентоспроможною.

Інтенсифікація та екологізація агропромислового комплексу України неможливі без оптимізації співвідношення земельних угідь як основи їхньої охорони й відновлення. На землях, що знаходяться в інтенсивному обробітку, необхідно докорінно змінити структуру посівних площ у сівозмінах таким чином, аби вирощування на них польових культур супроводжувалося поліпшенням родючості ґрунтів.

Ефективність дії біопрепаратів зумовлена інсектицидною і антагоністичною активністю мікроорганізмів до шкідників чи збудників хвороб сільськогосподарських культур. Екологічна безпечність біопрепаратів бездоганна, адже застосування мікроорганізмів, які виділені з об'єктів довкілля, є частиною кровообігу речовин у природі. Використання біологічних

препаратів для захисту рослин є безпечним ще й тому, що кількість мікроорганізмів саморегулюється, знижується, йде на спад чисельність популяції фітофагів чи збудників хвороб, зменшується і кількість природних мікроорганізмів. Виробництво біопрепаратів полягає у розмноженні в штучних умовах виділених з довкілля найбільш високоактивних мікроорганізмів та створення умов для їх життєдіяльності.

І якщо в перші роки з часу розробки перших біологічних засобів захисту рослин переважали препарати проти фітофагів, то протягом останніх років асортимент біопрепаратів істотно розширюється з кожним роком за рахунок нових препаратів, які стримують збудників хвороб і підвищують урожайність рослин. Перспективні біологічні препарати комплексної дії, які забезпечують захист культур від двох і більше видів шкідливих організмів.

У світовій практиці для контролю чисельності шкідливих організмів офіційно зареєстровано і застосовується 30 природних біологічно активних речовин, 45 феромонів, майже 60 вірусів, бактерій, грибів, нематод та понад 30 видів ентомофагів [1].

В Україні в 2010–2015 роках асортимент біологічних препаратів, включених до «Переліку пестицидів та агрохімікатів в Україні», не перевищував 30 найменувань (із них - 9 препаратів для захисту сільськогосподарських культур від хвороб, 4 - для захисту від фітофагів, із них 2 - проти мишовидних шкідників і 17 - для підвищення урожайності й імунітету рослин), що становило 2,1% від загальної чисельності зареєстрованих та дозволених до використання пестицидів та агрохімікатів. Дані 2016 року свідчать про те, що спостерігається тенденція до зростання біологічних засобів захисту, які включені до «Переліку пестицидів та агрохімікатів в Україні». Так, кількість біопрепаратів уже нараховує 60 найменувань, що становить близько 3,2% від загальної кількості пестицидів.

Найбільшу частку в структурі біологічних засобів захисту мають біологічні препарати для поліпшення живлення і підвищення врожаю сільськогосподарських культур - 61,7%. Їх кількість відчутно збільшилась

порівняно з попередніми роками з 17 до 39. Біопрепарати для захисту культур від хвороб сягають 20% (11 препаратів проти 9 в попередні роки). Для захисту сільськогосподарських культур від шкідників включено 8 препаратів, що становить 16,7%, для боротьби з мишовидними гризунами 2 препарати - 1,6% [2]

Застосування біопрепаратів має ряд переваг перед хімічними засобами рослин, зокрема:

- висока біологічна активність відносно сприйнятливих видів шкідників;
- післядія, що проявляється у загибелі шкідників у наступних фазах розвитку та в наступних поколіннях і вибірковість дії, безпечність для ентомофагів та комах-запилювачів;
- відсутність виникнення стійкості у комах до мікроорганізмів;
- безпечність для теплокровних тварин і людини, відсутність фітотоксичності та впливу на смакові якості продукції, малий строк очікування, можливість застосування в різні фази вегетації рослин та відсутність загрози нагромадження токсичних речовин у навколишньому середовищі [3].

Біологічні препарати, як правило, діють повільніше, ніж хімічні. Так, загибель комах під дією бактеріальних препаратів на основі кристалоутворюючих бактерій настає на третю-п'яту добу після обробки, а максимальна - на десяту-одинадцятую. Проте після їх застосування комахи швидко припиняють живлення, і пошкодження рослин значно зменшується.

У багатьох ентомопатогенних мікроорганізмів спостерігається значний ефект післядії: зниження плодючості комах, що вижили після обробки біопрепаратами, зменшення виплодження личинок і подальше послаблення їх життєздатності.

Як показує багаторічний досвід, для успішного й економічно рентабельного використання біологічних засобів необхідно постійно контролювати їх якість, оскільки переважна більшість виробників біологічної продукції, на превеликий жаль, не супроводжують свою продукцію гарантіями

щодо якості, що не забезпечує ефективність застосування біопрепаратів проти шкідливих організмів в агроценозах. Крім того, біологічні засоби слід використовувати в чітко розроблених програмах, складовими яких є постійний моніторинг фітосанітарного стану

Література:

1. <http://www.agro-usiness.com.ua/component/content/article/1594.html>
2. Ткаленко Г. Біологічні препарати – «За» екологічну безпечну продукцію // Агробізнес .- 2013. № 9 с.14-18
3. Пусенкова Л. И. Биопрепараты для защиты от болезней. / Л. И. Пусенкова, В. М. Глез, В. Н. Зейрук, М. К. Дервягина, И. В. Максимов // Защита и карантин растений. – 2010. – № 10. – С. 26–28.

УМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

СТРЕЛЬЧЕНКО О.В., аспірантка, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Сільськогосподарське виробництво є одним із найбільш ризикованих видів підприємницької діяльності. Ризикованість аграрного бізнесу визначає ряд факторів: сезонність виробництва, залежність від погодних і кліматичних умов, тривалий період обороту капіталу, велика складність зміни асортименту продукції, технології тощо. Дане твердження справедливе для сільського господарства всіх країн, але особливо великих ризиків зазнає сільськогосподарське виробництво країн, економіка яких розвивається або перебуває в процесі трансформації. Аграрні реформи та становлення ринкових взаємовідносин, зміна форм власності та форм господарювання значно збільшують ступінь невизначеності соціально-економічних процесів в сільському господарстві і підсилюють вплив ризиків на аграрний бізнес. Існує потреба в певному механізмі, який дав би змогу найкраще з точки зору поставлених підприємством цілей враховувати ризик під час прийняття та реалізації господарських рішень. Таким механізмом є управління ризиком.

Управління ризиком (ризик-менеджмент) – це процес ухвалення і виконання управлінських рішень, які мінімізують несприятливий вплив суб'єкта збитків, обумовлений випадковими подіями [1].

Основне завдання підприємства у сфері управління ризиками полягає у визначенні варіанту дій, що забезпечуватиме оптимальну для конкретного проекту комбінацію ризику та доходу, керуючись тим, що чим більший розмір прибутку приносить проект, тим вищий ступінь матиме ризик під час його реалізації. Для цього запропонуємо такі інструменти:

- страхування - це процес, що передбачає передачу певних ризиків страховій компанії ,
- лімітування це процес встановлення ліміту для позичальника, тобто певних сум витрат, продажу товарів у кредит, сум вкладення капіталу тощо ,

- хеджування це діяльність щодо зниження цінових ризиків шляхом здійснення операцій із похідними цінними паперами,
- диверсифікація - це розподіл капіталовкладень між різними видами діяльності, результати яких не мають безпосереднього зв'язку ,
- розподіл ризику це процес, що передбачає поділ ризику між учасниками проекту ,
- резервування коштів на покриття непередбачених витрат – це процес співвідношення потенційних ризиків із розмірами витрат, необхідних для подолання наслідків цих ризиків [1,2,3].

Як показує сучасний вітчизняний і зарубіжний досвід, основним інструментом управління ризиками для забезпечення фінансової стійкості та сталого сільськогосподарського виробництва є страхування, але в той же час сучасний розвиток аграрного сектору диктує необхідність формування системного підходу до управління ризиками, який передбачає визначення та законодавче врегулювання форм взаємодії трьох головних учасників аграрного ринку – сільськогосподарських виробників, страхувальників та держави.

Державна підтримка може бути різноплановою та необов'язково концентруватись лише на виділенні коштів з державного бюджету. Успішність функціонування аграрної сфери виробництва є запорукою продовольчої безпеки держави. Підприємництво може відігравати формоутворюючу роль на галузевому і національному рівні. Але завжди існують ризики як успішності, так і неуспішності таких формоутворень. Держава зацікавлена в тих із них, які забезпечують сталий розвиток територій і вимагають мінімальної підтримки з її боку. Тому для підприємців і держави доцільна система взаємодії, де держава бере на себе частину підприємницьких ризиків, а підприємці у своїй діяльності враховують суспільні інтереси, відображені у програмних документах держави. Значною перешкодою нормальному розвитку аграрних підприємств стає, по-перше, домінування рослинництва над тваринництвом, по-друге, перевага у рослинницькій галузі тих культур, які за умови порушення оптимальних сівозмін і без дотримання агротехнічних вимог призводять до виснаження

ґрунтів з відповідними ризиками і загрозами втрати їх природного потенціалу продуктивності і катастрофічними наслідками. Система державного регулювання аграрного підприємництва поступово нарощує свій анти ризиковий потенціал шляхом запровадження відповідних стратегій, програм і стандартів. Проте розробка і прийняття цих типів документів ніяк не узгоджується. Тобто, як офіційно визнано на рівні держави, існує певний ризик безсистемності та некомплектності розв'язання завдань аграрної реформи. За таких умов необхідно розробляти не окремі анти ризикові державні заходи у аграрному секторі економіки, а систему таких заходів, узгоджену із сукупністю чинних стратегій, програм і стандартів.

Література:

1. Рудич О.О. Економічна сутність ризику та особливості його прояву у діяльності аграрних підприємств / О.О. Рудич // Економіка та управління АПК : збірник наукових праць Білоцерківського національного аграрного університету. – 2012. – Вип. № 7(93). – С. 59–63.
2. Артимонова І.В. Класифікація чинників і видів господарських ризиків аграрних підприємств / І.В. Артимонова // Економіка та управління АПК: збірник наукових праць. – Біла Церква. – 2012. – № 7(93). – С. 20–25.
3. Світовий досвід хеджування ризиків неврожаю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apk-inform.com/exclusive/topic/1034569>.
4. Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т. 3 / Резол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр «Академія», 2002. – 952 с.
5. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки (на період до 2020 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.
6. Фугело П.М. Основні аспекти побудови Державної системи сприяння і безпеки агропідприємництва / П.М. Фугело // Зб. наук. праць ПДАТУ. – 2012. – № 20. – С. 262-267.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВМІСТУ ГУМУСУ В ҐРУНТАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ

ПОЛЩУК Ю.О., студентка, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет»

Зміни форм господарювання і власності на землю, що стали основним змістом перетворень в аграрному секторі України в останні роки, на жаль, негативно позначилися на родючості ґрунтів. Вони втратили значну частину гумусу, найродючіші у світі чорноземи перетворились у ґрунти із середнім рівнем родючості й продовжують погіршуватись.

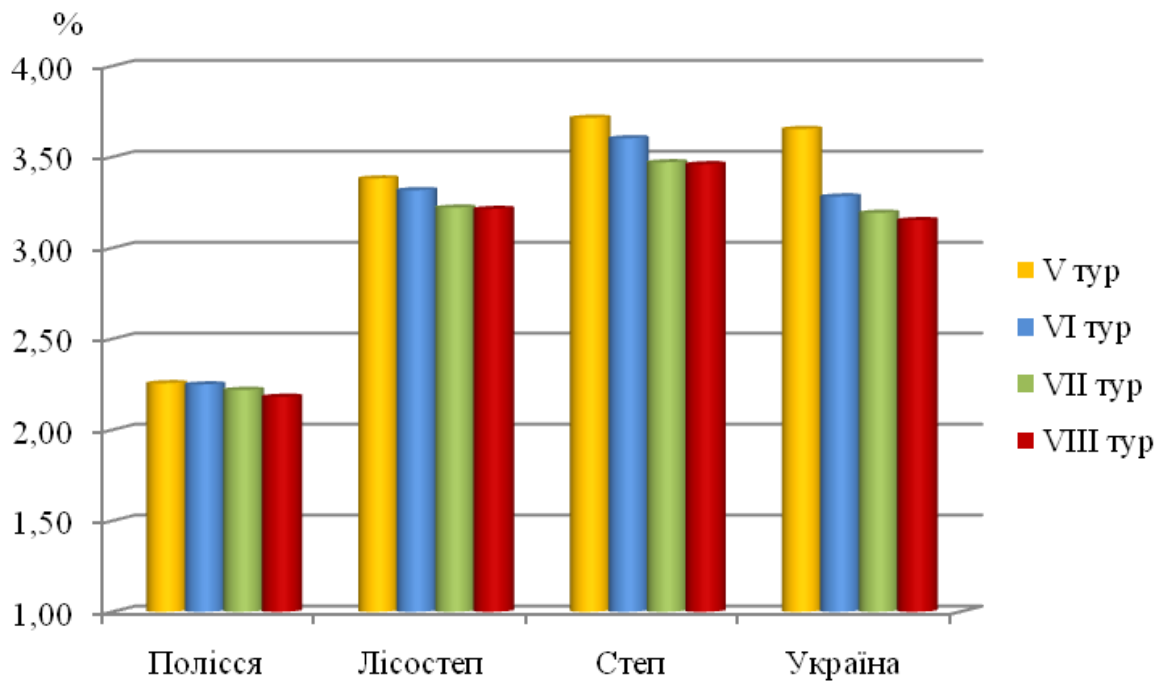
При проведенні досліджень за даними ДУ «Інституту охорони ґрунтів України» було встановлено, що надмірна експлуатація земельних ресурсів Херсонщини та їх інтенсивне використання суттєво порушують агроекологічні умови, що призводить до погіршення ґрунтів та їх деградації. За даними цих спостережень стан ґрунтів Херсонської області в останні роки істотно погіршився. Далі в роботі ми детальніше опишемо екологічний стан ґрунтів за якісними показниками та причину їх порушення.

Співставлення гумусованості ґрунтів за часів Докучаєва з сучасним станом свідчить, що відносні втрати гумусу за цей, майже 120-річний період, досягли 22 % в Лісостеповій, 19,5 – в Степовій і біля 19 % - у Поліській зонах України.

Найбільші втрати гумусу відбулися в період 60-80 рр. минулого сторіччя, що обумовлено інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва за рахунок збільшення площ просапних культур, перш за все, цукрових буряків і кукурудзи. У цей період щорічні втрати гумусу сягали 0,55-0,60 т/га [1].

На жаль процеси дегуміфікації протягом останніх 20 років не зупинилися, а продовжують протікати з достатньо високою інтенсивністю. За результатами агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення протягом останніх 4-х турів (1995-2015 рр.) вміст гумусу в Степовій зоні (також і в Херсонській області) зменшився на 0,5 % в абсолютних одиницях (рис. 1).

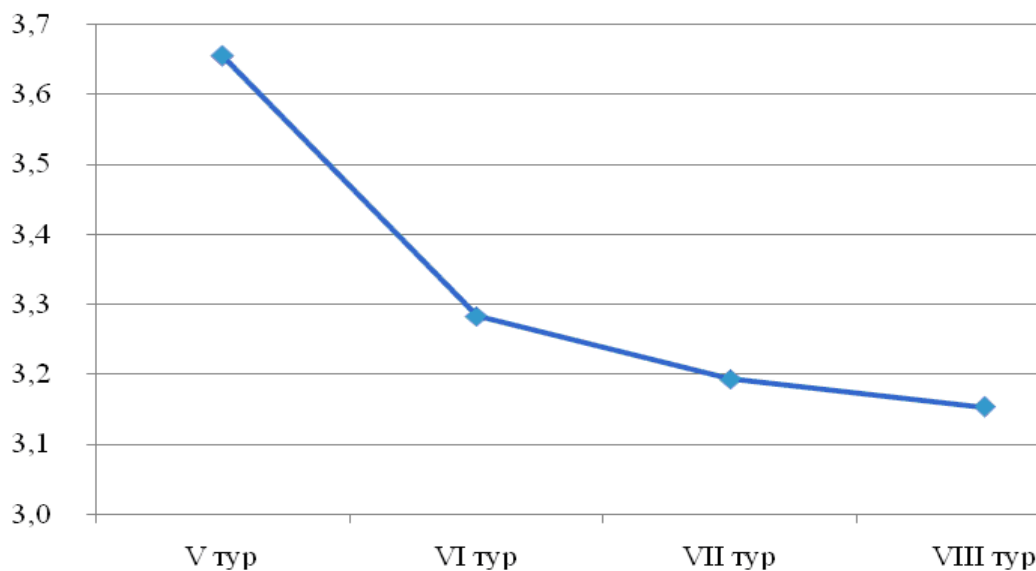
Особливо значні втрати гумусу відбулись між 5 і 6 турами – 0,37 %, коли почали різко зменшуватися обсяги застосування органічних добрив (рис. 2), а формування врожаю відбувалося за рахунок потенційної родючості ґрунту. За даними Держкомстату України, у 2015 році норма внесення органічних добрив становила 0,6 т/га, тоді як у кінці 90-х років минулого століття – 8,6 т/га.

V тур – 1995-2000; VI -2000-2005; VII – 2005-2010; VIII –2010-2015рр.

Рисунок 1 – Динаміка вмісту в ґрунті гумусу за 1995 - 2015 рр.

За рахунок різкого зменшення кількості внесення органічних добрив (в 25 разів менше від необхідного) та недостатнього для позитивного балансу об'єму внесення мінеральних добрив - в ґрунтах області відзначається переважання процесів хімізації (декальцинація та дегуміфікація ґрунтів) [2]. Дефіцит мінеральних речовин в ґрунті, в цілому по області, на сьогодні складає 111,4 кг/га, в тому числі - 43,2 кг/га азоту, 32,7 кг/га фосфору та 35,5 кг/га калію. Різке зменшення обсягів внесення органічних добрив, що спричинено рядом соціально-економічних реалій - одна із основних причин прискорення процесів мінералізації та втрат гумусу [3].

V тур – 1995-2000; VI -2000-2005; VII – 2005-2010; VIII –2010-2015рр.

Рисунок 2 – Динаміка внесення органічних добрив на Херсонщині, т/га

Нами було встановлено, що втрачаючи гумус ґрунти переходять із групи з високою до групи із низькою забезпеченістю. Переважна їх більшість зосереджена в Степовій зоні, де переважають чорноземи звичайні середньо- і малогумусні. У разі продовження інтенсивного ведення сільського господарства і відсутності заходів з поповнення запасів у ґрунтах гумусу, його вміст, а, родючість ґрунтів, будуть знижуватися і відбуватиметься виснаження ґрунтів.

Література:

1. Писаренко В.А. Режим орошення сільськогосподарських культур /В.А.Писаренко, Д.Р. Йокич //Научно–обоснованная система орошаемого земледелия.– К.: Урожай, 1987.– С. 42–52.
2. Розвадовський А.М. Інтенсивна технологія вирощування овочевого гороху. К.: Урожай, 2000. – 40с.
3. Ушкаренко В.О. Зрошуване землеробство: Підручник. – К.: Урожай, 1994. – 325с.

ЗЕМЛЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ЗАСІБ ВИРОБНИЦТВА В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

ЯТЧЕНКО П.Є., студент, Національний університет харчових технологій
Науковий керівник – СОЛОМКА О.М., к.е.н., доцент, Національний
університет харчових технологій

Земельне питання є ключовим у забезпеченні сталого розвитку, в першу чергу, аграрного сектора економіки. Розвиток сільського господарства покликаний вирішити, перш за все, проблему забезпечення продовольчої незалежності країни.

Стаття 1 Земельного кодексу України визначає: по-перше, земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави; по-друге, гарантується право власності на землю; по-третє, використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі [1].

На порядку денному постали питання створення сприятливого середовища для ефективного використання головного засобу виробництва в сільському господарстві і стійкого відтворення родючості землі за допомогою формування ефективного власника і відповідного економічного механізму.

Виділяють такі особливості землі як засобу виробництва: 1) земля – це вічний, природний, невідтворюваний засіб виробництва; 2) кількість оброблюваних земель обмежена, а якість знаходиться під впливом природних умов і тому різна; 3) земельні ресурси при раціональному використанні не погіршують своїх властивостей, а, навпаки, покращують тощо.

В умовах об'єктивної обмеженості землі як природного ресурсу набуває актуальності питання пошуку шляхів ефективного використання земельних ресурсів.

Виходячи з особливостей землі можна зробити висновок, що вона – найцінніший засіб виробництва в агропромисловому комплексі України;

останній в свою чергу виступає провідною ланкою національної економіки, що значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни.

За даними Державної служби статистики України за перше півріччя 2017 року експорт сільськогосподарської продукції склав 8,7 млрд дол. США, що на 28,1% більше ніж за аналогічний період 2016 року. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 26% у 2012 році до 42% у 2016 році. За перше півріччя 2017 року частка сільськогосподарської продукції у структурі експорту України складає 42,2% [2].

Як свідчить вітчизняна практика, різні сільгоспвиробники з однакових ділянок отримують різні врожаї. Однією із причин такого явища є недбайливе використання земельних ресурсів, їх виснаження тощо.

За думкою заступника голови асоціації «Земельна спілка України» А. Мартина головна проблема не в тому, хто буде господарювати на землях: іноземці чи національні виробники, а в тому, що вони всі – орендатори. Орендатор ніколи не буде піклуватися про землі, як про власне майно, його цікавить отримання максимум прибутку. Даний стан речей не може не занепокоювати, бо такими темпами через декілька десятиліть буде втрачено родючі ґрунти-чорноземи [3].

Нажаль багато виробників в АПК не приділяють цьому питанню належної уваги, використовуючи мінеральні добрива, хімікати та засіваючи землі сільськогосподарськими культурами, які дуже виснажують ґрунти і зменшують їх родючість, наприклад такими, як соя, рапс, кукурудза.

У вересні 2017 року Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка надає бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), що були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році. Зокрема, для досягнення другої цілі – подолання голоду та розвитку сільського господарства, – наголошується на необхідності розв'язання таких основних проблем розвитку аграрного сектору економіки, як відсутність у сільськогосподарських товаровиробників мотивації

до дотримання агроекологічних вимог та незавершеність земельної реформи. Ставиться завдання – підвищити вдвічі продуктивність сільського господарства, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій. Передбачається, що приріст аграрного виробництва відбуватиметься за умови дотримання екологічних норм та міжнародних стандартів якості продовольства [4, с. 22].

Причинами недбайливого ставлення сільгоспвиробників до використання земельних ресурсів є відсутність належного контролю з боку державних органів і недостатність (відсутність) економічного стимулювання сільгоспвиробників до дбайливого ставлення до землі.

Отже, розв'язання зазначеної проблеми вбачається у створенні або державного, або громадського незалежного органу та надання йому відповідних повноважень для здійснення контролю за раціональним використанням земельних ресурсів. Зібрані цим органом штрафи необхідно спрямовувати виключно на фінансування заходів із відновлення родючості землі.

Література:

1. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

2. Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Мартин А. Орендатор ніколи не буде піклуватися про землю, як про власне майно / А. Мартин [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://hromadskeradio.org>

4. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.idss.org.ua/monografii/2017_SDGs_NationalReport.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ПРАВА ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

ЗІНЧЕНКО А.Ю., магістрант, Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – ЗАЯЦЬ В.М., д.е.н., с.н.с., Національний університет біоресурсів і природокористування України

Земля є найбільшим багатством держави, життєвим простором людини, основою громадської та економічної діяльності, що складає базис добробуту людства. Земля, як природний ресурс, - найважливіша частина довкілля, яка характеризується рельєфом, простором, рослинністю, ґрунтовим покривом, водами, надрами, і є головним засобом виробництва в сільському господарстві, а також просторовим базисом для розміщення всіх галузей народного господарства[1, с. 326].

Земельні ресурси – сукупний природний ресурс поверхні суші, частина земельного фонду, що використовується або може бути використана у народному господарстві. Земля, як об'єкт ринкових відносин, відіграє важливу роль для суспільства та системи підприємницької діяльності, так як вона:

- має унікальне місце положення та оточення;
- має здатність незамінності;
- просторово обмежена;
- має різну якість на різній території;
- вічна, не зношується за умов правильного використання;
- має родючість і ефективно використовується в сільському господарстві;
- характеризується специфічною корисністю кожної окремої земельної ділянки;
- нерозривна від розташованих на ній фізичних об'єктів, створених працею людини.

Проте земля це природний ресурс, а об'єктом майнових відносин, а саме права оренди, виступає земельна ділянка – частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї

правами[2, стаття 79]. У ринковій економіці між власниками землі і користувачами виникають рентні відносини. Найбільш поширеною формою рентних відносин є оренда землі фермерами та підприємцями в земельних власників або в держави.

За правами розглядають право власності та право оренди земельної ділянки. Право оренди земельної ділянки - це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для провадження підприємницької та іншої діяльності [2, стаття 93].

З поняття оренди землі випливають чотири основні базові принципи:

- оренда завжди передбачає договірні відносини. Немає договору – немає оренди. На жаль, цю просту істину розуміють не всі: їй досі трапляються випадки, коли вимагають сплачувати орендну плату за землю без договору (від орендарів приміщень, окремих сільгосп підприємств);

- оренда завжди строкова. Максимальний термін оренди – 50 років (а не 49, як багато хто вважає). Мінімальний – формально не встановлений, але його слід визначати з урахуванням цільового призначення земельної ділянки;

- оренда завжди платна. Зауважимо, що для безоплатної «оренди» цивільне законодавство пропонує використовувати договір позички (глава 60 ЦКУ).

- оренда передбачає обов'язкове користування земельною ділянкою, а не тільки володіння. Невикористання землі закон розцінює як невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням[3, стаття 1]. А наслідком цього може бути дострокове розірвання договору.

Виходячи з вище перерахованого, виникає певна складність оцінки права оренди земельних ділянок. Складність полягає в тому, що в Україні ще не досить добре розвинений ринок землі та нерухомості, відсутні ряд нормативних актів, а ті, що існують, застарілі та не завжди відповідають сучасним умовам.

У сучасних умовах ринкова економіка розглядає земельні ділянки як товар і питання визначення вартості дуже актуальне. Оцінка права оренди зараз використовується для організації раціонального та ефективного використання

земель, охорони земель, оподаткування. розрахунку мита, застави, здійснення угод, фінансової звітності, кадастрового обліку тощо.

Література:

1. Оцінка земель: навчальний посібник – Кірічек Ю.О., Літограф, 2016-454 с.
2. Земельний Кодекс України.
3. Закон України №963.

7. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

E-VOTING: BEST EUROPEAN PRACTICE

TETIANA KORSHUN Associated Professor at The Department of Philosophy and Social and Political Sciences at the University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

The society is rapidly and constantly changing nowadays, and the forms of people's participation in public affairs change very quickly . To increase the participation of young people in state issues, governments need to provide new tools and instruments to influence the politics. E-voting (I-voting, online voting) is one of the most powerful ideas of improving traditional democratic institutions and practices. But e-voting faces with a variety of challenges. Manon de Vries and Wouter Bokslag analyze 4 main drawbacks of e-voting: scalability of attacks, less transparency, usage on untrusted and unmanaged client systems, coercion resistance is hard to be achieved [2016, p.3]. But the advantages of e-voting (time and cost savings, higher levels of accessibility, increasing the engagement and so on) lead the different states to come back to this idea again and again. In this paper, we provide a brief case-study of e-voting in Estonia and Switzerland.

Estonia is one of the most digitalized countries in the world. Online voting was firstly introduced in Estonia on the local elections in 2005 and about 2% of voters used this option. The last elections in Estonia were held 2015, when over 176 000 people voted online, which corresponds to 30% of voters. It is interesting, that e-voting is not popular only among young Estonians, but in 2015 about 45 000 people above 55 years preferred to vote online [Statistics]. For a decade of e-voting, Estonia made its own legal framework and rules for elections. Thus, there is a separate Electronic Voting Committee since 2012, as of 2013, the source code of the I-voting software has been made public. These measures have been made to demonstrate to public and officials in other countries the high level of security of election procedures. The high level of participation in e-voting have become real according to several circumstances. Every Estonian citizen has an ID-card, which can be used

during the elections, so there is no any peculiar bureaucratic procedure to use this option. Even more, since 2011 person can use Mobile-ID in order to vote. Among other interesting features of Estonian e-voting, we can emphasize the possibility to recast your voice both within the Internet or by paper ballot, a long period for online voting (7 days). Since 2015 verification of I-votes by smartphone is used in Estonia to provide a higher level of security. Estonia becomes a world leader in e-voting technologies and researchers from all countries pay much attention to its experience. Not all the conclusions are positive, there are also a lot of critics to the vulnerability the system to cyber attacks or accidental disruptions as well as to the organization of elections in a whole [See for ex. Nurse, J. R. and oth., 2016].

Another country which is used electronic voting is Switzerland. Started in 2000, e-voting now is available in 6 cantons, mostly for the Swiss citizens, who are abroad. In Switzerland, each canton can use its own strategy in introducing e-voting system, and the Federal Council only formulates the strategy for introducing the electronic voting and defines security requirements. But the main idea of federal requirements is that safety is more important than speed in introducing e-voting. There are two different e-voting systems in Switzerland: System CHVote and System of Swiss Post. The first one was developed in the State of Geneva and allowed to successfully organize about 100 polls since 2003 [CHVote]. The System of Swiss Post is used since 2016 and the voting process consists of three stages: initialization, confirmation, and finalization. Each study has its own security codes to protect the voting system. Everybody can try out Swiss Post's e-voting system in a fictitious vote and fictitious elections [Swiss Post]. According to Braun, N., Chancellery, S. F., & West, B. (2004), "on the basis of the data collected during the three referenda using e-voting, the conclusion can be drawn, that e-voting has the potential of rising voter turnout" [p.48]. For example, on the first referendum in Switzerland where e-voting was allowed, voter participation was raised by 13,8%, and about 30% of voters used to participate online [p.47].

There are a lot of different challenges on the way of introducing online voting in Ukraine, but the modern life stimulate the innovations much more than it was

earlier, and the political life will never be the same. The society changes will obviously lead to the great changes in all the governmental issues as well, and we need to be ready for these civilization shifts.

References:

1. Bokslag, W., & de Vries, M. (2016). Evaluating e-voting: theory and practice. arXiv preprint arXiv:1602.02509. Retrieved September 16, 2017, from: <https://pdfs.semanticscholar.org/bb39/05e9e921fd32ff256da74bdb3101b848dba4.pdf>
2. Statistics about Internet Voting in Estonia. Retrieved September 18, 2017, from: <https://www.valimised.ee/en/archive/statistics-about-internet-voting-estonia> (09.09.2017)
3. Nurse, J. R., Agrafiotis, I., Erola, A., Bada, M., Roberts, T., Williams, M., ... & Creese, S. (2016). An Independent Assessment of the Procedural Components of the Estonian Internet Voting System. Retrieved September 10, 2017, from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2858336
4. E-voting system - CHVote. Retrieved September 17, 2017, from: <https://republique-et-canton-de-geneve.github.io/chvote-1-0/index-en.html>
5. E-voting. Swiss Post. Retrieved September 19, 2017, from: https://www.evoting.ch/index_en.php
6. Braun, N., Chancellery, S. F., & West, B. (2004). E-Voting: Switzerland's projects and their legal framework–In a European context. *Electronic Voting in Europe: Technology, Law, Politics and Society*. Gesellschaft für Informatik, Bonn, 43-52. Retrieved September 18, 2017, from: <https://subs.emis.de/LNI/Proceedings/Proceedings47/Proceeding.GI.47-5.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ WEB-ПОРТАЛУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

ВОЛОШИН В.С., к.е.н., доцент, Національний університет водного господарства та природокористування

На сьогоднішній день, фонди фінансових ресурсів цільового призначення є самостійною ланкою фінансової системи. Тому постає нагальне питання їхнього реформування, що зумовлена потребою в наданні певних соціальних гарантій населенню. Наприклад: досягнення непрацездатного віку, втрати працездатності, годувальника, роботи, настання стихійного лиха та інших непередбачуваних подій. В економічному аспекті, пенсійну реформу можна вважати рушійною силою для ефективного використання фондів фінансових ресурсів для підвищення рівня задоволення економічних і соціальних потреб держави, підприємницьких структур та окремих громадян. Ефективне впровадження реформ у пенсійній сфері є досить важливим, оскільки світова практика ринкових відносин переконує в тому, що значення цієї галузі у фінансовій системі країни є дуже великим для нормального функціонування економіки та відповідного рівня життя пенсіонерів.

Одним із вдаливих заходів у реформуванні ПФУ є створення декілька років назад WEB-порталу [1], який надає громадянам можливість зручно і оперативно взаємодіяти з органами Фонду, дистанційно отримувати послуги, які раніше вимагали особистого звернення в управління. Принциповою відмінністю від попередніх форм інформування Пенсійним фондом через Інтернет є той факт, що WEB-портал надає електронні послуги кожній особі індивідуально та працює з дотриманням вимог до захисту персональних даних.

Навіть без реєстрації у впровадженій системі надається багато корисної інформації з питань пенсійного страхування, бланки документів, інструкції щодо їх заповнення тощо.

Після реєстрації користувач WEB-порталу може отримати наступні електронні послуги:

- отримання інформації з персоніфікованого обліку;

- отримання пенсійної інформації;
- формування запитів на попередню підготовку документів;
- можливість подачі скарг;
- запис на прийом до фахівців Фонду;
- отримання інформації про стан розрахунків платників з ПФУ.

З реєстру застрахованих осіб для ознайомлення пенсіонерам надаються наступні дані:

- анкетні дані;
- адреса реєстрації та адреса фактичного місця проживання;
- дані паспорту;
- дані страхового свідоцтва;
- дані електронного пенсійного посвідчення;
- для переселенців дані про перетин кордону зони АТО;
- дані про заробітну плату особи [2].

Користувачі, що зареєструвалися на WEB-порталі ПФУ за допомогою електронного цифрового підпису, надається можливість заповнити заяву на перерахунок пенсії, підписувати її даним підписом та надсилати до державного органу [3].

Розглянемо перспективні напрями автоматизації WEB-порталу, що дозволять автоматизувати надання деяких послуг, а саме:

1. Заява на припинення виплати в зв'язку з виїздом за межі України. У разі виїзду пенсіонера на постійне проживання за кордон йому необхідно особисто звернутись до територіального органу Пенсійного фонду України із заявою про припинення виплати пенсії.

2. Заява на переведення з одного виду пенсії на інший. На сьогоднішній день, переведення з одного виду пенсії на інший проводиться лише в органах ПФУ і поданням необхідних документів.

3. Замовлення довідки про розмір пенсії. Довідки про розмір пенсії формуються суб'єктом надання адміністративної послуги для кожної особи, якій призначено пенсію у разі звернення пенсіонера. Довідка про розмір пенсії,

що сформована для кожної особи, якій призначено пенсію видаються особисто на руки.

4. Заовлення індівдуальних відомостей про застраховану особу.

5. Повідомлення про необхідність легалізації трудових відносин. Питання отримання заробітної плати «в конвертах» є досить актуальним, а для значної кількості громадян їх відносини із роботодавцями не відповідають нормам чинного законодавства про працю.

Отже, використання системного підходу до реформування державного апарату загалом та пенсійного фонду зокрема, дозволить значно швидше та зручніше надавати інформаційні послуги населенню, а значить покращити рівень їхнього життя.

Література:

1. Портал електронних послуг ПФУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.pfu.gov.ua>.

2. Оновлено клієнтську частину веб-порталу електронних послуг Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://golos.kievcity.gov.ua/news/6438.html?PrintVersion>.

3. Акредитований центр сертифікації ключів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://acskidd.gov.ua>.

ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧІ СИНТЕЗУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ

ЛОБОДА О.М., к.т.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

КИРИЧЕНКО Н.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Рівень впровадження автоматизованих систем управління (АСУ) на всіх етапах управління в значній мірі визначається широтою використання останніх досягнень, фундаментальних і прикладних наук, для вирішення сучасних управлінських завдань. Одним з основних засобів планування і управління виробництвом, є моделювання стану виробництва, процесів, що протікають в ньому, яке дозволяє встановити кількісні взаємозалежності і залежності між значущими чинниками, розрахувати наслідки управлінських рішень. Перспективним напрямом в автоматизації планування і управління виробництвом є вибір оптимальної структури створюваної системи. Синтез структури системи управління є первинним етапом. В зв'язку з цим виникла проблема розробки методів і моделей синтезу структури інтегрованої автоматизованої системи управління виробництвом (ІАСУВ), яка розв'язувалася нами відповідно до державних науково-технічних програм, сформованих в Законах України “Про науково-виробничу діяльність”, з чого і витікає актуальність даної роботи.

Останніми роками великий розвиток одержав метод проблемно-орієнтованого підходу сутність якого полягає в тому, що проводиться комплексне дослідження процесу структурної організації конкретної системи з використанням математичної моделі відповідної розмірності, що включає всі істотні параметри проблеми. Для дослідження організаційної структури системи використовують імітаційний експеримент, а для модельних конструкцій – методи економетрії, системної динаміки, імовірнісні автомати та інші.

Розробка методів і моделей синтезу структури ІАСУВ припускає створення формалізованих процедур вибору оптимальних варіантів організації

системи: алгоритмічної, функціональної, організаційної, інформаційної, технічної.

Розглянемо структуру багатоконтурної системи управління:

$$S_y = \{S_A, S_\phi, S_o, S_u\}, \quad (1)$$

де, S_u – класи алгоритмічних, функціональних, організаційних, інформаційних структур тих, що визначають взаємозв'язані набори: алгоритмів рішення задач управління, функцій і інформаційних масивів, що об'єднуються в контури управління, елементів ухвалення рішень і зв'язків між ними

$$S_\phi = F \times G, \quad (2)$$

де $F = \{f_{ji}, i = \overline{1, I_a}, j = \overline{1, J_i}; \quad G = \{G_i, i = \overline{1, J_a} -$

відповідно безліч функцій в контурах і контурів управління.

Під класом структури S_ϕ розуміється область її визначення, що задається правилами агрегації функцій контурів управління по координатах F і G . Під агрегацією розуміється визначення деякої сукупності функцій контурів управління для виконання їх в одній підсистемі ухвалення рішень, однією особою що ухвалює рішення (ЛПР).

Визначимо два правила: міжконтурне і поконтурне агрегування. Для вказаних правил введемо відповідно характеристичні функції:

$\gamma_1(S_\phi) = 1$, якщо функція f_{ji} та $f_{j'}$ ($i \in I_a, i' \in I'_a$), які належать різним контурам управління агреговані;

$\gamma_2(S_\phi) = 1$, якщо функція f_{ji} та $f_{j'}$ ($i, i' \in I_a$), одного контуру агреговані, інакше $\gamma_1(S_\phi) = \gamma_2(S_\phi) = 0$.

Структуру S_ϕ віднесемо до класу агрегації $\langle \gamma_1(S_\phi), \gamma_2(S_\phi) \rangle$, якщо $\gamma_1(S_\phi) \in \{0, 1\} \gamma_2(S_\phi) \in \{0, 1\}$.

Сукупність введених класів агрегації покриває безліч варіантів побудови функціональної структури ІАСУВ. Назвемо функціональну структуру на класах

$\langle 0, 0 \rangle$ – абсолютно-розподіленою (А), $\langle 0, 1 \rangle$ – поконтурно-розподіленою (К-), $\langle 1, 0 \rangle$ – міжконтурно-агрегованою (М-), $\langle 1, 1 \rangle$ – по-та міжконтурно-агрегованою (К- М-).

Для ієрархічної дворівневої системи організаційна структура може бути представлена у вигляді схеми (Рис. 1), де елементи C_1, \dots, C_k виробляють дії, що управляють, а елемент C_0 реалізує функцію координатора (адміністратора системи, основна функція якого полягає в координації), за допомогою координуючих дій, підсистем ІАСУВ.

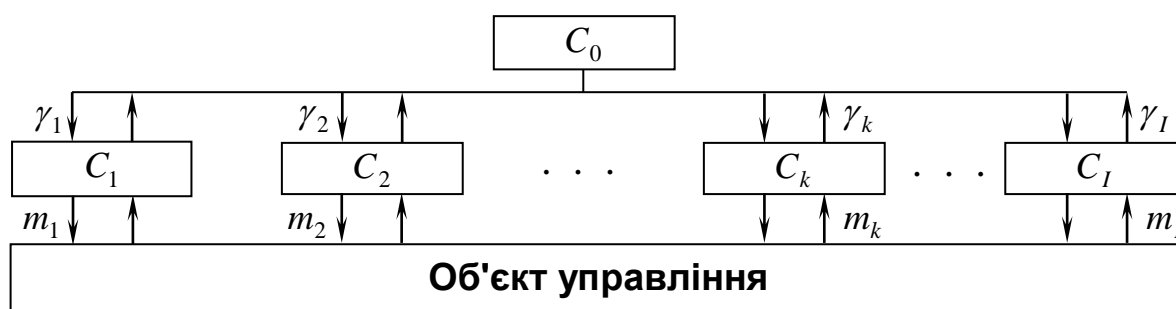

Рис. 1. Дворівнева організаційна структура ІАСУВ

Запропоновано модифікований підхід до розробки алгоритмів адаптивного управління і комбінаторний-проблемно-орієнтований підхід до рішення задачі синтезу організаційної структури ІАСУВ за допомогою якого розроблена характеристика способів побудови організаційних структур для абсолютно-розподіленої, поконтурно-розподіленої, міжконтурної, поконтурно і міжконтурно-агрегованої систем. Підхід забезпечує оптимальний вибір числа рівнів управління, розподіл функцій управління між рівнями, вибір алгоритмів реалізації і засобів виробництва для кожного з рівнів системи управління, що в свою чергу забезпечує зниження тимчасових і грошових витрат.

Література:

1. Береза А. М. Електронна комерція [Текст]: навч. посіб./ А.М. Береза, І. А. Козак, Ф. А. Левченко. — К.: КНЕУ, 2002. — 326 с.
2. Плєскач В.Л. Інформаційні технології та системи [Текст]: навч.посіб. спец. / В.Л. Плєскач, Ю.В. Рогушина, Н.П. Кустова. - К.: Книга, 2004. - 520 с.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ЛЯХ Ю.І., аспірант, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Одним з найважливіших пріоритетних завдань України на сьогодні є розвиток інформаційного суспільства, ключова складова якого - електронне урядування, що розвивається на основі інформаційних технологій, систем, сучасних комп'ютерних обладнань. Запровадження електронного урядування спрямоване на підвищення ефективності, прозорості роботи органів влади з громадянами, створення необхідних умов для відкритості без зайвої бюрократії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг, що тягне за собою скорочення спільних витрат часу та коштів з обох сторін.

Політика розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування має базуватись на принципах співробітництва, тобто дії влади повинні бути прозорими і відкритими, орієнтованими на інтереси і потреби споживачів послуг, для цього є необхідним підготовка кваліфікованих державних службовців і водночас підготовка інформаційної інфраструктури електронного урядування. Також важливо навчати громадян і суб'єктів господарювання користуватися сучасними технологіями електронного урядування.

Поняття “інформаційне суспільство” знедавна стали активно використовувати економісти, маркетологи, програмісти, політики, соціологи, філософи. Інформаційне суспільство – “суспільство, в якому інформаційні процеси здійснюються головним чином, на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а інформаційні ресурси доступні всім верствам населення” [1, с.18]. Це суспільство, в якому завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям населення має доступ до надійних джерел інформації, при цьому забезпечується високий рівень автоматизації виробництва. Професор Токійського технологічного інституту Ю. Хаяші

зазначив, що “... виробництво інформаційного продукту, а не продукту матеріального, буде рушійною силою утворення й розвитку суспільства” [2].

Однією із складових розвитку інформаційного суспільства є електронний уряд. Саме поняття “електронного уряду” з’явилося на початку 90-х років у західних країнах з метою визначення процесу адміністративної реформи в час, коли широко впроваджувалися інформаційно-комунікаційні технології в державне управління на основі ідеології нового державного менеджменту. Вчений О. Баранов зазначає, що електронний уряд – це уряд, у якому вся сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх зв’язків і процесів підтримується й забезпечується відповідними інформаційно-комп’ютерними технологіями. Іншими словами, необхідною умовою переходу до електронного уряду є широка інформатизація всіх процесів у звичайній діяльності міністерств, відомств, місцевих органів виконавчої влади, причому як внутрішніх, так і зовнішніх [3].

Один із основних напрямів “діяльності електронного уряду – це електронна демократія” [4]. Електронна демократія ґрунтується на використанні технічних засобів, що допомагають розв’язувати багато проблем процедурного характеру. Передусім це виявляється під час планування, проведення електронних консультацій або електронного голосування. Такі взаємини й заходи, зокрема віртуальні міські збори, відкриті наради, опитування громадської думки й форуми громад, підвищують ступінь політичної участі громадян [4].

Перевагою електронної демократії є можливість участі населення в обговоренні законопроектів й урядових рішень. Пересічні громадяни мають змогу висловити свою позицію з певних питань та відстояти власні інтереси.

Демократичний розвиток суспільства не можливий без ефективної взаємодії суспільства та влади. У той час, коли Україна задекларувала себе як демократична і правова держава, постає необхідність налагодження ефективної взаємодії населення з органами державної влади та місцевого самоврядування. Суспільство поступово переходить зі статусу індустріального до

інформаційного, кардинально змінюється світогляд людей, більш чіткими стають вимоги суспільства до влади, з'являються нові можливості для побудови взаємовідносин суб'єктів публічного адміністрування з громадськістю.

У налагодженні взаємодії за рахунок інформаційно - комунікаційних технологій зацікавлене не лише суспільство, але й держава, бізнес-структури і навіть іноземні країни, бо результатами суспільної участі є підвищення довіри громадян до органів влади, підвищення їх відкритості, що сприяє спільному вирішенню соціально-економічних проблем. При цьому, побудова гідного інформаційного суспільства спонукає до підвищення конкурентоспроможності всієї країни, за рахунок чого якість життя населення зростає, що дає змогу стрімко й ефективно розвивати економічну, торгівельну, технологічну галузь.

Отже, електронне урядування в Україні ще знаходиться на стадії становлення, але вже сьогодні є всі підстави вважати електронне урядування гідною альтернативою уряду традиційному. Застосування концепцій електронного уряду підвищує ефективність роботи державного апарату, збільшується обсяг урядової діяльності, який контролюється суспільством, у вирішенні державних і місцевих питань приймають участь громадяни шляхом он-лайн голосування.

Для втілення електронного урядування в життя громадського суспільства потрібно розробити та запровадити нову законодавчу базу, зосередитися на розвиток інформаційних технологій, адаптувати програми інформатизації під потреби громадськості і організацій, щоб зменшити рівень бюрократизації, досягти прозорості влади. Якщо концепція врядування органів публічної влади змінюється в умовах розвитку державної, приватної та суспільної сферах та спільно розвивається з суспільством загалом, це призводить до ефективного розвитку інформаційного суспільства.

Література:

1. Електронне урядування : підручник / авт. кол. : В. П. Горбулін, Н.В. Грицяк, А. І. Семенченко, О. В. Карпенко та ін. ; за заг. ред. проф. Ю. В.

Ковбасюка ; наук. ред. проф. Н. В. Грицяк, проф. А. І. Семенченка. – К. : НАДУ, 2014. – 352 с.

2. Masuda Y. The Information Society as Postindustrial Society / Y. Masuda. – Wash. : World Future Soc., 1983. – 320 p.

3. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли? [Електронний ресурс] / О. Баранов. - Режим доступу: https://dt.ua/SOCIETY/elektronniy_uryad_v_ukrayini_bude_koli.html

4. Ємельяненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності [Електронний ресурс] / О. Ємельяненко. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/811/>.

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ОБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ГЕТЬМАН Н.А., студентка, Університет державної фіскальної служби
України

Науковий керівник – ФІЛІППОВА Л.Л, к.п.н., доцент, Університет
державної фіскальної служби України

Одним з головних пріоритетів України сьогодні є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство. Основою для побудови інформаційного суспільства є певна інформаційно-технологічна інфраструктура (ІТІС) або комплекс технічних і організаційних засобів, що забезпечують автоматизацію інформаційних процесів в управлінні, виробництві та в інших сферах життєдіяльності суспільства [1, 2]. Саме розвиненість ІТІС – необхідна передумова інтенсифікації виробництва, вирішення соціальних завдань з задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства, активізації демократичних складових управління та інтеграції країни в співтовариство розвинених країн [4].

Дослідженнями інформаційного суспільства займалися такі науковці, як Д. Белл, З. Бжезинський, М. Кастельс, Е. Тоффлер, Ю. Хаяші та інші. У вітчизняній науковій літературі дослідженню проблематики електронного врядування, його характеристик та стану впровадження в практичну діяльність органів влади присвячено роботи таких провідних науковців, як Д. Дубов, С. Дубова, І. Клименко, С. Кузнєцова, К. Линьова, О. Мітченко, З. Пісковець, О. Рискова, В. Шеверда, О. Юлдашев та інші.

Науковці П. Клімушин і А. Семенюк даючи визначення та систематизаючи елементи ІТІС, їх загальні і національні властивості та відносини [2] дозволяють нам ознайомитися із системою оціночних параметрів, що надають порівняльну характеристику становлення інформаційного суспільства по різних країнах, використання інформаційних та комунікаційних технологій в українському суспільстві та можливість відпрацювання належних

заходів з його розвитку. Вони виділяють наступні особливості інформаційної сфери, що продукуються саме ІТІС [3]:

- елементи ІТІС мають подвійний характер, зокрема, виконуючи функції споживачів засобів ІТІС, вони здебільшого являються й їх розробниками;
- ІТІС за своєю природою має мережеву структуру, будь-які комунікації в ній, запити в пошукових системах, робота пошти, реалізуються без певного дозволу верхнього рівня ієрархії, котра виникає лише в процесах управління мережею та в частині ІТІС, що відноситься до органів влади;
- інформаційно-технологічна структура є одним з визначальних секторів економіки розвинених країн і за рахунок коштів, що обертаються в ІТ-бізнесі, і як засіб впливу на інші сектори економіки, технологічний розвиток яких на сьогодні без застосування ІТ неможливий;
- ІТІС стала основою нового суспільного життя і стосується всіх його аспектів, починаючи від розваг, навчання, роботи, спілкування, громадської та спільної діяльності тощо.

Перешкодами розвитку в Україні системи електронного уряду є обмеження поширення Інтернету, недосконалість законодавчої бази, недостатнє фінансування процесу інформатизації, консерватизм і бюрократизм чиновників [4]. На теперішній час, влада неспроможна в повній мірі поширювати інформацію про свою діяльність та координувати роботу відомств.

ІТІС є підґрунтям для успішного втілення електронного урядування як ідеї та забезпечення повної реалізації всіх його переваг нашої державі. Для цього Україні необхідний певний час, оскільки остаточний перехід до електронного урядування потребує багато проміжних етапів від декларування на найвищому державному рівні цього напрямку в якості пріоритетного до удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, які будуть безпосередньо здійснювати відповідні функціональні обов'язки. При цьому перехід від традиційного управління до електронного урядування має відбуватися поступово та супроводжуватися відповідними змінами у розвитку суспільства, що сприятиме його стабілізації.

Таким чином, політика з розвитку інформаційного суспільства повинна відображати вплив ІТІС на автоматизацію інформаційних процесів в різних сферах життєдіяльності, а політика з впровадження електронного урядування – визначати нові функції управління, включаючи підтримку та поширення інформаційних ресурсів. На мою думку, це вимагатиме відпрацювання єдиної інформаційної політики до формування та розвитку ІТІС, що неможливо без активної участі органів влади.

Література:

1. Голобуцький О, Шевчук О. Електронний уряд. – Київ: 2011, – с. 72.
2. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ – “Магістр”, 2010. – с. 312.
3. Шевчук О.Б., Голобуцький О.П. Електронний уряд. – Київ: Атлант UMS, 2010. – с. 173.
4. Юлдашев О. Електронне урядування: проблеми та перспективи / О. Юлдашев // Персонал. – Київ : МАУП, 2013. – № 10. – с. 42–46.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

ВОРОНА Н.В., студентка, Університет державної фіскальної служби
України

Впровадження електронного урядування передбачає реалізацію послідовного, комплексного та індивідуалізованого підходу до надання державних послуг та інформації для населення. Це означає структурну перебудову функціонування державних органів і їх взаємодії з громадянами, організаціями та власними співробітниками. Розвиток електронного урядування потребує побудови гнучких систем, вимагає проведення скоординованих організаційно-технологічних заходів і погоджених дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування в рамках єдиної державної політики [1].

У вітчизняній науковій літературі дослідженню проблематики електронного урядування, його характеристик та стану впровадження в практичну діяльність органів влади присвячено роботи таких провідних науковців, як Д. Дубов, С. Дубова, І. Клименко, С. Кузнецова, К. Линьова, О. Мітченко, З. Пісковець, О. Рискова, В. Шеверда, О. Юлдашев та ін.

Метою впровадження електронного урядування в Україні є розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для людини та громадянина, громадських організацій, бізнесу. Впровадження електронного урядування в Україні забезпечить якісно новий рівень управління державою та суспільством в цілому, зміцнить довіру до держави та її політики, вдосконалив взаємодію між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадянами та державними службовцями [2].

Для забезпечення вищого рівня управління державою в Україні необхідно застосовувати новітні інформаційні технології, наприклад: Mobile ID, Blockchain та інші. Також розробляти відповідні до українських форм правління інтерактивні бази даних, універсальну систему захисту даних, сайти,

веб-сторінки, мобільні додатки для полегшення процедур отримання державних послуг.

Розглянемо MobileID (електронний цифровий підпис на SIM-карті) – технології, що дозволяє за допомогою мобільного телефону ідентифікувати особу в цифровому середовищі. Для роботи сервісу необхідний мобільний телефон і спеціальна захищена SIM-карта, на яку записується електронний цифровий підпис громадянина. Цифрова економіка здатна різко збільшити ВВП країни. У нас вже сформувався попит на взаємодію в електронній формі, як з боку бізнесу, так і з боку громадян і держави. Бізнес, розуміючи, які конкурентні переваги несе цифрова трансформація, готовий в електронному вигляді оформляти договори та проводити транзакції. А користувачі дедалі активніше користуються порталами державних послуг – замовляють виписки та довідки, підписують петиції, які отримують субсидії, дозволу на будівництво, реєструють бізнес і т. д. Але на шляху до розвитку електронного урядування та електронної комерції варто один з головних бар'єрів – відсутність надійних, доступних і безпечних засобів електронної ідентифікації громадян.

На сьогоднішній день, враховуючи рівень проникнення мобільного зв'язку в повсякденне життя і професійну діяльність, технологія MobileID (електронний цифровий підпис на SIM-карті) на наш погляд є однією з найбільш перспективних в контексті надання електронних послуг громадянам як з боку бізнесу, так і з боку держави. Найбільшою перевагою є безпека, доступність і зручність технології MobileID, яка дозволить значно розширити аудиторію електронних послуг і забезпечити безпеку подібних транзакцій. Сервіс MobileID здатний стати каталізатором розвитку електронної комерції, так і цифрової економіки в цілому. Таким чином всі процеси будуть швидше переходити в онлайн, а це призведе до економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Зараз уряд України працює над тим, щоб сервіс MobileID заробив в нашій країні вже до кінця цього року [2]. Це дуже позитивний сигнал – значить уряд вірить у розвиток цифрової економіки і робить конкретні кроки назустріч цифровій трансформації суспільства.

Література:

1. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Заг ред.: д.держ.упр., проф. Н.В.Грицяк. К. : НАДУ, 2015 — 322 с.
2. Агармизян И. Мировой опыт реализации концепции электронного правительства – [Электронный ресурс] – Режим доступа – <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/egovernment.doc>

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

ВОЛТАРНИСТ М. О., студентка, Університет державної фіскальної
служби України

Науковий керівник – ФІЛІППОВА Л.Л., к.п.н., доцент, Університет
державної фіскальної служби України

Сьогодні ми всі значною мірою пов'язані з Інтернет технологіями. Велика частина людей всі свої справи вирішують в режимі «он-лайн» і це є досить зручним та швидким способом. За допомогою звичайного телефону чи комп'ютера (за умови наявності Інтернету) ми можемо здійснювати економічні, фінансові, управлінські операції. Тому досить таки актуальним в нашій країні є електронне урядування, що в свою чергу, дає змогу взаємодіяти владі з споживачами управлінських послуг. Значний внесок у дослідження та аналіз функціонування електронного урядування зробили такі вчені, як А. Белл, С. Бурас, Н. Катріс, П. Норіс, Д. Дубов, С. Дубова, І. Клименко, С. Кузнецова, К. Линьова, О. Мітченко, З. Пісковець.

Підвищити ефективність роботи органів державного управління – це завдання, позитивне вирішення якого завжди буде основною рисою поступального розвитку держави. На сьогоднішній день в Україні дане завдання активно вирішується в різних напрямках: структурному, функціональному, фінансовому, організаційному. Важливе значення має збільшення ефективності роботи органів державного управління, що передбачає підвищення ефективності виконання своїх функцій кожним працівником даної сфери. Одним із шляхів вирішення є підвищення ефективності роботи державних службовців та створення в органах державного управління інформаційних систем, що розглядатимуться як підсистеми інформаційної системи державного управління. Основною базою створення та ефективної експлуатації інформаційних систем є застосування інформаційних технологій. В свою чергу, прикладом впровадження інформаційних технологій в державне управління є електронний уряд. На сьогоднішній день однієї думки

що визначення електронного уряду не існує. До того ж, дослівний переклад з англійської мови – “egovernment” не надає чіткості даному поняттю. Відомо, що “електронний уряд” має охоплювати не тільки мережеву інфраструктуру, а й всю інфраструктуру органів влади. На думку сучасних дослідників, мова повинна йти про «електронну державу», «електронний державний апарат», «електронне урядування», тому замість “електронного уряду” доречніше говорити

про державну мережеву інформаційну інфраструктуру, як інформаційно-комунікаційну систему, що забезпечує оптимальне, з погляду суспільства, функціонування всіх гілок і рівнів державної влади [1, с. 140].

Електронне урядування в практичному застосуванні означає організацію управління державою та взаємодії з громадянами шляхом максимального використання в органах державного управління сучасних інформаційних технологій. Тобто, електронне урядування передбачає, що будь-хто через Інтернет може звертатися із запитом до органів державної влади, для отримання необхідної інформації, а основне, для отримання адміністративних послуг. Наприклад, особа, не відходячи від комп'ютера, може здійснити будь-яку операцію з органом влади (zareєструвати юридичну особу, земельну ділянку, посвідчити договір купівлі-продажу, оренди тощо), витрачаючи при цьому якнайменше часу, ресурсів, не стоячи в чергах, а це, в свою чергу, сприяє економії бюджетних коштів на адміністрування. Громадяни багатьох держав (основним чином, США, Великобританії, Швеції, Данії, Норвегії та багатьох інших країн) уже давно користуються перевагами електронного урядування. Так, Уряд США надає громадянам різноманітні послуги через Інтернет: видачу ліцензій, сплату податків тощо. Важливим є те, що електронне урядування вигідне не лише громадянам, але й самому урядові, державі, зокрема для підвищення ефективності організації діяльності та функціонування державних органів [2, с.124].

Отже, задля успішного впровадження електронного урядування та забезпечення суцільної реалізації всіх його переваг нашій державі, необхідно

пройти непростий шлях наближення системи державного управління до європейських стандартів. Україні потрібен певний час, оскільки остаточний перехід до електронного урядування потребує велику кількість проміжних етапів від декларування до удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, які будуть безпосередньо здійснювати відповідні функціональні обов'язки. На наш погляд, подальші дослідження доречно спрямувати в напрямку визначення передумов еволюційного переходу від традиційного управління до електронного урядування.

Саме тому створення інформаційної системи державного управління – це не лише застосування нових технічних засобів, а й побудова концептуальної нової системи державного управління. Інформаційно-технологічні нововведення в державному управлінні повинні мати комплексний характер, бути взаємопов'язаними з одночасним і узгодженим використанням інформаційних, організаційних, правових, соціально-психологічних, технічних і багатьох інших факторів.

Література:

1. Коліушко І. Б. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління / І. Б. Коліушко, М. С. Демкова // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К. : Бібліотека інформ. суспільства, 2004. – С. 138–143;
2. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади / М. Демкова // Юридичний журнал. – 2007. – № 3 (57). – С. 124–126.
3. Гнатцов О. Г. Інформаційні ресурси в системі забезпечення державної безпеки Укр. наук. дослід. Ін-т проблем держави. – К. : Наукова думка. – 2009. – С. 6–10.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ УКРАЇНИ

БОНДАРЕНКО Д.О., студентка, Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник – ФІЛІППОВА Л.Л., к.п.н., доцент, Університет державної фіскальної служби України

Сьогодні інформаційна цивілізація будує свою діяльність на інформаційних технологіях, які в свою чергу організовані в інформаційні мережі і ґрунтуються навколо обробки інформації.

Суспільство все більше залежить від інформаційних технологій і цим самим стає сильнішим, але водночас і вразливішим, тому що виникає проблема інформаційної залежності.

Авторами праць, які досліджували інформаційне суспільство та впровадження електронного урядування стали російські та українські вчені Р. Абдєєва, В.Білоус, Р. Войнович, А. Гальчинський, О. Голобуцький, Г. Грачова, А. Даніліна, О. Ємельяненко, Т. Єршова, Я. Жаліло, О. Зернецька, В. Іноземцева, С. Кацавцева, А. Сіленко та ін..

Електронне урядування – це процес виконання функцій державного управління, за якого вся сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх зв'язків та процесів підтримується та забезпечується відповідними інформаційно-комунікаційними технологіями. Електронне урядування передбачає систематичне використання урядовими установами інформаційних та комунікаційних технологій (таких як локальні мережі, мережа Інтернет, мобільні технології), що дає можливість трансформувати відносини з громадянами, бізнесом та урядом [1].

Ми погоджуємося з Клімушином П.С., який під поняттям «електронний уряд» розуміє інноваційну форму державного управління, що дає можливість широкої взаємодії органів влади, громадських організацій, підприємств бізнесу й громадян у процесі керування суспільством на основі взаємозалежних внутрішніх урядових і зовнішніх суспільних інформаційних

структур і ефективно діє в умовах інформаційного суспільства. Дослідник розглядає інфраструктуру електронного уряду, яка зображена на рисунку 1 [2].

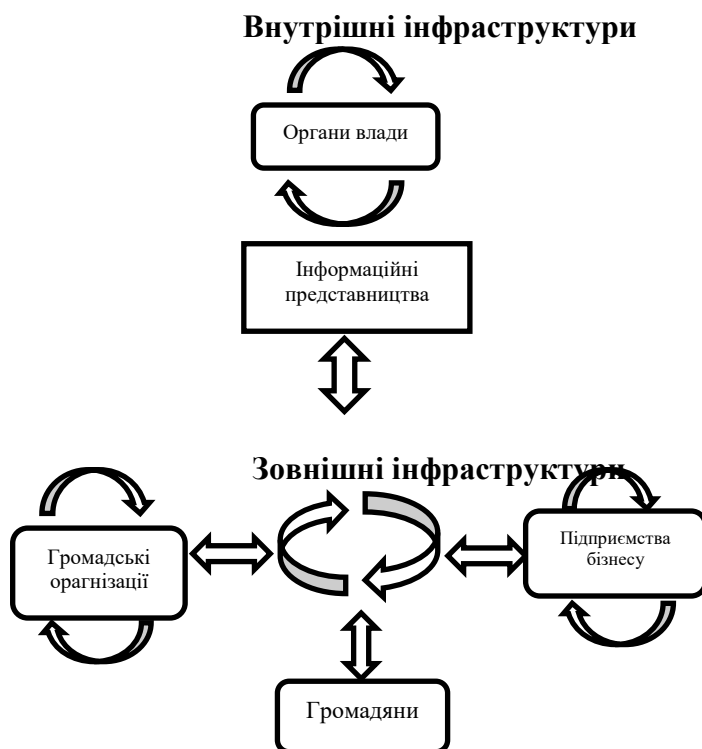

Рис.1. Інфраструктура електронного урядування

Отже, до внутрішніх інфраструктур дослідник відносить органи влади та інформаційні представництва, а до зовнішніх інфраструктур – громадські організації, підприємства бізнесу та громадян.

Очевидно, що функціонування описаної системи електронного уряду певною мірою залежить від організації інформаційних представництв, а також можливості їх взаємодії з різними інформаційними структурами суспільства і громадянами. Адже ефективність реалізації прийнятих рішень залежить від взаємодії всіх суспільних структур, громадян і влади.

До головних умов успішного впровадження електронного урядування можна віднести:

- підтримка проекту зі сторони вищого керівництва держави;
- демократична та правова держава і розвинуте громадянське суспільство;
- довіра населення до влади;
- мережева організація суспільства;

- наявність діючої інформаційної інфраструктури;
- підключення до Інтернету більше, ніж 60% громадян країни;
- навчені та мотивовані до впровадження е-урядування державні службовці;
- активне та підготоване до використання ІКТ населення та бізнес;
- наявність необхідної та достатньої системи нормативно-правових документів;
- достатність ресурсів та їх раціональне та ефективне використання [3].

Таким чином, для успішного впровадження електронного урядування в нашій державі необхідно пройти складний шлях наближення системи державного управління до європейських стандартів. Але при цьому перехід до електронного урядування має відбуватися поступово і сприяти змінам у розвитку суспільства і цим самим забезпечувати його стабілізацію. Для цього Україні необхідний певний час, потрібно відновити довіру населення до влади, підготувати державних службовців, які будуть готові до впровадженні е-урядування та здійснювати відповідні покладені на них обов'язки, застосувати ресурсами та навчитися раціонально та ефективно їх використовувати.

Література:

1. Данілішина К.О. Інформаційні аспекти інтегрування України в світове співтовариство // Перспективи. – 2007. – №2. – С.10-14.
2. Клімушин П.С. Інформаційні представництва органів державної влади України / П.С.Клімушин, А.О.Серенюк // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. – Вип. 1 (16). – С.31-36.
3. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилияєв І.Б., Полумієнко С.К, Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012. – С.39-40.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

ДЕРЯГА О.В., студентка, Університет державної фіскальної служби
України

Науковий керівник – ФІЛІППОВА Л.Л., к.п.н., доцент, Університет
державної фіскальної служби України

В умовах сьогодення одним із найважливіших інструментів розвитку інформаційного суспільства є електронне урядування. Його впровадження буде суттєво сприяти створенню умов, необхідних для прозорого та відкритого державного правління. Ця проблема є досить актуальною в сучасному світі, а особливо для нашої країни.

Електронне урядування - форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

14 червня 2017 року Кабінет міністрів України, на засіданні уряду, затвердив Концепцію розвитку електронного урядування до 2020 року. Відповідно до цієї концепції існує три основні напрями діяльності країни в цій галузі:

1. Модернізація публічних послуг, заходи націлені на підвищення якості та відкритості обслуговування громадян та бізнесу.
2. Модернізація публічного управління, заходи, що націлені на підвищення ефективності самого управління.
3. Управління розвитку електронного урядування єдиної координації.

На сьогоднішній день Уряд активно працює в цьому напрямку. В ході цієї співпраці створюються нові, модернізовані та ефективні програмні засоби, необхідні для впровадження та підтримки електронного урядування в Україні, відповідно до рівнів їх реалізації [2]. Основною складовою електронного урядування в цілому світі та в Україні зокрема є електронний уряд. З огляду на

це виділяють такі рівні його реалізації: «Уряд – громадянам», «Уряд – службовцям», «Уряд – бізнесу» та «Уряд – уряду».

G2C (government to citizens) або «Уряд – громадянам» (організація зворотного зв'язку з громадянами). З введенням систем G2C громадяни зможуть набагато менше стояти в чергах за типовою інформацією, довідками і формами, економлячи при цьому власні фінансові ресурси, а бюджетні витрати на адміністрування типових процедур при цьому пропорційно зменшуються.

G2E (government to employees) або «Уряд – службовцям» (відносини уряду з чиновниками або службовцями). Автоматизація процесів співпраці урядової системи з службовцями, чиновниками, консультантами на місцях. Вказаний рівень реалізації можливий до виключення у разі розробки необхідного функціоналу на рівнях G2B, G2C.

G2B (government to business) або «Уряд – бізнесу» (відносини державних органів і бізнесу). Це автоматизація податкових виплат, проведення електронних тендерів на постачання продукції тощо. При переході на електронну систему закупівель Швеції економія коштів в цій країні склали близько 50 відс., внаслідок чого 95 відс. закупівель Швеції проводиться через електронні канали.

G2G (government to government) або «Уряд – уряду» (автоматизація відносин і документообігу між відомствами). G2G – частина об'єднаної інформаційної системи, що забезпечує виконання таких задач:

1. керування роботою державного апарату;
2. координація діяльності регіональних управлінь і територіальних підрозділів;
3. ведення внутрішнього діловодства [3].

До кінця 2018 року Уряд України планує запровадити он-лайн загалом близько 100 найбільш вживаних послуг для громадян та бізнесу, які будуть відповідати вище переліченим рівням їх реалізації. На сьогоднішній день в Україні, на жаль, діє лише близько 30 таких послуг. Одним із ключових завдань електронного урядування в Україні є реалізація певного «єдиного порталу»,

який, в свою чергу, має надавати всі необхідні електронні послуги з одного місця. Також слід запровадити та активно розвивати певну систему електронних договорів та всіляко популяризувати різноманітні електронні сервіси [2].

Впродовж 2018 року кількість доступних електронних послуг повинна суттєво зрости. Уряд планує розвивати електронні публічні закупівлі, електронні аукціони, практику підписання електронних договорів, інфраструктуру відкритих даних; заохочувати громадян і бізнес використовувати електронні послуги. Україна також планує розвивати системи внутрішнього електронного документообігу в органах влади, міжвідомчий електронний документообіг (тобто систему електронної взаємодії органів виконавчої влади – СЕВ ОБВ) та запровадження державного електронного та відомчих електронних архівів і визначення порядку передачі електронних документів до державного електронного архіву та порядку їх зберігання.

Отже, на мою думку, основними перешкодами до впровадження електронного урядування є відсутність єдиної координації та взаємоузгодження всіх проектів е-урядування, а також відсутність чіткої державної політики у цій сфері. Проте в Україні є величезний потенціал стосовно розробки, реалізації, покращення та широкого використання електронного урядування на рівні з високорозвиненими країнами у цій галузі.

Література:

1. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>
2. <http://www.kmu.gov.ua>
3. <https://uk.wikipedia.org>

ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ПАСЕКА К.О., студентка, Подільський державний аграрно-технічний університет

Сьогодні в державних установах широко використовуються інформаційно-аналітичні програмні комплекси. Дані комплекси забезпечують автоматизацію як окремих установ, так і установ з територіально-розподіленою структурою, до яких перш за все відносяться численні ієрархічні структури центральних і регіональних органів влади. Розвиток таких комплексів з початку було спрямовано на створення універсальних компонентів систем з можливістю їхнього налаштування на обраний вид діяльності установ. Сьогодні найбільший інтерес отримує створення спеціалізованих рішень, спрямованих на певну сферу діяльності установ, тому що такі рішення забезпечують найбільш ефективну віддачу від їх запровадження.

Побудовою інформаційного суспільства в Україні опікуються як держава, так і громадські організації. Завдяки спільним зусиллям Україна сьогодні представлена у впливових міжнародних організаціях. Питання побудови інформаційного суспільства є одними з пріоритетних у відносинах України та Єврокомісії.

З метою подальшого вдосконалення концепції національної політики щодо впровадження інформаційно- комунікаційних технологій у сфері суспільних відносин та для забезпечення позитивних змін в життєдіяльності суспільства і людини, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 року» [3]. Метою закону, у тому числі, є вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами.

Електронна готовність України, тобто досягнення певного ступеня інформатизації суспільства є необхідним фундаментом інформаційного суспільства. Її результатом має бути подолання значного «цифрового розриву» між провідними державами й Україною. Цифровий розрив (Digital Divide) визначає майнове розшарування суспільства у зв'язку з можливостями доступу до інформаційних технологій або нерівний доступ країн / окремих верств населення всередині країни до сучасних інформаційних технологій.

Більш вдале визначення, на наш погляд, запропоновано Європейським Союзом: „Електронний уряд – це використання інформаційних та комунікаційних технологій у державному управлінні, поєднане з організаційною зміною та новими навичками, для впровадження державних послуг та демократичних процесів, а також для зміцнення підтримки публічних політик”. На думку Дж.-А. Еноксена, визначення, запропоновані EUROSAI та INTOSAI є дещо більш регулятивними, без узагальнень.” [4].

Суттю електронної форми уряду, на думку О.Ємельяненко [5], є об'єднання за допомогою інтернет-технологій усіх міністерств і відомств у єдиний комплекс із вищим ступенем інтегрування внутрішніх процесів (документообіг) і єдиним інтерфейсом (вікном взаємодії) із громадянином (користувачем). Тобто громадянин має можливість спілкуватися не з декількома відомствами по черзі, а з єдиним електронним посередником, що водночас представляє їх усіх. Задачею електронного уряду повинна стати кардинальна зміна порядку і характеру роботи у сфері державних послуг, які надаються бізнесу і громадянам . В Україні вже зроблено певні кроки в напрямку впровадження електронного урядування. Зокрема, прийнято низку нормативно - правових актів, які регулюють цю сферу, а саме, Національну програму інформатизації, визначено Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки, видано Указ Президента “Про заходи для розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні”, розроблено проект “Електронний уряд України”, видано Постанову Кабінету Міністрів “Про

порядок обнародування в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”, схвалено Концепцію розвитку електронного урядування в Україні та реалізується пілотний проект впровадження електронного урядування.

Зазвичай виокремлюють три рівні електронного управління: - електронне інформування громадян державними органами: влада стає більш відкритою для громадян. В електронному просторі з'являються документи, які вона ухвалює, роз'яснюються прийняті рішення; - електронна взаємодія громадян і державних органів. Її забезпечують механізми спілкування громадян і представників влади у віртуальному просторі в реальному масштабі часу: обговорення пропонувань і прийнятих рішень, з'ясування тих чи інших питань. Перешкодами розвитку в Україні системи електронного уряду є обмеження поширення Інтернету, недосконалість законодавчої бази, недостатнє фінансування процесу інформатизації, консерватизм і бюрократизм чиновників. На сьогодні, влада неспроможна в повній мірі поширювати інформацію про свою діяльність та координувати роботу відомств.

Література:

1. Войтович Р. Особливості впровадження електронного уряду в Україні // Аспекти місцевого самоврядування. – 2004. - № 4. – С. 19.
2. Голобуцький О, Шевчук О. Електронний уряд. - К.: 2002, - с. 72.
3. Дрожжинов В. И., Штрик А. А. Электронные правительства и повышение конкурентоспособности стран – членов ЕС // Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: Труды VIII Всероссийской объединенной конференции (Санкт-Петербург, 8-11 ноября 2005 г.). – СПб., 2005. – С. 143.
4. Еноксен Дж.-А. Що таке електронний уряд? – Режим доступу : <http://www.egov.in.ua/2007/10/blog-post.html>.
5. Ємельяненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/811/>.

8. СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

БІЛОРУСОВ С.Г., к.т.н., доцент, заслужений працівник освіти України,
директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації

В контексті розвитку громадянського суспільства та державного публічного управління йде активний процес формування та координації нової регіональної політики в межах стратегічного планування розвитку щодо діяльності місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Важливим елементом зазначеного процесу є забезпечення взаємодії відповідних органів, публічності їх діяльності, організації необхідних інформаційних потоків, створення чітких адміністративних процедур та надання відповідних послуг, що є важливим в умовах фінансової децентралізації та реалізації перспективного плану створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Зазначений процес передбачає посилення фахових комунікацій та горизонтальних цільових зв'язків, інформаційно-правового забезпечення діяльності в усіх ланках публічної служби.

Пріоритетним завданням є формування дієвої публічної політики щодо встановлення конкретних цілей, визначення альтернатив та формування стратегії діяльності органів місцевого самоврядування на користь кожної ОТГ із урахуванням: місцевих особливостей, громадської думки, розвитку комунікації, отримання і опрацювання інформації, ідей на колективних та індивідуальних засадах.

Основним засобом здійснення інформаційно-правової, навчально-методичної та тренінгово-консультативної підтримки процесів децентралізації в Херсонській області та підвищення рівня спроможності самодостатніх територіальних громад є проведення комплексу системних заходів. Серед

основних визначено:

- висвітлення та інформаційно-просвітницький супровід Плану заходів щодо реалізації розпорядження КМУ «Про затвердження перспективного плану формування територіальних громад в Херсонській області»;
- організація та проведення «круглих столів», інших інформаційно-просвітницьких заходів для керівників, працівників та окремих груп громадян існуючих та новостворених ОТГ;
- сприяння створенню інформаційних сайтів, консультування з окремих питань їх наповнення, забезпечення інформаційної та мотиваційної підтримки щодо створення та функціонування територіальних громад;
- проведення консультацій та інформаційних зустрічей з питань формування та функціонування ОТГ з громадськістю, осередками асоціацій фахового спрямування, представниками державних та недержавних фондів підтримки розвитку, тощо;
- створення умов для систематичного отримання фахової інформації з використанням сучасних засобів комунікації.

Зазначені заходи можуть бути основою обласної цільової програми підтримки розвитку ОТГ Херсонської області на середньострокову перспективу та сприяти функціонуванню інфраструктури та економіки територіальних громад, зайнятості шляхом інформування щодо створення якісних робочих місць для населення.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій приймає безпосередню участь в організації інформаційно-правового та навчального супроводу децентралізації влади щодо створення та функціонування ОТГ. Запропонована власна модель організації зазначених заходів (див. рис. 1).

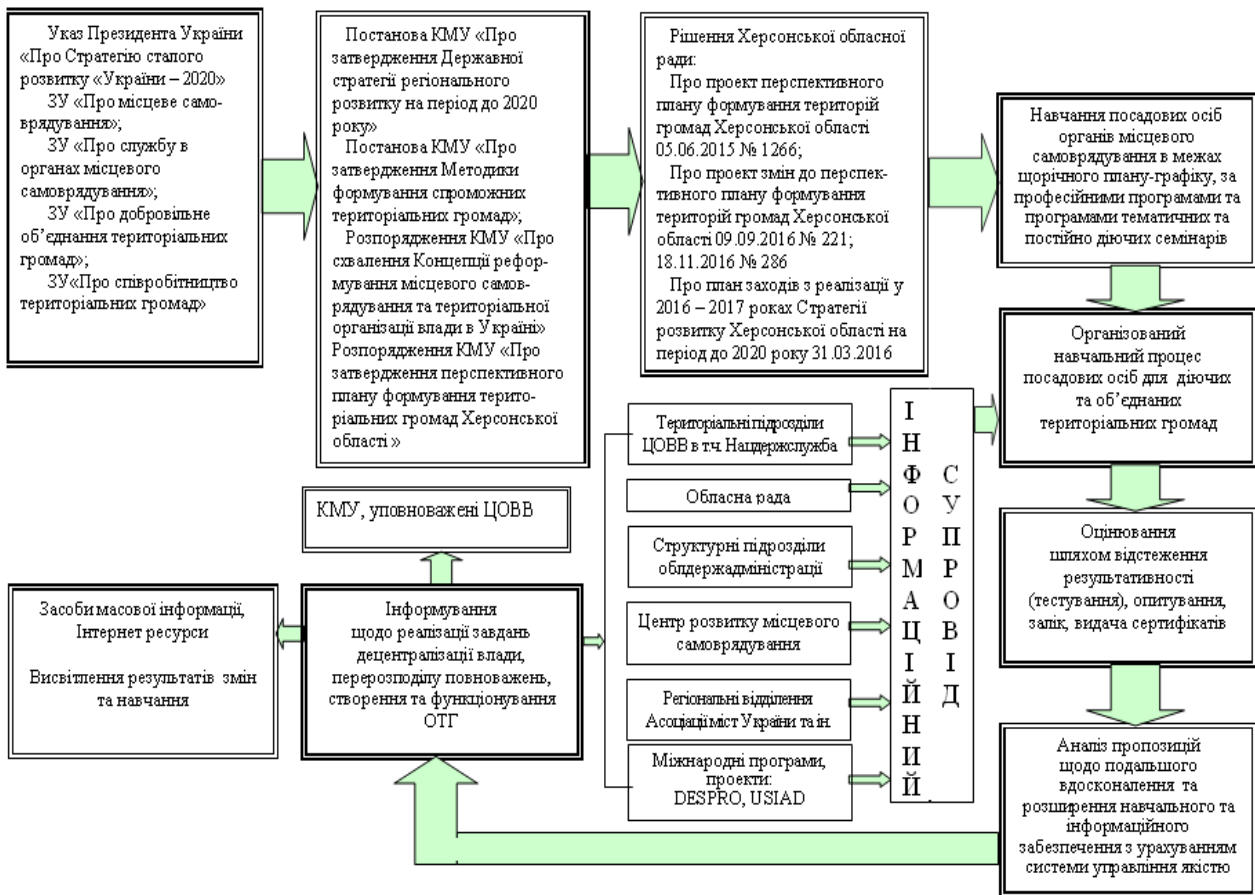

Рис. 1 Правове та інформаційно-методичне забезпечення процесу створення та функціонування об'єднаних територіальних громад Херсонської області

Сформовані нові підходи в організації та реалізації комунікативної функції щодо інформаційно-правової підтримки органів публічного управління з громадянами територіальних громад шляхом поступового налагодження діалогової комунікації та здійснено надання фахової інформації, знань та вмінь щодо проведення системних змін на місцевому рівні.

Література:

1. Возний С.О. Комунікативні компетентності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо формування дієздатних територіальних громад // Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за між нар. участю (Київ, 3-4 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, В.М. Сороко, Л.А. Гаєвської. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 12-13.

2. Грицяк Н.В. Управління інформацією в державному управлінні // Підготовка фахівців у галузі знань «Державне управління»: вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 6-7 листоп. 2014 р.) / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.М. Білинської, В.М. Сороко. – К. : НАДУ, 2014. – С.34-35.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

СУГОНЯКО Д. О., к.е.н., доцент, Чернігівський національний технологічний університет

Публічне управління повинне розглядатися як система, розвиток якої обумовлений впливом зацікавлених сторін, якими є держава, громадяни, економічні агенти. Трансформація публічного управління викликана необхідністю приділяти більше уваги до результатів, досягнення соціальних цілей, підтримки таких традиційних цінностей працівників державної служби, як особиста відповідальність і професіоналізм. Сучасний підхід до публічного управління передбачає обов'язкове врахування суспільної цінності, якій вимагає впровадження принципів корпоративного управління у практику публічного управління, що дозволить підвищити ефективність надання послуг, оперативно реагувати на зміни. Як зауважено у [1], держава у зазначеному процесі відіграє важливу роль стосовно дотримання прав людини та демократії, реалізації соціально-економічної політики.

Сучасна модель публічного управління повинна ґрунтуватись на ідеї, що громадяни повинні мати можливість впливати на сутність, якість та процес надання державних послуг, а державні менеджери повинні розвивати постійний діалог з ними на основі використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, наголос повинен робитись на дерегуляції та зменшенні кількості паперів [2]. Оскільки залучення громадян до процесів удосконалення системи публічного управління дозволить керівникам підрозділів державної та місцевої влади розробляти цілі та здійснювати заходи, пов'язані з результатами, цінними для громадян, виникає необхідність у створенні зворотного зв'язку у системі публічного управління, що сприятиме оновленню широкого спектру державних послуг. Відповідно потребує створення методика оцінки взаємодії системи публічного управління з громадянами та економічними агентами.

Публічному управлінню потрібен новий тип менеджерів та оновлення практики управління, які орієнтовані на надання якісних суспільних послуг

громадянам та економічним агентам. Основними цілями такої моделі відносин можна вважати:

- збільшення рівня задоволення для зацікавлених сторін державного управління (громадян, підприємств та ін.);
- перетворення класичного державного управління у систему публічного інтелектуального, заснованого на принципах електронного адміністрування.

Основні характеристики запропонованої системи зворотного зв'язку повинні враховувати наступне:

- зворотний зв'язок повинен бути розроблений на веб-платформі з сумісними програмами, інтерфейс системи повинен мати великий рівень взаємодії з користувачами та гнучкість;
- застосовність зворотного зв'язку має бути як на рівні центрального, так і місцевого державного управління;
- прийняття рішень у публічному управлінні повинне мати великий рівень субсидіарності, що має за мету збільшення участі громадян у процесі прийняття рішень.
- узгодження державних послуг з потребами та вимогами різних зацікавлених сторін (громадяни, підприємства, державні установи та неурядові організації тощо);
- максимальна прозорість та інформаційна раціональність.

Література:

1. Традиції демократичного врядування в історії українського державотворення : монографія / авт. кол. : В. М. Князєв, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська ; за заг. ред. В. М. Князєва. – К. : НАДУ, 2010. – 220 с.

2. В Україні мають з'явитись державні менеджери замість державних бюрократів [Електронний ресурс] / Головне територіальне управління юстиції у місті Києві . – Режим доступу: <http://www.justicekyiv.gov.ua/03102.html>

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ КЕРІВНИКА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КОЛЕКТИВОМ

ВИНОГРАДОВА Т.І., старший викладач, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Покращення якості роботи державних службовців є важливим завданням науковців нашої країни. Створення ефективної системи державної служби вимагає вдосконалення підходів до формування нового типу державного службовця. Саме завдяки цьому підвищується рівень професійної діяльності, досягається бажаний статус, що передбачає успішно побудовану кар'єру. Кар'єра державного службовця – “це свідомо обраний шлях службового просування, прагнення досягти певного статусу – соціального, посадового, кваліфікаційного, професійного, що сприяє самоствердженню державного службовця як особистості та самореалізації як громадянина в суспільних відносинах” [1, с. 194]. Успішну кар'єру дослідники пов'язують з правильним професійним самовизначенням особистості, усвідомленням своїх особливостей, відповідності вимогам професійної діяльності. Успіх у кар'єрі залежить від особистісного потенціалу людини, який, у свою чергу, залежить від певних її якостей. Серед якостей особистості державного службовця в контексті побудови успішної кар'єри виділяють: енергійність; професіоналізм; працездатність; відповідальність; комунікабельність; ініціативність; креативність.

Однак для ефективного виконання завдань на державній службі сьогодні недостатньо бути професійно підготовленим керівником, необхідно уміти налагоджувати ділові контакти, не допускати упередженості, перевищення службових повноважень, уникати конфліктів у колективі. Професійного успіху досягає той керівник, який не тільки сумлінно виконує службові обов'язки, а й забезпечує підхід до справи відповідно до морально-етичних вимог. Для досягнення зазначеного кожному керівникові необхідно особливу увагу приділяти не тільки професійній компетентності, а й етиці, рівню

комунікативних навичок та іншим фаховим знанням. Питання професійної компетентності керівників державній службі та їхніх комунікативних умінь потребують постійного вдосконалення.

Зазначимо, що практично всі проблеми управління на державній службі так чи інакше пов'язані зі спілкуванням, адже всі державні службовці, постійно перебувають у процесі спілкування. Процес спілкування у діяльності державних службовців - це невід'ємна складова, без якої неможливо виконувати жодні завдання та професійні обов'язки.

Спілкування – це процес установалення і розвитку контактів між державними службовцями, зумовлений потребами у спільній діяльності, вміщує у собі обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії, сприйняття іншої особи [5, с.7]. Ефективність комунікацій часто визначає якість рішень і те, як насправді вони будуть реалізовані [5, с.9].

Управлінське спілкування у своїй основі спрямоване на оптимізацію процесу управління та розв'язування проблем спільної діяльності в організації. Якісне управлінське спілкування визначається комунікативною культурою, спроможністю керівника використовувати психологічні можливості спілкування для розв'язання завдань суспільних за своїм змістом процесів [1, с.98]. Дослідники виокремлюють три взаємозалежні складники спілкування: перцептивний (тобто, сприймання партнерів по спілкуванню); комунікативний (тобто, взаємо обмін інформацією); інтерактивний (тобто, взаємодію партнерів по спілкуванню) [6, с.8].

Перцептивний складник спілкування на державній службі виявляється у прийнятті зовнішніх ознак та поведінки співрозмовника, на основі яких ми, намагаємося зрозуміти та виробити власне емоційне ставлення до сприйнятого. Інтерактивний складник передбачає контакти між керівником і підлеглими, у передачі інформації та певному впливі на інших осіб. [4, с.208].

Комунікативний складник пов'язаний із виявленням специфіки обміну інформацією між державними службовцями як активними суб'єктами спілкування, із врахуванням тих знань, якими вони обмінюються.

Будь-який керівник на державній службі повинен володіти культурою спілкування, яка містить взаємопов'язані моральні та психологічні компоненти, кожен з яких вносить своє в характеристику цілого. Це сума набутих людиною знань, умінь і навичок спілкування, які створені, прийняті та реалізуються в конкретному суспільстві на певному етапі його розвитку [7, с.21]. Також необхідно приділити увагу культурі мовлення, як складнику управлінського спілкування, яке завжди залишається актуальним на державній службі.

Отже, керівник повинен бути обізнаним не лише у питаннях державної політики і завданнях органу державної влади, яким він управляє, а й бути гарним менеджером. Він повинен бути освіченою, високоморальною людиною, мати широкий світогляд, духовне багатство, моральне обличчя, знаходити рішення в будь-яких ситуаціях. Ці провідні характеристики виявляються саме у спілкуванні між ним та підлеглими, колегами. Специфіка діяльності керівника саме у спілкуванні, і від культури використання цього засобу управлінської діяльності залежить професійна культура. Мовна культура, освіченість й досвід є тим активом керівника, що має найбільше значення для оптимізації його управлінської діяльності.

Література:

1. Корніяка О. Культура педагогічного спілкування - особлива турбота директора школи / О. Корніяка // Директор школи, ліцею, гімназії.- 2001.- №5-6.- С.98-103.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія / С.Д. Максименко // Підручник.- 2-ге вид., перероб. і доп.-Вінниця: Нова Книга, 2004.-704с.
3. Приходько В.М. Комунікативна компетентність керівника навчального закладу як основа професійної культури спілкування / В.М. Приходько, М. І. Приходько // Управління школою.- Вересень 2007.- №25(181).- С.6- 11.
4. Урбанович О. Управлінське спілкування в діяльності керівника / О. Урбанович // Підручник для директора.- Серпень 2006.- №3.- С.4 -14.
5. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка // Навч. посіб. – 6-те вид., випр. і. доп. – К.: Знання, 2007. – 230 с.

МОВНА ПОЛІТИКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

ХОМАЙКО К.О., аспірант, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У другій половині 20-го століття відбулися зміни політичного курсу на демократизацію, що зробило пріоритетом виховання національної свідомості, забезпечення державній мові належить їй позицій в освітній, культурній, інформаційній, міжнародній сфері та в державному управлінні.

Функціонування мови в суспільстві з розвиненою політичною і соціальною структурою потребує постійного регулювання, бо спонтанні зміни у мовній системі можуть призвести до порушень у роботі засобів масової інформації, до проблем у діяльності інститутів держави і публічної політики, до руйнування системи освіти та інше.

Держава проводить мовну політику через мовне планування.

В минулому столітті мовне планування досліджували, такі як: Ісаєв М.І., Вахтін Н.Б., Аврорін В.А., Фішман Дж. та інші. Ці вчені у своїх роботах описують різні аспекти мовного планування в публічному управлінні.

Метою статті є визначення мовного планування як складової мовної політики та виокремлення його структурних елементів, що впливають на процес вироблення державної мовної політики.

Мовна політика — сукупність ідеологічних постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи у певному напрямі.

Мовне планування — це складова більш широкого поняття «мовна політика», це реалізація мовної політики, сукупність певних заходів, що впливають на функціональні можливості мови.

В перше поняття мовної політики використав Хауген Е. у статті «Мовне планування сучасної Норвегії».

В середині 20-го століття мовне планування стосувалось лише країн третього світу, перед якими стояла проблема мовної ідифікації та модернізації національної мови [6].

Наприкінці 70-х років 20-го століття Купер Рю дав більш чітке роз'яснення та розуміння мовної політики. Він також піддає сумніву монополію державних органів щодо мовного планування та необхідність розв'язання проблем розвитку лише однієї національної мови. Також він розділив мовне планування на такі аспекти, такі як:

1. Планування фонетичних, орфографічних, граматичних норм мови;
2. Планування статусу мови щодо інших мов які використовують певні прошарки населення;
3. Планування та засвоєння національно та іноземної мови в процесі навчання;
4. Планування законодавчого статусу мови;
5. Планування стандартизації мови;
6. Планування функціонування мови.

Якщо розглядати державне мовне планування то держава проводить мовне планування через низку різних інститутів, таких як:

1. Академії;
2. Інститути;
3. Комісії тощо.

Існує ряд факторів які впливають на процес мовного планування, серед них можна виділити такі:

1. Соціально-демографічний фактор, що включають кількість мов;
2. Географічне значення мови;
3. Мовні фактори, а саме генетична схожість мов та стан їх модернізації.

Існує дві галузі, де мова є проблемою держави – державне управління та освіта. Між урядовими та неурядовими організаціями відбувається спілкування, для цього потрібно встановити офіційну мову, яка буде затверджена та підкріплена Конституцією. Як зазначено в навчальному підручнику «Мовна політика в державотворчих процесах України» Куця О., повноцінно усі функції мови може виконувати, коли є повноцінний відповідний державний статус [2].

Куць О. зазначив, що найбільш ефективною моделлю мовного спілкування мова нації, яка дала ім'я державному утворенню. Необхідність такої

мови, яка повинна забезпечувати загальнодержавне спілкування. Єдина мова для усіх громадян обумовлює формування в суспільстві базових цінностей його існування.

Також український філософ вважає, що для українців і подібних народів, які перебували під протекцією іншої країни необхідно «національне відродження» до повного відродження країні потрібно пройти через три етапи становлення, а саме:

1. Період наукового зацікавлення;
2. Період політичної агітації;
3. Період масового національного руху.

Процес виробу офіційної мови викликає зіткнення конфліктуючих принципів, таких як: принцип ефективності, та принцип справедливості. Це свідчить про те, що під час проведення ефективної та компетентної мовної політики офіційний статус отримує значно менша кількість мов, аніж є насправді.

Адже мовне планування можна розглядати, як складову мовної політики, як фактор збереження цілісності країни, як інструмент, що дає можливість виявляти свою волю народу загалом і кожному громадянину окремо, як необхідний елемент для здійснення державного управління, як механізм для реалізації прав та обов'язків населення країни та як національну ознаку в міжнародних правовідносинах.

Література:

1.Геллиер Є. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические соперники – Москва, Ад Маргинем, 1995. – 224 с.

2.Куць О.М. Мовна політика в державотворчих процесах України – Харків, ХНУ ім.В.Н. Каразіна, 2004. – 275 с.

3.Бакмана Б. Національне мовне планування,– Нью-Йорк, Маунтон де крайтер, 2000.– 404 с.

4.Cooper Robert L. Language Planning and Social Change / L. Cooper Robert. – Cambridge : Cambridge University Press, 1989. – 45 p.

5.Fishman J. Language and nationalism / J. Fishman. – Cambridge, MA :Newbury House, 1973.

6.Haugen Einar. Blessings of Babel: Bilingualism and Language Planning /Einar Haugen. – Berlin ; N. Y. : Mouton de Gruyter, 1987.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТЕРИТОРІЙ

ПИРТКО М.С., аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування

Ефективність публічного управління багато в чому залежить від рівня налагодження комунікації між різними органами публічної влади, суспільними групами та засобами масової інформації. За словами Г.Почепцова, саме комунікації є формою існування влади. Влада не тільки має брати участь у комунікаціях із населенням, вона мусить сама ініціювати нові типи комунікації. Вчений пропонує такі типи комунікації: «влада – населення» і «населення – населення» й розділяє їх у співвідношенні «влада – населення» (10%) : «населення – населення» (90%) [1]. Саме такий підхід може забезпечити гармонійний розвиток суспільства, його демократичний розвиток, сприятиме зростанню довіри населення та зовнішніх інвесторів до владних інститутів і, як наслідок, може забезпечити зростання обсягів як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій.

Крім того, систематична взаємодія активних громадських організацій із органами публічного управління та інститутами місцевого самоврядування утворює постійну й різнобічну комунікацію між владою і громадянами, забезпечує такий дефіцитний в умовах нашої країни сталий зворотний зв'язок, а через його налагоджені канали й отримання управліннями своєчасних реакцій суспільства на дії або бездіяльність влади, що становить важливий стимул її вдосконалення [2], в тому числі і подолання корупції, яка на сьогодні є основним стримуючим фактором залучення зовнішніх інвестицій у національну економіку.

Ключові етапи інституціоналізації комунікації влади та громадськості в Україні визначені такими нормами: 1) визначенням обов'язковості утворення структурних підрозділів із питань взаємодії зі ЗМІ та зв'язків з громадськістю в апаратах центральних і місцевих органів виконавчої влади. Доручення

Президента України (від 21 серпня 2002 р. №1-1/1086) та відповідна постанова Кабінету Міністрів України (від 15 жовтня 2002 р. № 1550) наповнили реальним змістом закладені у Законі України «Про інформацію» гарантії права на інформацію у формі створення в державних органах спеціальних інформаційних служб або систем, що забезпечували б у встановленому порядку доступ до інформації [3, с. 41]; 2) схваленням Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» [4]; 3) ухваленням Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5].

У 2015 році громадські організації найчастіше використовували такий засіб зовнішніх комунікацій як лекції (зустрічі) та з'їзди (32,3%), конференції, збори (15,7%) та семінари (8,2%) [6], що в цілому відповідає специфіці їх діяльності та є наслідком її некомерційного характеру.

Підвищення громадської активності у 2014-2015 р.р. позитивно вплинуло на рівень поінформованості населення щодо громадських організацій, з-поміж яких населення виділяє ті, діяльність яких спрямована на благодійність (49 %) та волонтерську діяльність (48 %). Лідерами суспільної довіри у 2014-2015 рр. стали волонтери (баланс довіри-недовіри становив +49 %) та громадські організації (+61 %) [7, с.9].

Специфіка реалізації комунікативної діяльності громадськими організаціями полягає у наступному: 1) процеси здійснення комунікацій визначаються впливом внутрішніх, зовнішніх факторів та нормативними актами чи розпорядженнями органів публічної влади; 2) комунікативні процеси виступають складовими елементами процедури використання цих послуг (управлінських/адміністративних, громадських, соціальних тощо); 3) через налагодження комунікативних процесів такі організації здійснюють вплив на вирішення суспільних проблем; 4) громадські організації задовольняють не лише власні інформаційно-комунікативні потреби, зумовлені завданнями та необхідністю прийняття ефективних управлінських рішень, а й потреби фізичних, юридичних осіб та органів публічної влади.

Отже, політика громадської організації у комунікативній сфері має бути сучасною, зрозумілою та науково обґрунтованою. Налагодження ефективних комунікацій за схемами «влада–населення», «населення–влада», «влада-громадський сектор», «населення-населення» не лише поліпшить імідж органів публічного управління, але й забезпечить доступ територіальних громад України до зовнішніх і внутрішніх інвестицій.

Література:

1. Почепцов Г. Г. Контроль над розумом / Г. Г. Почепцов. — К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2012. — 350 с.
2. Круглашов А. Громадські Ради як комунікатор між владою та організованою громадськістю: регіональний досвід і потенціал розвитку [Електронний ресурс] / А. Круглашов. – Режим доступу : <http://dif.org.ua>
3. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади: навч. посіб. / за заг. ред. Н. К. Дніпренко. – К. : ТОВ «Вістка», 2008. – 161 с.
4. Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січ. 2010 р. № 85-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
6. Діяльність громадських об'єднань в Україні у 2015 році. Статистичний бюлетень//Державна служба статистики України. – КИЇВ – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
7. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського. – К.: НІСД, 2016. – 72 с.

ЗНАЧИМІСТЬ КОМУНІКАЦІЙ У ПРОВЕДЕНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ШКОНДА І.В., магістрант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасному інформаційному суспільстві правильна організація комунікації є ключовим фактором, що впливає на результативність діяльності будь-якого суб'єкта – чи то компанія, чи держава, чи, навіть, суспільство.

Для керівників державних організацій, працівники органів місцевого самоврядування, органів державної влади і т.д., робота з інформацією займає 50-90%. Це й опрацювання документів, і заплановані та незаплановані зустрічі, і телефонні розмови, й участь у нарадах та засіданнях тощо. Всі ці дії пов'язані зі спілкуванням або, іншими словами, – з комунікаціями. Комунікаціями (спілкуванням) пронизана вся система публічного управління.

Публічне управління – це владний вплив на життєздатність людей з боку органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій шляхом застосування сукупності методів (економічних, адміністративних, інформаційно-психологічних та ін.) з метою досягнення цілей суспільного розвитку. [1]

Оскільки, керівник — це особлива концентрація здібностей й умінь спілкуватися і створювати умови для розкриття особистого потенціалу співробітників, нині перегляду підлягають саме сутнісні основи спілкування на публічній службі. Це пояснюється тим, що ставлення дійових осіб управлінського спілкування один до одного як до об'єктів подекуди дуже часто може призводити до деморалізації відносин, вихолощеного функціонування, формального підходу до професії.

Соціологічні дослідження засвідчили, що 73% американських, 63% англійських і 80% японських керівників вважають, що недоліки комунікації є головною перепоною на шляху досягнення ефективності їх роботи. Ефективно працюючі керівники - це ті, які досягли успіхів у налагодженні комунікацій і самі є комунікативними. [2]

Дослідження спілкування по вертикалі показали, що лише 20–25 % інформації, яка виходить від керівника, досягає рівня службовців-виконавців, і правильно ними розуміється. Дослідження підтверджують цю інформацію, що службовці здатні ефективно виконувати роботу, реально володіючи лише 20–25 % призначеної для них інформації. Інакше кажучи, в чотирьох із п'яти випадків інформація до них просто не доходить або ж, доходячи, значно спотворюється. При цьому керівник середньої ланки управління, виходячи з кабінету вищестоящего керівника, виносить, як правило, не більш ніж 30–40 % інформації. Зворотний потік інформації — від підлеглих до керівника — ще менш ефективний, оскільки начальником сприймається лише 10 % інформації. Цей факт можна пояснити кількома причинами. Спілкування знизу вгору, поперше, утруднюється через бажання підлеглих здобути прихильність керівника, а тому повідомляють швидше приємну йому інформацію, а неприємну — проблеми чи й помилки — ні. Замовчуючи її, співробітники не хочуть привертати до себе уваги керівництва і бояться видатися в його очах безсилим у вирішенні складних питань. Тому стан справ у колективі бачиться начальству благополучнішим, ніж є насправді. [3]

Серйозною перепорою в налагодженні ефективних комунікацій є авторитарне ставлення адміністрації до підлеглих, нечіткість виконання або небажання керівників виконувати свої обов'язки, відсутність позитивної ділової атмосфери й мотивації для спілкування працівників між собою, неправильне визначення прав і відповідальності, острах керівників і підлеглих за наслідки при переданні надто відвертої інформації тощо.

До суб'єктивних факторів, які знижують ефективність контактів між окремими працівниками, відносять різне тлумачення одних і тих же понять, при обміні інформацією. [2] Тому в процесі спілкування й передання інформації виникають перешкоди через її перекручення, непорозуміння, уповільнення інформаційного процесу тощо. До того ж, отримувачі сприймають насамперед ту інформацію, яку вони сподіваються одержати, й іноді ігнорують дані, які не співпадають з їхньою попередньою уявою.

Подальше реформування публічного управління може бути успішним лише в тому разі, якщо воно буде реалізовуватися комплексно, таким чином, щоб перетворення в одній сфері, наприклад, економічній, стимулювали перетворення в соціальній сфері, а вони, у свою чергу, – в політичній сфері й навпаки. Комплексні перетворення неможливі без застосування комунікативних технологій. [2] Функціонування такої системи має спиратися на світовий досвід інноваційних трансформацій сфери публічного управління і водночас урахувати реалії вітчизняного суспільства. Взаємодія влади та громадян, що забезпечується використанням сучасних комунікативних технологій, повинна забезпечити подолання негативних явищ у сфері публічного управління і сприяти гармонізації відносин між державою й суспільством.

Література:

1. Публічне управління та адміністрування: [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Полтавська аграрна академія – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/content/specialnist-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya>.

2. Комунікаційні процеси у системі управління: [Електронний ресурс] / навч. пос. / Нечаюк Л.М, Телеш Н.О. / -К.: Центр навчальної літератури, 2003.- 348 с. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/nec_hauk120.htm.

3. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : [Електронний ресурс] / навч. посіб. / уклад.: Гошовська В. А. та ін. — Київ : К.І.С., 2016. — 130 с. — Режим доступу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Communication_Handbook_2016_web.pdf.

Відомості про авторів

Антонова Світлана Євгеніївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування

Бабкіна Марія Миколаївна – студентка 3 курсу економічного факультету ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Балтак Сергій Вікторович – магістрант Одеського національного політехнічного університету

Бараненко Роман Васильович – кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

Баранова Д. В. – студентка Сумського державного університету

Барсук Юлія Володимирівна - аспірант кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Батуріна Світлана Сергіївна - кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу української історіографії Інституту історії України НАН України

Безубко Борис Ігорович – асистент, Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Безрукавий Олександр Сергійович – аспірант кафедри інформаційних технологій Херсонського національного технічного університету

Березовська Анастасія Русланівна - курсант 3 курсу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Біднина Ірина Олександрівна - кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник Інституту зрошеного землеробства

Білорусов Сергій Георгійович - кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

Бойко Оксана Ярославівна – аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

Бойков Олег Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та історіографії Херсонського державного університету

Боліла Світлана Юріївна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Бондаренко Діана Олександрівна – студентка 4 курсу факультету інформаційних технологій та менеджменту, економічної кібернетики Університету державної фіскальної служби України

Буднікевич Ірина Михайлівна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Буйда Катерина Василівна – аспірант Науково-дослідного фінансового інституту Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління»

Буковський Данило - студент 2 курсу напряму підготовки «Публічне управління та адміністрування» Одеського національного політехнічного університету

Бутрій Дмитро Степанович - в.о. першого заступника голови Херсонської обласної державної адміністрації

Вальчук Андрій Андрійович – студент 1 курсу ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Виноградова Тетяна Іванівна – старший викладач кафедри менеджменту організацій ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Власенко Альона Василівна – студентка Сумського державного університету

Волошин Володимир Степанович - кандидат економічних наук, Національний університет водного господарства та природокористування

Волтарніст Маргарита Олексіївна - студентка 4 курсу Університету державної фіскальної служби України

Ворона Наталія Віталіївна - студентка 4 курсу навчального інституту інформаційних технологій та менеджменту Університету державної фіскальної служби України

Гавриш Ірина Іванівна – аспірант, асистент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Галицький Олександр Миколайович - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної теорії та економіки підприємства Одеського державного аграрного університету

Гетьман Наталія Анатоліївна - студентка 4 курсу навчального інституту інформаційних технологій та менеджменту Університету державної фіскальної служби України

Гоборова Оксана Станіславівна – магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Головко Михайло Йосифович - аспірант ПВНЗ «Європейський університет»

Голуб Олег Анатолійович - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу проблем економіки земельних і лісових ресурсів Державної установи “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

Гончар Сергій Володимирович - здобувач Інституту державного управління, Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Гончарук Вікторія Максимівна - студентка Університету державної фіскальної служби України

Грановська Вікторія Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Грицаєнко Галина Іванівна - кандидат економічних наук, доцент, Таврійський державний агротехнологічний університет

Грицаєнко Микола Ігорович - кандидат економічних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет

Гришова Інна Юріївна - доктор економічних наук, головний науковий співробітник, Інститут законодавства Верховної Ради України

Губа Марина Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Денисенко Ірина Сергіївна - провідний економіст ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

Деряга Оксана Валеріївна - студентка 4 курсу Університету державної фіскальної служби України

Дзюбенко Олександр Миколайович - кандидат економічних наук, Черкаське обласне управління лісового та мисливського господарства

Добрянська Наталя Анатоліївна – доктор економічних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеської національної академії харчових технологій

Дудченко Володимир Вікторович - доктор економічних наук, директор Інституту рису Національної академії аграрних наук України

Дяченко Микола Іванович - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва

Дяченко Олексій Петрович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Одеського державного аграрного університету

Зайченко Володимир Васильович - кандидат наук з державного управління, доцент, декан факультету економіки та менеджменту Центральноукраїнського національного технічного університету

Замора Оксана Михайлівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки Сумського державного університету

Захожай Костянтин Валерійович - кандидат економічних наук, доцент, ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

Зінченко Аліна Юріївна - магістрант факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України

Зубенко Василь Васильович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри історії та теорії національного і міжнародного права Херсонського державного університету

Йоенко Ірина Олександрівна – магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Калита В.Я. - Каховський державний агротехнічний коледж

Камінська Олена Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри загально правових та соціально-гуманітарних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

Карпук Анатолій Іванович - доктор економічних наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Карташова Ольга Григорівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Касперович Юлія Володимирівна - кандидат економічних наук, Національний інститут стратегічних досліджень

Кирилов Юрій Євгенович - доктор економічних наук, доцент, ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Кириченко Наталя Валеріївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної математики та економічної кібернетики ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Ковтун Валентина Андріївна - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, заступник декана економічного факультету з навчально-методичної роботи ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Ковтун В.М. – студент факультету водного господарства, будівництва та землеустрою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Козлова Ольга Павлівна – асистент кафедри рослинництва, генетики, селекції та насінництва ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Колесник Тетяна Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії Вінницького національного аграрного університету

Колеснік Еліна Миколаївна - магістрант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Кондратенко Олена Вікторівна – магістр Одеської національної академії харчових технологій

Коршун Тетяна Сергіївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціально-політичних дисциплін Університету митної справи та фінансів

Костюк Віра Степанівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки Уманського національного університету садівництва

Крикуненко Анастасія Сергіївна - студентка 4 курсу спеціальності облік та аудит Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Крупенна Інга Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Куліш Інна Михайлівна - кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього Національної академії наук України»

Куренна Оксана Олегівна - студентка 4 курсу спеціальності облік та аудит Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Лазарєва Олена Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри державної політики та менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Лебідь Наталія Георгіївна – магістрант Одеського національного політехнічного університету

Литвинов В'ячеслав Олександрович - студент 3 курсу економічного факультету ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Лобода Олена Миколаївна – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної математики та економічної кібернетики ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Логвінов Валерій Григорович - кандидат економічних наук, доцент, Одеський національний політехнічний університет

Лях Юлія Іванівна - аспірант кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Макаренко Інна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування ННІ БТ «УАБС» Сумського державного університету

Мельник Наталія Григорівна – заступник директора з навчальної роботи Каховського державного агротехнічного коледжу

Меркулов Максим Костянтинович – студент Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Миклуш Тарас Степанович - Національний університет біоресурсів і природокористування України

Миронов Віктор Вікторович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Миронова Валентина Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, заступник директора з навчально-методичної роботи Херсонського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

Михаленко Ірина Валентинівна - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва, генетики, селекції та насінництва ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Мовчанюк Анастасія Валентинівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва

Морозов Іван Романович – студент ДВНЗ ”Херсонський державний аграрний університет”

Морозов Олексій Володимирович - доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри науки про Землю ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Морозов Роман Володимирович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

Морозова Олена Сергіївна - кандидат економічних наук, в.о. доцента кафедри міжнародних економічних відносин та економічних теорій ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права»

Нікітенко Сергій Валерійович - кандидат історичних наук

Новак Ксенія Сергіївна – студентка Сумського державного університету

Олексієвць Олег Миколайович – директор державного підприємства «Березнівське лісове господарство»

Онищенко Оксана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського

Осадчук Ірина Віталіївна - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Панкратьєва Тетяна Леонідівна - асистент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Парубець Олена Миколаївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Чернігівського національного технологічного університету

Пасека Катерина Олексіївна - магістрант Подільського державного аграрно-технічного університету

Петько Володимир Миколайович - старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Пиртко Мар'ян Сергійович - аспірант кафедри трудових ресурсів і підприємництва Національного університету водного господарства та природокористування

Підвальна Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту Вінницького національного аграрного університету

Пластун Олексій Леонідович - доктор економічних наук, доцент, Сумський державний університет

Пляскіна Ганна Костянтинівна – студентка 5 курсу агрономічного факультету ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Погоріла Катерина Валеріївна – студентка ННІ БТ «УАБС» Сумського державного університету

Подаков Євгеній Сергійович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Поліщук Юліана Олегівна - студентка 6 курсу факультету рибного господарства та природокористування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Полторак Анастасії Сергіївни - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Миколаївського національного аграрного університету

Попова Ганна Юріївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту Донбаської національної академії будівництва і архітектури

Постернак Ірина Михайлівна - кандидат технічних наук, доцент кафедри організації будівництва та охорони праці Одеської державної академії будівництва та архітектури

Постернак Сергій Олексійович - кандидат технічних наук, доцент, технічний фахівець ПП «Композит»

Потравка Лариса Олександрівна - доктор економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Похилько Світлана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Сумського державного університету

Приліпко Сергій Михайлович - кандидат економічних наук, доцент, Національна академія державного управління при Президентові України

Пристемський Олександр Станіславович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Продан Сергій Сергійович – магістрант Одеського національного політехнічного університету

Пронько Людмила Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії Вінницького національного аграрного університету

Ревуцька Алла Олександрівна - кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки Уманського національного університету садівництва

Романчук Людмила Анатоліївна – студентка Львівського національного університету ім. І. Франка

Рошкевич Владислав Федорович – аспірант ДННУ «Академія фінансового управління»

Рудік Наталя Михайлівна - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та аналізу ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Рудік Олександр Леонідович - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри землеробства ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Сакаль Оксана Володимирівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

Самайчук Світлана Іванівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та аналізу ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Седляр Михайло Олегович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

Семенюк Євгеній Володимирович – магістрант ДВНЗ ”Херсонський державний аграрний університет”

Сліденко Ольга Олександрівна - Одеський національний політехнічний університет

Смагар Лілія Борисівна - лікар загальної практики-сімейний лікар КЗОЗ Харківська міська поліклініка №10

Стецюк Вадим Борисович - кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Стратічук Наталя Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри екології та сталого розвитку ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Стрельченко Ольга Володимирівна - аспірант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Стукан Тетяна Миколаївна – аспірант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Сугоняко Дмитро Олександрович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Чернігівського національного технологічного університету

Сундук Анатолій Миколайович - доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділом проблем економіки земельних і лісових ресурсів Державної установи “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

Сухіна Олена Миколаївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економічних проблем екологічної політики та сталого розвитку Державної установи “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”

Танклевська Наталя Станіславівна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів ДВНЗ ”Херсонський державний аграрний університет”

Ткачук Анна Іллівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Ткачук Ольга Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету

Трач Мар’яна Олегівна – магістрант Подільського державного аграрно-технічного університету

Третяк Наталія Антонівна - кандидат економічних наук, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку національної академії наук України»

Труш Юлія Леонідівна - кандидат економічних наук, доцент, Національний університет харчових технологій

Федоркін Деніс Васильович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України

Федорченко Олег Володимирович - кандидат історичних наук, Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ

Федорчук Олександр Михайлович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства Херсонського державного університету

Федченко Дмитро Вікторович – магістрант ДВНЗ ”Херсонський державний аграрний університет”

Фицик Ігор Дмитрович - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільствознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Фицик Лариса Анатоліївна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри економіки Уманського національного університету садівництва

Фурдак Маргарита Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, фінансів і підприємництва Херсонського державного університету

Ходаков Віктор Єгорович – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки України, завідувач кафедрою інформаційних технологій Херсонського національного технічного університету

Хомайко Ксенія Олександрівна – аспірант, Міністерство фінансів України

Чернишова Євгенія Олегівна - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри ботаніки та захисту рослин ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Шандар Анна Михайлівна - аспірант ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Шахман Ірина Олександрівна - кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри екології та сталого розвитку ДВНЗ ”Херсонський державний аграрний університет”

Шашула Людмила Олексіївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку національної академії наук України»

Шевченко Олег Олександрович - Київський національний університет технологій та дизайну

Шелюк Асіят Ашурбеківна – кандидат економічних наук, асистент кафедри міжнародної економіки Сумського державного університету

Шестак Максим Леонідович - кандидат економічних наук, головний лісничий відокремленого підрозділу «Боярська лісова дослідна станція», Національний університет біоресурсів і природокористування України

Шконда Ірина Василівна - магістрант Національного університету біоресурсів і природокористування України

Щербата Марина Юрїївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин Міжнародного гуманітарного університету

Ятченко Павло Євгенович - студент Навчально-наукового інституту економіки і управління Національного університету харчових технологій

Наукове видання

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ПРОЦЕСАХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

10 листопада 2017 року (м.Херсон)

*Матеріали збірника подаються в авторській редакції
та друкуються мовою оригіналу*

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, географічних назв, цитат та інших відомостей несуть автори публікації. Відповідно до Закону України №3792-ХІІ від 23.12.1993 р. «Про авторське право та суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Умовн. друк. арк. 18,3

Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
Кафедра публічного управління та адміністрування